

સંતાનપ્રાપ્તિ ક્યારે ?

કોઈ પણ ક્ષેત્રની સફળતા તેના આયોજન પર અવલંબિત હોય છે. અગાઉના સુચારુ આયોજનથી લક્ષ્યપ્રાપ્તિનો રાહ આસાન બની જતો હોય છે. અન્ય સુખ-સમૃદ્ધિ તેમ જ તમામ પ્રકારની ભૌતિક સુખ-સુવિધા માટે જેમ આયોજનની તાતી જરૂરિયાત છે તેમ જ જીવનશૈલીનું આયોજન પણ અતિઆવશ્યક છે. જીવનની સુખાકારી માટે આપણા પૂર્વજોએ પણ અનુભવની પારાશીશી સાથે વિજ્ઞાનને વણી લઈ આપણા માટે કેડી કંડારી છે. સમાજે સંતાનપ્રાપ્તિથી લઈને જીવનની તમામ ઘટમાળને આહાર, વિહાર, નિયમ, વ્રત, તપ અને નિશ્ચિત સમયગાળાના આવરણમાં વણી લીધું છે. આ તમામ ઘટમાળમાં સંતાનપ્રાપ્તિ એ મહત્ત્વનું પરિબળ છે.

દરેક યુગલને લગ્ન બાદ પ્રથમ મૂલવતો હોય છે કે સંતાનપ્રાપ્તિ ક્યારે કરવી જોઈએ ? કયો સમય સંતાનપ્રાપ્તિ માટે સર્વશ્રેષ્ઠ કહી શકાય ?

સંતાનપ્રાપ્તિ માટેનો સર્વશ્રેષ્ઠ સમય -

- સ્ત્રી પાત્રની ઉંમર ૩૦ વર્ષથી નીચે હોય તે સમયગાળો સર્વશ્રેષ્ઠ છે. આ ઉંમરની મર્યાદામાં યુગલની ઇચ્છા મુજબનાં બાળકો થઈ જાય તે માતા-પિતા અને આવનાર બાળકના ઉજ્જવળ ભવિષ્ય માટે હિતાવહ છે.
- સ્ત્રી પાત્રની ઉંમર ૩૫ વર્ષ કરતાં વધી જાય તે બને ત્યાં સુધી સંતાનપ્રાપ્તિ માટે હિતાવહ નથી. ૩૫ વર્ષ પછી સંતાનપ્રાપ્તિ ન જ થઈ શકે એવું નથી પણ સ્ત્રી પાત્રની ઉંમર વધતાં મુશ્કેલીઓનો વધારે સામનો કરવો પડે તેવું બને. જેમ કે -
 - (૧) ગર્ભધારણની શક્યતા ઘટે છે.
 - (૨) કસુવાવડ થવાની શક્યતા વધુ રહેતી હોય છે.
 - (૩) બાળકમાં વિકલાંગતા આવવાની શક્યતા વધુ રહે છે.
 - (૪) સગર્ભાવસ્થા દરમિયાન બી.પી. કે અન્ય બીમારીઓની શક્યતા વધે છે.
 - (૫) ઉંમર વધતાં સગર્ભાવસ્થાના નવ મહિના દરમિયાન કે પ્રસૂતિ વખતે તકલીફ પડે છે.

(૬) મોટી ઉંમરે ગર્ભાશયમાં ગાંઠો થવી, ડાયાબિટીસ, થાઈરોઈડ જેવી તકલીફનું પ્રમાણ સવિશેષ રહે છે.

ઉપરોક્ત સમસ્યામાંથી બચવા ૩૫ વર્ષ કરતાં ઓછી ઉંમરે સંતાનપ્રાપ્તિ કરી લેવી હિતાવહ છે.

પણ ઘણી વખત મોડાં લગ્ન થવાથી કે કૌટુંબિક, સામાજિક, આર્થિક કે વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતાને કારણે સંતાનપ્રાપ્તિનો સુવર્ણકાળ વીતી ગયો હોય અને એ પછી સંતાનપ્રાપ્તિ વખતે શું ધ્યાનમાં રાખવું જરૂરી છે ?

- ગર્ભધારણ કરતાં પહેલાં સંપૂર્ણ મેડિકલ ચેકઅપ કરાવવું.
- ચોક્કસ નિદાન માટેના ટેસ્ટ કરાવવા.
- વંશપરંપરાગત બીમારી કે રંગસૂત્રીય ખામી હોય તો તેની સારવાર પ્રથમ કરાવવી.
- સગર્ભાવસ્થાની સંભાળ અને પ્રસૂતિ માટે શ્રેષ્ઠ હોસ્પિટલ કે નિષ્ણાત તબીબની પસંદગી કરવી.

વધારે મોટી ઉંમરે ગર્ભધારણ

અમુક કિસ્સામાં ગર્ભધારણની ઉંમર વીતી ગયા પછી પણ ગર્ભધારણ કરવું જ પડે તેવી પરિસ્થિતિ સામે આવી પડે છે. માણસ પાસે એવા સંજોગો પેદા થાય કે તેને એ ઉંમરે પણ સંતાનપ્રાપ્તિનો નિર્ણય લેવો પડે.

જેમ કે -

- માસિક બંધ થઈ ગયું હોય (મેનોપોઝ આવવું)
- યોગ્ય સમયે જરૂરી સારવાર ન મળી હોય.
- આર્થિક સ્થિતિ સારી ન હોય.
- વ્યવસાયિક કે અન્ય કારણોસર યોગ્ય સારવાર ન થઈ શકી હોય.
- સારવાર કરાવી હોય ત્યારે જરૂરી ટેકનોલોજીનો વિકાસ થયો જ ન હોય.
- મોટી ઉંમરે કોઈ સંતાનનું અવસાન થઈ ગયું હોય.
- પુનઃ લગ્ન કરવાની જરૂર પડી હોય.

આવી વિપરીત પરિસ્થિતિમાં માણસના હાથની વાત નથી રહેતી. કુદરતી આ પરિબળો સામે આવી પડ્યા છે ત્યારે મોટી ઉંમરે સંતાનપ્રાપ્તિ વિશે યુગલે વિચારવું જ પડે છે.

આવા વિપરીત સંજોગોમાં પણ -

- (૧) આજના ટેકનોલોજીના યુગમાં હવે કોઈ પણ ઉંમરે સ્ત્રી માતા બની શકે છે.
- (૨) માસિક ચાલ્યા ગયાનાં વર્ષો પછી પણ ગર્ભ ધારણ કરી શકાય છે.

આ સમયે ધ્યાનમાં રાખવા જેવી બાબતો -

- મોટી ઉંમરે સંતાનપ્રાપ્તિની જરૂરિયાત ઊભી થાય તો બને તેટલી જલદી સારવાર કરવી.
- યોગ્ય સંસ્થાન કે હોસ્પિટલનો જ સારવાર માટે ખાસ આગ્રહ રાખવો.
- ઉંમરના પ્રમાણમાં ઝડપી સંતાનપ્રાપ્તિ થાય તેવી સારવારની પસંદગી કરવી.
- મોટી ઉંમરે સગર્ભાવસ્થા દરમિયાન બી.પી.ની શક્યતા વધુ રહેતી હોય છે તે ધ્યાનમાં રાખવું.
- ઉંમરને કારણે અન્ય તકલીફ સગર્ભાવસ્થા દરમિયાન થાય તો પ્રસૂતિમાં મુશ્કેલી વધે છે.
- તમારી હાલની ઉંમરમાં બે વર્ષ સંતાનપ્રાપ્તિના અને ૨૫ વર્ષ બાળકના ઉછેરનો સરવાળો તમારી ઉંમરમાં કરીને જુઓ એ વખતે તમારી ઉંમર અને તમારા સ્વાસ્થ્ય અંગે વિચારવું.
- બંનેમાંથી કમનસીબે એક કે બંનેને મુશ્કેલી આવી પડે તો બાળકના ભવિષ્યનું શું ?
- બાળકના સલામત ભવિષ્ય માટે યોગ્ય વ્યવસ્થા કરી શકો તેમ છો કે નહિ તે શક્યતાઓ વિચારો.

અંતમાં -

નાની-મોટી કે અતિ મોટી ઉંમરે સંતાનપ્રાપ્તિ થવાથી બેશક ખુશી અને આનંદ થાય જ છે. જીવન ખુશીઓથી સભર અને જીવન સાર્થક બન્યાનો અહેસાસ થાય છે. જીવનમાં કલ્પી ન શકાય કે વર્ણવી ન શકાય તેવી પરમ ખુશીનો અહેસાસ થાય છે.

- ઘરમાં સંતાનપ્રાપ્તિ થતાં જ મા-બાપની જીવનની ખુશીઓ બેવડાય છે.
- ઘરમાં વૃદ્ધ દાદા-દાદીને ઘડપણનો સહારો આ બાળકો બની જતાં હોય છે.
- સંતાન થતાં નોકરી-ધંધામાં વધુ ને વધુ કાર્ય કરી સફળતા મેળવી વધુ કમાવવાનું જોમ પેદા થાય છે.
- આ દુનિયામાં તેમના વંશવેલાને ચિરંજીવી બાળક બનાવે છે.
- વાંઝિયામેણું, લોકર્નિદા અને કૂથલીથી બચી શકાય.
- ઘડપણમાં પરાયાના સહારે જીવવાનો કે ઠોકર ખાવાના દિવસોમાંથી બચી શકાય છે.

આમ તમામ પાસાંઓનો યોગ્ય વિચાર કરી જે તે યુગલે યથાયોગ્ય સમયે સંતાનપ્રાપ્તિનો નિર્ણય લેવો રહ્યો. જીવન આપનું છે અને જીવનને કેવું હર્ષભર્યું બનાવવું તેના નિર્માણકર્તા પણ આપ ખુદ જ છો.

હકીકતનો સામનો કરો

તમારી તકલીફને સમજો

જીવનમાં શરીર છે તો નાનીમોટી બીમારીઓ તો આવવાની જ છે. દૈનિક કાર્યમાં શારીરિક ક્ષમતા ધીણ થતી જણાય કે તંદુરસ્તીમાં અંતરાય આવે ત્યારે આ મુશ્કેલીને મહેસૂસ કરીએ છીએ પણ ઘણી વાર આ શારીરિક મુશ્કેલીને મહેસૂસ કર્યા બાદ આંખ આડા કાન આપણે કરતા હોઈએ છીએ. આજે, કાલે કે થોડા દિવસમાં સારું થઈ જશે. હરવા-ફરવા-ખાવા-પીવામાં કે કાર્ય કરવામાં હજુ મને ક્યાં વાંધો આવી રહ્યો છે ? એવું વિચારી મનથી તકલીફને સમજી શકતા નથી અને લાંબા સમય સુધી આ પરિસ્થિતિ ચાલુ રહેતાં આ મુશ્કેલી ભયાનક રોગના સ્વરૂપે શરીરમાં વ્યાપી જાય છે ત્યારે કદાચ ઘણું મોડું થઈ ગયું હોય છે. સંતાનપ્રાપ્તિમાં પણ કુદરતી રીતે એક વર્ષ સુધી પ્રયત્ન કરવા છતાંય ગર્ભધારણ કરવામાં સફળતા ન મળે તો શરીરમાં કોઈ અડચણ, કોઈ મુશ્કેલી છે એવું સમજવું જરૂરી છે. જો કોઈ સમસ્યા જ ન હોય તો ગર્ભધારણ થઈ જ જવું જોઈએ. ગર્ભધારણ નથી થતું તેનો મતલબ કે ગર્ભ ધારણ માટેની જરૂરી સાંયોગિક કળીમાં કાંઈક ખૂટી રહ્યું છે એવું સમજવું રહ્યું પણ ઘણાં યુગલો આ સમજવાની જગ્યાએ પોતાના દોષને ઢાંકી છોડી કરવાની પ્રવૃત્તિમાં વ્યસ્ત રહે છે અને મનને મનાવ્યા કરે કે -

- (૧) અમારે કોઈ જ તકલીફ જ નથી. સંસારસુખ સારી રીતે ભોગવી શકીએ છીએ.
- (૨) હજુ ક્યાં અમારી ઉંમર થઈ ગઈ છે ! બાળક મેળવવા માટે આખી જિંદગી પડી છે, આજે નહિ તો કાલે સંતાન થશે.
- (૩) બાળક મળવું એ કુદરતના હાથની વાત છે. કુદરતને આપવું હશે ત્યારે તે આપશે.
- (૪) મુશ્કેલી વિશે લોકો જાણે તો શું વિચારશે ? તેવો માનસિક ભય સતાવ્યા કરે છે.

(૫) મોટી ઉંમરે કુદરતી રીતે ગર્ભધારણ થયેલા લોકોના દાખલા પોતાની નજર સમક્ષ રાખે છે અને પોતાની જાતને તેમની સાથે જોડી સરખામણી કરશે.

જ્યારે તે યુગલને ગર્ભધારણ સારવાર કે ઉચ્ચ સારવારથી થઈ છે તે કોઈ જાણતું નથી. આવા વિચારો તમે સત્ય માનતા હોવા છતાં લોકોને શાંત પાડવા, ગેરમાર્ગે દોરવા કે તમારા અંગત પ્રશ્નોમાં દખલ દેતા અટકાવવા કરો તો બરાબર છે, પરંતુ ક્યારેક વારંવાર અસત્ય કે અર્ધસત્ય બોલવાથી જાણતાં-અજાણતાં આપણે પણ એને જ સત્ય માનતા થઈ જઈએ છીએ જે આપણને જ નુકસાન કરી શકે છે. માટે દુનિયાને શું કહેવું તે અલગ છે. આવી હકીકતના સમયે તમારી જાત સાથે તો ખોટું ના જ બોલો.

આ વિચારસરણીથી યુગલો વધુ ભ્રમિત જાતે જ થાય છે. સંતાનપ્રાપ્તિનો માર્ગ તે ખુદ આપત્તિજનક અનાયાસે બનાવી રહ્યા છે જેનો કદાચ તેમને ખ્યાલ હોતો નથી.

આવા સંજોગોમાં યુગલે શું કરવું

- (૧) કુદરતી પ્રયત્ન બાદ ગર્ભધારણમાં સફળતા ન મળતાં તે અંગે વિચારો
- (૨) સફળતા ન મળવા માટેનું મુખ્ય કારણ ગાયનેક તકલીફ વિશે સમજો.
- (૩) મુશ્કેલીને સમજ્યા બાદ યોગ્ય ડોક્ટર કે યોગ્ય સંસ્થાનનું કન્સલ્ટીંગ કરો.
- (૪) ગાયનેક ડોક્ટર પાસે જરૂરી પરીક્ષણ કરાવી આપની મુશ્કેલી વિશે જાણો.
- (૫) નિદાન બાદ તેની નિવારણ માટેની શક્યતાઓ વિશે વિચારો.

આમ પોતાના જીવન માટે, જીવનની ખુશી માટે વાસ્તવિકતાને સ્વીકારો. આંખો બંધ કરી લેવાથી દુનિયા આંધળી નથી બનતી પણ આપ એકલા જ અંધકાર અનુભવો છો. માટે આપની મુશ્કેલી વિશે આપને જેટલો ખ્યાલ છે તેટલો ઘર, સમાજ કે દુનિયાને નથી. દરેક માણસની મુશ્કેલીઓ પણ જુદી જુદી હોઈ શકે છે માટે તેની સરખામણી ન કરતા. આપની મુશ્કેલીને સમજી નિદાન દ્વારા તે જાણો સમજો. અને આગળની સારવારનું આયોજન કરો.

તમારી મુશ્કેલીને સ્વીકારો

સમજવું અને સ્વીકારવું આ બંનેમાં ઘણો તફાવત રહેલો છે. જીવનમાં પ્રત્યેક માણસે જે સમજે છે તેને સ્વીકારે જ તે દરેક કિસ્સામાં બનતું નથી. જીવનમાં પ્રમાણિકતા, નૈતિકતા, સદાચાર, સદ્ગુણ, સદ્વર્તન અને કોઈના હમદર્દ બની સહાયભૂત થવાનું સમજાએ છીએ પણ સ્વીકારતા હોઈએ તેવું ખૂબ જ ઓછું છે. આ વાત પ્રત્યેકના જીવનમાં પ્રત્યેક ક્ષેત્રમાં, પ્રત્યેક સારવારમાં જોવા

મળતી હોય છે. આપણે શરીરની મર્યાદા કે મુશ્કેલી વિશે સમજીએ છીએ પણ એ રોગને મનથી સ્વીકારતા નથી. આપણે બીમારીના ભોગ બન્યા હોવા છતાંય પણ એ રોગ મને હશે કે કેમ તે તો ૧૦૦ ટકા સ્વીકારતા નથી. આવું સંતાનપ્રાપ્તિની સારવારમાં પણ છે. સ્ત્રી કે પુરુષને સંતાનપ્રાપ્તિ માટેના પરીક્ષણમાં મુશ્કેલીનો ખ્યાલ ડોક્ટરે આપ્યો હોય છતાં યુગલો આ રોગને કે બીમારીને સ્વીકારી શકતા નથી અથવા સ્વીકારવા માંગતા નથી. પુરુષમાં શુક્રાણુની ખામી હોય અને તેને કારણે સંતાનપ્રાપ્તિ ન થઈ શકતી હોય તો પુરુષ આ વાતને સ્વીકારવા ક્યારેય તૈયાર નથી હોતો. સ્ત્રીમાં પણ આવી તકલીફ હોય અને તેને જાણ્યા પછી તે સ્વીકારી શકતી નથી કે મને આ બીમારી છે અને આ નહિ સ્વીકારવાને કારણે રોગને નાથવા માટેની જે તત્પરતા, જાગૃતિ આવવી જોઈએ તે તેમનામાં આવતી નથી. એની સારવાર માટે સજાગતાથી જોજનો દૂર રહી નિષ્ક્રિય બનીને બેસી રહે છે. આવા સંજોગોમાં નિસંતાનપણાના ઓછાયા જીવનમાં લાંબા સમય સુધી ફેલાયેલા રહે છે માટે વાસ્તવિકતાને સમજો.

સમસ્યા કોને નથી ?

- * દરેક માણસને નાની-મોટી કોઈ ને કોઈ શારીરિક, માનસિક, સામાજિક કે આર્થિક સમસ્યા હોય જ છે.
- * આપના ભાગ્યમાં કુદરતી રીતે સંતાનપ્રાપ્તિ ન થવાની સમસ્યા આવી છે.
- * ગર્ભધારણ ન થવાની સમસ્યાના ભોગ આપ એકલા જ નથી, આપના જેવાં લાખો યુગલો છે. આપ તેમાંનાં એક છો.
- * સમસ્યા છે તો સામે તેના ઉપાયો પણ મોજૂદ છે.
- * કોઈ પણ રોગને ઊગતો જ ડામવો એ ડહાપણનું કામ છે.
- * આપણી બેદરકારીથી રોગ શરીરમાં ગંભીર પરિણામ સર્જી શકે છે.
- * યોગ્ય સમયે કરેલી સારવારથી સંતાનપ્રાપ્તિનો માર્ગ સહેલો અને સરળ પડે છે.
- * સંતાનપ્રાપ્તિ (ગર્ભધારણની ફળદ્રુપતા) અને સેક્સ લાઈફ એ તદ્દન અલગ વસ્તુ છે તે સમજવું.
- * તમારા શરીરની મુશ્કેલીને આપ જ સારી રીતે સમજી કે મહેસૂસ કરી શકો છો. આપ જ આપના શરીરના અડધા ડોક્ટર છો.
- * આપને કુદરતી રીતે પ્રયત્ન કર્યા છતાંય જો ગર્ભધારણ ન થઈ શક્યું હોય તો તેનો સાવ સીધો અને સાદો મતલબ એ છે કે ગર્ભધારણ માટેની જરૂરી પ્રક્રિયામાં ક્યાંક અવરોધ છે. આ મુશ્કેલીને સમજવા ડોક્ટરી સલાહ લો.

પરીક્ષણ કરાવી સમસ્યા જાણો. ત્યાર બાદ સારવારના માધ્યમથી મુશ્કેલી દૂર કરી સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવી શકો છો.

કદાચ એવું ન બને કે સમસ્યા સમજવાની કે સ્વીકારવાની અસમંજસતા જ ગર્ભધારણ માટેનો માર્ગ વિકટ ન બનાવે. માટે વાસ્તવિકતાને સમજીને સ્વીકારો અને તેનો યોગ્ય ઉપચાર કરો. ખુશીઓ આપના દ્વારે દસ્તક દેતી ઊભી જ છે. જરૂર છે આપે દ્વાર ખોલવાની.

તમારુ મન ન માને તો સમજો કે કેમ ગર્ભધારણ નથી થતું ? શું કારણ હોઈ શકે ?

ન સ્વીકારી શકો તો નિદાન કરાવવું નિદાનમા સમસ્યા આવે તોપણ સ્વીકારવા તૈયાર નથી.

તો બે ત્રણ ડોક્ટરને બતાવી તેમનો અભિપ્રાય લો. એ પછી આપની સચ્ચાઈ સમજી યોગ્ય સારવાર સંબંધી નિર્ણય લો.

યોગ્ય નિદાન અને સારવાર માટે જાતને તૈયાર કરો

જીવન એક સંગ્રામ છે. જીવન એક યજ્ઞ છે. જીવન સંગ્રામ છે તો લડવું અને ઘાયલ થવું એ જીવનની સહજ ઘટમાળ છે. જીવન યજ્ઞ છે તો અગ્નિ અને અર્ધ્ય તેના પર્યાય છે. તેનાથી દૂર ભાગે ન જ ચાલે. શરીરમાં કોઈ અડચણ, અવરોધ કે મુશ્કેલી જણાય તો તેને માટે સજાગ થવાની અને તેના વિશે ખાસ કાળજી રાખવાની જરૂરિયાત છે. જેને સમજવી અને સ્વીકારવી જરૂરી છે. આપણે ત્યાં કહેવત છે કે ૪૦થી ઓછી ઉંમરે ફાવે તે ખવાય, ૪૦ પછી માફક આવે તે જ ખવાય અને ૬૦ વર્ષ પછી આપે તે ખવાય. શરીરની તંદુરસ્તી જ આપણે માટે મહત્ત્વની છે. શરીરની તંદુરસ્તીને આધારે જ આપણી જીવનશૈલી ઘડવી એ શાણપણ છે. તંદુરસ્તીને અવરોધતી કોઈ પણ સમસ્યા, બીમારીના સ્વરૂપમાં શરીરમાં મહેસૂસ થાય ત્યારે સત્વરે તેના નિવારણ માટેના પ્રયત્નો અતિ આવશ્યક છે. બીમારી સામે આંખ આડા કાન કરવાથી ક્યારેક એ ઘાતક બની જીવલેણ સાબિત થઈ શકે છે. કોઈ પણ જાતની બીમારી કે રોગ માટે ડોક્ટરી નિદાન અતિ આવશ્યક છે. નિદાન બાદ જ સારવાર માટેના યોગ્ય વિકલ્પો મળી શકે. સમયસર કરાવેલ નિદાન અને સારવારથી પુનઃ સ્વાસ્થ્ય પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. જેથી આપણી જીવનશૈલી આરામદાયક અને ખુશનૂમા બની જાય છે.

અન્ય રોગમાં નિદાન અને સારવારનું જેટલું મહત્ત્વ છે તેટલું જ મહત્ત્વ સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવારમાં પણ છે. સંતાનપ્રાપ્તિ માટે ગર્ભધારણ માટેની સારવાર થોડી અટપટી અને જટિલ છે. તેથી સચોટ નિદાન અને યોગ્ય સારવારની

સમયસર વિકલ્પની પસંદગી પર સફળતાનો મદાર ઘણી વખત રહેતો હોય છે. સંતાનપ્રાપ્તિ ન થતી હોય, ગર્ભધારણ ન થતું હોય તો સફળતાની મંજિલ સુધી પહોંચવા માટે યુગલે નિદાન અને સારવાર માટે માનસિક તૈયારી રાખવી ઘટે. પ્રથમ તો સચોટ નિદાન પરીક્ષણ કરાવી આપની સમસ્યાને જાણવી.

- નિદાનમાં આવેલી સમસ્યાને મનથી સમજી સ્વીકારો.
- જરૂર જણાય કે મન ન માને તો બે-ત્રણ ડોક્ટરનો અભિપ્રાય લો.
- નિદાન બાદ સારવાર માટેના વિકલ્પ અને સારવારના સ્થળની પસંદગી કરો.
- સારવાર દરમિયાન હિંમત, વિશ્વાસ અને ધીરજ રાખો.
- સારવારના પ્રકારોમાંથી આપને અનુકૂળ અને યોગ્ય હોય તે સારવાર ડોક્ટર સાથે પરામર્શ કરી પસંદ કરો.
- સારવાર સંબંધિત જ્ઞાન મેળવવા વર્તમાનપત્રો, સામયિકો, ઇન્ટરનેટ કે સફળતા મેળવી ચૂકેલા યુગલોનો સંપર્ક કરી માહિતી મેળવો.
- આંધળું અનુકરણ કે દેખાદેખીને વશ થયા વિના સ્વસ્થ મને નિર્ણય લો.
- વિકલ્પની પસંદગી બાદ સારવાર માટેના ખર્ચ અને સમયનું આયોજન કરો.
- જરૂરી જણાય તેવી નાનીમોટી સર્જરી માટે માનસિક સજ્જતા કેળવો.
- નિષ્ફળતા મળે તો નાસીપાસ થયા વિના સફળતા ન મળે ત્યાં સુધી ધીરજ રાખો.
- આધુનિક સારવારનો સહારો લો.

દરેક યુગલની સમસ્યા તેમની ઉંમર, સમયની હાડમારી, વ્યવસાયિક અડચણ, સામાજિક, કૌટુંબિક કે આર્થિક સમસ્યા અલગ અલગ હોય છે. માટે જે તે યુગલે પોતાની પરિસ્થિતિનો વિચાર કરી સામાન્ય, સઘન અને આધુનિક સારવારનો વિકલ્પ પસંદ કરવો રહ્યો. કહેવાય છે કે “મન હોય તો માળવે જવાય નહીંતર બાજુમાં પણ ન જઈ શકાય.” બીમારી કોઈને પસંદ નથી પણ જ્યારે કુદરતી રીતે આપની સામે આવી વિષમ પરિસ્થિતિ આવી જ પડી છે ત્યારે રોગ સામે આંખ ચીંચામણા ન જ કરાય. “રોગને તો ઊગતો ડામવો સારો” એ કહેવત પ્રચલિત છે. નિસંતાનપણું એ બીમારી છે. બીમારીનો વિચાર આવે એટલે સારવારની જરૂરિયાત તેની સાથે સંકળાયેલી છે. નિદાન એ મંજિલ સુધી પહોંચ્યાડનાર પથનું દર્શન કરાવે છે. જ્યારે સારવાર એ પથ પર પગરણ કરાવી સફળતાની મંજિલ સુધી લઈ જાય છે.

અમુક ક્રિસ્તીયામાં બનવા જોગ છે કે સારા નિદાનને અભાવે ખોટી સારવારની રીતથી યુગલે પારાવાર મુશ્કેલીનો સામનો કર્યો હોય પણ એ માટે સમગ્ર સારવાર કે નિદાનની પ્રક્રિયા ખોટી કે ભૂલભરેલી છે તેવું માનવું ખોટું છે. આંખે કલરવાળાં ચશ્માં ચડાવી દષ્ટિ કરવાથી બધી વસ્તુ એક જ કલરની લાગે છે પણ વાસ્તવમાં એવું નથી હોતું. એના માટે આપણે કદાચ એકલા જ જ જિન્મેદાર છીએ. આ વાસ્તવિકતા સ્વીકારવી રહી. રસ્તો ગમે તે બતાવી શકે, ગમે તે બનાવી શકે પણ મંજિલ મેળવવા માટે તો તે રસ્તે ખુદને જ ચાલવું પડે. નિદાન એ આપની સંતાનપ્રાપ્તિ આડેના આવરણોનો ખ્યાલ આપે છે. ત્યાર બાદ નિદાનને સમજી તેના નિવારણ માટેના ઉપાયો માટેની માનસિકતા તો આપણી જ જોઈએ. “આપ મૂલે જ સ્વર્ગ જવાય નહિ કે અન્યના મૃત્યુએ જવાય.”

સંતાનપ્રાપ્તિ તો કુદરતી જ જોઈએ

કુદરતી અને કૃત્રિમ બાળકની સંકલ્પના

દરેક યુગલ એવું વિચારતું હોય છે કે તેમને સંતાન કુદરતી રીતે થાય તો સારું અને તે બાળક જ ઉત્તમ ગણાય. આવા કુદરતી બાળકની પ્રતીક્ષામાં વર્ષો સુધી સામાન્ય સારવારની કઠિન સાધના કરે છે. જ્યારે સંતાનપ્રાપ્તિ આડે અવરોધ સર્જાતાં આવાં યુગલો કુદરતી રીતે સંતાન ન થતા પોતાના બાળકથી વંચિત રહે છે. આ યુગલો બાળક માટે વર્ષો સુધી તડપ્યા બાદ જ્યારે IVFથી બાળક મળી શકે અથવા બાળક મેળવવાની વાત આવે છે ત્યારે આ યુગલો અને સંકુચિત સમાજ એવું વિચારવા લાગે છે કે IVFથી તો જન્મેલ બાળકને કુદરતી ન કહેવાય પણ આ તો કૃત્રિમ બાળક કહેવાય. કુદરતી અને કૃત્રિમ બાળકની ભેદરેખા મનમાં આંકી લે છે. આવાં યુગલો IVFને નજીકથી જાણતા જ નથી અને ઉપરછલ્લી અધકચરી માહિતીને આધારે પોતાની માન્યતાઓને મનગઢ રીતે વિસ્તારતા જતા હોય છે.

કૃત્રિમ બાળક કોને કહેવાય ? કૃત્રિમ બાળક હોય તો બજારમાંથી તૈયાર મળી રહેતું હોવું જોઈએ. પણ બજારમાંથી મળતું નથી. બાળક કૃત્રિમ રીતે મેળવવું કોઈ પણ સારવારની રીતથી શક્ય જ નથી. વિજ્ઞાન ક્યારેય પણ કૃત્રિમ રીતે જીવ પેદા કરી જ ન શકે. બાળકનો જન્મ એ તો કુદરતના હાથની જ વાત છે. ભલે પછી તે સારવાર લેવાથી થયું હોય કે સારવાર વિના જ થયું હોય. પણ કુદરત સિવાય કોઈ તેને જન્મ આપી જ નથી શકતું. વિજ્ઞાન તો કુદરતી આ પ્રક્રિયામાં મદદ કરે છે. જેમ ખેતીમાં પાક મેળવવા માટે ખાતર, દવા, પાણી

નાંખી જમીનમાં પાક પેદા કરવા માટે ખૂટતાં જરૂરી પોષક તત્ત્વો પૂરાં પાડીએ છીએ એમ જ IVFની સારવારથી સંતાનપ્રાપ્તિ માટે જરૂરી એવાં તત્ત્વોની આડે આવતા અવરોધોને દૂર કરવાનું કાર્ય કરે છે. IVFની સારવારમાં પણ પુરુષ-સ્ત્રીબીજની પ્રક્રિયા કુદરતી રીતે જ થાય છે. ફક્ત આ બીજના ફલનની પ્રક્રિયા વિજ્ઞાનનો સહારો લઈ શરીરની બહાર કરવામાં આવે છે. ગર્ભ રહ્યા પછી માતાની કૂખમાં ગર્ભનો ઉછેર ગર્ભમાં રહેલા શિશુના પોષણની પ્રક્રિયા અને માતાના કૂખેથી જન્મ આપવાની પ્રક્રિયા સુધીની તમામ ઘટના કુદરતી રીતે જ થાય છે. તો આને કૃત્રિમ બાળક કહી જ કેમ શકાય ? કૃત્રિમ બાળક છે તે વસ્તુ જ સાવ ખોટી છે. IVFની સારવારમાં પુરુષ અને સ્ત્રીબીજ જે-તે યુગલના પોતાનાં જ હોય છે. ફક્ત ફલનની પ્રક્રિયાના નજીવા ફેરફારને આપણે કૃત્રિમ સારવારનું બિરુદ આપી દઈએ તે યોગ્ય છે ?

જ્યારે આપણે અકસ્માત કે અન્ય બીમારીનો ભોગ બન્યા હોય ત્યારે તેની સારવાર અપનાવતી વખતે કુદરતી કે કૃત્રિમતાનો ભેદ રાખતા નથી. સંતાનપ્રાપ્તિ ન થવી કે નિસંતાનપણું પણ અન્ય બીમારીની માફકની જ બીમારી છે અને IVFની સારવાર પણ અન્ય સારવારની જેમ સામાન્ય સારવાર હોવા છતાં લોકોનો IVF અંગે આવો પક્ષપાત કેમ ? અકસ્માત વખતે હાડકાને નુકસાન થાય ત્યારે હાડકાંની જગ્યાએ પ્લેટ નાખવામાં આવે ત્યારે કે આંખના ઓજસ નબળા પડતા બજારમાંથી નેત્રમણિ ખરીદી તેને આંખમાં મુકાવતી વખતે કે પછી કુદરતી દાંત પડ્યા પછી કે અકસ્માતથી દાંત તૂટતાં તેની જગ્યાએ કૃત્રિમ દાંત લગાવતી વખતે આપણે ક્યાં કૃત્રિમ કે કુદરતીનો ભેદ રાખીએ છીએ. આજે તો પ્લાસ્ટિક સર્જરી દ્વારા શરીરના બેડોળ ભાગને દૂર કરી સુંદરતાનો નવો આયામ આપવામાં પણ આવે છે ત્યારે સમાજની ભેદરેખા ભૂંસાઈ જાય છે. જો અન્ય બીમારી માટેની સારવાર અપનાવતી વખતે આધુનિકતાનો વિચાર કરી હરખાતા હોઈએ છીએ ત્યારે IVFની સારવારથી જન્મેલ બાળકને કૃત્રિમ બાળક કે સારવારને જ કૃત્રિમ સારવાર માનવાની લઘુતાગ્રંથિ કેટલે અંશે વાજબી ગણાય. આપણી કે આપણા સમાજની IVF માટેની આવી લઘુતાગ્રંથિથી કેટલાંય યુગલો બાળકથી વંચિત રહે છે. તેઓ નિસંતાન રહે તેને માટે જાણતાં અજાણતાં ઘણા અંશે લોકો જ જવાબદાર છે. કોઈ સ્ત્રી કે પુરુષને કુદરતી રીતે સ્ત્રીબીજ કે પુરુષબીજની તકલીફ હોય ત્યારે તેની સારવાર માટે તેઓ ઘણો ક્ષોભ અનુભવતાં હોય છે. આવાં યુગલોને સ્ત્રી કે પુરુષબીજ બહારથી કદાચ લેવાં પડે તો સમાજની સંકુચિત માન્યતાના કેટલાંય પડળો આવાં યુગલોને વીંધવા પડે છે. કુટુંબ કે

સમાજની વકનજરથી આવાં યુગલને બચવું પડે છે. અથવા આ સારવાર લેતા થંભી જવું પડે છે. આ પક્ષપાતી વલણમાંથી અને કુદરતી કે કૃત્રિમ સારવારની ભેદરેખા મિટાવવા માટે આપણે જાગૃત બની સહિયારો પ્રયત્ન કરવો જ રહ્યો. જ્યારે આપણે કુટુંબ કે સમાજની આ માનસિકતા તોડી લઘુતાગ્રંથિ અને પૂર્વગ્રહનું અનાવરણ દૂર કરી આ ગેરમાન્યતાને મિટાવી શકીશું ત્યારે કદાચ કોઈ જ યુગલને નિસંતાનપણાની સારવાર લેવા માટે શરમાવું નહિ પડે. અને પોતાનું બાળક મેળવી ખુદનું સાચા અર્થમાં જીવનનું નિર્માણ કરી શકશે ત્યારે તેના યશના ભાગીદાર આપણે સહુ બનીશું. જરૂર છે આ વિચારની ચિનગારી પ્રગટાવવાની. આજે પ્રગટાવેલી ચિનગારી એ આવતી કાલ માટે આ ગેરમાન્યતાઓના અંધકારને દૂર કરનાર આશાની જ્યોત અવશ્ય બની રહેશે એવો પૂર્ણ વિશ્વાસ છે.

સંતાનપ્રાપ્તિ માટે માનસિક તૈયારી

આપ જ્યારે સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની માનસિક તૈયારી કરવાની શરૂ કરશો ત્યારે કદાચ આપને ઘણું જ મુશ્કેલ લાગશે. જેમકે સગર્ભાવસ્થાનો સમયગાળો, પ્રસૂતિ, ત્યાર પછીની બાળકની સારસંભાળ, બાળક ઉછેરવાનો ખર્ચ અને ખાસ કરીને બાળકની સારસંભાળ માટે આપવો પડતો સમય વગેરે જેવી વસ્તુઓ કદાચ મુશ્કેલ લાગે. એમાં જો સ્ત્રી પણ વ્યાવસાયિક પ્રવૃત્તિમાં જોડાયેલ હોય તો આ પ્રશ્ન વધુ વિકટ લાગે છે. આ વિકટ પરિસ્થિતિ એ મનમાં ઉદ્ભવેલ કાલ્પનિક ઘટના છે. વાસ્તવિકતા તો કંઈક ઓર જ છે. દુનિયાની લગભગ તમામ સ્ત્રી કે યુગલ સંતાનપ્રાપ્તિ ઝંખે જ છે અને એ ઝંખના જ પરિપૂર્તિ માટે ઉપર જણાવેલ તમામ તબક્કામાંથી પસાર થાય છે. એના માટે ચોક્કસ ભોગ પણ આપવો જ પડે છે. શરૂઆતમાં મનથી માનેલ આજીવનની મુશ્કેલીઓ ક્ષણભંગુર જ હોય છે. પરંતુ તેનો લાભ આજીવન અકલ્પ્ય ખુશી તરીકે મળતો હોય છે. એ પછી એ તમામ મુશ્કેલીઓ એક સ્વપ્ન સમાન બની જાય છે. એક વાર તમે નિર્ણય કરશો કે મારે સંતાનપ્રાપ્તિ કરવી જ છે અને પછી કાલ્પનિક કે વાસ્તવિક ભયના ઉપાયો શોધવાનું ચાલુ કરશો તો તમને ઉપાયો ચોક્કસ મળશે જ. કદાચ તમે માનતા હશો તેના કરતાં પણ ઘણું સરળ લાગશે. તમારા જેવી પરિસ્થિતિમાંથી લાખો યુગલો પસાર થઈ ચૂક્યાં છે. તમે આસપાસ નજર દોડાવશો તો તમારા ઓળખીતા મિત્ર, સગાં-સંબંધીમાંથી પણ તમારા જેવી જ સામાજિક, આર્થિક અને વ્યવસાયિક સમાનતાવાળી વ્યક્તિઓ આવી પરિસ્થિતિમાંથી પસાર થાય છે અને આજે તેઓ સંતાનસુખ ભોગવી રહ્યાં છે. તેમના જીવનને સમજો અથવા તેમની સાથે મુક્તમને ચર્ચા કરો. ઘણી વાર આપણને આપણા પ્રશ્નો જ ખૂબ જ વિકટ અને અલગ લાગતા હોય છે. પરંતુ આજુબાજુ જોઈએ ત્યારે ખબર પડે છે કે આપણા જેવી કે આપણાથી પણ વધારે મુશ્કેલીનો સામનો કરી ચૂક્યા હોય તેવાં અસંખ્ય લોકો છે. તેમ છતાંય તેઓ તેમના દૃઢ મનોબળ વડે સંતાનપ્રાપ્તિનો ધ્યેય હાંસલ કરી શક્યા છે. તો આપણે કેમ ન કરી શકીએ ? “where there is a will these is way.” ગુજરાતીમાં કહ્યું છે કે

“માંડી પડ્યા તે મહાસુખ માણે,
દેખણહારા દાઝે જોને.”

એટલે માનસિક ડરનો શરૂઆતથી જ શિકાર બની જવાની જરૂર નથી. બાળકરૂપી આનંદ, ઉમંગ, ઉત્સાહ અને જીવનભરની ખુશીને આવકારવા માટે તૈયાર થાઓ. જો તમે સંકલ્પ કરશો તો દરેક મુશ્કેલીઓ આસાન લાગશે અને સરળતાથી પાર પડશે.

- સંતાનરૂપી ખુશીઓને પામવા માટે આપ પણ દાવેદાર છો જ...
- સંતાનપ્રાપ્તિ માટેનો દઢ સંકલ્પ કરો.
- સંતાનપ્રાપ્તિ માટે આપને અનુકૂળ લાગે તેવો સગર્ભાવસ્થાનો સમયગાળો સુનિશ્ચિત કરો.
- બાળકની જવાબદારી સ્વીકારવાની પરિપક્વતા કેળવો.
- આવનાર બાળક માટે સમયનું અને આર્થિક યોગદાન વિશે વિચારો.
- સગર્ભાવસ્થા અને પ્રસૂતિ એ સજા કે મુશ્કેલી નહિ પણ સ્ત્રી માટે માતા બનવાનો જીવનનો સૌથી યાદગાર અને ખુશીનો પ્રસંગ છે જે અનુભવથી મહેસૂસ કરો.

સંતાનપ્રાપ્તિ માટે દઢ સંકલ્પ અને માનસિક તૈયારી કર્યા પછી કુદરતી રીતે પ્રયત્ન કરવા છતાંય જો ગર્ભધારણ ન થાય એવું કદાચ બની શકે છે. આવા સંજોગોમાં પણ હિંમત, વિશ્વાસ, ધીરજ અને મજબૂત મનોબળ વડે ડૉક્ટરી સારવાર અપનાવવી રહી.

(૧) સારવાર માટેના તબક્કાઓ

- સંતાનપ્રાપ્તિ માટેના ૧ વર્ષના સક્રિય પ્રયત્ન બાદ ગર્ભધારણ ન થઈ શકે તો ડૉક્ટરી તપાસ માટે તૈયાર થવું.
- ગાયનેક ડૉક્ટરનો સંપર્ક કરવો.
- નિદાન અને સારવારની શરૂઆત ડૉક્ટરી પરીક્ષણ મુજબ ચાલુ કરવી.
- સારવાર માટે સમય અને નાણાંનું આયોજન કરવું.

(૨) આ સામાન્ય સારવારના બે વર્ષ બાદ પણ ગર્ભધારણ ન થાય તો હિંમત હાર્યા સિવાય ડૉક્ટરના મંતવ્ય મુજબ સઘન તપાસ અને જરૂરી પરીક્ષણ કરવા ટેસ્ટ કરાવો. જેમ કે

- સ્ત્રીબીજ પૂરતી સંખ્યામાં, સારી ગુણવત્તા અને સમયસર છૂટાં પડે છે કે કેમ તેનું સોનોગ્રાફી દ્વારા પરીક્ષણ.
- સ્ત્રીબીજ સંબંધિત મુશ્કેલી હોય તો તેને સામાન્ય બનાવવા સારવાર.

- લેપ્રોસ્કોપી દ્વારા ફેલોપિયન ટ્યૂબની તપાસ અને ટ્યૂબમાં અડચણ હોય તો તેનું નિવારણ કરવું.
 - ઓવરી સંબંધિત મુશ્કેલી હોય તો દૂરબીનથી તપાસ કરાવવી.
 - પુરુષમાં શુક્રાણુ સંબંધિત મુશ્કેલી હોય તો બાયોપ્સી કે ઈક્સીની સારવાર કરવી.
- (૩) આ સારવારના બીજા તબક્કા બાદ પણ સફળતા ન મળે તો IUIની સારવાર અખત્યાર કરવી.
- નિષ્ણાત અને અનુભવી તજજ્ઞ પાસે IUI કરાવવું, વધુમાં વધુ ૬થી ૮ IUIના પ્રયત્ન કરી શકો છો.
 - IUIના પ્રયત્નો બાદ ગર્ભધારણ ન થાય તો સમય વેડફ્યા સિવાય ટેસ્ટ ટ્યૂબ બાળક સારવાર (IVF) અપનાવો.
 - IVFની સારવાર માટેની પૂરેપૂરી માહિતી ડૉક્ટર, ઇન્ટરનેટ, વર્તમાન પત્રો, સામયિકો અથવા સારવાર લઈ ચૂકેલા યુગલો પાસેથી અનુભવ મેળવો.
 - આધુનિક સારવાર માટે નાણાકીય જોગવાઈનું આયોજન કરો.
 - યોગ્ય અને અનુભવી તજજ્ઞને મળી તેમની સાથે ખુલ્લા દિલે ચર્ચા કરો.
 - જરૂરી લાગે તો બે-ત્રણ નિષ્ણાત ડૉક્ટરનો અભિપ્રાય લો.
 - જાણકારી બાદ યોગ્ય સંસ્થાન કે નિષ્ણાત ડૉક્ટર પાસે સારવાર લેવાનો આગ્રહ રાખો જેથી આપનો કીમતી સમય અને નાણાં ન વેડફાય.
 - નિષ્ફળતા મળે ત્યારે હિંમત ન હારશો. હિંમતપૂર્વક આગળ વધતા રહો.
 - સારવારના કાલ્પનિક ભયથી દૂર રહો.
 - જરૂરી લાગે તેવી નાની-મોટી સર્જરી કરાવવાની માનસિક તૈયારી કેળવો.

આમ જે-તે પેશન્ટની ઉંમર, શારીરિક તંદુરસ્તી, આર્થિક, સામાજિક, કૌટુંબિક પરિસ્થિતિને ધ્યાને લઈ ઉપરોક્ત તબક્કા પ્રમાણે સારવાર જે-તે યુગલે પસંદ કરવાની રહે છે. આજના ટેકનોલોજીના યુગમાં નિર્વિવાદિત હકીકત છે કે કોઈ પણ ઉંમરે, કોઈ પણ પ્રકારની સમસ્યાઓ હોય તોપણ આજે સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવવી શક્ય છે જ. જરૂરી છે દૃઢ મનોબળ, અને પ્રબળ સંકલ્પશક્તિની કે મારે સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવવી જ છે. આ મનોબળથી આપના તમામ રસ્તાઓ આસાન બની જશે. અને સફળતાના લક્ષ્ય સુધી અવશ્ય પહોંચી શકશો.

સારવારના પ્રકાર તથા પ્રક્રિયાને સ્વીકારવાની તૈયારી

કોઈ પણ પ્રકારની બીમારીમાં બે પ્રકારની સારવાર ઉપલબ્ધ છે. (૧) આયુર્વેદ (૨) એલોપથીક. આયુર્વેદમાં રસ ધરાવનાર તે સારવાર અપનાવી શકે.

એલોપેથીકમાં રસ ધરાવનાર તે સારવાર અપનાવી શકે. નિઃસંતાનપણાની વંધ્યત્વનો સામનો કરતા યુગલો માટે બાળક મેળવવા માટેની સારવાર જટિલ અને લાંબી છે. આથી આ સારવારમાં ધીરજ, આત્મવિશ્વાસ અને હિંમત જરૂરી છે. સારવારના પ્રકારો વિશે વિસ્તૃત માહિતી મેળવો.

સામાન્ય રીતે સારવારના તબક્કા નીચે પ્રમાણે રાખો.

(૧) સામાન્ય સારવાર :

- * લગ્નના અમુક વર્ષ બાદ અથવા સંતાનપ્રાપ્તિ માટે કુદરતી રીતે પ્રયત્ન કરવા છતાંય ગર્ભધારણ ન થાય તો તુરત ગાયનેક ડોક્ટરનું કન્સલ્ટીંગ કરો.
- * ડોક્ટર પાસે પરીક્ષણ કરાવો.
- * નિદાન બાદ તેની સારવાર વિશે ડોક્ટર સાથે ચર્ચા કરો
- * સીમેન્ટેસ્ટ, ઓર્મોન્ટેસ્ટ, PCODની પ્રક્રિયાની જાંચ કરાવો.
- * પરીક્ષણમાં ગંભીર સમસ્યા ન હોવાનું ડોક્ટર કહે તો એકાદ-બે વર્ષ સુધી સારવાર ચાલુ રાખો. જો ગંભીર સમસ્યા હોય જેમ કે -

(૧) પુરુષબીજ બિલકુલ ન હોવાં,

(૨) અલ્પ પ્રમાણમાં અને ગતિવિહીન હોય.

- * સ્ત્રીબીજ બનતાં ન હોય કે બને તો વિકાસ પૂરતો ન હોવો
- * સ્ત્રીબીજ છૂટું ન પડવું.
- * ફેલોપીયન ટ્યૂબો બંધ હોવી કે નુકસાનગ્રસ્ત હોય.
- * વારંવાર કસુવાવડ થવી.
- * ગર્ભાશયમાં તેના મુખ, તેની દીવાલો નબળી હોય આવી સમસ્યા જણાય તો નિષ્ણાત ડોક્ટરની સલાહ લો. સઘન સારવાર કરાવતા પહેલાં બે-ત્રણ ડોક્ટરનો ઓપીનિયન લો. પછી આગળ વધો.

સઘન સારવાર માટે

- (૧) સ્થળ, અંતર કે પૈસાને મહત્ત્વ આપી ડોક્ટરની પસંદગી ન કરશો પણ આપની તકલીફનું નિવારણ કરાવી આપને સફળતા અપાવી શકે તેવા નિષ્ણાત ડોક્ટરનો આગ્રહ રાખો.
- (૨) ડોક્ટરની સલાહ મુજબ જરૂર જણાય તો લેપ્રોસ્કોપી, હિસ્ટ્રોસ્કોપી કે એન્ડોસ્કોપી કરાવો.
- (૩) કાઉન્ટ માટે બાયોપ્સી કે જરૂરી લાગે તેવી સારવાર અપનાવો.

(૪) આ સારવાર બાદ સફળતા ન મળે તો

IUIની સારવાર

IUIની સારવારમાં સીમેનને વોશ કરી સારી ગુણવત્તાવાળા પુરુષબીજને સ્ત્રીબીજ છૂટું પડે ત્યારે યોનિમાં મૂકવામાં આવે છે. આ પ્રયત્ન છથી સાત વાર કરી શકો.

ત્યાર બાદ

ટેસ્ટટ્યૂબ બાળકની સારવાર (IVF)

ઉપરના તમામ ઉપાયો કરવા છતાંય પણ ગર્ભધારણ ન થતું હોય તો IVFની આધુનિક સારવાર અપનાવી શકાય. આ સારવારથી ઓછા સમયમાં અને ગંભીરમાં ગંભીર સમસ્યા હોય તોપણ પરિણામ ઝડપથી મળી શકે છે.

- પુરુષબીજ કે સ્ત્રીબીજનો અભાવ હોય કે ગમે તેવી સારવાર બાદ બની શકે તેવી પરિસ્થિતિ જ ન હોય તો બીજનું ડોનેશન લઈ ગર્ભધારણ કરાવી શકાય છે.
- આ સારવારમાં પુરુષબીજ અને સ્ત્રીબીજને શરીરમાંથી બહાર કાઢી તે ફલન કરી તૈયાર થયેલો ગર્ભ ગર્ભાશયમાં પ્રત્યારોપણ કરવામાં આવે છે જેથી ગર્ભ ધારણની શક્યતા બીજી અન્ય સારવાર કરતાં આ સારવારમાં વધુ રહે છે.

સરોગસી

કુદરતી રીતે શરીરમાં જનનેન્દ્રિયો કે ગર્ભાશયને લગતી અસાધ્ય તકલીફ હોય તો તે સ્ત્રી ગર્ભ ધારણ કરી શકવા માટે સક્ષમ નથી હોતી. આવા સંજોગોમાં પહેલાના સમયમાં તે સ્ત્રીનું માતૃત્વનું સુખ છીનવાઈ જતું હતું.

- પણ હવે વિજ્ઞાન વહારે ધાયું છે. ટેકનોલોજીના યુગમાં હવે આવી સ્ત્રીઓનું માતૃત્વનું સુખ છીનવાશે નહિ. સરોગસીની સારવારમાં અન્ય સ્ત્રીની કૂખમાં પોતાના બીજથી બનેલો ગર્ભનો વિકાસ કરાવી નવ માસના અંતે બાળક જન્મે ત્યારે એ બાળક જે-તે યુગલને મળી શકે છે. આ બાળકના જિન્સ તો જે-તે સ્ત્રી કે પુરુષના જ હોય છે. આથી બાળકનો વારસો તો જે-તે મા-બાપનો જ રહે છે.

આમ આપની ઈંતેજારી, આપની અધીરાઈ કે સામાજિક, આર્થિક, માનસિક, કૌટુંબિક પરિસ્થિતિને અનુરૂપ આપ સારવારનો વિકલ્પ પસંદ કરી સારવાર અપનાવી શકો છો. બાળક રૂપી મંજિલ સુધી પહોંચવાના અનેક

રસ્તાઓ છે. કયા રસ્તે ચાલી કેટલી ઝડપથી આપને આપનું બાળક મેળવવું તે આપની સારવાર માટેની પસંદગી પર આધાર રહેલો છે.

સારવારના સ્ટ્રેસની તૈયારી

સ્ટ્રેસ એટલે માનસિક તણાવ, શરીર પર નિરંકુશ રીતે દબાણની પરિસ્થિતિ પેદા કરનાર તત્ત્વ. દરેક મનુષ્ય જીવનના હરએક મોડ પર ક્યારેક ને ક્યારેક વત્તા-ઓછા પ્રમાણમાં તણાવગ્રસ્ત અવસ્થામાંથી ગુજરતા જ હોય છે. આ સ્ટ્રેસ માનવીની જરૂરિયાતો, મહત્ત્વાકાંક્ષા અને મજબૂરીની અવસ્થામાંથી ઉદ્ભવતો હોય છે તો ક્યારેક સામાજિક રીતરિવાજો અને ધર્મ-સંસ્કૃતિના રૂઢ આચારો પણ મનોભાર ઉત્પન્ન કરે છે. સ્ટ્રેસ અમુક હદ સુધી શરીર માટે લાભકર્તા બની રહે છે. આપણને આપણી જવાબદારીનો અહેસાસ થાય છે. કાર્ય પ્રત્યેની લગન અને ઉત્સાહમાં વધારો કરે છે. સામાન્ય સ્ટ્રેસની અવસ્થામાં શરીરમાં હોર્મોન્સ ઉત્પન્ન થાય છે જે પરિસ્થિતિ સામે લડવાની તાકાત બક્ષે છે પણ આ સ્ટ્રેસ સહનશક્તિની મર્યાદાના સીમાડા ઓળંગી જાય ત્યારે તેની શરીર પર દુરોગામી અસરો થાય છે. આ અવદશાનો સમયગાળો લંબાતાં માનસિક સંતુલન ડહોળાઈ જાય છે. સ્વતંત્ર નિર્ણયશક્તિની ધાર બુઝી થઈ જાય છે. સ્ટ્રેસમાં આવી કરેલા નિર્ણયો ક્યારેક વિકટ પરિસ્થિતિનું નિર્માણ કરે છે. ખરા-ખોટાને પારખવાની નિર્ણયશક્તિ પર કાબૂ રહેતો નથી તેથી સંઘર્ષોના વમળમાં વધારે ને વધારે ઊંડા ઊતરતા જાય છે. સ્ટ્રેસ એ આમ બીમારી છે તેના વિશે ગંભીરતાથી વિચારવું અતિ આવશ્યક છે.

સ્ટ્રેસ ઉદ્ભવવાનાં કારણો :

- (૧) કોઈપણ કાર્યમાં નિષ્ફળ જવાનો સ્ટ્રેસ.
- (૨) વ્યવસાયમાં સ્પર્ધામાં ટકી રહેવાનો સ્ટ્રેસ
- (૩) નોકરીમાં સમયસર પહોંચવાનો અને સમયમર્યાદામાં કાર્ય પૂર્ણ કરવાનો મનોભાર
- (૪) મહત્ત્વાકાંક્ષા કે જરૂરિયાતો ન સંતોષાતાં
- (૫) મહિલાને ઘરકામ કે કૌટુંબિક જવાબદારી અદા કરવામાં
- (૬) સંતાનની શૈક્ષણિક કે વ્યવસાયિક કારકિર્દીના નિર્માણનો
- (૭) સામાજિક પ્રસંગો કે રીતરિવાજને અનુસરવામાં
- (૮) શરીરમાં નાનીમોટી શારીરિક કે માનસિક તકલીફ થવાથી
- (૯) સારવાર લેવી જ પડે તે પરિસ્થિતિ વખતે

(૧૦) નિઃસંતાન હોવું એ જ મોટામાં મોટો સ્ટ્રેસ

(૧૧) સંતાનપ્રાપ્તિની સારવાર માટે સમય, નાણાં, પરીક્ષણ, સર્જરીનો સ્ટ્રેસ

આમ આપણા જીવન સાથે વણાયેલી પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ અનેક ઘટમાળથી સ્ટ્રેસની પરિસ્થિતિ ઉત્પન્ન કરે છે.

સ્ટ્રેસની દુરોગ્રામી અસરો :

- ચીડિયાપણું આવવું.
- વાતવાતમાં ગુસ્સો આવવો.
- અતડા-અતડા રહેવું.
- લઘુતાગ્રંથિથી પીડાવું.
- બેરોની અને થાકનો અનુભવ થવો.
- આળસ થવી.
- કાર્ય કરવામાં સ્ફૂર્તિ, ઉત્સાહ અને લગનનો અભાવ.
- એસિડિટી, ગેસ્ટ્રબલ થવી.
- મન અશાંત રહેવું.
- તંદુરસ્ત નિર્ણય લેવાની સક્ષમતા ગુમાવવી.
- સંકલ્પશક્તિ અને આત્મવિશ્વાસ ઘટવો.
- માનસિક સમતુલા ગુમાવવી.

સ્ટ્રેસમાંથી બહાર આવવાના ઉપાયો :

(૧) હકારાત્મકતા (Be Positive) : દરેક કાર્યમાં હરએક પરિસ્થિતિમાં હકારાત્મક રીતે વિચારો, નકારાત્મક વિચારોથી દૂર રહો. સકારાત્મક વિચાર એ જ ઉત્તમ ટોનિક બને છે. જે કોઈ પણ કાર્ય સારી રીતે કરવા માટે અથવા વિપરીત સંજોગો સામે લડવાની સક્ષમતા બક્ષે છે. મારું નસીબ જ ખરાબ છે. મારા પરિવાર, મારું કુટુંબ મારી ઉપેક્ષા કરશે, શરીર નબળું છે. હવે ઉંમર થઈ ગઈ. આવકના સ્રોત સીમિત કે આવા નકારાત્મક વિચારો તમારી સફળતા માટેની તકને ઊંધઈની જેમ કોરી ખાય છે. નકારાત્મકતા એ જ સ્ટ્રેસની જનની છે. માટે જીવનના હરએક પહેલુમાં હકારાત્મક બનીને ચાલો. સ્ટ્રેસ આપની પાસે નહિ આવે. સફળતાનો રાહ બની જશે.

(૨) અપેક્ષા વાજબી રાખો : આપણે આપણી અપેક્ષાઓ, આશાઓને પહેલેથી વાસ્તવિક અને વાજબી રાખીએ તો સ્ટ્રેસ થતો નથી. આપણે આશા સફળ થવાની જરૂર રાખીએ પણ એટલી બધી આશાના મિનારાઓ ન બાંધી લઈએ કે

અપેક્ષિત પરિણામ ન મળતાં આપણે વિહ્વળ બની જઈએ. અને સ્ટ્રેસને વ્યાપવાનું મોકળું મેદાન મળી રહે. નિઃસંતાનપણાની સારવારમાં ઘણી વાર જોવા મળ્યું છે કે યુગલ પહેલેથી જ એટલી આશાઓ રાખી બેસે છે કે મને જરૂર સફળતા મળશે જ. અને કદાચ નિષ્ફળતા મળે ત્યારે તેને પચાવી શકતા નથી. માનસિક રીતે તૂટી જાય છે અને હિંમત હારી સારવાર છોડી દે છે. અને સ્ટ્રેસમાં આવી વિચારવા લાગે છે કે મને સફળતા નહિ મળે. દરેક વ્યક્તિને દરેક પ્રયત્નમાં સફળતા મળશે જ તેવું નથી હોતું તો સામે દરેક પ્રયત્નમાં નિષ્ફળતા જ મળશે એવું પણ નથી હોતું. સફળતા-નિષ્ફળતાના બંને પાસાંનો વિચાર કરીને ચાલ્યા હોઈએ તો અનઅપેક્ષિત પરિણામને સહન કરી શકીએ છીએ અને ફરી વાર પ્રયત્ન કરી સફળતા મેળવવા માટેનું જોમ પેદા થાય છે જે અચૂક સફળતા અપાવે જ છે.

(૩) નાની-નાની વસ્તુ પણ જાદુ કરી શકે : જીવનમાં નાની કે બિનજરૂરી લાગતી હરકતો પણ સફળતા માટેનું નિમિત્ત બની શકે છે. કોઈ પણ વસ્તુની પૂર્ણતાનો મદાર નાની-અપૂર્ણ વસ્તુ ઉપર જ અવલંબિત છે. એક એક નાના બુંદથી જ સાગર ભરાય છે. નાના રજકણોથી જ પહાડો સર્જાય છે. આથી નાની વસ્તુ પણ મહત્વની છે. પતિ-પત્ની એકબીજાને વધુ સમય આપે. જેથી સ્ટ્રેસ આપોઆપ ઘટી જશે. તમને ગમતી પ્રવૃત્તિ વિશે તમે જ જાણો છો. આથી મનગમતી પ્રવૃત્તિમાં મન રચ્યું રાખો. વાચન કરો. આવી નાની નાની બાબતોને પ્રાધાન્ય આપો. જેનાથી રિલેક્સ રહી શકશો. તનાવ ઓછો થશે અને યોગ્ય અને વાજબી નિર્ણયો લઈ શકશો.

(૪) તમને અનુકૂળ હોય તેવું શોધો : આપને જે વસ્તુમાં દિલચસ્પી હોય કે જેમાં આપની આનંદની ક્ષણો સોળે કળાયે ખીલી ઊઠતી હોય તેવું વાતાવરણ નિર્માણ કરો અને તેમાં રત રહો તો સ્ટ્રેસ નહિ થાય.

- યોગ કરવા.
- કસરત કે વ્યાયામ કરવો.
- ધ્યાન કરવું.
- દેવદર્શન કે ધાર્મિક વાતાવરણના સંસર્ગમાં રહેવું.
- મનોરંજન મેળવવું.
- મિત્રો કે સગાવહાલા સાથે સમય વિતાવવો.
- હરવા-ફરવા જવું.
- ફિલ્મ, ક્રિકેટમેચ નિહાળવી.
- સામાજિક કાર્યમાં માન-મોભો મેળવવો.

ઉપરોક્ત આપને મનગમતી પ્રવૃત્તિ કરવાથી સ્ટ્રેસ પેદા નહિ થાય અને રિલેક્સ બની યોગ્ય નિર્ણય લઈ શકશો.

(૫) સફળતા મેળવેલ વ્યક્તિને મળો : નવો વ્યવસાય, નોકરી કે સારવાર કરાવતાં પહેલાં સફળતા મેળવી ચૂકેલ વ્યક્તિનો સંપર્ક કરો. તેમનો અભિપ્રાય લો. દરેક માણસની શારીરિક, માનસિક, સામાજિક અને આર્થિક પરિસ્થિતિ અલગ અલગ હોય છે. પણ આવા લોકોની મુલાકાત પ્રેરણાદાયી અને દિશાસૂચક બની રહે છે. સંતાનપ્રાપ્તિની સારવાર લઈ ચૂકેલા આપના ઓળખીતા-જાણીતા મિત્રસર્કલમાં અસંખ્ય યુગલો હશે. તેમાંથી તો કેટલાંય યુગલો નિષ્ફળતાની ઠોકરો ખાધા બાદ પણ હિંમત અને વિશ્વાસ ટકાવી મક્કમ મનોબળ વડે આગળ વધતા સફળતા મેળવી ચૂક્યાં છે. આવાં જીવંત ઉદાહરણો આપને પરિસ્થિતિ સામે લડવાની તાકાત પૂરી પાડશે. સફળ વ્યક્તિની મુલાકાત એ આપના માટે સફળતા મેળવવા માટેનાં શોર્ટકટ રાહ બની જાય છે. અને સફળતા ઓછા સમયમાં મેળવી શકાશે.

આમ આપનો સ્ટ્રેસ ઘટતાં દરેક ક્ષેત્રમાં કે સંતાનપ્રાપ્તિની સારવાર માટે યથાર્થ રીતે યોગ્ય તંદુરસ્ત નિર્ણય આપ લઈ શકશો. તંદુરસ્ત મનથી કરેલા નિર્ણયોનું સુખદ ફળ આપને અવશ્ય મળશે જ છે. અગર આપ નિસંતાનપણાના સ્ટ્રેસથી પીડાતા હો તો બાળક મેળવી સફળતા મેળવવા માટેનો સારવારનો વિકલ્પ પસંદ કરવો અને તેને શાંત ચિત્તે અનુસરી આપ પણ ચોક્કસ આપની ખાલી ગોદ ભરી શકો છો.

નિષ્ફળતાની તૈયારી

ભય એ મસ્તિકમાંથી ઝંકૃત થઈ, હૈયામાં શાશ્વત બનેલી બિહામણી કલ્પના માત્ર જ છે. કોઈ પણ ક્ષેત્રની સફળતારૂપી મંજિલ એ ડરની દહેલીજ પાસેથી જ નીકળે છે. દરેક માણસની જન્મથી માંડીને મૃત્યુ સુધીની ઘટમાળનું વિહંગાવલોકન કરીએ તો આપોઆપ ખ્યાલ આવી જાય કે દરેક અવસ્થામાં નિષ્ફળતાની એરણે ટિપાયા બાદ જ સફળતા હાંસિલ કરી શકાય છે. નાનું બાળક શરૂઆતમાં એક ડગલું ભરતાં અનેકવાર ગબડી પડે છે. છતાંય દરેક પ્રયત્નમાં તે હિંમત અને વિશ્વાસ સાથે પ્રયત્ન કરતો રહે છે. અંતે તે સફળતાની કેડીએ દોડી-કૂદી શકે છે. વિદ્યાર્થી અવસ્થામાં દરેક વિષયના અનેક મોડ પર કેટલીય વાર અટવાયા હોય, અટક્યા હોય, નિષ્ફળતા સાંપડી હોય છતાંય હિંમત અને સતત પુરુષાર્થ થકી નિષ્ફળતાને પગતળે કચડી અહીં સુધી પહોંચ્યા છીએ. વાલી

પોતાના સંતાનને ડૉક્ટર, ઇજનેર કે ઉચ્ચ કારકિર્દીના નિર્માણ માટે તન-મન-ધનથી એડીથી ચોટી સુધીનું જોર લગાવી દે છે. સફળતાની ખાતરી ન હોવા છતાં જિજ્ઞવિષાની દોર પકડી વાલી પ્રયત્ન કરે છે અને તેને કદાચ પૂર્ણ સફળતા ન મળે પણ સાવ નિષ્ફળ તો નથી જ જતા. આપણે વ્હીકલ કે ગાડી ચલાવતા શીખતી વખતે એક પ્રયત્નમાં શીખી નથી શક્યા. કેટલીય વાર પડ્યા છીએ, નાના-મોટા અકસ્માત થયા ત્યારે પુરપાટ ઝડપે આજે વાહન ચલાવી શકીએ છીએ. જો પ્રથમ વખત નિષ્ફળતા મળી ત્યારથી પ્રયત્ન છોડી જ દીધા હોત તો ? ખેડૂત પોતાની ખેતીમાં અનેકવાર નિષ્ફળતા મળી હોવા છતાં પણ એ જ હિંમત અને વિશ્વાસ થકી પ્રયત્નો કરતો રહ્યો છે. તેથી જ આજે તે સાચા અર્થમાં “જગનો તાત બની શક્યો.” એક વેપારી કે બિઝનેસમેન લાખો-કરોડોની સંપત્તિ અને પોતાનો કીમતી સમય દાવ પર લગાવ્યા પછી પણ તેઓ તેમાં સફળ થઈ શકશે કે નહિ તેની કોઈ ખાતરી ન હોવા છતાં પણ પ્રયત્ન કરે છે અને આ પ્રયત્નને કારણે જ સફળ બને છે. ફિલ્મી પ્રોડ્યુસર તેની ફિલ્મને લોકો સ્વીકારશે કે નહિ તેની આશંકા વચ્ચે પણ આશાના સથવારે કે સફળતા મળશે તે વાતને પ્રાધાન્ય આપી ફિલ્મનિર્માણ માટે કરોડો રૂપિયા ખર્ચી નાખે છે. ક્રિકેટરો, અભિનેતા કે અભિનેત્રીઓ પોતાના કાર્યક્ષેત્રમાં સફળ જશે કે નિષ્ફળ તેની પૂરેપૂરી શક્યતા વચ્ચે પણ સફળતાને જ નજર સમક્ષ રાખી પૂરેપૂરી ઊર્જા લગાડી જોમ-જુસ્સાથી કાર્ય કરે છે. ક્યારેક નિષ્ફળતા પણ મળે છે. હરએક ખેલાડી દરેક મેચમાં સફળ થતો નથી. કલાકારની હરએક ફિલ્મ હિટ પુરવાર નથી થતી. છતાંય એ નિષ્ફળતા તે પચાવી પ્રયત્ન કરે છે અને ફરી સફળતા મેળવે જ છે. વૈજ્ઞાનિકો તેમના આવિષ્કારોમાં ક્યારેય પ્રથમ પ્રયત્નમાં સફળ નથી થયા. ઘણી વાર તો વર્ષોનાં વર્ષો નિષ્ફળતા મેળવ્યા બાદ સતત ઝઝૂમતા રહેવાથી અંતે સફળતાનો આસ્વાદ માણી શક્યા છે. મુસાફરીમાં ડગલે ને પગલે અકસ્માત કે દુર્ઘટનાનું જોખમ હોય જ છે. તે જાણવા છતાં આપણે મુસાફરી કરવાનું ટાળ્યું છે ખરું ? આમ જીવનના એક પણ પહેલુ કે ક્ષેત્રમાં નિષ્ફળતા ન હોય તેવું ક્યાંય છે ખરું ? સફળતાની ૧૦૦% ખાતરી અને નિષ્ફળતાની આશંકા બિલકુલ ન હોય તેવું એક પણ ક્ષેત્ર છે ખરું ?

થોમસ આલ્વા એડિસનને તેના વર્ગશિક્ષકે તેને નબળો બાળક ગણી હાંકી કાઢ્યો હતો. પણ તેની માએ તેને નબળો ન માન્યો. બુદ્ધિશાળી અને હોશિયાર જ સમજ્યો. સતત પ્રેરણા અને ઉત્સાહ વધારતાં તે નબળો બાળક મોટો થઈને મહાન વૈજ્ઞાનિક બની શક્યો. જો તેની માએ પણ એ શિક્ષકની વાત મનમાં

ભંડારી કોઈ પ્રયત્ન જ ન કર્યા હોત તો શું આપણને આ મહાન વૈજ્ઞાનિક સાંપડત ?

જીવન છે તો ચઢવ-ઉતાર તો રહેવાના જ. સફળતા કે નિષ્ફળતા એ તો એક સિક્કાની બે બાજુઓ છે. દરેક ક્ષેત્રમાં સફળતા કે નિષ્ફળતાના ચાન્સ સરખા જ હોય છે. જો આપણામાં લગન, હિંમત અને આત્મવિશ્વાસ હોય તો ગમે તેવી પરિસ્થિતિમાં પણ નિષ્ફળતા ને સફળતામાં જરૂર નિરૂપણ કરી શકીએ છીએ. આવી જ નિષ્ફળતા અને સફળતાની વિચારસરણી બીમારી વખતે દર્દી મહેસૂસ કરતો હોય છે. સામાન્ય તાવથી લઈને કેન્સર, એઈડ્સ જેવી જીવલેણ બીમારી વખતે એવું વિચારે છે કે સારવાર લેવાથી હું સંપૂર્ણપણે તંદુરસ્ત બની શકીશ કે નહિ તેની કોઈ ખાતરી નથી હોતી. મનમાં અનેક ભય અને વિટંબણાઓ હોય છે તેમ છતાંય ત્યારે સફળતા કે નિષ્ફળતાના વિચારો કોરાણે મૂકી સારવાર લે છે. અને તેનાથી સાજા પણ થાય છે. નિસંતાન યુગલો પણ સંતાનપ્રાપ્તિની સારવાર કરાવતાં પહેલાં આવા નિષ્ફળતાના ડરથી ભયભીત બની જતા હોય છે. મનમાં અનેક આશંકાઓનાં જાળાંઓ ગૂંથાય છે.

નિઃસંતાન યુગલો જો હિંમત, વિશ્વાસ અને ધૈર્ય સાથે આગળ વધતાં રહે અને નિષ્ફળતાથી ભયભીત થયા વિના મક્કમ મનોબળ વડે સારવારનો પુરુષાર્થ કરતાં રહે તો જરૂર સંતાનરૂપી સફળતા મળે જ છે.

સત્ય ઘટના -

પાટણના રાજુભાઈ પટેલ જે નિસંતાન હતા. સંતાનપ્રાપ્તિ માટે ૨૦-૨૦ વર્ષ સુધી નિષ્ફળતાનો સામનો કરતા રહ્યા. પાટણ, મહેસાણા, અમદાવાદ, વડોદરા, મુંબઈ સુધી સારવાર માટે દસ્તક દઈ આવ્યા, IVFની (ટેસ્ટટ્યૂબ)ની સારવારમાં ૧૧-૧૧ સાયકલમાં નિષ્ફળતા મળવા છતાંય હિંમત ન હાર્યા અને નિષ્ફળતાને પચાવી આગળ વધતા રહ્યા અને ૧૨મી IVFની સાયકલમાં સફળતા મળી. એ આજના સમયનો જીવંત દાખલો આપણી સમક્ષ મોજૂદ છે. આવાં તો અસંખ્ય યુગલો છે કે નિષ્ફળતાના ઢગમાંથી સફળતાને દઢ મનોબળ, હિંમત અને વિશ્વાસ થકી શોધી શક્યા છે.

નિષ્ફળતાનો ડર

સફળતા મળ્યા પહેલાં જ નિષ્ફળતાનો ડર લાગે તો પછી એવું થાય કે હરીફાઈમાં ઊતર્યા પહેલાં જ હાર સ્વીકારી લીધી કહેવાય.

કોઈ પણ રમતમાં માનસિક સ્વસ્થતા એ જ જીતનો પાયો બની જાય છે. આપણે જોઈએ છીએ કે મોટામાં મોટી રોમાંચક ક્રિકેટ મેચ હોય, ફૂટબોલ

મેંચ કે ટેનિસ-બેડમિન્ટનની હરીફાઈ હોય અને આ મેંચમાં જ્યારે રસાકસી થાય છે ત્યારે જે ટીમના ખેલાડીની માનસિક સ્વસ્થતા દિલો-દિમાગમાં આશ્વત થયેલી હોય તો તે હારે તેવી બાજીને પણ જીતમાં ફેરવી શકે છે. જ્યારે એ જ પરિસ્થિતિમાં માનસિક રીતે હાર સ્વીકારી લીધેલી ટીમ હારને મનોમન સ્વીકારી લે છે અને છેલ્લે પોતાની હારને સુનિશ્ચિત કરી દે છે. માટે જ દુનિયાભરના બુદ્ધિજીવી અને તત્ત્વચિંતકોએ કહ્યું છે કે “મેદાનમાં ઊતરેલા ખેલાડીની મજાક, નિંદા કે આલોચના કરવી ઘણી સરળ છે પણ મેદાનમાં ઊતરી જંગ ખેલવો જરાક મુશ્કેલ છે” સામાન્ય રીતે નિંદા કે આલોચના મેદાનમાં ન ઊતરનાર કે ન ઊતરી શકતા હોવાને કારણે જ આવું કરતા હોય છે. આવા લોકો પોતાના ઓછા પ્રદર્શન (Perposmance)ને કારણે નિષ્ફળતાના ડરથી અભિભૂત થઈ રમત રમતાં પહેલાં જ રમત હારી જાય છે. પોતાની સફળતા માટેની તક જિંદગીભર માટે ગુમાવી બેસે છે. નિષ્ફળતા કરતા નિષ્ફળતાનો ડર વધુ બિહામણો હોય છે. વાસ્તવમાં આ કાલ્પનિક ભયને ખંખેરવાનું કામ તો આપણે ખુદ જ કરી શકીએ છીએ. સ્ટાર ક્રિકેટર શ્રી યુવરાજસિંહનું તાજેતરનું જીવંત ઉદાહરણ આપણી સમક્ષ મોજૂદ છે. ભણેલો-ગણેલો અને અતિ પ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિ હોવા છતાંય પોતાના રોગનાં લક્ષણોને હળવાશથી લીધાં અને પારખવાની ભૂલ થતાં તે રોગને કેન્સરનું સ્વરૂપ ધારણ થતાં વાર ન લાગી. કેન્સરના રોગનો શિકાર થયો હોવા છતાં રોગ સામે લડવાનો મક્કમ નિર્ધાર કર્યો. સફળતાની જૂજ આશા અને નિષ્ફળતાની શક્યતા અનેકગણી હોવા છતાંય રોગ સામે ઝઝૂમવાનું મનોમન નક્કી કર્યું. હૃદય અને ફેફસાંને બિલકુલ લગભગ હોય તેવી કેન્સરની ગાંઠનું ઓપરેશન કરાવ્યું ત્યાર બાદ Chemotharapy જેવી સારવાર લીધી. સારવારથી બધા વાળ ચાલ્યા ગયા. શરીરમાં અશક્તિ આવી ગઈ. આવા સંજોગોમાં પણ એને હકીકતથી મોઢું છુપાવવાને બદલે પોતાના આવા ફોટા અખબારમાં છપાવવા સુધીની મંજૂરી આપી અને એવું જાહેર કર્યું કે એના જ જેવા કેન્સરથી પીડાયેલા અને સારવાર કરાવીને સફળતાપૂર્વક બહાર આવીને ફરી એક વાર પોતાની રમતવીર તરીકેની કારકિર્દી વિકસાવે. Lance Armstrong એ એક Scientist હતો. એની આત્મકથા યુવરાજસિંહે એ માંદગી દરમિયાન વાંચી અને તેમાંથી પ્રેરણા લીધી. પોતાને સારવારમાં સફળતા મળશે કે નિષ્ફળતા મળશે એવી નક્કર વાસ્તવિકતા વચ્ચે પણ સફળતા માટે હિંમત અને વિશ્વાસ સાથે સારવાર આરંભી નિષ્ફળતાના ભયને મનમાંથી ખંખેરી નાખ્યો. પરિણામ સ્વરૂપ તે રોગમાંથી મુક્ત થયો અને ફરી પાછો આંતરરાષ્ટ્રીય

ક્રિકેટમાં જોડાઈ ઝળહળતી સફળતા મેળવી શક્યો. જો તેને નિદાન થતાંવેંત જ પોતાની હાર સ્વીકારી લીધી હોત અને સારવાર ન કરાવી હોત તો શું થાત ? આમ પણ જ્યારે સફળતાની શક્યતા લગભગ અનિશ્ચિત છે ત્યારે નિષ્ફળતાના ડરથી સફળતા મેળવવાના રસ્તે ચાલે જ નહિ તો ક્યારેય સફળતા મળે ખરી ? માટે નિષ્ફળતાનો ડર છોડો અને સફળતા મેળવવા માટે પ્રયત્ન કરો.

યુવરાજસિંહ જેવા અસામાન્ય બીમારીમાંથી પસાર થઈને સફળતા મેળવી ચૂક્યા હોય તેવા લોકોની આત્મકથા મેળવવી કદાચ મુશ્કેલ હોય પણ નિઃસંતાનપણાનો સામનો કરી સારવાર કરાવી સફળતા મેળવેલા અસંખ્ય યુગલો ઠેર ઠેર મોજૂદ છે. કદાચ આવાં યુગલો આપના કુટુંબમાં, મિત્રોમાં કે પડોશમાં પણ હોઈ શકે. તેમ છતાંય પણ આપ ત્યાં સુધી પહોંચી ન શકો તો આપના માટે સફળતા મેળવી ચૂકેલા અનેક યુગલોની સચ્ચાઈ અને તદ્દન વાસ્તવિકતા સભરની આત્મકથાવાળી “દેવનાં દીધેલ માંગીને લીધેલ” પુસ્તક આપને ઉપયોગી થઈ શકે છે.

આપ કદાચ બીજા કોઈની સાથે વાત કરતાં અચકાતા હોવ કે અજાણી વ્યક્તિની વાત પર તમને વિશ્વાસ ન આવે તો તમારા અંગત કે વિશ્વાસુ લોકોની મદદ લઈ જ શકો છો. આમ તમે પોતે પણ પુખ્ત, સમજદાર અને અનુભવી છો કે કોઈની મદદ લીધા વિના પણ એકબીજાના પ્રેરણાસ્ત્રોત, માર્ગદર્શક કે હમસફર બની શકો છો. એકબીજાને એવો વિશ્વાસ સંપાદિત કરાવી શકો કે સફળતા-નિષ્ફળતાની આ લડાઈમાં તું એકલો કે એકલી નથી પણ હું પણ તારી સાથે જ છું. સફળતાની આછેરી શક્યતા વચ્ચે ગમે તેટલી વાર કદાચ નિષ્ફળતા મળશે તોપણ હું તારી સાથે જ છું અને સાથે જ રહીશ. આવી પ્રેરણાદાયી હૂંફથી સંઘર્ષમય રાહ પણ આસાન બની જાય. ક્યારેક બનાવજોગ છે કે એવો પણ કાલ્પનિક ભય હોય કે હું તો નિષ્ફળતા પચાવી શકીશ પણ એનું શું થશે ? તો ક્યાંક બંને જણા આવું વિચારતા હોય અને એક જ કાલ્પનિક ભયની પરિસ્થિતિમાં જીવતા હોય જ્યારે ખબર પડે કે પોતાના હમસફરને નિષ્ફળતાનો ડર નથી પણ એ મારા દુઃખી થવાના ડરથી દુઃખી થાય છે. ત્યારે આપનો નિષ્ફળતાનો ડર જતો રહે છે. માટે મુક્ત મને તમારા જીવનસાથી અને તમારી જિંદગી સાથે જોડાયેલી ઘરની વ્યક્તિઓ સાથે ચર્ચા કરો અને નિષ્ફળતાની સામે સાથે મળીને મોરચો માંડી સફળતા મેળવી શકો જ છો.

બીજું સામાન્ય ઉદાહરણ પણ છે કે વજન વધારે હોય તેવાં સ્ત્રી કે પુરુષ સમજે છે કે તેમનું વજન વધારે છે પણ તેઓ એવું સ્વીકારવા તૈયાર જ નથી

કે તે વજન વધવાનું કારણ તે પોતે જ છે. બહાનાઓના આવૃત્ત રચ્યા કરે કે “હું તો કાંઈ ખાતો જ નથી, મારા વજન માટે વંશપરંપરાગત જવાબદાર છે. વગેરે જેવી પોકળ દલીલો મન સાથે કરી મન મનાવે છે. પરંતુ વાસ્તવિકતા તો એ છે કે બહાનાને જો કોરાણે મૂકી વ્યાયામ, કસરત, ખાવા-પીવાની આદતો અને જરૂરી યોગ્ય જીવનશૈલી અખત્યાર કરે તો વજન નિયંત્રિત કરી જ શકે છે. જ્યારે આવું ન કરી શકનાર કે આવું કરવાનું નહીં ફાવે તેવું માનનાર લોકો પણ જ્યારે મેદસ્વિતાને કારણે ડાયાબિટીસ, બી.પી., હાર્ટએટેક જેવી બીમારીનો ભોગ બને છે અને લાગે છે કે હવે પોતાના જીવ માટે જોખમ છે ત્યારે આ લોકો ફટફટ પોતાનું વજન ઘટાડી નાંખે છે અને વધુ સારું સ્વાસ્થ્ય ભોગવી શકે છે. જ્યારે કેટલાક લોકો પોતાની જાતને બદલી શકતા નથી અને એની કિંમત પણ તેઓ સમય જતાં ચૂકવતા હોય છે.

સારવારનો ડર :

સારવારના કાલ્પનિક ભયને કારણે માનસિક ડર અનુભવતા યુગલો સારવારથી દૂર રહે છે.

સામાન્ય રીતે ભયની ભયાનકતા મનમાંથી ઊપજેલી નીપજ હોય છે. વાસ્તવિકતા અને કાલ્પનિક ભય વચ્ચે આભ-જમીનનું અંતર હોય છે. મનમાં કલ્પનાની આશંકાઓ રચી ભયને આપણે જ ભવ્યતાનું રૂપ આપી દઈએ છીએ. આવી ડર મનુષ્યને પ્રત્યેક ક્ષેત્રમાં બાધક બનતો હોય છે. પડછાયાની માફક નબળા મનના માનવી પર હાવી થઈ જતો હોય છે. અન્ય ડરની જેમ અમુક માણસોને બીમારી માટેની કરવામાં આવતી સારવારનો ડર હોય છે. મનમાં ડરનાં એટલાં જાળાં ગૂંથી રાખ્યાં હોય છે કે સારવાર માટે કદમ ઉપાડતાં પહેલાં જ થરથર ધ્રૂજવા લાગે છે. પણ વાસ્તવમાં તેઓ જે ધારતા હોય છે તેવું હોતું જ નથી.

સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવાર માટે ઘણાં યુગલો માનસિક ડર અનુભવતાં હોય છે. સામાન્ય રીતે સરળ અને સુખી જીવન જીવનાર સ્ત્રી-પુરુષો જ્યારે જીવનમાં ઝંઝાવાત આવે છે ત્યારે મુશ્કેલીઓથી ડરી તેના ભયથી જ કાંપવા લાગે છે. જીવનમાં ક્યારેય પણ કોઈ પણ પ્રકારની મુશ્કેલીઓનો સામનો જ કર્યો ન હોય તેવાં શ્રીમંત ઘરનાં સ્ત્રી કે પુરુષો સામાન્ય મુશ્કેલીઓને રાઈનો પહાડ સમજી અકળાઈ જતાં હોય છે. જીવનમાં ક્યારેય પણ જટિલ સારવાર લીધેલી જ ન હોય અને સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની

સારવાર લેવાની થાય ત્યારે માનસિક ડરના ઓથાર તળે સતત તનાવભરી અવદશામાં રહેતાં હોય છે.

આ મનોવ્યથાનાં કારણો

- * જીવનમાં ક્યારેય દુઃખ અનુભવ્યું હોતું નથી.
 - * શ્રીમંત ઘરના માણસો સારવાર લઈ ચૂકેલા લોકો પાસેથી સાચી માહિતી મેળવતા નથી.
 - * વેબસાઈટ કે અન્ય માધ્યમોની માહિતીને જ સાચી માની લે છે.
 - * શરમ સંકોચ, નાનપને કારણે સામાન્ય માણસોને પૂછવાનું ટાળે છે.
- મનમાંથી મિથ્યા ભય કાઢવા માટે શું કરવું જોઈએ ?
- * સંતાનપ્રાપ્તિ કરી ચૂકેલા સભ્યો પાસેથી તેમનો અનુભવ જાણી કાલ્પનિક ભયમાંથી બહાર નીકળો.
 - * ક્ષોભ છોડી સામાન્ય માણસની પણ સારવાર માટે સલાહ લો.
 - * અન્ય બીમારીની સારવારની જેમ જ આ પણ સાહજિક સારવાર છે એવી સરચાઈ સમજવી.
 - * ગમે તે સારવાર હોય તે શરીરને હાનિકર્તા કે સહન ન થઈ શકે તેવી પીડાદાયક હોતી નથી. બલકે બીમારી કે દર્દમાંથી છુટકારો મેળવવા માટેની જ સારવાર છે એવું સમજો.
 - * રોગમાંથી મુક્ત થવા માટે કે સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવવા માટે સારવારની જરૂર હોય તો સારવાર લેવી જ રહી. સારવાર વિના સમસ્યા હટશે નહિ તે વાત મનમાં સ્વીકારો.

શ્રીમંત ઘરના કે સુખીસંપન્ન લોકોએ જીવનમાં ક્યારેય દુઃખનો અહેસાસ કર્યો હોતો જ નથી. પાણી માંગે ત્યારે દૂધ મળે એવા વૈભવશાળી જીવનમાં સંતાનપ્રાપ્તિ ન થતી હોય ત્યારે તેમની સામે અનેક મૂંઝવણો અને ભયનાં વલયો રચાતાં હોય છે. જેવાં કે વારંવાર હોસ્પિટલ જવું, ડોક્ટરના કન્સલ્ટીંગ માટે કલાકો સુધી રાહ જોવી, અને એમાંય ડોક્ટર પુરુષ હોય તો તેમની પાસે પરીક્ષણ કરાવતાં સ્ત્રી ક્ષોભ અનુભવે છે તેવું જ પુરુષને સ્ત્રી ડોક્ટર પાસે તપાસ કરાવવામાં શરમ-સંકોચ લાગે છે. સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવારમાં સોનોગ્રાફી કરી સ્ત્રીબીજની તપાસ કરાવવી, પુરુષોને સીમેનટેસ્ટ કરાવવું અને તે માટે સીમેનનું કલેક્શન કરવું. આ બધું કંટાળાજનક લાગે છે. ક્યારેક લેપ્રોસ્કોપી, હિસ્ટ્રોસ્કોપી કરાવવાની વાત સાંભળી સ્ત્રીઓ ધ્રૂજવા લાગે છે. ઓપેરેશન કરાવતી વખતે શું થશે, બેભાન કરી શું કરવામાં આવશે આવો કેટલોય કાલ્પનિક ડર સ્ત્રીઓ

અનુભવતી હોય છે અને ક્યારેક આ બીકથી સારવાર લેવાનું પણ ક્યારેક માંડી વાળે છે. આધુનિક સારવારમાં લેવાં પડતાં ઇંજેક્શનો અને દવાઓથી પહેલેથી જ હરેરી જાય છે અને આધુનિક સારવારથી દૂર રહે છે. આ સારવારથી દૂર રહેવા માટેનું મુખ્ય કારણ તેમનો માનસિક ડર જ હોય છે.

હકીકતમાં તો આ સારવાર સામાન્ય જ હોય છે. તેમાં દર્દ, પીડા સહનશક્તિ બહારની હોય તેવું કશું જ નથી હોતું. સામાન્ય સારવારમાં કદાચ અવારનવાર ઘણીબધી વખતે દવાખાને જવું પડે પણ IVFની સારવાર માટે તો ફક્ત છ વાર જ હોસ્પિટલ જવું પડે છે. વારંવાર મહિને મહિને ચક્કર નથી કાપવાં પડતાં. બ્લડટેસ્ટમાં મેલેરિયાના તાવ વખતે જેમ બ્લડ લેવામાં આવે તેમ ક્ષણિક ચટકો ભર્યો હોય તેવું લાગે છે. હિસ્ટ્રોસ્કોપ બીજ બહાર કાઢવામાં કે ગર્ભના પ્રત્યારોપણ વખતે સામાન્ય એનેસ્થેસિયા દ્વારા થોડા સમય માટે બેહોશ કરી આ સારવાર કરવામાં આવે છે જેથી પેશન્ટને દર્દનો બિલકુલ અહેસાસ જ નથી થતો. થોડાક સમયમાં ભાન આવી જાય છે અને થોડા કલાક બાદ હોસ્પિટલમાંથી રજા પણ મળી જાય છે. રાત્રી રોકાણ કરવું પડતું નથી અને મુસાફરી કરી આપના ઘરે જઈ શકો છો. શરૂઆતમાં જે ઇંજેક્શનો લેવાનાં હોય છે તે ડાયાબિટીસની જેમ હાથના બાવડે જાતે જ લઈ શકાય તેવાં હોય છે. તેમાં કાંઈ જ પીડા થતી નથી. પ્રેગનેન્સી રહ્યા બાદ ત્રણ માસ ઠંડકનાં ઇંજેક્શનો લેવાનાં થાય છે એ પણ તેના પર જેલીટ્યૂબ કે બરફ લગાવવાથી સહત મળી જાય છે. આમાં ક્યાંય શારીરિક ઈજા થાય કે મુશ્કેલી પડે તેવું કાંઈ જ હોતું નથી. આપણને સામાન્ય તાવ આવ્યો હોય ત્યારે પણ દવાઓ અને ઇંજેક્શનો લેતાં જ હોઈએ છીએ. ક્યારેક અકસ્માતમાં હાડકાંને ઈજા થાય ત્યારે ઓર્થોપેડિક સર્જનને ત્યાં, કે હાર્ટ, કિડની, બ્લડકેન્સર, બ્લડ ટ્રાન્સફર કે દાંતની સારવાર માટે આનાથી વિશેષ સારવાર લેવી પડે છે અથવા કોઈને લેવડાવતા પણ હોઈએ છીએ. બસ આમ બીમારીની સારવારની માફક જ IVFની સારવાર છે. તેમાં ડરવાની, ગભરાવાની કે માનસિક ડર અનુભવવાની કોઈ જ જરૂરિયાત નથી.

આ માનસિકતામાંથી બહાર આવી આપને સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની મુશ્કેલી નડી રહી છે તે મુશ્કેલીના આવરણને દૂર કરી આપની ગોદ જ્યારે શેર માટીની ખોટથી ભરાવવાની હોય ત્યારે થોડા સમય માટે સામાન્ય સારવારની જેમ IVFની સારવારની મુશ્કેલી સહન કરવી એ ખૂબ જ સામાન્ય બાબત છે. બાળકરૂપી જીવનભરની ખુશી મળતી હોય તો તેની સામે આવી મુશ્કેલીઓ હોય તોપણ તેનું કોઈ જ વજૂદ નથી.

સંકોચ

પુરુષની ખામી જાહેર થાય તો તેમની મર્દાનગી કે પુરુષત્વને હાનિ પહોંચવાનો ડર

આદિ-અનાદિ કાળથી સમાજ પર પુરુષોનો દબદબો રહ્યો છે. પુરુષપ્રધાન સમાજની વર્ષોથી ચાલી આવતી પ્રણાલીથી જાણતાંઅજાણતાં તેઓ સ્ત્રીઓને પીડતા રહ્યા છે. પોતાના વિચારોને બળજબરીપૂર્વક સ્ત્રી પર લાદવાની કોશિશો નિરંતર ચાલતી રહી. સ્ત્રીઓ પર વિચારોનું દમન અવિરતપણે ચેનકેન પ્રકારે ચાલતું હોય છે. તેમાંય સંતાનપ્રાપ્તિ માટે ઝૂરતાં યુગલો પોતાના બાળક માટે તલસતા-તડપતા હોય છે જ્યારે પરીક્ષણ કરાવતા ખ્યાલ આવે કે પુરુષમાં શુક્રાણુની ઉણપ છે કે ખામી છે ત્યારે પુરુષને એવું લાગે છે કે પોતાના પુરુષત્વ પર લલકાર થયો છે. મર્દાનગી સામે પ્રશ્ન ઊઠ્યો છે. આ જાણ્યા બાદ પોતાની ખામી સમાજમાં જાહેર થશે તે બીકે સ્ત્રીને માતૃત્વની તીવ્ર ઝંખના હોવા છતાંય સ્ત્રીની ઇચ્છાને કચડીને ટૂંટિયું વાળીને બેસી જાય છે. સારવાર માટે પ્રયત્ન કરતા નથી. આવું થવા પાછળ સમાજ પણ એટલો જ દોષિત છે. સમાજ આવા પુરુષોની ખામીની જાણ થતાં તે પુરુષને સહાનુભૂતિ બક્ષવાની જગ્યાએ વ્યંગ બાણોથી ચૂંચી નાખે છે. આ દુષ્કૃત્યથી આવા પુરુષો સમાજના ડરથી પોતાની ખામીને છુપાવી સારવારથી અવિપ્ત રહે છે. અથવા સારવાર લે તોપણ છાનોમાની કોઈને ખ્યાલ ન આવે તેની વિશેષ કાળજી રાખે છે. પોતાની ખામી જાહેર ન થાય તે માટે મનમાં અંદરોઅંદર હિનભાવોથી પીડાયા કરે છે. આવા સંજોગોમાં શું કરવું જોઈએ, શું શું થઈ શકે છે.

- * આપની સમસ્યા છુપાવશો નહિ. સમસ્યા છુપાવવી એ સમસ્યાનો હલ નથી.
- * આપની સમસ્યાના નિવારણ માટે નિષ્ણાત ડોક્ટરની સલાહ લઈ સારવાર કરો.
- * ૧૦૦એ ૪૦ પુરુષોને શુક્રાણુની ખામી હોય છે. આપ એકલાની જ આ સમસ્યા નથી પણ ૪૦% પુરુષોમાંના આપ એક છો તેવું સમજો.
- * તમારી સમસ્યા વિશે આપના સુખ-દુઃખના સાથી હોય તેવા આપના ખરેખર હિતેચ્છુ હોય તેમની સાથે ચર્ચા કરો.
- * વિજ્ઞાનના આવિષ્કારોને જાણી તેને સમસ્યાના નિવારણ માટે અપનાવો.
- * અન્ય બીમારીમાં સારવારને જેટલું મહત્ત્વ આપો છો તેટલું જ મહત્ત્વ આ સમસ્યા નિવારણની સારવારને આપો.

* આપની સાથે આપના અનેક સ્વજનોની ખુશીઓ વણાયેલી છે. આપની સંતાનપ્રાપ્તિની ખુશી અનેકના જીવનને પણ ખુશીઓથી ભરી દેનાર છે એ વાત ન ભૂલશો.

સમાજને તો વાતો કરવાની કે બીજાના દોષો જોવાની જ આદત હોય છે. માટે તમારો પ્રશ્ન બધાની સાથે ન ચર્ચો. પણ તમારા ખરેખર સાચા હિતેચ્છુ સાથે કે જેઓ તમારા સુખ-દુઃખના સહભાગી હોય તેમની સાથે ચર્ચો. જેમકે આપનાં મા-બાપ કે જેઓ આપની પાસે અનન્ય લાગણી ધરાવે છે. જેઓ આપની નાનપણથી માંડીને અત્યાર સુધી નાનામાં નાની વાતથી વાકેફ છે કે શું ખાવાથી આપને શરદી થાય છે. ઉધરસ કેમ થાય છે. આપને કયા સમયે કઈ કઈ મુશ્કેલી થઈ શકે છે તે વાતથી પરિચિત છે. આ સિવાય આપના દુઃખથી દુઃખી થાય આપના માટે હમદર્દી ધરાવનાર મિત્રો કે સ્વજનો સાથે આપ આપની સમસ્યા મુક્ત મને રજૂ કરી તેમાંથી ઊગરવાના ઉપાયો વિશે જાણકારી મેળવી શકો. આ સિવાયના અન્ય વ્યક્તિઓ સાથે આપનો પ્રશ્ન ચર્ચવાની જરૂરિયાત નથી. આપની સમસ્યાના નિવારણ માટે નિષ્ણાત ડોક્ટરની સલાહ લઈ યોગ્ય સારવાર અપનાવો. આ સમસ્યામાંથી મુક્ત થઈને સંતાનપ્રાપ્તિ કરી શકાય જ છે. આ પ્રકારની ખામી ધરાવનાર આપ એકલા જ નથી પણ ૧૦૦ એ ૪૦% નિસંતાન રહેલા યુગલોમાં - પુરુષોમાં આ ખામી હોય છે. આપ એ ૪૦%માંની એક વ્યક્તિ છો. આ તમામ વ્યક્તિઓ સંતાનપ્રાપ્તિ માટે પ્રયત્ન કરતા જ હોય છે. અને કોઈ ને કોઈ જગ્યાએ સારવાર પણ લેતા જ હોય છે. આપ પણ સારવાર લો તો એમાં કોઈ જ શરમ સંકોચ અનુભવવાની જરૂરિયાત નથી. સમાજ આવી સમસ્યાવાળા પુરુષોને નામર્દ અને બાયલો જેવા શબ્દોથી અપમાનિત કરે છે પણ આ વાત સત્યથી તદ્દન વેગળી છે. મર્દાનગી અને ફર્ટિલિટી વચ્ચે કોઈ જ સંબંધ નથી. સેક્સ અને સંતાનપ્રાપ્તિ (ફર્ટિલિટી) બંને વસ્તુ સાવ અલગ છે. શુક્રાણુની ખામી કે ઊણપ ધરાવનાર પુરુષની સેક્સલાઈફ પાવરફુલ હોય કે દરેક પુરુષમાં બે શુક્રપિંડ હોય છે. એક ગોળીમાંથી સેક્સ, બોડી, હાઈટ જેવા હોર્મોન્સ ઉત્પન્ન થાય છે. બીજી ગોળીમાંથી શુક્રાણુ બનતા હોય છે. આમ આ બે વસ્તુ તદ્દન ભિન્ન છે માટે સમાજની આવી બેવાહિયાત વાતોથી બોખલાવાની કોઈ જ જરૂરિયાત નથી પણ આપની સામે આવેલી આ સમસ્યાને પડકાર સમજી હિંમતપૂર્વક સામનો કરવાની જરૂરિયાત છે. આજે વિજ્ઞાનના ઘણા આવિષ્કારો થઈ ચૂક્યા છે. આ સમસ્યા હવે અસાધ્ય નથી રહી. પહેલા પુરુષબીજની ખામી હોય તો બહારથી લેવાં પડતાં હતાં પણ હવે તો લગભગ બહારથી લેવાં જ

નથી પડતાં અને આપના જ પુરુષબીજ વડે સંતાનપ્રાપ્તિ થઈ શકે તેવી વિજ્ઞાને શોધો કરી છે. માટે શરમ, સંકોચ રાખવાની કોઈ જ જરૂર જ નથી જે પુરુષને આવી પુરુષબીજની ખામી હોય તો આ માનસિકતાના તમામ પડળોને ખંખેરી યોગ્ય સારવાર લેવી જોઈએ. પુરુષબીજની ખામી હોવી એ સામાન્ય અને કુદરતી બાબત છે. આ સમસ્યાને યોગ્ય સારવાર અને યોગ્ય નિષ્ણાત તબીબના સાંનિધ્યમાં સારવાર થકી નિવારણ લાવી શકાય છે. માટે ડર છોડી, હિંમતપૂર્વક આવેલી મુશ્કેલીનો સામનો કરો અને સારવાર દ્વારા આ ઊણપને દૂર કરી બાળક મેળવી જીવનને ખુશહાલ બનાવો.

અમુક કિસ્સામાં કેટલાક પુરુષોમાં કુદરતી એવી ખામી હોય છે કે પુરુષબીજ બનતાં જ ન હોય અને સારવાર બાદ પણ બીજ બની શકે તેમ ન હોય ત્યારે આવાં યુગલો સામે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે પ્રશ્નાર્થ ચિહ્ન મુકાઈ જાય છે પણ આવાં યુગલો માટે હજુ પણ એક વિકલ્પ તો છે જ અને તે છે વીર્યદાનનો, તેનાથી સંતાનપ્રાપ્તિ કરી શકાય છે. બહારથી બીજ લઈ સંતાનપ્રાપ્તિની વાત સ્વીકારવી જે-તે યુગલો માટે સહેલી નથી પણ જ્યારે સારવારના તમામ વિકલ્પ બાદ કોઈ જ સહારો બચ્યો નથી ત્યારે આપના માટે ત્રણ શક્યતા છે.

- (૧) જીવનભર બાળક વગર નિ:સંતાન રહેવું.
- (૨) બાળક દત્તક લેવું.
- (૩) પુરુષબીજ દાનમાં લેવું.

જીવનભર સંતાનવિહીન અવદશામાં જીવવું નથી અને સંતાન વગર માતૃત્વના, પિતૃત્વના અને ઘરના વડીલ મા-બાપને દાદા-દાદી બનવાની તકથી વંચિત રાખવાં નથી. આ માટે પોતાનું બાળક તો જોઈએ જ અને બાળક મેળવવા માટે મુશ્કેલી હોય તો તેને માટે યથાયોગ્ય કોઈ પણ પ્રકારની સારવારનો વિકલ્પ આવકાર્ય હોવો જોઈએ.

બાળક દત્તક લઈ આપ સંતાન મેળવી શકો છો. દુનિયાની અને આપના હૈયામાં એક ડંખ સતત ડંખ્યા કરતો હોય છે કે આ બાળક મારું પોતાનું નથી. દુનિયા અને સમાજ આ વાત સતત તાજી કરાવતા હોય છે. પોતાનું જ પોતાનું રહે છે. ભાઈ-બહેન છેલ્લે સુધી આપની સાથે રહેતાં નથી. સ્ત્રીને માતૃત્વનું સુખ તો ત્યારે જ મળે કે જ્યારે પોતાના બાળકને તે જન્મ આપે, દૂધ પિવડાવે અને હાલરડાં ગાઈ બાળકને સુવડાવે આ તમામ સુખથી તે દત્તક બાળક લેવાથી વંચિત રહી જાય છે.

પુરુષબીજ દાનમાં લઈ બાળક મેળવતાં અનેક મૂઝવણોના પહાડો ઓળંગવા પડે તેવું લાગે. પ્રથમ તો પત્ની વીર્યદાન લઈને બાળક પેદા કરવાની ના પાડશે અને પતિનું મન પત્નીની નજરમાંથી ઘટી જશે એવું પુરુષો માને છે પણ હકીકતમાં તો જો પુરુષને વાંધો ન હોય તો સ્ત્રીને બિલકુલ વાંધો નથી હોતો. ૧૦૦માંથી ૯૯% સ્ત્રીઓ વીર્યદાનથી સંતાનપ્રાપ્તિ કરાવવા માટે તૈયાર જ હોય છે. સ્ત્રીને તો પોતાની કૂખેથી જન્મેલ બાળકની મા જ બનવું હોય છે. આમ સ્ત્રી અને પુરુષ બંનેને બાળક જોઈએ જ છે. જ્યારે બાળક ન હોય ત્યારે સ્ત્રી-પુરુષ બંનેને મુશ્કેલી વેઠવી પડે છે. જ્યારે પુરુષ વીર્યદાન માટે તૈયાર થાય છે ત્યારે સ્ત્રીને એવો અહેસાસ થતો હોય છે કે પતિએ બાળક મેળવવા માટે મારી ખુશી માટે કેટલો બધો ભોગ આપવા તૈયાર થયા છે. આ વાતથી પત્નીની નજરમાં પતિનું માન અનેકગણું વધી જતું હોય છે. આવા અસંખ્ય કિસ્સાઓ નિહાળ્યા છે.

દુનિયાને આ બાબતમાં કાંઈ જ કહેવાની જરૂરિયાત જ નથી. દુનિયાને આપના સુખ કે દુઃખથી કોઈ જ મતલબ નથી. એને જાણ થાય તો તે નિંદાકૂથલી કરશે અને જે દુનિયાને ફક્ત બોલવું છે અને ચર્ચાનો મુદ્દો જોઈતો હોય તેને સ્ત્રી-પુરુષના નિઃસંતાનપણાના દુઃખનો શું અહેસાસ હોય. તમે તમારા બાળકનાં માતા-પિતા બનો કે ન બનો તેમને શું ફરક પડવાનો છે ? માટે દુનિયા શું કહેશે તે ચિંતા છોડી તમારા માટે શું હિતકર્તા છે તેનો જ વિચાર કરવો યોગ્ય છે. અને જો તમે દત્તક બાળક લેવાનો વિચાર કરતાં હો તો તે વખતે પણ આજ દુનિયા તમારી પાછળ જ પડી જવાની છે. દત્તક બાળકે જે-તે યુગલની સ્ત્રીની કૂખેથી જન્મ લીધો નથી હોતો, આ બાળક સ્ત્રીના બીજનું હોતું નથી. દત્તક બાળક એ જગજાહેર થઈ જશે જે-તે તમે ખાનગી રાખી શકતા નથી. અને જ્યારે બાળક મોટું થાય છે ત્યારે ઘણાબધા પ્રશ્નો એ વખતે ઉદ્ભવે છે. માટે આ બધી વસ્તુઓનો પૂરેપૂરો વિચાર કરી તેના ફાયદાઓ અને ગેરફાયદાઓ વિચારીને આગળ વધો.

સત્ય ઘટના :

વડોદરાના ત્રિવેદી સાહેબને પુરુષબીજની ખામી હતી જેનાથી તેમને સંતાન નહોતાં થતાં. અને પુરુષબીજ બહારથી લેવામાં બ્રાહ્મણ રૂઢિચુસ્ત સમાજમાં વડીલો મંજૂરી નહોતા આપતા અને આ પ્રકારની સારવારને ધર્મની વિરુદ્ધ અને પાપ કહેવાય તેવું માનતા હતા પણ જ્યારે સાચી પરિસ્થિતિ વિશે સમજ્યા અને તેમની ગેરમાન્યતાનું ખંડન થયું ત્યારે એમને ખ્યાલ આવ્યો એ પછી તેમને

સામેથી મંજૂરી આપી અને આ રીતે સારવાર લેતાં તેમને ત્યાં પુત્ર પ્રાપ્તિ થઈ છે જે હાલ પુત્ર પાંચ વર્ષનો છે.

દોષારોપણ

સંતાન ન થવા માટે સ્ત્રી જ કે પુરુષ જ જવાબદાર છે એવું માની તેમના માથે માછલાં ધોવાનું દુષ્પાપ થઈ રહ્યું છે.

સત્ય ઘટનાનો ચિતાર

ગુજરાતના જાણીતા અને મોટા શહેરમાં જવાનું થતા અનાયાસે કોકિલાબહેનને મળવાનું થયું. તેમની આપવીતી જાણ્યા બાદ હૈયામાં દુઃખનાં વલયો આવૃત થયાં. કોકિલાબહેનનાં પુનઃ લગ્ન મહેશભાઈ સાથે થયાં છે. કોકિલાબહેન ૩૨ વર્ષનાં અને મહેશભાઈ ૪૮ વર્ષની ઉંમરના છે. અને હાલ સંયુક્ત પરિવારમાં રહે છે. મહેશભાઈને અગાઉની પત્નીથી બે બાળકો છે જે હાલ તેમની સાથે જ રહે છે. કોકિલાબહેનને લગ્નનાં પાંચ વર્ષ થવા છતાંય તેમની કૂખ સૂની જ રહી. કૂખ ન ફળતાં ચિંતિત બની ગાયનેક પાસે પરીક્ષણ કરાવ્યું તો કોકિલાબહેનના તેમાં રિપોર્ટ નોર્મલ જ આવ્યા. ડૉક્ટરે તેમના પતિનો કાઉન્ટનો રિપોર્ટ કરાવી લેવાનું કહ્યું પણ તેમના પતિ રિપોર્ટ કરાવવાની જ સ્પષ્ટ ના જ પાડે છે. અને કહે છે કે મારામાં કોઈ જ ખામી નથી. મારે બે બાળકો થયાં જ છે માટે મારામાં કોઈ જ મુશ્કેલી નથી. એ તો સંતાન ન થવા માટે કોકિલાબહેનને જ જવાબદાર ગણવા લાગ્યા. અંતે ઘણી મથામણ બાદ રિપોર્ટ કરાવડાવ્યો તો મહેશભાઈના કાઉન્ટ ખૂબ જ ઓછા આવ્યા. ડૉક્ટરના મંતવ્ય મુજબ કુદરતી ગર્ભધારણ માટે કાઉન્ટ પૂરતા નહોતા. આથી ડૉક્ટરી સારવાર લેવાનું મહેશભાઈને કહ્યું પણ તેમને દવા લેવાની જ ના પાડી દીધી. દારૂ, તમાકુના વ્યસનની આડઅસરથી પુરુષબીજ નિષ્ક્રિય બની ગયાં હતાં. ઘરમાં ઝઘડાનું તીવ્ર સ્વરૂપ પકડાયું. કોકિલાબહેનની સાસુ અને નણંદ બધાં જ કોકિલાબહેનને જ સંતાન ન થવા માટે જવાબદાર ગણી શારીરિક અને માનસિક રીતે ત્રાસ આપવા લાગ્યાં. અંતે પરિસ્થિતિ એટલી હદે વણસી ગઈ કે કમને આ અત્યાચાર સહન ન થતાં કોકિલાબહેનને છૂટાછેડા લેવા પડ્યા.

આજે સમાજમાં આવા કોકિલાબહેન જેવા અગણિત કિસ્સાઓ બનતા જ હોય છે. સંતાન ન થાય ત્યારે સ્ત્રીને જ દોષિત ગણી પીડવામાં આવે છે. પણ હકીકતમાં તો વાસ્તવિકતા કંઈક જુદી જ હોય છે.

વર્ષોથી સ્ત્રીઓ સાથે આવો દુરાચાર થતો આવ્યો છે પણ હવે પુરુષો માટે પણ આવી નિંદનીય ઘટનાઓ આજકાલ બની રહી છે. જ્યારે પુરુષમાં પુરુષબીજની ખામી હોય ત્યારે સાચી માહિતી કે વાત જાણ્યા સિવાય નાની વાતને મોટું સ્વરૂપ આપી રાઈનો પહાડ બનાવી દે છે અને સ્ત્રીનાં સગાંવહાલાં તેને નમાલો, નામર્દ કહીને ઉતારી પાડે છે. સ્ત્રીનાં માતા-પિતા આ નાની વાતને મોટું સ્વરૂપ આપી આ તકને ઝડપી છૂટાછેડા લઈ લે છે.

સંતાનપ્રાપ્તિ ન થવામાં ૪૦% કિસ્સામાં પુરુષોની ખામી અને ૪૦% કિસ્સામાં સ્ત્રીઓની ખામી હોય છે. જ્યારે ૨૦% કિસ્સામાં બંને જવાબદાર હોય છે પણ આ સમસ્યા હવે અસાધ્ય નથી રહી. આજે તમામ પ્રકારની સમસ્યાની સારવાર અને સારવારથી સંતાનપ્રાપ્તિ શક્ય છે.

આવી પરિસ્થિતિમાં એકલી સ્ત્રી કે પુરુષને દોષ દેવો વાજબી નથી. બંનેની તપાસ કરાવ્યા બાદ જ ખ્યાલ આવી શકે કે નિસંતાન રહેવા માટે કોણ જવાબદાર છે. પરીક્ષણ કરાવ્યા બાદ જે સચ્ચાઈ હોય તે પતિ-પત્ની અને ઘરના તમામ સભ્યોએ સ્વીકારવી પડે અને તેના નિવારણ માટે યોગ્ય જગ્યાએ સારવાર લેવી પણ એટલી અતિઆવશ્યક વાત છે.

મા માટે તેનો દીકરો વહાલો જ હોય તો સામે મા માટે દીકરી પણ એટલી જ વહાલી હોય છે. પણ માની મમતા એટલી આંધળી પણ ન બની જવી જોઈએ. પોતાના પુત્રની ખામી હોય અને એ જાણવા છતાંય વહુને જ જવાબદાર ગણી તેને શારીરિક અને માનસિક ત્રાસ આપવો તે હીન કૃત્ય છે તો તેવી જ રીતે સ્ત્રીની ખામી બાબતમાં પણ તેનાં સ્વજનોએ આ જ વસ્તુ વિચારવી રહી. આવા કૃત્યની કેડીએ ચાલી સ્ત્રી કે પુરુષ પર દોષારોપણ કર્યા કરવાથી ક્યારેય સંતાનપ્રાપ્તિ થતી નથી. સફળતા તો મળતી જ નથી પણ ક્યારેક આ ત્રાસ અતિરેક બને ત્યારે પતિ-પત્નીના ઘરસંસારમાં આગ પણ લાગી જાય છે. માટે આવી બેધારી નીતિ છોડી નિષ્ણાત ડૉક્ટર પાસે પરીક્ષણ કરાવી સમસ્યા જાણી લેવી જોઈએ અને આ સમસ્યા જાણ્યા બાદ તેના નિવારણ માટે વિજ્ઞાને અનેક રસ્તાઓ ખોલી આપ્યા છે. વિજ્ઞાનનો સહારો લઈ સારવાર લેવામાં આવે તો ઝડપથી અને ચોક્કસ સંતાનપ્રાપ્તિ થાય. એકબીજા પર દોષનો કાદવ ઉછાળ્યા કરવાથી ક્યારેય બાળકરૂપી મંજિલ સુધી પહોંચી શકાતું નથી. આ વાત દરેક નિઃસંતાન યુગલોએ અને ઘરના વડીલ સભ્યો સાસુ-સસરા, ભાઈ-બહેન, મમ્મી-પપ્પા અને નણંદે સમજવી જોઈએ. સચ્ચાઈ સ્વીકારી તેનો મક્કમતાથી સામનો કરી બીજાનું જીવન કોડિલાબહેન જેવું ન બને તે માટે ચોક્કસ સારવાર અપનાવવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

સફળતા કે નિષ્ફળતા

IVFની સારવારમાં પણ નિષ્ફળતા મળશે તો ?

નિઃસંતાન યુગલો પોતાની બાળકની આરજૂ પૂર્ણ કરવા માટે વર્ષો સુધી સામાન્ય સારવારને અપનાવ્યા બાદ પણ સફળતા જ્યારે નથી મળતી ત્યારે નાર્દિમત બની જતા હોય છે. આમ વારંવાર નિષ્ફળતા મળતાં તેમના દિલોદિમાગમાં નિષ્ફળતા જ છવાઈ ગઈ હોય છે. આમ વિશ્વાસ ગુમાવી ચૂકેલાં યુગલો IVFની સારવારના શરૂએ જાય છે પણ આ સારવારને પણ શંકાની નજરોથી જ નિહાળે છે. “દૂધનો દાઝ્યો છાશ ફૂંકીને પીવે” તેવા એમના હાલહવાલ હોય છે. નિઃસંતાન યુગલો માટે ટેસ્ટટ્યૂબની સારવાર વિજ્ઞાનના વરદાન સમી છે. પણ અનેકવાર નિષ્ફળતાની ઠોકરો વાગ્યા બાદ આ સારવાર માટે આવાં યુગલોનો નકારાત્મક અભિગમ રહેતો હોય છે. તેમની સામે અનેક પ્રશ્નોની દીવાલ ખડી થતી હોય છે અને વિચારે છે કે IVFની સારવારમાં ૪૫% જેટલી સફળતાના ચાન્સ હોય છે તો સામે ૫૫% નિષ્ફળતાની શક્યતા રહેલી હોય છે. આટલી ઓછી સફળતાના રેસિયાવાળી IVFની સારવાર કરાવી પુષ્કળ ખર્ચ કરવા છતાંય સફળતા ન મળે તો આ સારવાર કરાવવાનો મતલબ શું ? જો IVFના પ્રથમ પ્રયત્નમાં સફળતાની ખાતરી મળતી હોય તો અમે સારવાર કરાવવા તૈયાર છીએ. આવી અનેક શંકા-કુશંકાઓ વચ્ચે IVF કરાવવું કે ન કરાવવું એવી દ્વિધામાં નિઃસંતાન યુગલો રાગ્યા કરતાં હોય છે અને ઘણાં યુગલો તો IVFની સારવારનું પગથિયું પણ નથી ચડતાં.

આવાં નિઃસંતાન યુગલોનો પ્રશ્ન તેમની શંકા કે તેમનો તર્ક પ્રથમ નજરે વાજબી લાગે પણ અહીંયાં સારવાર નહિ પણ સમગ્રતયા તમામ વસ્તુઓની સફળતા-નિષ્ફળતા પર વિહંગાવલોકન કરીએ તો વાસ્તવિકતાનો ખ્યાલ આવે. સફળતા-નિષ્ફળતા એ તો સિક્કાની બે બાજુઓ જેવી છે. એક નદીના બે કિનારાઓ છે. સુખ-દુઃખ, પાપ-પુણ્ય, આશા-નિરાશા કે સફળતા કે નિષ્ફળતા દરેક ઘટનાના આ બે પહેલુ છે. બંનેમાંથી કોઈ એક વાસ્તવિકતાની ધરતી પર આપણે પગ મૂકવો જ પડે છે. દરેક ક્ષેત્રમાં સફળતા-નિષ્ફળતાના પ્રવાહો સરખા જ હોય છે. પરીક્ષાર્થી પરીક્ષા આપતી વખતે, ધંધાર્થી ધંધામાં સફળતા-નિષ્ફળતા વચ્ચે, નોકરિયાત, વૈજ્ઞાનિકો કે જીવનની નાની-મોટી તમામ ઘટનાઓ આ સફળતા-નિષ્ફળતાથી ઘેરાયેલી જ હોય છે. નિષ્ફળતાના ડરથી જે કામ કરે છે તે કયાંય સફળ થઈ શકતા નથી. સફળતા તો એને જ મળે છે કે જેઓ

નિષ્ફળતાનો ડર રાખ્યા સિવાય સફળતા માટે ઝઝૂમી પડે. સફળતા એમના જ કદમ ચૂમે છે. કોઈ પણ ખેલ કે સ્પર્ધામાં સફળતા અને નિષ્ફળતા અંદર સંકળાયેલી છે. પણ આશા રાખનાર અને વિશ્વાસપૂર્વક સફળતા માટે રચ્યાપચ્યા રહેનાર માનવીના રાહમાં કદાચ નિષ્ફળતા આવે તોપણ તેને સફળતામાં નિરૂપણ કરી નાખે છે. કોઈ પણ ક્ષેત્રમાં કિનારે ઊભા રહીને જોયા કરતા મુશ્કેલીમાં ઝંપલાવી મઝધારે પહોંચતો માનવી જ શ્રેષ્ઠ અને ઉત્તમ છે. ભલે પછી તે મઝધારે હારી જતો હોય પણ કિનારે ઊભેલા માનવી કરતા તો સર્વશ્રેષ્ઠ જ છે. તે હારીને પણ જીતી જાય છે. આવું જ સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવારમાં પણ છે. અરે સંતાનપ્રાપ્તિ નહિ પણ કોઈ પણ પ્રકારની સારવારમાં જુઓ તો આ બે શક્યતાઓ રહેલી જ હોય છે. અકસ્માત કે અન્ય જીવલેણ બીમારી વખતે ક્યાં આપણે સફળતા-નિષ્ફળતાનો વિચાર કરીએ છીએ. અમુક કિસ્સામાં તો સાવ સામાન્ય સફળતાની આશા ન હોય ત્યારે પણ આપણે સારવારને વળગી રહેતાં હોઈએ છીએ. ક્યારેક પરીક્ષામાં, ધંધામાં કે કોઈ પણ પ્રકારના ક્ષેત્રમાં નિષ્ફળતા મળે ત્યારે આપણે તેને છોડી દેતા નથી પણ કેમ નિષ્ફળતા મળી તેનો વિમર્શ કરી બમણા જોરથી સફળતા માટે લાગી જઈએ છીએ. એમ જ નિઃસંતાનપણામાંથી ઊગરવા માટે કદાચ શરૂઆતમાં નિષ્ફળતા મળે તો નાસીપાસ થયા વિના સફળતા ન મળે ત્યાં સુધી સારવારના હલેસા વડે સફળતાના કિનારે પહોંચવાનો પ્રયત્ન કરવો જ જોઈએ. સ્વામી વિવેકાનંદે કહ્યું છે કે ઊઠી, જાગો અને ધ્યેયપ્રાપ્તિ સુધી મંડ્યા રહો. આપના પરિશ્રમ આગળ નિષ્ફળતા પણ પાંગળી બની જાય છે અને આપને સફળતાનાં દ્વાર સુધી જતો રાહ ખુલ્લો કરી આપે છે.

સંતાનપ્રાપ્તિ માટે IVF એ છેલ્લામાં છેલ્લી સારવાર નથી પણ ઘણી વખત એવું પણ બનેલું જોવામાં આવ્યું છે કે IVFની સારવારમાં આપની સંતાનપ્રાપ્તિનાં અવરોધક પરિબલો દૂર થતાં કુદરતી રીતે ગર્ભધારણ પણ થઈ શકે છે. IVFની સારવારથી કે સારવાર બાદ પણ સંતાનપ્રાપ્તિના વિકલ્પો ખુલ્લા જ રહેતા હોય છે અને આવાં યુગલો પણ હાલ મોજૂદ છે.

આપણે ટકાવારીની રીતે વાત કરીએ તો IVFની સારવારમાં ૪૫% જેટલા સફળતાના ચાન્સ ગણીએ અને બાકીના નિષ્ફળતાના માનીને ચાલીએ પણ સામાન્ય રીતે જોઈએ તો જે પરિણીત યુગલો નોર્મલ હોય તેવાં ૮૫% યુગલોને કુદરતી રીતે ગર્ભધારણ થતું હોય છે પણ એ યુગલોને મુશ્કેલી હોય તો સંતાનપ્રાપ્તિ માટે સફળતાની ટકાવારી ૧થી ૩% થઈ જાય છે. જો સારવાર એ યુગલો કરાવે તો સફળતા માટે ૭થી માંડીને ૧૫% સુધી સફળતાના ચાન્સ

સામાન્ય સારવારમાં રહેલા હોય છે. જ્યારે IVFની સારવારમાં આવાં યુગલોને ૪૫%ની સફળતા મળતી હોય છે. આમ કુદરતી રીતે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે આવાં યુગલોને ૧થી ૩%ની સફળતાની શક્યતા છે તેની સામે IVFની સારવારમાં ૪૫% જેટલી શક્યતા છે. જે અનેકગણી કહી શકાય. આ હાલના સમયની તદ્દન વાસ્તવિકતા છે.

ઘણી વાર યુગલો સામાન્ય સારવારમાં વર્ષો સુધીની નિષ્ફળતાના એરણે ટિપાયા બાદ IVFની સારવાર અપનાવે ત્યારે તેમનો આગ્રહ એવો રહેતો હોય છે કે પ્રથમ સાયકલમાં રિઝલ્ટ મળી જવું જોઈએ. જ્યારે તેમની અપેક્ષા મુજબ સફળતા ન મળે ત્યારે વિહ્વળ બની જતાં હોય છે. આપને અત્યાર સુધી સંતાનપ્રાપ્તિ નથી થઈ જેનો મતલબ એ થાય કે સંતાનપ્રાપ્તિની આડે આવતો આડબંધ નડી રહ્યો છે. આથી આ મુશ્કેલીનું નિવારણ સંપૂર્ણ રીતે ન થાય ત્યાં સુધી પરિસ્થિતિ અને સંજોગો મુજબ સાયકલ કરાવવી પડે છે. સફળતા માટે IVFની સારવારનું જેટલું મહત્ત્વ છે તેના કરતાં અનેકગણું મહત્ત્વ સારવાર માટે તમે પસંદ કરેલ તબીબ કે સંસ્થા ઉપર પણ રહેલું હોય છે. અમદાવાદની એક મહત્ત્વપૂર્ણ સંસ્થાન કે જેનો સફળતાનો રેશિયો ગુજરાત અને ભારતમાં પણ સર્વોચ્ચ સ્થાને છે. તે સંસ્થાનમાં આવનાર પેશન્ટમાં, ૫૦% પેશન્ટોને તો પ્રથમ સાયકલમાં રિઝલ્ટ મળી જાય છે જ્યારે અમુક યુગલોની ઉંમર વધારે હોય, મુશ્કેલીઓના આવરણ વધુ ઘટ્ટ હોય તેવા સંજોગોમાં તેમને સમય અને સંજોગો મુજબ આગળ સાયકલ માટે વધવું પડે છે. પણ સંતાનપ્રાપ્તિ ત્યાં ચોક્કસપણે થાય છે તે નિર્વિવાદિત હકીકત છે.

માટે સફળતા-નિષ્ફળતાની ટકાવારીના આંકડાની માયાજાળમાં પડ્યા વિના શ્રદ્ધા, હિંમત અને આત્મવિશ્વાસ પૂર્વક IVFને અપનાવી આપ પણ પ્રથમ સાયકલની સફળતાની ૫૦% યુગલોમાં આવી જ શકો છો અને પ્રથમ સાયકલમાં કદાચ નિષ્ફળતા મળે તો એના પછીની સાયકલોમાં તો આપ ચોક્કસ આપના બાળકના હકદાર બનનાર છો. જ. અત્યાર સુધી આપે જે સામાન્ય સારવાર કે IUIની સારવારમાં વર્ષો સુધી લીધી હોય તે તેમાં આપને ક્યાંય પણ સફળતાની ટકાવારી આપને આપવામાં આવી છે ખરી ? આપ જો અત્યાર સુધી સંતાનપ્રાપ્તિ માટે સફળતાની કોઈ જ બાંહેધરી વિના પણ આટલાં વર્ષો સુધી વળગી રહ્યા તો IVFની સારવારમાં થોડા મહિનાઓ સુધી પણ ધીરજ અને વિશ્વાસ ન રાખી શકો ? શક્ય છે કે એક કરતાં વધારે પ્રયત્ન માટેની નાણાકીય જોગવાઈ આપનાથી એકસાથે ન થઈ શકે તેમ હોય તો નાના નાના લક્ષ્ય બનાવી આપની

જોગવાઈ મુજબ પ્રયત્ન કરો. વધારે પ્રયત્ન જેટલા રૂપિયાની જોગવાઈ કરવામાં આપનો સમય જશે અને સમય સાથે ઉંમર અને સારવારનો ખર્ચ પણ વધી શકે છે માટે સગવડ પ્રમાણે વહેલી તકે સારવાર માટે પ્રયત્ન શરૂ કરી દેવા જોઈએ અને નાની ઉંમરમાં બાળક મળી જાય તેવું આયોજન કરવું હિતાવહ છે.

સમયની હાડમારી

વ્યવસાયિક પ્રતિબદ્ધતાને કારણે સમયનો અભાવ

આજના ૨૧મી સદીના ટેકનોલોજીના યુગમાં વિકસિત વિશ્વની સાથે કદમ તાલ મિલાવવા માટે આજનો માનવ સતત દોડધામ કરી રહ્યો છે. ભૌતિક સુખની શોધમાં તે સતત પોતાના વ્યવસાયના કાર્યક્ષેત્રમાં મથામણ કરી રહ્યો છે. પરિવારમાં એકલો પુરુષ વેપાર, ધંધા માટે કે ખેતીવાડીના કર્મક્ષેત્રો સાથે મહદ્અંશે સંકળાયેલા હોય છે તો ઘણી જગ્યાએ સ્ત્રીઓ પણ નોકરી કે અન્ય વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલી હોય છે. આવાં સ્ત્રી કે પુરુષો વહેલી સવારે પોતાના કામધંધે યા સર્વિસ માટે નીકળી જાય છે. અને મોડી સાંજે અને પુરુષો તો રાત્રે મોડા ઘરે પહોંચતા હોય છે. આમ આવાં યુગલોનું જીવન ઘડિયાળના કાંટા સાથે વણાયેલું હોય છે. તેમના જીવનની એક એક પળ કીમતી હોય છે. સતત સમયની હાડમારી અનુભવતા હોય છે. આવા સંજોગોમાં જ્યારે લગ્નના ઘણા સમય બાદ પણ અથવા સંતાનપ્રાપ્તિની ઝંખના થતાં પ્રયત્નો કરવા છતાંય સંતાનરૂપી સફળતા ન મળે ત્યારે સારવાર માટે સમય કાઢવો એ આવાં યુગલો માટે વિકટ સમસ્યા બની રહેતી હોય છે. સોમથી શનિવાર સુધીનું શિડ્યૂલ અતિ વ્યસ્ત હોય છે. રવિવારે રજા હોય પણ સામે ગાયનેક ડોક્ટરને ત્યાં પણ રજા હોય છે. આ પરિસ્થિતિમાં શું થઈ શકે ?

- * બાળક મેળવવાનો દૃઢ સંકલ્પ કરો.
- * સમયનું આયોજન કરો.
- * ધંધા, રોજગાર જેટલું જ મહત્ત્વ સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવારને આપો.
- * બાળક મેળવવા માટે સામાન્ય કે આધુનિક સારવારના વિકલ્પો વિશે વિચારો.
- * આપનો કીમતી સમય ન વેડફાય અને ઝડપથી બાળક મળે તેવી સારવાર પસંદ કરો.

– આ વિચારોના પ્રત્યારોપણ બાદ મનોમંથન કરો.

(૧) જ્યારે આપ કહો છો કે સમય જ નથી તેના અનુસંધાનમાં વિચારો. આપની દૈનિક ક્રિયા વિશે અભ્યાસ કરો કે આખા દિવસમાં કેટલો સમય કોના

કોના માટે આપ ફાળવી રહ્યા છો ? સવારથી સાંજ સુધીના કાર્યક્રમનું શિડ્યૂલ ચકાશો અને જરૂરી ન હોય તેવા સમય વિશે વિચારો. જેમ કે છાપું વાંચવું, પાનના ગલ્લે જવું, મિત્રો સાથે ગપ્પાં મારવાં, ટી.વી. જોવું. જો આપના દૈનિક કાર્યક્રમમાં આમાંથી કોઈ એક બિનજરૂરી લાગતા કાર્યક્રમને રદ કરો તો આપનો તેટલો સમય બચી જાય અને તે સમય સારવાર માટે ફાળવી શકાય. આપ કદાચ એક દિવસમાં ૮થી ૧૦ કલાક કામ કરતા હો તો ૧ દિવસમાં કામ કરવા માટે ૧૬ કલાક છે. તો આપ થોડા સમય માટે સારવાર ચાલતી હોય ત્યારે બે-ત્રણ કલાકનું સેટલમેન્ટ કરી સારવાર માટેનો સમય બચાવી શકાય છે.

(૨) સમયની ગોઠવણ શક્ય બને પણ ધંધામાં નુકસાન જશે તો એવું આપનું વિચારવું વાજબી હશે. તે દષ્ટિએ વિચારીએ તો સારવાર માટે આપનો એક કલાક બગડ્યો હોય તો એક કલાકમાં કેટલું નુકસાન થાય ? ૧૦ દિવસમાં આટલું નુકસાન થશે તો ? આપ આપના જ બાળક મેળવવા માટે સારવાર માટે સમયનો ભોગ આપી નુકસાન સહસો તો તેનાથી આપને શું મોટી અસર થવાની છે ? શું આ નુકસાન આપના બાળક કરતાં પણ કીમતી છે ? આપ તો શ્રીમંત અને સુખીસંપન્ન છો જ તો કદાચ બાળક મેળવવાની સારવારમાં આપ રથી ૫% ઓછું કમાઓ તો આપને મોટો ફરક પડવાનો નથી. આ સારવાર માટે સમય આપતાં બનવાજોગ છે કે ધંધામાં આપનું ધ્યાન ૧૫થી ૨૦% ઓછું થાય પણ આ સિવાયના અન્ય અનેક સામાજિક પ્રસંગ અર્થે આપ બહાર જતા હશો જ ત્યારે થોડા સમય માટે કામનું આયોજન કે કાર્યની જવાબદારી આપ વિશ્વાસુ માણસને સોંપીને જતા જ હો છો. તો તેવું આયોજન સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવારમાં પણ થઈ જ શકે. અને કદાચ આપ ૧૦૦ ટકા કમાતા હો તો ૯૦ ટકા કમાશો તેની સામે આપની જરૂરિયાત ૨૦થી ૩૦ ટકા જેટલી જ છે. તેનાથી આપનું અર્થતંત્ર ખોરવાઈ જવાનું નથી.

(૩) આપના માટે સમય મૂલ્યવાન છે. આપને સમયનો અભાવ છે તો આપ એવી સારવાર પસંદ કરો કે આપને ઝડપથી બાળક મળી જાય. હા સામાન્ય સારવાર કરતાં થોડો ખર્ચ વધારે થાય. પણ ઝડપથી બાળક મળી જાય. સામાન્ય સારવારમાં કેટલો સમય સારવાર લેવી પડશે, કેટલી વાર દવાખાને જવું પડશે અને એ કરવા છતાંય બાળક મળશે કે કેમ ? આ અશક્યતા કરતાં ટેસ્ટટ્યૂબ બાળકની સારવાર ઘણી જ આપના માટે ઉચિત છે. આ સારવારની એક સાયકલ ૪૦થી ૪૫ દિવસમાં પૂર્ણ થઈ જાય છે. અને તેમાં ફક્ત પાંચથી છ વાર જ હોસ્પિટલ જવું પડે છે. તમામ પુરુષને તો એક કે બે વખત જ હોસ્પિટલ જવું

પડે. બાકી સ્ત્રી એકલી જાય તોપણ ચાલે છે. આ સારવારમાં ક્યારેય પણ હોસ્પિટલમાં એડમિટ થઈ રાત્રીરોકાણ કરવું પડતું નથી અને અમુક હોસ્પિટલનો સમય જ સવારના ૧૦.૦૦થી સાંજના ૭.૦૦ સુધીનો છે જે આપના સમય મુજબ ગમે ત્યારે દિવસમાં અનુકૂળ આવી શકે છે. આમાં આપનો ઘણો સમય બચી શકે છે.

ઊડીને આંખે વળગે તેવું

દરેક વ્યવસાય કરનાર એવું માને છે કે અમારી પાસે સમય જ નથી પણ એવું કહેવાવાળા જ માણસો બાળક થયા પછી સાંજે ઝડપથી ઘેર આવી જાય છે અને પોતાના નાનકડા બાળક સાથે એક એક પળ આનંદથી વિતાવી પ્રત્યેક પળને સોનેરી બનાવી દે છે. બાળક સાથે રહેવાનો એક મોકો પણ ગુમાવતા નથી. બીજું કે સમયસર ઘરે આવવાથી ઘરના સભ્યો સાથેનો પ્રેમ વધી જાય છે. ઘરનું વાતાવરણ બદલાઈ જાય છે. ઘરના સભ્યો એકસાથે બેસી આનંદ ને લાગણીને વહેંચે છે અને ઘરમાં ખુશીઓ ઝળહળી ઊઠે છે.

આપની પાસે અઢળક સંપત્તિ હોય અને ઘણુંબધું કમાઈ શકતા હો પણ એ સંપત્તિનો ઉપયોગ આપના માટે ન કરી શકો તો તે સંપત્તિનું મૂલ્ય પણ શું છે ?

આપ વ્યવસાયના પ્રમાણમાં ધ્યેય નક્કી કરી તનતોડ મહેનત કરો છો અને આગળ વધતા રહો છો. કેમકે જે-તે સમયે યોગ્ય વસ્તુ કે સફળતા મળે તે જ જરૂરી કહેવાય તે જ સર્વથા યોગ્ય ગણાય. દરેક વસ્તુ યોગ્ય સમયે કરવામાં આવે કે મળે ત્યારે જ તે ઉપયોગી થાય. તેવી જ રીતે યોગ્ય સમયે અને યોગ્ય ઉંમરે જ બાળક મળે તે ખૂબ જરૂરી છે. બાળકને ઓછામાં ઓછાં ૨૦થી ૨૫ વર્ષ સુધી તો મા-બાપની જરૂરિયાત રહેતી હોય છે. જો સમયસર યોગ્ય ઉંમરે બાળક થઈ ગયું હોય તો વધારે વર્ષો સુધી આપ આપના બાળક સાથે રહી શકો છો. અને તેના ભવિષ્યના જીવનના નિર્માણમાં પથદર્શક બની શકો છો તે માટે નાની ઉંમરમાં બાળક થઈ જાય તે યોગ્ય ગણાય.

અંતમાં -

જીવનમાં કોઈ પણ વસ્તુની સફળતા માટે સમય ફાળવવો અતિઆવશ્યક છે. ધ્યેયપ્રાપ્તિ માટે નિષ્ઠાપૂર્વક ફાળવેલ સમય એ ધ્યેયપ્રાપ્તિ અવશ્ય કરાવે જ છે. ધંધો, સર્વિસ, ખેતીવાડી કે સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવાર હોય પણ જ્યારે સાચી દિશામાં, યોગ્ય જગ્યાએ સમય ફાળવ્યો હોય તો અચૂક સફળતા આપનાં

કદમ ચૂમે જ છે. માટે નિઃસંતાનપણાનો સામનો કરતા યુગલે પોતાની ગોદમાં તેમના વારસદાર સમું સંતાન મેળવવા માટે સમયનું બલિદાન આપવું એ ખરેખર વાજબી છે. આપનો વ્યવસાય એ આપના જીવનનો અમુક ભાગ છે. જ્યારે આપનું બાળક તો આપનું આખું જીવન જ છે. આપનું સર્વસ્વ જ આપનું બાળક છે. આ બાળક થકી બનેલા આપના જીવનથી વધારે મૂલ્યવાન ચીજ કોઈ બીજી હોઈ જ ન શકે ! અને આપના ધંધા વ્યવસાયમાંથી આપને જીવનભર સમય કાઢવાનો નથી. ફક્ત સારવાર ચાલે છે ત્યાં સુધીના થોડાક મહિનાઓ માટે જ સમયનો ભોગ આપવાનો છે તેની સામે આપને દુનિયાભરની ખુશીઓથી પણ આપ ન ભીંજાઈ શકો તેટલી ખુશી આપતું એક બાળક આપને આપશે ત્યારે આપને જ એવું મહેસૂસ થશે કે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે આપે ખર્ચેલી એક એક પળ સોના કરતાં પણ કીમતી બની આપની સમક્ષ મ્હાલી રહી છે.

અંતર ઘણુંબધું

ઓરિસ્સાના ચંદ્રશેખર શાહુ સંતાનપ્રાપ્તિ માટે બે-બે દાયકાની સારવારની સફર બાદ પણ સંતાનથી વંચિત રહે છે. આ સમયમાં અમદાવાદની જાણીતી સંસ્થાનની સંતાનપ્રાપ્તિ માટેના લેખ પર વર્તમાનપત્રમાં નજર પડે છે. શાહુસાહેબના મનમાં આશાની વીજ ચમકી ઊઠી અને વિચારવા લાગ્યા કે સંતાનપ્રાપ્તિ થતી હોય તો સારવાર માટે અમદાવાદ જવું પડે. ઓરિસ્સાથી અમદાવાદ એટલે ભારતનો પૂર્વ-પશ્ચિમ છેડો થાય. બે શહેરો વચ્ચે હજારો કિલોમીટરનું અંતર છે. અમદાવાદ અજાણ્યું શહેર. ક્યારેય ગુજરાતમાં પગ પણ નથી મૂક્યો. આવા અજાણ્યા મુલકમાં આટલી લાંબી સફર સારવાર માટે કરવા પડતા ધક્કાથી મન નબળું પડવા લાગ્યું. જે શાહુસાહેબને આર્થિક રીતે, સમયની રીતે અને લાંબી સફરની કલ્પનાએ મનને નબળું પાડવાનું શરૂ કર્યું. પણ હૈયામાં સંતાનપ્રાપ્તિની તીવ્ર ઝંખના હતી જે ઝંખનાએ નબળા મનને કચડી સારવાર માટે અમદાવાદ આવવાની જીદ પકડી. અંતે અનેક મૂંઝવણો અને વિટંબણાઓ વચ્ચે હજારો કિલોમીટરની રેલયાત્રા કરી આ યુગલ અમદાવાદને આંગણે પહોંચ્યું. પૂછતાં પૂછતાં જાણીતી સંસ્થામાં આવ્યા ત્યારે થાકીને લોથપોથ થઈ ગયા. જ્યારે અન્ય દર્દી સાથે વેઈટિંગમાં બેઠા બેઠા ડોક્ટરને મળવાનો ઈંતજાર કરી રહ્યા છે ત્યારે તેમની બાજુમાં એક યુગલ બેઠું છે તેમને જિજ્ઞાસાવશ પૂછતા જાણવા મળ્યું કે તેઓ લખનૌથી સારવાર માટે આવ્યા છે. સામે એક વિદેશી યુગલ બેઠેલ તેમને પૂછતા જાણવા મળ્યું કે તેઓ આફ્રિકાથી સારવાર માટે આવ્યા

છે. એક યુગલ લંડન અને દુબઈથી આવેલું જોયું. આ જોતાં ચંદ્રશેખર સાહેબનો થાક મીણબત્તીની જેમ પીગળવા લાગ્યો. માનસિક ત્રાસનાં વાદળો મનમાંથી વીખરાવા લાગ્યાં. મનમાં થવા લાગ્યું કે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે થઈને આ યુગલો જો પરદેશથી સાત સમુદ્ર ઓળંગી કેટલાય મહિનાઓ માટે ઘરબાર, કુટુંબ-કબીલા છોડી અમદાવાદ આવતાં હોય તો હું તો ભારતમાં છું. બે દિવસની સામાન્ય મુસાફરી કરીને આવી જઈ શકું છું. સારવાર બાદ તુરત ઘરે પણ પહોંચી શકાય. જ્યારે આ વિદેશી યુગલો તો કેટલાય મહિનાઓ પછી તેમના વતનમાં પહોંચશે. આ જોઈ ચંદ્રશેખર શાહુસાહેબમાં હિંમત આવી અને એવું લાગવા માંડ્યું કે હું તો ઘણે નજીકથી આવું છું. ભારતને ભારતમાં જ સારવાર માટે ફરું છું. આમ આ પ્રેરણા લઈ સારવાર શરૂ કરતાં જ થોડા સમયમાં સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવી ચૂકે છે.

આવાં ઘણાં યુગલો પોતાના આસપાસના વિસ્તારમાં સામાન્ય સારવારમાં વર્ષો વિતાવ્યા બાદ પણ સફળતા ન મળે ત્યારે તેમની પાસે આધુનિક સારવાર અપનાવવાનો એક જ વિકલ્પ રહ્યો હોય છે. પણ આધુનિક સારવારની સવલત અંતરિયાળ વિસ્તાર કે પ્રત્યેક જગ્યાએ હોતી નથી. આથી આવી સારવાર માટે યુગલોને સારાં સેન્ટરો સુધી જવું પડે છે. ત્યારે આવાં સેન્ટરો તેમને દૂર લાગે છે.

ઘણી વખત આવાં સેન્ટરોની પસંદગી કરવામાં અંતરને પ્રાધાન્ય આપીને જ સારવાર લેતા હોય છે. પણ ખ્યાલ અંતરનો નહિ પણ ત્યાંના ડૉક્ટરની દક્ષતા, તેમનો અનુભવ, સંસ્થાનમાં મશીનરીઓ કેવી છે, સ્ટાફ કેવો અને સફળતા કેવી અને કેટલી મળે છે તે બધું જ જાણવું જરૂરી છે. સંસ્થાનની પસંદગી કરતી વખતે જે તે સંસ્થાનની રૂબરૂ મુલાકાત લો. ડૉક્ટરને મળો, સ્ટાફ વિશે જાણો, કાર્ય કરવાની પદ્ધતિ વિશે જાણો અને આપના જેવા દર્દીઓને મળી તેમના અનુભવો મેળવો એ પછી સારવાર માટે સંસ્થાનની પસંદગી કરો. અંતરને પ્રાધાન્ય આપવાની માનસિકતાથી ક્યારેક નિષ્ફળતાનો સામનો કરવો પડે તેવી શક્યતા પણ રહેલી હોય છે.

કદાચ અમદાવાદ જેવા સારાં સેન્ટરો સુધી આવવા જવામાં વધારે અંતર પડી શકે. પણ આવા અંત્યાધુનિક અને નિષ્ણાત ડૉક્ટરને ત્યાં સારવાર લેવાથી ઝડપથી આપને સફળતા મળી શકે છે. અને આવી સંસ્થાનમાં આપને ઓછામાં ઓછી વખત હોસ્પિટલ આવવું પડે અને સામાન્ય ચેકઅપ આપના વિસ્તારમાં કરાવી શકો તેવી ગોઠવણ પણ કરી દેતા હોય છે. જે સરવાળે આપના માટે ફાયદાકારક રહે છે.

આજે અંતરવાળો અંતરાય નાબૂદ થઈ ગયો છે. આજે દુનિયા નાની બની ગઈ હોય તેવું લાગે છે. આજનો માનવ થોડાક સમયમાં દુનિયાના કોઈ પણ છેડે આસાનીથી પહોંચી શકે છે. આજે પ્રાઈવેટ લાઇનો, બસ, ટ્રેન, ગાડી કે હવાઈ મુસાફરી દ્વારા ગમે તેવા દૂરના વિસ્તારમાં પહોંચી શકાય છે. આજે માણસો અમદાવાદ-મુંબઈ સુધી દરરોજનું અપડાઉન કરે છે. માણસો ધંધાર્થે કે સર્વિસ માટે દરરોજ ૨૫૦થી ૪૦૦ કિ.મી.નું અંતર કાપતા હોય છે. અમદાવાદમાં આજે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે યુગલો હજારો કિલોમીટરની સફર કાપી રાજસ્થાન, ઉત્તરપ્રદેશ, ઓરિસ્સા, મધ્યપ્રદેશ, મહારાષ્ટ્ર, કેરાલા, તમિલનાડુ, જમ્મુકાશ્મીર તેમ જ યુરોપ, આફ્રિકા, અમેરિકા, લંડન, દુબઈથી પણ આવે છે. અન્ય રાજ્યમાંથી આવતાં યુગલોને તો બે-બે દિવસ આવવા-જવાના થાય છે. વિદેશથી આવતાં યુગલો તો કેટલાય મહિનાઓ પછી ઘરે પહોંચી શકે છે. જ્યારે ગુજરાતના કોઈ પણ છેડાનાં યુગલો તો સવારે આવે તો સાંજે આસાનીથી પોતાના ઘરે પહોંચી શકે છે. અન્યના પ્રમાણમાં તો આપે ઘણે નજીકથી સારવાર માટે આવવું પડે છે. જેમના મનમાં બાળક મેળવવાનો દૃઢ નિશ્ચય છે તેમને અંતર નડતું નથી. તેમના મજબૂત મનોબળ આગળ આ મુસીબત ગૌણ બની જાય છે. ગુજરાતીમાં કહેવાય છે કે “મન હોય તો માળવે જવાય અને મન ન હોય તો બાજુમાં પણ ન જઈ શકાય.”

“નિર્બળ મનના માનવીને કદી રસ્તો જડતો નથી

મક્કમ મનના માનવીને હિમાલય પણ નડતો નથી.”

આપને કદાચ થોડા દૂરના અંતરેથી સારવાર માટે આવવું પડે તો આવવું જોઈએ. કેમકે આપ આપનું બાળક મેળવવા માટે આ તકલીફ ભોગવો છો.

આપને વિધાનસભા કે અક્ષરધામ જોવા જવું હોય તો ગાંધીનગર જવું જ પડે. ત્યાં ગયા પછી આપને આનંદ મળે છે કે કેમ એ તો ગયા પછી કે અનુભવ પછી જ ખ્યાલ આવે. જો તમે ક્યાંક ફરવા જતા હો તો ત્યાં આપ એવું વિચારો છો કે આપને આપની અપેક્ષા મુજબ સંતોષ મળશે ? આપને સંતોષ મળે તેવાં સ્થળોની આપ પસંદગી કરો છો. જ્યારે આપ સારવાર લેવામાં સંસ્થાનની પસંદગી કરતી વખતે સૌથી વધારે પસંદગી કઈ વસ્તુ પર આધાર રાખીને કરશો ? અંતર કે સફળતા ?

બજારમાંથી આપણે સસ્તી વસ્તુ લાવીએ ત્યારે આપણે હરખાતા હોઈએ છીએ. પણ સમય જતાં કે ઉપયોગ કર્યા પછી જ સાચો ખ્યાલ આવે છે કે આપણે હરખાયા છીએ કે છેતરાયા છીએ. આવી વસ્તુઓ ૨૫ ટકા પણ આપણા

ઉપયોગમાં નથી આવી શકતી જ્યારે તેની સામે મોંઘી લાવેલી વસ્તુ તેનું ૧૦૦ ટકા વળતર આપે છે. અને લાંબા સમય સુધી તેને ઉપયોગમાં લઈ શકાય છે. બસ સારવારમાં પણ એવું જ છે. સસ્તી સારવારના મોહમાં આપણે ક્યારેક આવી સંસ્થાનની પસંદગી કરી લેતા હોઈએ છીએ. જ્યાં કદાચ આપને આપની અપેક્ષા મુજબની સફળતા ન મળતાં પસ્તાવું પડે છે. જ્યારે સારી સંસ્થાનની પસંદગી કરવામાં આવે તો ઝડપથી સંતાન રૂપી સફળતા મળે છે. આવી જગ્યાએ કદાચ સારવાર મોંઘી શરૂઆતમાં લાગે પણ અંતે તો આપને ફાયદાકારક જ લાગે છે.

જો માણસો પોતાના બાળક માટે દુનિયા પાર કરી આવી શકતા હોય તો આપને થોડાક કલાકની મુસાફરી કરી સાંજે પરત પહોંચી શકાય તેટલું અંતર વધારે લાગી શકે ખરું ? અને તે પણ જ્યારે આપની ગોદમાં આપના બાળકરૂપી જીવનભરની ખુશી મળવાની હોય ત્યારે અંતરની મુશ્કેલી સામે જીવનભરની ખુશી આપને મન વધારે નથી ? શું આપણે લગ્નપ્રસંગે કે સામાજિક કામ અર્થે આવી મુસાફરી નથી કરતા ? આપના દિલને ઢંઢોળજો અને આપના અંતરાત્માનો પણ આ જ જવાબ હશે કે ગમે તેટલું દૂર જવું પડે તો જઈશું બાળક મળતું હોય તો સામા પૂરમાં પણ તરીને જવા તૈયાર જ છીએ.

આપની સારવાર માટેની તૈયારી એ જ આપને આપના બાળકથી ખુશહાલ બનાવશે.

સંતાનપ્રાપ્તિની શારીરિક તૈયારી

સારવારની શારીરિક અસરોની તૈયારી

કોઈ પણ કાર્ય કરવા માટે કે સારવાર માટે માનસિક તૈયારી તો ખરી જ પણ એથી મહત્વનું શારીરિક તૈયારીનું છે. તંદુરસ્તી હોય તો જ દરેક કાર્યમાં આપણી સક્રિય સામેલગીરી રહી શકે છે. માનસિક તૈયારી હોય. આભને આંબવા માટેનું જોમ, જુસ્સો હોય પણ શારીરિક તંદુરસ્તી ન હોય તો લક્ષને પામી શકાતું નથી. સારવારમાં કે કોઈ પણ પ્રકારની બીમારીમાં શારીરિક તૈયારી કે તેની અસરોની તૈયારી રાખવી જરૂરી છે. સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવાર માટેની તૈયારી વિશે અગાઉથી માહિતી રાખવી જરૂરી છે.

સારવારની તૈયારી

(૧) વિવિધ લેબ ટેસ્ટ માટે : સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવાર પહેલાં નિદાન અને તે માટે વિવિધ પરીક્ષણો કરવાં અતિઆવશ્યક છે. આ ટેસ્ટ સામાન્ય જ હોય છે. જેમાં બ્લડટેસ્ટ, યુરિનટેસ્ટ, સીમેન્ટેસ્ટ સામાન્ય રીતે કરવામાં આવે છે. સારવાર શરૂ કરવાનો આ પ્રથમ તબક્કો છે.

(૨) શરીર પરની વાઢકાપ : સામાન્ય ટેસ્ટ અને સામાન્ય સારવાર બાદ ગર્ભાધાન ન થાય ત્યારે ડોક્ટરને જરૂરિયાત લાગે તેમ નાનીમોટી સર્જરી કરાવવી પડતી હોય છે. જેમાં લેપ્રોસ્કોપી ટ્યૂબને સાફ કરવા કે તેની હાલત સુધારવા માટે હિસ્ટ્રોસ્કોપી, એન્ડોસ્કોપી દૂરબીનથી ગર્ભાશયની હાલત જોવા અને મુશ્કેલી હોય તો તેના નિવારણ માટેની સ્ત્રીઓમાં કરવી પડે છે. આ સામાન્ય સર્જરી છે. બે-ત્રણ કલાકમાં હોસ્પિટલમાંથી રજા લઈ આરામથી ઘરે જઈ શકાય છે. એનેસ્થેશિયા આપી આ સર્જરી કરાતી હોવાથી દર્દનો અહેસાસ દર્દીને થતો નથી. ઘરના સામાન્ય કે ભારે કામ કરવામાં પણ કોઈ જ મુશ્કેલી પડતી નથી.

ઇંજેક્શનો હોર્મોન્સ કે ઠંડકના, બીજ બનવા કે છૂટું પાડવા માટે સ્ત્રીઓએ જરૂરિયાત પ્રમાણે જરૂર લાગે તો લેવા પડે છે. આ ઇંજેક્શનો સામાન્ય તાવ આવે ત્યારે લેવામાં આવે તેવો જ અહેસાસ થાય છે. સહન ન કરી શકાય તેવા પીડાદાયક હોતા નથી.

પુરુષમાં શુક્રાણુની ઊણપ દેખાતી હોય તો જરૂર લાગે તો બાયોપ્સી કરવી પડે. આ પણ અતિ સામાન્ય સર્જરીની પ્રક્રિયા છે. થોડી જ મિનિટોમાં આ સર્જરી પૂર્ણ થઈ જાય છે જેનાથી ભયભીત થવાની જરૂરિયાત નથી.

(૩) શરીરમાંથી સ્ત્રીબીજ લેવાની પ્રક્રિયા : આધુનિક સારવાર માટે IVF માટે સ્ત્રીબીજને શરીરમાંથી બહાર લેવામાં આવે છે. સ્ત્રીને બેહોશ કરી શરીરમાંથી સ્ત્રીબીજ વિશેષ આધુનિક મશીનરીથી સ્ત્રીબીજ બહાર લઈ લેવામાં આવે છે. થોડીક મિનિટોમાં આ પ્રક્રિયા પૂર્ણ થાય.

(૪) શરીરમાં થતી આડઅસરોની તૈયારી : સામાન્ય તાવથી માંડીને ગંભીર કે અતિગંભીર સારવાર લેવામાં નાનીમોટી આડઅસર થતી હોય છે. આ આડઅસર એટલી બધી સામાન્ય હોય છે કે શરીરમાં દર્દનો, અશક્તિ કે બીજી અસર મહેસૂસ થતી નથી. વંધ્યત્વ નિવારણ માટેની સારવારમાં થતી આડઅસરો પણ અતિ સામાન્ય હોય છે. જેમાં શરીર ફુલાઈ જવું, બેચેની લાગવી, ઊંઘ વધુ ઓછી આવવી, માથું ભારે લાગવું, આવી સામાન્ય અસરો થાય છે. ઈજેક્શનો કદાચ સતત ઠંડકનાં લેવાનાં થાય તો હાઈડોઝને કારણે થોડી પેઈન કરે કદાચ લોહીની ગાંઠ થાય પણ તેના પણ જેલટ્યૂબ કે બરફ લગાવવાથી બેત્રણ કલાકમાં સામાન્ય થઈ જવાય છે.

(૫) સ્ટ્રેસની તૈયારી : સફળતા મળશે કે નિષ્ફળતા મળશે તેવો સ્ટ્રેસ રહેતો હોય છે. કોઈ પણ કાર્યમાં સફળતા અને નિષ્ફળતા એ તેના બે છેડા છે. બંનેમાંથી એકની વાસ્તવિકતા સ્વીકારવી જ રહી.

- વારંવાર દવાખાને જવાની તૈયારી કરવાનો તનાવ.
- સમય અને પૈસાની જોગવાઈનો તનાવ.
- ધંધામાં નુકસાનીનો તનાવ.
- વાઢકાપ કે સામાન્ય સારવારમાં ડોક્ટર શું કરશે તેનો તનાવ.

વંધ્યત્વ નિવારણ માટેની સારવારમાં શરીરમાં નુકસાન, ક્ષતિ થાય કે દર્દને સહન ન કરી શકાય તેવી પીડાદાયક એક પણ સારવાર નથી હોતી. અતિસહજ અને રૂટિન અન્ય સારવાર જેવી જ આ સારવાર છે. જેનો ડર કે ભય રાખવાની કોઈ જ જરૂરિયાત નથી.

આર્થિક તૈયારી

જીવનમાં દરેક વસ્તુ માટે આપણે આયોજન કરીએ છીએ. જેમ કે મકાન બનાવવું, શિક્ષણ માટે, વહીકલ, મનોરંજન, એશોઆરામ, લગ્ન, સામાજિક

જવાબદારી, ધાર્મિક કાર્ય માટે આપણા જીવનમાં દરેક તબક્કે આયોજન કરતા હોઈએ છીએ. સાથે સાથે આપણે આપણી કમાણી કે આવકના સ્રોત મુજબ નાણાંનું પણ આયોજન કરીએ છીએ. આ તમામ આયોજનમાં માંદગી આવે ત્યારે કે આરોગ્ય માટેનું આયોજન આપણે ગંભીરતાથી કરતા નથી. કોઈ પણ પ્રકારની બીમારી ક્યારે અને કેવી રીતે આવશે તેની આપણને ખબર નથી હોતી. અચાનક આવતી બીમારી માટેનું આયોજન પ્રિ-પ્લાનિંગ કરવું જરૂરી છે. શરીર છે તો બધું જ છે. આપણા જીવનમાં શરીર અને તેની તંદુરસ્તીથી વધારે કંઈ જ નથી.

ઘણા લોકો મેડિકલ પોલિસી લઈને આત્મસંતોષમાં રાચ્યા કરે છે કે હવે બીમારી આવે તો આપણે નિશ્ચિત બની ગયા. નાણાકીય તકલીફનો બીમારીમાં સામનો નહિ કરવો પડે, પણ પોલિસી લઈને મન મનાવનાર લોકોને ખબર નથી હોતી કે ઘણા પ્રકારની બીમારીઓ, નિદાન કે તેની સારવાર મેડિકલ આરક્ષણમાં સામેલ નથી હોતી. જેમકે વંધ્યત્વનિવારણ કે સગર્ભાવસ્થા વખતની સારવાર આ વીમાકવચમાં આવતી નથી અને જ્યારે આપણા ભાગ્યમાં વંધ્યત્વનિવારણ માટેની સારવાર લેવાની થાય ત્યારે એ વખતે આપણે બેભાકળા બની જઈએ છીએ.

ઘણા અશિક્ષિત લોકોને તો વીમા પોલિસી વિશેની કોઈ જ માહિતી નથી અથવા ઘણા લોકો એવું માનીને ચાલે છે કે મને ક્યારેય પણ કોઈ બીમારી આવવાની જ નથી. મને રોગ થાય જ નહિ. આવું વિચારી નાણાંનું પ્લાનિંગ કરવામાં માનતા નથી. ગરીબીમાં બે ટંકનું ખાવાનું કે સામાજિક વ્યવહારુ જવાબદારી જ માંડ માંડ નિભાવી શકાય તેવી પરિસ્થિતિ હોય ત્યાં આવી બીમારી આવે ત્યારે તેમના માટે પડ્યા પર પાટુ જેવી સ્થિતિ બને છે.

ગરીબીમાં

માણસની શ્રીમંતાઈ, ગરીબાઈ એ ભાગ્યના હાથનો ખેલ છે. જો કોઈ વ્યક્તિના ભાગ્યમાં ગરીબાઈ આવેખાયેલી હોય તેવા સંજોગોમાં આવા ગરીબ માણસની સુખની વ્યાખ્યા શું હોઈ શકે ? ગરીબ માણસને આલીશાન બંગલો, લક્ઝરિયસ કાર, વૈભવી જીવનશૈલી કે બીજા મોજશોખની અપેક્ષા નથી હોતી. આવા લોકો પોતાના કુટુંબનો જીવનનિર્વાહ થઈ શકે, રહેવા માટેનું ઘરનું ઘર હોય અને લગ્ન જેવી સામાજિક જવાબદારી નિભાવી શકે તેટલી અપેક્ષા રાખતા હોય છે. ભૌતિક સુખ તો તેમના જીવનભાગ્યમાં દૂરની વાત બની જાય છે. આવા સંજોગોમાં આ લોકોને વિનામૂલ્યે પળેપળે અપ્રતિમ ખુશી કે સુખનો અહેસાસ તેમનું બાળક આપે છે. ઘડપણની લાકડી જ તેમનાં સંતાનો બને છે.

તેમના જીવનમાં સ્વર્ગીય સુખનો અહેસાસ તેમનું બાળક કરાવે છે. સાંજે થાક્યાંપાક્યાં-હાર્યાં ઘરે આવે ત્યારે તેના બાળકને જોઈ જંજાળમાંથી મુક્ત બની તરોતાજા બની જાય છે. બાળકનું એક નિર્દોષ હાસ્ય તેના જીવનમાં ખુશીઓનું ઉપવન ખડું કરી દે છે.

આવી કારમી ગરીબાઈમાં કદાચ આ ખુશીઓનો ખજાનો એવા સંતાન પ્રાપ્તિ માટેની સારવારનો ખર્ચ ઉપાડવાની વિપત્તિ આવી પડે ત્યારે શું થાય ? વંધ્યત્વનિવારણ માટેની સારવારની જોગવાઈ કરવી એ લોઢાના ચણા ચાવવા જેવી વિકટ પરિસ્થિતિ બની જાય છે. આ મુસીબતનો પહાડ ઓળંગવો એ તેમના માટે મુશ્કેલ બની જાય છે.

- આવા સમયમાં શું કરી શકાય ?
- સીમિત આવકમાંથી થોડી થોડી બચત કરવી.
 - વ્યસન અને રીતરિવાજોમાં જરૂરી ન લાગે તેવા ખર્ચાં ન કરો.
 - સારવાર માટે આપની જોગવાઈ મુજબ નાના લક્ષ્ય નક્કી કરી ટુકડે ટુકડે સારવાર લો.
 - જરૂર જણાય તો મિત્રો, સગાસંબંધી કે સ્વજનોની સહાય લો.

આડઅસર કે આમઅસર

ઘણી વખત કોઈ પણ બાબતની આડઅસર કરતાં આમઅસર વધારે હોય છે. આમઅસર માનસિકતાના ઘેરાવામાંથી જન્મે છે. સારવારમાં પણ આડઅસરના વિચારોના વલયમાંથી પસાર થવું પડતું હોય છે. એવું કહેવાય છે કે વાસ્તવિક ભય કરતાં વધારે કાલ્પનિક ભય હોય છે. એમ કોઈ પણ પ્રકારની સારવારમાં આડઅસર હોય છે તો તેની સામે મનમાંથી ઉદ્ભવેલ આમઅસર વધારે ભયાનક હોય છે. અને આનો ભેદ તો તે પરિસ્થિતિમાંથી પસાર થયા બાદ જ આપને ખ્યાલ આવી શકે.

સંતાનપ્રાપ્તિ માટે હાલ ઘણીબધી સારવાર ઉપલબ્ધ છે. જેમકે આયુર્વેદ, એલોપથી, હોમિયોપેથિક. આ તમામ સારવારો સાચી અને સારી જ છે. કોઈ પણ પ્રકારની સારવાર લેવાથી ફાયદો થતો જ હોય છે પણ આપને કઈ સારવાર યોગ્ય લાગે છે, કઈ સારવારમાં આપ કેટલો વિશ્વાસ ધરાવો છો અને કેટલા મહત્તમ સમયમાં સંતાનપ્રાપ્તિ કરી સફળતા મેળવવા માંગો છો એ સર્વે જે તે દર્દી પર નિર્ભર રહે છે. મોટા ભાગના લોકોનું માનવું છે કે આયુર્વેદની સારવારમાં આડઅસર થતી નથી. આવા લોકોનું માનવું વાજબી છે પણ આયુર્વેદની સારવાર આપ કરાવવા ઈચ્છતા હો તો અમુક બાબતો ધ્યાનમાં રાખવી પણ જરૂરી છે.

આયુર્વેદ સારવાર પણ બે પ્રકારની હોય છે. દેશી ઓસડિયાંથી કરવામાં આવતી સારવાર અને રસાયણમિશ્રિત ચૂર્ણવાળી દવાઓ. ઓસડિયા પ્રકારની દવામાં કોઈ જ આડઅસર થતી નથી જ્યારે આયુર્વેદમાં અમુક રસાયણવાળી દવામાં પારો, સીસુ, ગંધક, સોનું, ચાંદી જેવાં ધાતુ તત્ત્વોનું મિશ્રણ હોય છે જે દવાઓના ઉપયોગથી ઘણીબધી આડઅસર થાય છે માટે જો તમે આયુર્વેદની સારવાર અપાવતા હો તો દવાઓ કઈ વાપરવામાં આવે છે કે તમે કઈ દવાનો ઉપયોગ કરો છો તેનું ધ્યાન પ્રથમ રાખો.

ઘણી વખત એવું પણ જોવામાં આવતું હોય છે કે ઝડપથી પરિણામ મેળવવા માટે કેટલાક વૈદ્યો એલોપથીની દવાઓનો પાઉડર બનાવી તેને આયુર્વેદના લેબલથી દર્દીને આપતા હોય છે તો ક્યારેક આયુર્વેદના નામે સ્ટીરોઈડનો દવાઓનો પણ ઉપયોગ થતો હોય છે. આવું આપની સાથે બનતું તો નથી ને તેની ખાતરી કરો. આંખો બંધ કરી કે આંધળો વિશ્વાસ મૂકીને નહિ પણ આંખો ઉઘાડી રાખી પૂરતી ખાતરી કર્યા પછી સારવાર અપનાવો જેથી આપનો આયુર્વેદની સારવાર માટેનો વિશ્વાસ ન તૂટે.

આયુર્વેદની સારવાર સારી જ છે પણ આ સારવારમાં પરિણામ ખૂબ જ ધીમું મળે છે. અહીંયાં આપે વિચારવું રહ્યું કે આપ ત્યાં સુધી ધીરજ રાખી શકો એમ છો ? આયુર્વેદની સારવારમાં સમયમર્યાદા નક્કી કરો કે આટલા સમય સુધી સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવાર લેવી છે. એ સમયમર્યાદામાં સફળતા ન મળે તો આપે બીજી સારવાર માટેનો વિકલ્પ વિચારવો રહ્યો. સારવાર કોઈ પણ હોય, આયુર્વેદ હોય, હોમિયોપેથિક કે એલોપથીની સારવાર હોય પણ સમયમર્યાદા બહારની સારવાર યોગ્ય નથી. આયુર્વેદમાં સમયની મર્યાદા ડોક્ટર માટે પણ કદાચ કહેવી મુશ્કેલ પડે છે. તેમ છતાંય તમારી અનુકૂળતા મુજબ આયુર્વેદની સારવાર અપનાવી શકો છો.

સંતાનપ્રાપ્તિની સારવારમાં આપ આયુર્વેદ સાથે એલોપથીની સારવાર કરી શકો છો તેનાથી કોઈ નુકસાન થતું નથી. ઠંડકની કે લોહીવિકારની સારવાર લોકો એલોપથીની સાથે આયુર્વેદ સારવાર પણ લેતા જ હોય છે.

જેમ આયુર્વેદની સારવારમાં મર્યાદા છે તેમ એલોપથીની સારવારમાં પણ વિજ્ઞાનની મર્યાદા રહેલી છે. પણ એલોપથીની સારવારમાં પરિણામ ઝડપથી અને ચોક્કસ સમયગાળામાં મળતું હોવાથી આજે વિશ્વના મોટા ભાગના લોકો એલોપથી સારવાર અપનાવે છે. પણ ઘણા લોકો એલોપથીની સારવાર લેવાથી આડઅસર થાય છે તેવો ડર રાખી ઘણાં યુગલો સંતાનપ્રાપ્તિ

માટે આધુનિક સારવાર અપનાવતાં નથી. એલોપથીની સારવારમાં આડઅસર થાય છે પણ તે અસર એટલી મામૂલી હોય છે કે આપના રોજિંદા જીવનમાં કે આપની તંદુરસ્તીમાં કોઈ જ ફરક પડતો નથી. ઊલટાનું એલોપથીની સારવારથી આપ ઝડપથી તંદુરસ્તી મેળવી બમણા ઉત્સાહથી આપનું કાર્ય કરી શકો છો. સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની આધુનિક સારવારમાં લેવાં પડતાં ઇંજેક્શનો કે દવાઓની આડઅસર ખૂબ જ સામાન્ય હોય છે. જેની મામૂલી આડઅસર આપને દેખાતી કે મહેસૂસ પણ નથી થતી. IVFની આધુનિક સારવારમાં દવાઓ અને ઇંજેક્શનો મોટે ભાગે હોર્મોન્સ અને ઠંડકનાં જ હોય છે જેની આડઅસર આપને માથું દુખે અને દુખાવાની ટીકડી લો તેટલી સામાન્ય હોય છે. આધુનિક સારવાર અપનાવતા તેમાં શરીર ફૂલી જશે કે શરીરમાં ગરમી વધી જાય તેવું માનવું ભૂલભરેલું છે. કુદરતી રીતે ગર્ભધારણ થયું હોય અને કુદરતી રીતે બાળક જન્મ્યા પછી ઘણીબધી સ્ત્રીઓનાં શરીર ફૂલી જતાં હોય જ છે. આપ જેને આડઅસરનું વિસ્તૃત સ્વરૂપ આપી રહ્યા છો ત્યારે વિચારો આડઅસર ક્યાં નથી ? આપણે વાહનોનો બેરોકટોક ઉપયોગ કરીએ છીએ ત્યારે એ વાહનોમાંથી નીકળતા ધુમાડાની આડઅસર કેટલી માત્રામાં હોય છે એ જાણવા છતાંય શું આપણે વાહનોનો ઉપયોગ કરવાનું બંધ કરી શકીશું ? આજે મોબાઇલ વગર માણસને એક ક્ષણ પણ ચાલતું નથી પણ તે મોબાઇલમાં ઉત્પન્ન થતાં આલ્ટ્રાવાયોલેટ કિરણોથી લાંબાગાળે ઘણું નુકસાન થાય છે એવું વિજ્ઞાને જણાવ્યું છે તો આપણને મોબાઇલના ઉપયોગ વિના ચાલી શકશે ખરું ? આપણે મોબાઇલનો ઉપયોગ કરવાનું છોડી શકીશું ? કમ્પ્યુટર, ટી.વી. સામે બેસી સતત કાર્ય કરતા રહેવાથી આંખોને નુકસાન થાય છે પણ તે નુકસાનને અવગણીને આપણે કાર્ય કરતા જ હોઈએ છીએ. આજે આપણે જે ખોરાકનો ઉપયોગ કરીએ છીએ તેના પર ઝેરી દવાઓનો છંટકાવ હોય છે. ફળોને પકવવા માટે કેમિકલ્સનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. આવા ખોરાકના ઉપયોગથી શરીરમાં હાનિકારક રેડિએશન ઉત્પન્ન થતું હોય છે. તે જાણવા છતાંય તેની આડઅસરને આપણે ઘોળીને આરોગી જઈએ છીએ. આપણી તાવ, કોલેરા, ટાઈફોઈડ, ક્ષય, ટીબી જેવી બીમારી વખતે આપણે દવાઓ લેતા જ હોઈએ છીએ. ત્યારે તેની આડઅસરને ફક્ત આમઅસર જ ગણી લેતા હોઈએ છીએ. અકસ્માત કે દુર્ઘટનામાં કે ક્રિડાની, હાર્ટ, મગજ કેન્સર જેવી બીમારીમાં વાઢકાપ કે સર્જરી કરી જીવન તાબડતોબ બચાવવું જરૂરી હોય છે ત્યારે આપ કઈ સારવાર લેવાનું મુનાસિબ માનશો ? આવા

સંજોગોમાં આડઅસરના આટાપાટામાં અટવાઈ વિચાર કરીએ છીએ ખરા ? આપણને બધાને ખ્યાલ છે તાવ આવે ત્યારે લીમડાનો રસ, કડુકડિયાતું, ઉપવાસ, ગળોનો રસ, માટીનો લેપ આ નિર્દોષ ઉપચારથી સાજા થઈ જઈએ છીએ એવું જાણવા છતાંય આજે તેનો ઉપયોગ કરવાવાળા લોકો કેટલા છે ? આમ આડઅસર એ બીમારી સામેની સારવારમાં કે સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવારમાં જ છે એવું નથી. આડઅસર તો આહાર, વિહાર, વ્યવહાર, આવાસ, પોશાક અને આપણે ઉપયોગ કરતા તમામ સુખસુવિધાનાં સાધનોમાં નાના-મોટા સ્વરૂપે રહેલી જ છે. આજે પ્રદૂષણને કારણે ઓઝોન વાયુના થરમાં ગાબડાં પડવાથી દિન-પ્રતિદિન ગરમી વધી રહી છે. હિમખંડોના બરફ પીગળતા દર વર્ષે દરિયાઈ સપાટી વધી રહી છે. ગ્લોબલવોર્મિંગની અસરો વર્તાઈ રહી છે. આ આડઅસરો આપણે જ પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે જન્માવી છે. આ જાણવા છતાંય આપણે અહીંથી અટક્યા છીએ ? વિચારો...

સામાન્ય રીતે વિશ્વ કે સમાજનો એ પરંપરા કે શિરસ્તો રહ્યો છે કે સારું સારું અને લાભકર્તા હોય તેનો જ ઉપયોગ કરે છે. સાચી કે યોગ્ય ન હોય તેવી સારવાર કે વસ્તુ સમાજે સ્વીકારી નથી. આજે વિશ્વના મોટા ભાગના લોકો એલોપથીની સારવાર અપનાવી રહ્યા છે. તે જ લોકોની સર્વસામાન્ય માન્યતાને સ્વીકારે છે. સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સામાન્ય કે IVF જેવી આધુનિક સારવારની આડઅસર ખૂબ જ સામાન્ય હોય છે તેની શરીર પર કોઈ જ ગંભીર અસર થતી નથી. નવી સારવાર કે દવાઓનાં સંશોધનો વખતે તેના ફાયદાઓ અને ગેરફાયદાઓનું યોગ્ય રીતે પરીક્ષણ કરી અવલોકન અને અનુભવની એરણમાંથી પસાર થયા બાદ જ મેડિકલ ક્ષેત્રમાં મૂકવામાં આવે છે. સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની IVFની આધુનિક સારવાર અપનાવી ચૂકેલાં કેટલાંય યુગલો આજે તંદુરસ્ત જીવન જીવી રહ્યાં છે આ સારવારની કોઈ જ વિપરીત અસર તેમના શરીરમાં જોવા નથી મળતી તેવું સારવાર લઈ ચૂકેલાં યુગલો જ જણાવી રહ્યાં છે. માટે આવો માનસિક ડર અનુભવ્યા વિના આપને યોગ્ય અને સારી લાગે તે સારવાર અપનાવી શકો છો. સંતાનપ્રાપ્તિની સારવાર હોય કે કોઈ પણ બીમારીની સારવાર હોય પણ કયા પ્રકારની સારવારમાં આપને રસ, રુચિ છે અને કઈ સારવાર લેવાથી આપની બીમારી દૂર થશે તેનો જે તે યોગ્ય નિર્ણય તો આપને જ લેવો રહ્યો.

સંતાનપ્રાપ્તિની આર્થિક તૈયારી

આર્થિક સમસ્યાઓ વચ્ચે ઉદ્ભવતો કાલ્પનિક ભય

કારમી ગરીબીમાં IVF કેમ કરાવવું ?

માણસે માણસે અમીરી-ગરીબીની વ્યાખ્યાઓ ભિન્નભિન્ન હોય છે. પણ મારી દષ્ટિએ ધરતીની છાતી ચીરીને પૃથ્વીના પેટાળને પાટુ મારી પાતાળના જળથી ધરાને નવપલ્લવિત કરી અન્નના ઢગલા પેદા કરનાર નરબંકાઓ વધારે ધનવાન છે. સંઘર્ષોના અડાબીડ અરણ્યમાં હિંમતનો લલકાર કરી જીવનની કેડી કંડારનાર એ શ્રમજીવી જ્યારે સૂકો રોટલો ખાઈને પણ તૃપ્તિનો ઓડકાર ખાઈ નિરાંતની નીંદર માણતા આવા મનુષ્યને જોઈ તેની હિંમતને, તેની બહાદુરી અને જીવનએષણાની જિજીવિષાને શતવાર વંદન કરવાનું મન થાય જ ! પણ આ સાહસ અને મર્દાનગીથી ભરેલા પૂતળાને જ્યારે શેર માટીની ખોટને પૂર્ણ કરવા માટે નાહિંમત બની મીણની માફક પીગળતો જોતાં આંચકો લાગે છે. સંતાન માટે તેને લાચાર અને નિઃસહાય બનેલો જોઈએ ત્યારે તે દિન-હીન બની દરિદ્રતાથી ઘૂંટણિયે પડ્યો હોય તેવું લાગે છે. તેના જીવન સાથે જ વણાયેલું ખુમારીત્વ ઓછરતું હોય તેવું દેખાય છે. બાકી હકીકતમાં તો આ પડકારને ઝીલી તેની સામે લલકાર કરવામાં આવે તો શું મજાલ છે નસીબની કે તેમની ગોદ ખાલી રહી શકે ? જરૂર છે મક્કમ નિર્ધાર અને આ દિશામાં સાહસપૂર્ણ એક ડગ માંડવાની. આજે માંડેલું ડગલું એ આવતીકાલની મંજિલ સુધી લઈ જનારું ડગલું બની જ રહેવાનું છે. એ માટે જરૂર છે પ્રથમ નક્કર વિચારધારાની કે અમારે કોઈ પણ ભોગે સંતાન મેળવવું જ છે. આ મક્કમ નિર્ધાર જ અસંખ્ય રસ્તાઓ આપના જીવનમાં ખોલી આપે છે.

કહેવાય છે કે

સોચ કો બદલો તો સમજ બદલ જાયેગી.

નજર કો બદલો તો નજરિયાં બદલ જાયેગી.

કિસ્તી બદલનેકી જરૂરત હી નહિ હૈ

ખુદ બદલોગે તો કિનારે ખુદ-બ-ખુદ બદલ જાયેગેં.

આપે આપની સૂની ગોદ ભરવા માટે નાની-મોટી આપનાથી શક્ય એવી તમામ પ્રકારની સારવાર લીધી હશે. છતાંય આ નિષ્ફળતાનું આવરણ દૂર થયું નહિ હોય પણ આપને માયૂસ કે નાર્હિમત થવાની કોઈ જ જરૂરિયાત નથી. આપના માટે નિઃસંતાનપણાના આવરણને દૂર કરવા માટેનો IVFનો વિકલ્પ હજુ ખુલ્લો છે. આ સારવારથી આપના જીવનમાં બાળક મેળવી ખુશીઓના સાથિયા પૂરી શકો છો.

કદાચ પ્રથમ નજરે એવું લાગે કે આ સારવારનો ખર્ચ વિશેષ થાય છે, અમારી પાસે એટલી સંપદા નથી કે આ સારવાર કરાવી શકીએ. ઘણી વખત એવું બનતું હોય છે કે ભય કરતાં ભયની કલ્પના જ વધુ બિહામણી હોય છે. વાસ્તવિકતા તો સાવ અલગ જ હોય છે. તેને નજદીકથી સ્પર્શવામાં આવે તો જ તેનો સાચો ખ્યાલ આવતો હોય છે. IVFની સારવાર માટે આપ સાચી અને પૂરેપૂરી માહિતી મેળવી, મક્કમ નિર્ધાર કરશો તો આપના માટે બાળક અશક્ય નથી. આ માટે યોગ્ય સુચારુ પ્લાનિંગ કરવું જરૂરી છે. દરેક સામાન્યથી માંડી શ્રીમંત મનુષ્ય તેની કમાણીમાંથી થોડીઘણી બચત કરતા જ હોય છે. આપના આવકના જે સ્રોત છે તેમાંથી વ્યસન, ફેશન અને બિનજરૂરી ખર્ચા પર અંકુશ મૂકી બચત એકઠી કરી શકાય છે. આખું જીવન ભાઈ-બહેનનાં લગ્ન, માતા-પિતાની સારસંભાળ, સામાજિક મેળાવડા કે પ્રસંગોમાં આપની જાત ઘસીને કમાયેલી બચતને ખર્ચી નાખીએ છીએ ત્યારે કદાચ આપણે ગજા બહારનો ખર્ચ કરતાં પણ પાછી પાની કરતા નથી. જ્યારે ખુદના જીવનનો, બાળકરૂપી જીવનભરની ખુશીનો પ્રશ્ન આવે ત્યારે ફક્ત પૈસાનું કારણ બતાવી પાછી પાની કરી આજીવન નિઃસંતાન રહેવું એ કારમું દુઃખ ગણાય. આજ સુધી કુટુંબ, સમાજ માટે આભ-જમીન એક કરી આપે આપની જાતને રગદોળી નાંખી છે. આ તો આપના જીવનનો, આપનું સર્વસ્વ એવા બાળકનો, આપને હરક્ષણ ખુશી પ્રદાન કરનાર અને આપના નામને ચિરંજીવી બનાવનાર બાળક માટે આપે હિંમતપૂર્વક આગળ વધવાનું છે. આગળ વધશો તો એક દિવસ જરૂર મંજિલ આપનાં ચરણો તળે હશે અને પલાંટી વાળી બેસી રહેશો તો નિષ્ફળતાનાં પાથરણાં પર બેઠેલા રહેશો. આમાંથી બચવું હોય, બાળક રૂપી ખુશી મેળવી જીવનને ખુશીઓથી છલકાવવું હોય તો હજુ પણ બાજી તમારા હાથમાં જ છે. તો પ્રથમ બાળક મેળવવાનો વિચારનો ઉદ્ભવ કરો.

* મક્કમ મનોબળ દાખવો.

* સારવાર માટે યોગ્ય જગ્યાએ યોગ્ય માર્ગદર્શન મેળવો.

* ખર્ચને પહોંચી વળવાનું પ્લાનિંગ કરો.

* થયેલી બચતમાંથી થાય તેટલી સારવાર શરૂ કરો.

ઘણાં યુગલો એવું વિચારવામાં સમય વેડફી દેતાં હોય છે કે પહેલા પૈસાની સગવડ કરી લઈએ. એ થાય પછી સારવાર શરૂ કરીશું. આ પૈસા એકઠા કરવામાં વર્ષોનાં વહાણાં વહી જતાં હોય છે. એ રકમ એકઠી થાય ત્યારે મોંઘવારી વધતાં સારવાર પણ મોંઘી થઈ ગયેલી હોય છે. પરિણામે એ ત્યાં સુધી પહોંચવામાં નિષ્ફળ રહે છે. આપ આપની આવકમાંથી બચત કરો અને થોડીઘણી બચતમાંથી એકાદ IVFની સાયકલની સારવાર શરૂ કરો. એમાં સફળ ન થવાય તો ફરી મહેનત, પરિશ્રમ કરો. તમામ શક્તિઓ કામે લગાડી આવકના સ્રોત ઉત્પન્ન કરો એ પછી ધીમેધીમે સારવારમાં આગળ વધતા જાવ. એમ કરતાં આપને બાળકરૂપી સફળતા જરૂર સાંપડશે.

જીવનમાં ક્યારે પણ કોઈ જ વસ્તુ અશક્ય નથી. આપ જે વિચારો છો જે ધારો તે ચોક્કસપણે મેળવી જ શકો છો. પણ એ માટે યોગ્ય દિશા અને નક્કર આયોજન અનિવાર્ય છે. સ્વામી વિવેકાનંદે સાચે જ કહ્યું છે કે “ઊઠો, જાગો, અને ધ્યેયપ્રાપ્તિ સુધી મંડ્યા રહો.” આ ઉક્તિમાં જીવનભરનો નિયોડ આવી જાય છે. રામેશ્વરનો મુસ્લિમ ગરીબ ઘરનો માછીમારનો દીકરો જો પોતાની ધગશ, મક્કમ મનોબળ અને સાખત પરિશ્રમ દ્વારા માછીમારમાંથી મહાન વૈજ્ઞાનિક કે દેશના રાષ્ટ્રપતિ સુધીના સર્વોચ્ચ સ્થાન પર પહોંચી શકતો હોય તેવા ડૉ. એ. પી. જે અબ્દુલ કલામનું જીવન આપને ઘણું બધું સૂચવી જાય છે.

રાજસ્થાનના યુસ્ત મારવાડી નાગોરા રામલાલ જે બરફના ગોળાની લારી ચલાવી તેની બચતમાંથી IVFની સારવાર કરાવતાં બાળકરૂપી ખુશી મેળવી ચૂક્યા છે.

દુનિયામાં જેમના નામનો ડંકો વાગે છે તેવા જાણીતા ઉદ્યોગપતિ ધીરુભાઈ અંબાણીએ પણ જીવનસંઘર્ષના અનેક ચડાવ-ઉતાર પાર કર્યા બાદ તેમની પાસે ઉદ્યોગ માટે પૂરતી મૂડી પણ ક્યાં હતી ? પણ પ્રબળ ઇચ્છાશક્તિ, સંકલ્પશક્તિ અને નક્કર પ્લાનિંગ કરી અડધાથી વધારે રકમનું કરજ કરી સાહસ કર્યું તો આજે તેમની ઇચ્છાશક્તિ એ સફળતાનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ ધારણ કરી શકી છે. જીવન છે તો સંઘર્ષ છે અને સંઘર્ષનો સામનો કરે તેને સફળતા વિજયમાળા પહેરાવે છે.

માટે “કાલ કરે સો આજ કર ઔર આજ કરે સો અબ.” જિંદગીની એક એક પળ મૂલ્યવાન છે પણ તેમાંય એ પળમાં બાળક રૂપી ખુશી ભળે ત્યારે તે અમૂલ્ય બની જાય છે. આ અમૂલ્ય ચીજ મેળવવા માટે તમામ સંપત્તિ કે

જીવનની તમામ પૂંજ દાવ પર લગાવી દેવામાં આવે તોપણ તે લેખે ગણાશે. સંપદા અને સંપત્તિ તો જીવનમાં ગમે ત્યારે મેળવી શકાય પણ બાળકરૂપી ખુશી એક વખત સમયનો તકાજો ગુંજ્યા બાદ કરોડોનો ઢગ કરો તોપણ એ પછી શક્ય નથી. કાંઈક મેળવવા માટે કાંઈક તો ગુમાવવું પડે છે. જ્યારે આપ તો જીવનભરની ખુશી મેળવવા જઈ રહ્યા છો ત્યારે આપ શું દાવ પર લગાવી શકો છો ? તે આપના પર નિર્ભર છે.

મધ્યમવર્ગીય પરિવાર

સમાજનો મહત્તમ માનવસમાજ આભ અને ધરતીની વચ્ચે જેમ પરગ્રહવાસીઓ પિસાઈ રહ્યા છે તેમ જ અતિશ્રીમંતાઈ અને ગરીબીના બે પડનો વચ્ચે મધ્યમવર્ગીય મનુષ્ય દળાઈ રહ્યો છે. શ્રીમંતાઈના લોભમાં કે દેખાદેખીની રીતરસમો અપનાવવાની હોડમાં તેના જીવનનું અર્થતંત્ર ખોરવાઈ જતું હોય છે. આમ ને આમ ઘરનું ઘર બનાવવામાં, લગ્ન, સામાજિક પ્રસંગો અને કૌટુંબિક વ્યવહારના બે છેડા ભેગા કરવામાં જીવન વ્યથિત થઈ જાય છે. આ બધાની વચ્ચે સમયસર સંતાનપ્રાપ્તિ ન થઈ શકે તો તે વિહ્વળ બની જાય છે. વિહ્વળ કે બેબાકળા બનવું એ સમસ્યાઓનું સમાધાન નથી. સમસ્યા છે તો સામે સમાધાન પણ તો છે જ ? સંતાનપ્રાપ્તિ માટે સમસ્યા હોય તો આજે ટેકનોલોજીના યુગમાં નિવારણ માટેના અનેક વિકલ્પો પણ છે. આપણે કયો વિકલ્પ અપનાવી કયો રાહ લઈએ તેના પર સફળતાનો આધાર રહેલો છે. ઘરનું ઘર બનાવતી વખતે તમામ સુખ-સગવડતાવાળા બાંધકામનો આગ્રહ સેવીએ છીએ. લગ્નપ્રસંગ હોય તો શ્રીમંતોની કેડીએ ચાલી કોઈ જ વસ્તુમાં કચાશ ન રહે તેવો આગ્રહ રાખીએ છીએ. ત્યારે મનને એવું કરી મનાવી લેતા હોઈએ છીએ કે ક્યાં વારંવાર લગ્નપ્રસંગ આવવાનો છે ? ક્યાં વારંવાર ઘર બનાવવાનું છે ? માટે બડી ધૂમધામથી પ્રસંગ ઊજવીએ છીએ. મિત્રો મારે પણ એ જ કહેવું છે કે સંતાનપ્રાપ્તિનો પ્રસંગ પણ ક્યાં વારંવાર આવતો હોય છે ? એક જ સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની તો ઝંખના છે. તો પછી સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવારમાં કચાશ આપણને કેમ પોસાય ? જીવનમાં એક જ વાર અને નસીબ જોગે મુશ્કેલી આવી છે ત્યારે બાળક મેળવવામાં વિલંબ થયા પછી એ બાળક સમયસર મેળવવામાં સારવારમાં બેધ્યાનપણું ચાલે ? બાળક પ્રાપ્તિ માટે IVFની સારવારનો જ વિકલ્પ હોય તો તેને અપનાવતાં કેમ પગ થર થર કાંપી રહ્યા છે. સારવાર માટે જોગવાઈ તો છે પણ જરૂરી છે નક્કર આયોજનની અને સાથે

હિંમત અને આત્મવિશ્વાસની. જીવનમાં કુટુંબ અને સમાજ માટે જે ખર્ચ અનિવાર્ય લાગે છે તેના કરતાં અનેકગણી વધુ જરૂરિયાત ખુદના બાળકની હોય તેવું નથી લાગતું ? આપ કુટુંબ, સમાજ કે અન્ય રીતરિવાજોને જેટલું મહત્ત્વ આપો છો તેટલું જ મહત્ત્વ સંતાનપ્રાપ્તિની સારવાર માટે આપો તો આપોઆપ રસ્તાઓ ફૂટી નીકળે છે. આપને બાળક મેળવવામાં મુશ્કેલી હોય તો પહેલી પ્રાયોરિટી સંતાનપ્રાપ્તિની સારવારને આપો. મનમાં દૃઢ વિશ્વાસ સંપાદિત કરો કે સંતાનપ્રાપ્તિ તો કોઈ પણ સંજોગોમાં કરવી છે. આપના આવકના સ્ત્રોત સીમિત હોય તો તે આવકના સ્ત્રોતમાંથી થતા બિનજરૂરી ખર્ચા પર અંકુશ રાખો અને આપની બચત આપોઆપ એકઠી થવા લાગશે. એ આવકમાંથી IVFની સારવાર અપનાવો અને સારવાર અપનાવતાં ટૂંકા ધ્યેયબિંદુ નક્કી કરો. જેટલી સગવડ હોય તેટલી સારવારનો વિકલ્પ પસંદ કરો. એક સાયકલ અપનાવો. રિઝલ્ટ મળી જાય તો આપનો પ્રયત્ન લેખે થયો ગણાશે અથવા સફળ ન થયા તો ફરી બમણા આત્મવિશ્વાસ સાથે પરિશ્રમ કરો. થોડી સગવડ થાય ત્યારે ફરી બીજો પ્રયત્ન કરો. આમ સગવડતા મુજબ સારવારનો દોર ચાલુ રાખો તો જરૂર સંતાનપ્રાપ્તિ થશે જ. ત્રણ સાયકલની રકમ એકસાથે એકઠી કરી પછી જ સારવાર લઈશું તેવો વિચાર કરવો એ મોંઘવારીના યુગમાં હવામાં હવાતિયાં મારવા બરોબર થશે. આવક છે પણ જરૂર છે બાળક મેળવવાનો દૃઢ સંકલ્પ અને સારવાર માટે ખર્ચની રકમનું પ્લાનિંગ કરવાની. આ બે વસ્તુ હોય તો ચોક્કસપણે સફળતા આપના હાથમાં છે જ. સાણંદના IOCમાં માસિક ૪૦૦૦ના પગારથી નોકરી કરતા પ્રકાશભાઈ ગઢવીએ સામાન્ય પરિસ્થિતિમાં જીવતા હોવા છતાં IVFની ત્રણ સાયકલ કરાવી અને સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવી છે. તેમને ખોટા ખર્ચા પર કાપ મૂક્યો. જીવનમાં ક્યારેય થિયેટરમાં ફિલ્મ જોવા નથી ગયા. સારી હોટલમાં જમવા નથી ગયા. ઘરમાં જે વસ્તુ વિના ચાલી શકે તેમ હોય તો તે વસ્તુ વિના ચલાવી આમ પાઈ પાઈની બચત કરી IVFની સારવાર અપનાવી ત્રીજી સાયકલમાં સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવી ચૂક્યા છે. આવા તો અસંખ્ય કિસ્સાઓ છે કે જેમને સંતાનપ્રાપ્તિ માટે IVFની સારવાર અપનાવવા માટે મોજશોખ, વ્યસન, ફેશન અને ખોટા મોટપવાળા રીતરિવાજોને રુખસદ આપી છે ત્યારે આજે તેમના ઘરમાં બાળક રૂપી ખુશીનો દીપ ઝળહળી રહ્યો છે. આપની વિચારશક્તિ અને આર્થિક સંપત્તિ અન્ય જગ્યાએ વહેંચાતી અટકાવી ફક્ત સંતાનપ્રાપ્તિના ધ્યેયને પ્રાપ્ત કરવા માટેના પ્રયાસો પર નિર્ધારિત કરવામાં આવે તો ચોક્કસપણે સંતાનપ્રાપ્તિના સુખદ ફળ પ્રાપ્ત થાય જ છે. IVFની સારવારમાં સંતાનપ્રાપ્તિ ૧૦૦ ટકા શક્ય

છે જ. જરૂર છે આપને સફળતા મળે ત્યાં સુધીની સાયકલ સુધી ધીરજ અને આત્મવિશ્વાસ ટકાવી રાખવાની.

આર્થિક સંપદા તો છે પણ માનસિક સંપદા નથી ?

ટેકનોલોજીના સહારે હૈયામાં ઉદ્ભવેલ વિચારોના ઝરણાને સતત અને સખત પરિશ્રમનું અર્ધ આપી ઇચ્છિત ધ્યેય પ્રાપ્તિ હાંસલ કરી પૃથ્વી પર સ્વર્ગસમા જીવનનું નિર્માણ કરનાર ધનવાન તમામ પ્રકારની ભૌતિક સુખ-સુવિધાના માલિક બની તમામ સુખો ભોગવે છે. આ ભૌતિક સુખ-સુવિધા વચ્ચે જીવનમાં કંઈક ખૂટતું હોય. હૈયામાં ક્યાંય ખાલીપો જણાતો હોય એવું બાળક ન હોય ત્યારે લાગ્યા કરે છે જીવનમાં ક્યારેય પણ કોઈ જ વસ્તુની કમી મહેસૂસ ન કરનાર કે જીવનમાં ઇચ્છિત વસ્તુઓ હાંસિલ કરનાર મહાનુભાવને આ કમી આંખના કણાની જેમ નહિ ખૂંચતી હોય ? આ ખાલીપાને દૂર કરવા માટે તેમની પાસે અઢળક સંપત્તિ હોવા છતાં એવું તે શું ખૂટે છે કે જેનાથી બાળકરૂપી ખુશીથી વંચિત રહેવું પડે છે ? પાણી માગો તો દૂધ મળે એવા સંજોગોમાં બાળક મેળવવા માટેની સારવાર માટે સંપત્તિ ખર્ચવા પણ પાછી પાની નથી કરતા તેમ છતાં જીવનભરની મહત્ત્વની ખુશી માટે વંચિત રહેવું કેમ પડે છે ? તમામ સુવિધા હોવા છતાંય એવું કયું તત્ત્વ અડચણ બની રહ્યું છે. એ છે પ્રબળ નિર્ણયશક્તિ અને સંકલ્પશક્તિનો અભાવ જ બાળકરૂપી ખુશીનો આડબંધ બની ગયો છે. આજે કદાચ પોતાના વ્યવસાયમાં ઉદ્યોગ-ધંધામાં મોખરાની સિદ્ધિના સોપાનો સર કરવા માટે રાત-દિવસ, ચિંતન, મનન અને પરિશ્રમ સાથે સમયનું યોગદાન આપ્યું ત્યારે આ કક્ષાએ પહોંચ્યા છે. આજે અઢળક સંપત્તિના માલિક છે પણ જે સંપત્તિ ખુદના માટે કે ખુદની જીવનભરની ખુશી મેળવવા માટે કામ ન આવે તો તે સંપત્તિનું મૂલ્ય શું ? કોઈ પણ ક્ષેત્રમાં સફળતા માટે સમયની સાથે સિદ્ધિ મેળવવાનું અડગ નિર્ધાર હોય તો ગમે તેવી અડચણ હોય તોપણ આસાન બની જતી હોય છે. જીવનમાં બાળકની કમી પૂરી કરવા માટે હૈયામાં વિચારોનું બીજારોપણ કરી તેને અંકુરિત કરવા પડે અને ધંધા માટે જેટલું સમયના યોગદાનની એમ સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવાર માટે વ્યસ્ત કાર્યક્રમમાંથી અગ્રીમતા આપવી જોઈએ. આપ તો ખુશનસીબ છો કે સારવાર માટે નાણાકીય સંઘર્ષ તો આપને કરવાનો નથી. નહીંતર ગરીબ માણસની તો તમામ શક્તિઓ જ નાણાંની જોગવાઈમાં જ વપરાઈ જાય છે. આપના ધંધાના કીમતી સમયમાંથી થોડો સમય આપને આપની પત્નીની, માતા-પિતા અને અનેક સ્નેહીજનોની ખુશી માટે સમય ફાળવવાનો છે. આપના બાળકરૂપી ખુશી સમગ્ર પરિવારની અનમોલ

ખુશી બનવાની છે ત્યારે મનમાં મક્કમ નિર્ધાર કરો કે કુદરતે તો આપને સંપત્તિ બક્ષી ખુશનસીબ બનાવ્યા જ છે તો આ સંપત્તિમાંથી જીવનમાં ખાલીપાને દૂર કરી શકે તેવા બાળક મેળવવા માટે સારવાર કરી બાળક મેળવવું છે. આજે ટેકનોલોજીના યુગમાં બાળક મેળવવું એ અશક્ય નથી રહ્યું. યોગ્ય તબીબ પાસે પહોંચી સમયસર સારવાર લેવામાં આવે તો ઓછા સમયમાં ઈચ્છિત સંતાનપ્રાપ્તિનું ફળ મેળવી શકાય છે. વેપાર-ધંધાના વિકાસ માટે આપની પાસે આખી જિંદગી પડી છે. પણ શેર માટીની ખોટને પૂર્ણ કરવા માટે આખી જિંદગી નથી પણ હવે તો જિંદગીનાં થોડાંક જ કીમતી વર્ષો બચ્યાં છે. માટે ઝડપથી નિર્ણય લઈ સારવાર અપનાવો. જ્યારે આપની ગોદમાં હસતું હસતું આપનું બાળક કિલ્લોલ કરતું હશે અને એ કાણની જે ખુશી આપને મહેસૂસ થશે ત્યારે કુબેરનો ખજાનો પણ તેની સામે વામણો અને ફિક્કો લાગશે. બાળક સાથે વિતાવેલી એક એક પળ અમૂલ્ય બની જાય છે. આ ખુશીની પળને કરોડો રૂપિયાની સંપત્તિ ખર્ચવા છતાં પણ એ નિજાનંદ મળતો નથી. એ આનંદ મેળવવા માટે સંતાનપ્રાપ્તિ કરી તેનાં મા-બાપ બનો ત્યારે જ આ સુવર્ણ અવસર પ્રાપ્ત થાય છે. આ મહામૂલી તક મેળવવા માટે આજે તો IVFની સારવારથી ખૂબ જ ઓછા દિવસમાં આપ સફળતા મેળવી જ શકો છો. આપના વ્યસ્ત કાર્યક્રમ કે સમયની હાડમારીમાં IVFની સારવારમાં ફક્ત બે જ વખત હોસ્પિટલ જવું પડે છે. જે આપને સરળતા રહે છે. પાટણના રાજુભાઈ પટેલે ONGCની ઉચ્ચ પદપ્રતિષ્ઠાવાળી સર્વિસને પણ બાળક મેળવવા માટેની સારવાર માટે તિલાંજલિ આપી દીધી. તેમને પોતાના બાળકને જ સર્વસ્વ ગણ્યું અને મનમાં અડગ નિર્ધાર કરી વર્ષો સુધી સારવારનો દોર પકડી રાખ્યો અને અનેક નિષ્ફળતાઓ વચ્ચે સહેજ પણ ચલિત થયા વિના અતૂટ આત્મવિશ્વાસ સાથે બાળક મેળવવા માટેના ધ્યેયને વળગી રહ્યા. તેમના આ મક્કમ નિર્ધાર થકી આજે બે બાળકોના પિતા બન્યા છે અને ONGCની સર્વિસ છોડ્યા બાદ બીજો સારો એવો ધંધો પણ વિકસિત કરી શક્યા છે. અડગ મનોબળ અને ધ્યેયપ્રાપ્તિ માટે મચી પડનાર આ મહાનુભાવનું સત્ય અને સચોટ જીવંત ઉદાહરણ છે.

આવો બીજો કિસ્સો વડોદરા ABB કંપનીના મેનેજર દર્શક શેઠ નિષ્ફળતાના અરણ્યમાં મક્કમ ડગ ભરી કેડી કંડારી આજે સંતાનપ્રાપ્તિ કરી ચૂક્યા છે.

આવા તો અગણિત કિસ્સાઓ હાલ સમાજમાં મોજૂદ છે. કંઈક મેળવવા માટે કંઈક તો ગુમાવવું પડે છે. આમાં તો આપને કોઈ સામાન્ય વસ્તુ માટે નહિ

પરંતુ આપના ઉત્તરાધિકારી, આપના ચિરંજીવી અને આપનું સર્વસ્વ ગણી શકાય તેવા બાળક માટે આપને સમયનો થોડો અંશ ગુમાવવાનો છે. આપ આપના વેપાર-ધંધા જેટલું મહત્ત્વ આપની સંતાનપ્રાપ્તિ માટેના ધ્યેયને આપી શકો તો આપના માટે સંતાનપ્રાપ્તિનાં દ્વાર ખુલ્લાં છે.

“આસમાન સિમટ જાયેગા આપકી આગેશ મેં

અબ એકબાર બચ્ચે કી આશ કરકે તો દેખો.

હસરતે દિલમેં દબાને સે ક્યા હાસિલ હોગા ?

બસ એકબાર ધ્યેય કી બાહેં ફૈલાકર કો દેખો

સફળતા આપકા દામન છુને કે લિયે બેકરાર હૈ.”

બાળકને ભવિષ્યમાં સંતાનપ્રાપ્તિ કેવી રીતે થશે ?

શંકા કે પ્રશ્ને આપને વિહ્વળ બનાવ્યા છે જ તો એ વખતે જાણી લેવું પણ જરૂરી છે કે અત્યારે IVFથી જન્મેલ બાળકને ભવિષ્યમાં તેમની સંતાનપ્રાપ્તિ માટે IVFની જ સારવાર કરાવવી પડે તેવું નથી હોતું. કુદરતી રીતે પણ બાળક થઈ શકે છે. દુનિયામાં IVFની સારવારની પ્રથમ જન્મેલ બાળકી લુઈઝા બ્લાઝમ જે ઇંગ્લેન્ડની છે અને તે બાળકી પુખ્ત ઉંમરે પહોંચતા તેને કુદરતી રીતે ગર્ભધારણ થયું છે અને કુદરતી રીતે બાળકનો જન્મ આપી માતા પણ બની ચૂકી છે. આ ઘટનાએ પુરવાર કરી આપ્યું છે કે IVFથી જન્મેલ બાળકને ત્યાં પણ કુદરતી રીતે બાળક જન્મી શકે છે. IVFની સારવારનું સંશોધન થયું તે ૨૦થી ૨૫ વર્ષ જ થયાં છે. હવે આવાં IVFથી જન્મેલ બાળકોને ત્યાં પણ સંતાનપ્રાપ્તિ થયાના અનેક કિસ્સાઓ આપ જોઈ શકશો.

IVFથી જન્મેલ બાળક કુદરતી રીતે જન્મેલ બાળકો જેવાં જ હોય છે. જો તેને જાહેર કરવામાં ન આવે તો તેના માટે ગમે તેટલા નિદાન કે ટેસ્ટ કરાવવામાં આવે તોપણ IVF બાળક જન્મ્યું છે તેવું પુરવાર કરી શકાતું જ નથી. એટલે IVFથી જન્મેલ બાળક એ કુદરતી બાળક જેવું જ હોય છે. તેને અલગ તારવી શકાતું જ નથી. કુદરતી કે IVFથી જન્મેલ બાળકોમાં તેમનાં માતા-પિતાનો વારસો આવે છે. જે યુગલને સંતાનપ્રાપ્તિ માટે જીન્સની ખામી હોય અને તેના કારણે ગર્ભધારણ ન થઈ શકતું હોય અને IVFની સારવાર અપનાવવાથી સંતાનપ્રાપ્તિ થઈ હોય તો આવા કિસ્સા તે બાળકમાં પણ જીન્સના અભાવનો વારસો તેમનાં માતા-પિતામાંથી મળતો હોય છે. આમ દરેક માતા-પિતા તેમનો વારસો તેમના બાળકને આપે છે. આપના બાળકની ઊંચાઈ,

ચામડીનો રંગ, વાળ દેખાવ એમ તમામ બાબતનો વારસો તેનાં માતા-પિતાનો રહે છે. ઘણી વખત ત્રીજી કે ચોથી પેઢીએ આનુવાંસિક રોગ જે-તે બાળકમાં આવતા હોય છે. આ કુદરતનો નિયમ છે. કુદરતનો ખેલ છે.

આજ આપણે નિહાળી છે. આવતી કાલનું વિજ્ઞાનનું અને આવનાર મનુષ્યનું ભવિષ્ય ભાખવું અત્યારથી નક્કી કરવું ઘણું જ મુશ્કેલ છે. ૨૫ વર્ષમાં તો મેડિકલ ક્ષેત્રે વિજ્ઞાને નવા નવા કેટલાય આયામો ખડકી દીધા હશે. આજે સારવારમાં જે વિજ્ઞાનની મર્યાદા છે તે કદાચ આવતી કાલે નહિ રહી હોય. આપનું બાળક જ્યારે યુવાન થશે ત્યારે તે વખતે સારવારના ઘણા વિકલ્પો મોજૂદ હશે જ. અને આપને દાદા-દાદી બનવાની તક અવશ્ય મળશે જ. આજથી બે દાયકા પહેલાં તમારે મુંબઈ જવું હોય અને તમે ટ્રેન ચૂકી જતા ત્યારે મુંબઈ પહોંચવા પર પ્રશ્નાર્થ ચિહ્ન મુકાઈ જતું હતું પણ આજે મુંબઈ પહોંચવા માટે તમારાથી ટ્રેન ચુકાઈ જાય તોપણ મુંબઈ પહોંચવાના વિકલ્પો તમારી પાસે છે. અને તમે સમયમર્યાદામાં પહોંચી શકો છો. એમ સંતાનપ્રાપ્તિ માટે પહેલાં સ્ત્રી-પુરુષ બીજનો અભાવ હોય, ગુણવત્તા કે માત્રા ઓછી ધરાવતા હોય કે ટ્યૂબોની, ગર્ભાશયની તકલીફ હોય ત્યારે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે પ્રશ્નાર્થ ચિહ્ન મુકાઈ જતું હતું પણ આજે વિજ્ઞાને સંતાનપ્રાપ્તિ માટેના અનેક વિકલ્પોના દરવાજા ખોલી નાખ્યા છે. પહેલાંના જમાનામાં અશક્ય લાગતી વાત આજના સમયમાં શક્ય બની છે.

માટે આવો કાલ્પનિક ભય કે માનસિક ડર રાખ્યા સિવાય નિશ્ચિંત બની સારવાર લો અને આપના બાળક થકી સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવો. આપના બાળકને ત્યાં પણ IVFથી નહિ પણ કુદરતી રીતે બાળક જન્મી શકે છે અને આજથી ૨૫ વર્ષ બાદ વિકસેલ વિજ્ઞાન પણ અનેક વિકલ્પો સાથે આપના બાળક પાસે ઊભું હશે જ.

૧૦૦ ટકા સફળતાની ખાતરી ન હોય ત્યારે પૈસા ગુમાવવાનો ડર

મહદઅંશે નિઃસંતાન યુગલોની એવી માનસિકતા ઘર કરી ગયેલી હોય છે કે ભલે સામાન્ય સારવારમાં સફળતાના નહીંવત ચાન્સ હોય અને કટકે કટકે સારવારમાં લાખો રૂપિયા ખર્ચી નાખ્યા હોવા છતાંય કોઈ જ સફળતા ન મળી હોય ત્યારે ૧૦૦ ટકા સફળતાની ખાતરી કે પૈસા ગુમાવવાનો ડર અનુભવતા નથી પણ જ્યારે IVFની સારવારની વાત આવે ત્યારે ૧૦૦ ટકા સફળતાની ખાતરીનો આગ્રહ રાખે છે. અને સાથે સારવારમાં પૈસા પણ વ્યર્થ ન જાય તેવું

વિચારી IVFની સારવારને સો ગળણાં વડે ગળવાની માનસિકતા રાખે છે. હકીકતમાં તો નિઃસંતાન યુગલોએ સામાન્ય સારવારમાં IVFની સારવાર કરતાં પણ વધારે રકમ અને સમય વેડફી દીધાં હોય છે. અને એ પણ કોઈ પણ જાતની સફળતાની ખાતરી વગર જ. તેમાં સફળતા ન મળી હોય અને હવે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે કોઈ જ વિકલ્પ બચ્યો ન હોય ત્યારે થાકેલા-હારેલા IVFના શરણે આવે છે અને IVF માટે પોતાની રીતે જ ખાતરીના માપદંડો બનાવે છે.

આવાં યુગલોને એટલું જ કહેવું છે કે જિંદગીમાં કઈ વસ્તુમાં ૧૦૦ ટકાની ગેરેન્ડી હોય છે. આપણે આપણાં સંતાનોને સ્કૂલ, કૉલેજ કે ટ્યૂશનમાં મોં માગી ફી આપીને ભણાવતા હોઈએ ત્યારે આ બાળકો ડૉક્ટર, ઇજનેર કે IAS અધિકારી બનશે જ તેવી ગેરેન્ડી મળે છે ખરી ? નાનકડું ઓપરેશન કરવાનું હોય ત્યારે તમારી સહી અગાઉથી લઈ તમારી પાસે લેખિત બાંહેધરી લેવામાં આવે છે કે આમાં કોઈ ડૉક્ટરની જવાબદારી નથી. તંદુરસ્ત માણસ આવતીકાલે જીવશે કે નહિ તેની પણ ગેરેન્ડી નથી. સવારે ઊઠો અને સાંજે સૂવો ત્યાં સુધીમાં તમે જે જે ચીજોનો ઉપયોગ કરો છો તેમાં ૧૦૦ ટકા ગેરેન્ડી વાળી વસ્તુઓ કેટલી ? જીવનમાં આપણી અપેક્ષા વાસ્તવિક અને માગણી વાજબી હોવી જોઈએ. જીવનમાં આપણે ઉપભોગ કરતા વસ્તુઓમાં અને અણમોલ જીવન માટે આભ-જમીનનું અંતર રહેવું છે. જીવન અનમોલ અને કીમતી છે. જન્મથી માંડી મૃત્યુ સુધીની જીવનની મહત્ત્વની ઘટના કુદરતને જ આધીન હોય છે. ઘણાં બધાં પરિબળો એવાં હોય છે કે માણસના હાથની વાત નથી હોતી. તેથી તેમાં સફળતાની ખાતરી નથી આપી શકાતી. બસ એમ જ કોઈ પણ પ્રકારની બીમારીની સારવારમાં ૧૦૦ ટકા સફળતાની ખાતરી ક્યારેય નથી હોતી. સંતાનપ્રાપ્તિની સારવારમાં પણ ખાતરી એટલા માટે નથી આપી શકાતી કે અમુક વાત કુદરતના અને અમુક વસ્તુ જે તે યુગલના શારીરિક અને માનસિક આવેગો સાથે સંલગ્ન હોય છે. એમાં ડૉક્ટરોની પણ મર્યાદા હોય છે. વધારે પડતી અપેક્ષા જ ક્યારેક દુઃખનું કારણ બનતું હોય છે. તેવું ન થાય તે માટે આપણી અપેક્ષાઓ વાસ્તવિક રાખવી યોગ્ય ગણાય.

ઘણી વખત યુગલો એવું વિચારતાં હોય છે કે અમારી આર્થિક પરિસ્થિતિ સારી નથી, પૈસા નથી અને માંડ માંડ IVFની સારવારની જોગવાઈ કરીએ છીએ માટે અમે સફળતાની ખાતરીનો આગ્રહ રાખીએ છીએ. પ્રથમ દષ્ટિએ વિચારીએ તો તેમની વાત વાજબી લાગે. પૈસા નથી એવું કહીએ છીએ પણ આપણા દેશમાં આજકાલ મોજશોખની વસ્તુઓનું વેચાણ કેટલું બધું થાય છે જે કદાચ જીવન

જરૂરી નથી હોતું. આજે માણસો વ્યસન અને ફેશન પાછળ કે સામાજિક પ્રસંગોમાં કેટલી સંપત્તિનો ધુમાડો કરી નાખતા હોય છે. આજે માણસ મોબાઇલ, ટી.વી., ફીઝ, સ્કૂટર કેટલી સાહજિકતાથી ખરીદે છે. આ ખર્ચ ક્યાંથી અને કેવી રીતે કરે છે ? આ જ રીતે બીમારી માટે વિચારીએ તો કોઈને પણ માંદગી આવે ત્યારે કોઈને પણ ખર્ચ કરવો ગમતો નથી. આપણે વિચારીએ તો ખ્યાલ આવે કે આપણી કે આપણા સ્વજનની નાનીમોટી બીમારી કે અનાયાસે થતા અકસ્માતોમાં ખર્ચ વેઠવો પડે છે તો તમે એવું વિચારી લો કે તમારી ભાગે સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવારનો ખર્ચ આવ્યો છે. જીવન તમારું છે. માંદગી તમારી છે. તેના ઉપાય માટે પૈસા ખર્ચવામાં ૧૦૦ ટકા સફળતાની ખાતરી રાખવી કેટલે અંશે આપને વાજબી લાગે છે ? ગીતામાં પણ શ્રીકૃષ્ણે અર્જુનને કહ્યું છે કે તું કર્મ કર ફળની આશા ન રાખ. તારા કર્મ મુજબ તને ફળ મળી જ રહેશે. એમ સંતાનપ્રાપ્તિ માટે આપે સારવારનું કર્મ કરવાનું છે. રહી વાત સફળતાની તો ક્યારેય પણ દરેક પ્રયત્નમાં સફળતા નથી હોતી તેવી જ રીતે હર એક પ્રયત્નમાં નિષ્ફળતા પણ નથી જ હોતી. પણ જે યુગલો મરજીવાની માફક આ મુશ્કેલીના સાગરમાં ડૂબકી લગાવે છે તેની મુઠ્ઠીમાં ચોક્કસ એક વાર સફળતાનું મોતી હાથ લાગે જ છે. અને જે યુગલો સફળતાની ખાતરીમાં કિનારે ઊભા રહીને ૧૦૦ ટકા સફળતાની રાહમાં વિચરતા રહે છે તેઓ જિંદગીનાં કીમતી વર્ષો ગુમાવી રહ્યા છે. જો તમે તમારી સમસ્યા માટે જાતે જ લડશો તો જ તમે જીતશો. બાકી અન્યના હાર-જીતના ખેલ જોયા કરવાથી કે બેસીને નિહાળ્યા કરવાથી તમે ક્યારેય બાળકરૂપી મંજિલ સુધી કદાચ નહિ જ પહોંચી શકો.

છતાંય આટઆટલું મનોમંથન કર્યા બાદ પણ ૧૦૦ ટકા સફળતાનો આગ્રહ રાખતા હો તો તેવા યુગલો માટે મોઢું મલકાય તેવા ખુશીના સમાચાર પણ છે. અમદાવાદમાં આવેલી બાવીશી સંસ્થામાં ડૉ. હિમાંશુ બાવીશી સાહેબ ૧૦૦ ટકા સફળતાની ખાતરીવાળી “મનીબેક ગેરેન્ટેડ યોજના” અમલમાં લાવ્યા છે. આવી યોજના વિશ્વના કોઈ પણ દેશમાં કે વિશ્વની કોઈ પણ હોસ્પિટલોમાં નથી. આ યોજના અંતર્ગત આ યોજનાના લાભાર્થી નિઃસંતાન યુગલોને ૧૦૦ ટકા સંતાનપ્રાપ્તિની સફળતાની ખાતરી આપવામાં આવે છે. અને સંતાનપ્રાપ્તિ ન થાય તો આપને સારવારનો તમામ ખર્ચ પરત ચૂકવી દેવામાં આવે છે. આથી આવાં યુગલોને પૈસા ગુમાવવાની કોઈ જ ફિકર રહેતી નથી. સફળતાની ખાતરી એટલે ફક્ત ગર્ભધારણ ત્યાં સુધીની નહિ પણ ડિલિવરી બાદ માની ગોદમાં કોઈ પણ જાતની શારીરિક કે માનસિક ખોડખાંપણ વિનાનું અને તંદુરસ્ત બાળક જન્મે ત્યાં

સુધીની જવાબદારી સ્વીકારવામાં આવે છે. આ યોજનામાં આપને ૧૦૦ ટકા તંદુરસ્ત બાળક મળે જ અથવા આપના તમામ પૈસા પરત મળે. હવે આપને બાળક અને પૈસા બંને ગુમાવવાનો વારો નહિ આવે. ૧૦૦ ટકા સફળતાની ખાતરી ઇચ્છતા અને પૈસા વ્યર્થ ગુમાવશું તેવો માનસિક ડર અનુભવતાં નિઃસંતાન યુગલો હવે નિશ્ચિંત બની આ સારવાર અપનાવી શકશે. આ યોજના સ્વીકારનારે નિશ્ચિંત કરેલી રકમ ભરવાની રહે છે અને આ યોજનાના નિયમોની હદમાં આવનાર પ્રત્યેક નિઃસંતાન યુગલ આ યોજનાનો લાભ લઈ શકે છે.

હવે નિઃસંતાન યુગલો કોઈ પણ જાતની ચિંતા કે ડર સિવાય IVFની સારવાર અપનાવી ખુદનું બાળક મેળવી જ શકે છે. હવે વિચારવાની, માનસિક ડર અનુભવવાનાં વલણોમાંથી મુક્ત બની સંતાનપ્રાપ્તિ માટે IVFની સારવાર થકી આપનું સંતાન મેળવી આપનું જીવન નવપલ્લવિત બનાવી શકો તેવી સુવર્ણ તક આપની પાસે હાથ લંબાવી ઊભી છે. આપ તેને અપનાવી નિઃસંતાનપણાના નર્કાગારમાંથી બાળક મેળવી છૂટકારો મેળવી શકો છો.

આપણે ખર્ચ તો કરતા જ હોઈએ છીએ

મધ્યમ વર્ગના લોકોને આજીવિકાની તકલીફ હોતી નથી. સામાજિક જવાબદારી રોજિંદા વ્યવસાયે નિભાવી શકે તેવી આર્થિક સ્થિતિ હોય છે પણ બીમારી આવે ત્યારે આગોતરું આયોજન ન હોવાને કારણે એ વખતે મુશ્કેલી અનુભવાતી હોય છે. વંધ્યત્વ નિવારણ માટેની સારવાર કદાચ આવા યુગલને લેવાની થાય ત્યારે થોડું આયોજન કરવામાં આવે તો વંધ્યત્વને પડકારી આસાનીથી બાળક મેળવી શકે છે.

શું થઈ શકે -

- આવક મુજબ નાણાંની બચત કરવી.
- ખર્ચ કરતાં હોઈએ છીએ તો બિનજરૂરી ખર્ચ પર કાપ મૂકવો.
- વ્યસન - ફેશનમાં નાણાં ન વેડફવાં.
- વંધ્યત્વનિવારણ માટે યોગ્ય સંસ્થાન કે ડૉક્ટર પાસે જવાનો આગ્રહ રાખીએ કે પૈસા વ્યર્થ રીતે વેડફાઈ ન જાય.
- સારવાર માટે બચત પ્રમાણે જોગવાઈ કરવી.
- જરૂર લાગે તો અન્ય પ્રસંગની જેમ આ સારવાર માટે સહાય લેવી એ ખોટું નથી.
- આજે કદાચ પૈસા નથી, કાલે કદાચ અઢળક પૈસા મળશે પણ બાળક એ ઉંમરે નહિ મળે તે ન ભૂલશો.

- તમારું સાચું સુખ અને ઘડપણનો સહારો આપનું બાળક છે.
 - આપની રોજિંદી જીવન જીવવાની જીવનશૈલી માટે જરૂરી અને બિનજરૂરી ખર્ચ વિશે વિચારો.
- (૧) રહેવા માટે સંપૂર્ણ સુવિધા અને તમામ ચાચરચીલા સાથેનું મકાન જ હોવું જોઈએ.
 - (૨) મકાનમાં સારી કંપનીનું કલર ટીવી હોવું જોઈએ.
 - (૩) ઘરમાં ફીઝ, ઘરઘંટી, વોશિંગમશીન, કુલર કે એસી તો જોઈએ જ.
 - (૪) મુસાફરી માટે સ્કૂટર, બાઈક કે ગાડી હોવી જોઈએ.
 - (૫) આજે મોબાઈલ વિના તો ચાલી જ ન શકે. ઘરના સભ્યો પાસે મોબાઈલ હોવા જોઈએ અને તે પણ સારી કંપનીના અને બધા જ ફંક્શનો હોય તેવાં જ જોઈએ.
 - (૬) અઠવાડિયે હોટલમાં કે બહાર જમવા તો જવું જોઈએ.
 - (૭) વર્ષમાં બે-ત્રણ વાર પ્રવાસમાં કે સારી જગ્યાએ ફરવા તો જવું જ જોઈએ.
 - (૮) સગાસંબંધી કે મિત્રો મળે ત્યારે ખાનપાન અને મોજશોખ તો કરવા જ પડે.
 - (૯) સમાજમાં આપણું નામ છે તો સમાજમાં કે ધાર્મિક કાર્યમાં આપણી શાન મુજબનું દાન તો કરવું જોઈએ.
 - (૧૦) સામાજિક પ્રસંગમાં વ્યવહાર, જમાણવાર અને રીતરિવાજ મુજબ તો રહેવું જ પડે.
 - (૧૧) છેલ્લામાં છેલ્લી ફેશન મુજબનાં વસ્ત્રો તો હોવાં જ જોઈએ.
 - (૧૨) ઘરની ચીજવસ્તુઓની ખરીદી સારામાં સારી જગ્યાએથી ઉત્તમ ગુણવત્તાવાળી જ હોવી જોઈએ ભલે ગમે તેટલો ખર્ચ થાય.
 - (૧૩) નાનીમોટી બીમારી આવે ત્યારે સારા દવાખાને જવાય, આયુર્વેદની સસ્તી દવા આપણને ન પાલવે.

ઉપરની તમામ વાસ્તવિકતાને બારીકાઈથી નિહાળીએ તો આપણા જરૂરી અને બિનજરૂરી ખર્ચાં વિશે આપોઆપ ખ્યાલ આવી જશે. આવા ખર્ચ કરવામાં આપણે પાછી પાની નથી કરતા જ્યારે સારવારના ખર્ચની વાત આવે ત્યારે મન નબળું પડી જાય છે કે અમારી પાસે જોગવાઈ નથી. અમે આટલો ખર્ચ ઉપાડી શકીએ તેમ નથી.

ત્યારે વિચારવું રહ્યું :

- * આપને માટે આપનું બાળક મહત્ત્વનું છે કે સંપત્તિ ?
- * આપનું બાળક એ આપની સંપત્તિ ન કહેવાય ?
- * આપનું બાળક હશે તો જ આપનું નામ રહેશે.
- * બાળકની નટખટ એક એક અદાઓ, તેનું નિર્દોષ હાસ્ય સામે ગમે તેટલી સંપત્તિ કે પૈસાનું કોઈ જ મૂલ્ય નથી.
- * નિઃસંતાનપણાના દર્દમાં પીડાવું અને આપની આંખનાં અશ્રુઓ અને હૈયાની વેદના સહન કરવી કે થોડુંક આયોજન કે ખર્ચ કરી બાળક મેળવવું સારું ? આપણે અન્ય ખર્ચ કરતા જ હોઈએ છીએ અને જેટલા અન્ય ખર્ચ જરૂરી છે તેટલો સારવાર કે સંતાનપ્રાપ્તિની સારવારનો ખર્ચ જરૂરી હોય તો કરવો જ રહ્યો. સારવારના ખર્ચની જોગવાઈ થોડું આયોજન કરો તો સારવારના ખર્ચની જોગવાઈ થઈ શકે. અને આપનું બાળક આપને મળી શકે.

સાથે શું આવશે ?

આ ધરતી પર મનુષ્ય અવતાર લઈને જન્મતી વખતે કુદરત કોઈને પસંદગીની તક આપતી નથી પણ જ્યારે આ દુનિયાને અલવિદા કરીને જવાનું થાય ત્યારે ચોક્કસ આપણી ચોઈસ હોય છે. જીવનને કેવું બનાવવું અને છેલ્લે કેવી રીતે ફાની દુનિયા છોડીને જવું તે જે-તે માણસના હાથની વાત છે. ગાંધીજી, સરદાર વલ્લભભાઈ, ભગતસિંહ, સુભાષચંદ્ર બોઝ, મીરાબાઈ, જલારામ, નરસિંહ જેવા મહાનુભાવો સામાન્ય માણસ તરીકે જ જન્મ્યા હતા પણ તેમના કર્મ થકી તેઓ મહામય માનવ બન્યા અને દુનિયામાં તેમનું નામ અમર કરી ગયા. જીવનમાં જે કાંઈ મેળવવાનું કે ગુમાવવાનું તે સર્વ અહીં જ છે. ખાલી હાથે આપણે આવ્યા છીએ અને ખાલી હાથે જ જવાના છીએ. સત્તા, સંપત્તિ, વૈભવ કે એશોઆરામ કાંઈ જ સાથે આવવાનું નથી. તો જીવનની ખુશીઓને કચડી સંપત્તિ ભેગી કરવાનો કે એકઠી કરવાનો મોહ શા માટે ? બનાવનાર બાળક માટે આપની સંપત્તિ કે પૈસા ખર્ચાય તો વ્યર્થ નથી. જો બાળક જ ન હોય તો આ સંપત્તિનું મૂલ્ય પણ શું છે ? દુનિયામાં ખાલી હાથે આવ્યા અને ખાલી હાથે જ પાછા જવું તેના કરતાં આપણને આપણું બાળક મળી જાય અને તે બાળક થકી આપણો વારસો મૂકતા જઈએ તે જ આપણી સંપત્તિ છે. આપણા જીવનનું મૂલ્ય આ જ છે. આપણી પાસે અઢળક સંપત્તિ હશે પણ ઘડપણમાં સહારો બની શકે તેવું બાળક જ નહિ હોય તો વૃદ્ધાવસ્થામાં હાથ પગ ચાલશે

નહિ, ખવાય-પીવાય નહિ ત્યારે આ ધનના ઢગલા ઉપયોગમાં નહિ આવે ત્યારે કામ આવશે આપનું બાળક. માટે નિસંતાન યુગલે સમજવું, વિચારવું રહ્યું અને ડૈયામાંથી જે નાદ સંભળાય તે પ્રમાણે દઢ નિર્ધાર કરો. આજે આપના માટે બાળક મેળવવું શક્ય છે તો શા માટે પ્રયત્ન ન કરવો.

સારી ખુશી કઈ ?

જીવનમાં સારું સુખ અને ખુશી કઈ એ વિચારતાં પ્રથમ દષ્ટિએ આપણને પદ, પ્રતિષ્ઠા, સત્તા અને સંપત્તિ જ નજરમાં આવે અને ચોક્કસપણે આપણે માનવું ઘટે કે સુખ અને ખુશીના આ ચાર પાયા અવશ્ય હોઈ શકે. પણ હકીકતમાં એવું બનતું હોય છે કે પદ, પ્રતિષ્ઠા, સત્તા અને અઢળક સંપત્તિ તેમજ જીવનજરૂરી તમામ સુખ-સુવિધા મેળવવા માટેનો જે ઉત્સાહ, આનંદ અને ઉમંગ હોય છે તે લક્ષ્ય પ્રાપ્ત કર્યા પછી તેનો ઉન્માદ ઘટતો જાય છે. તમામ સુખ-સુવિધા મેળવ્યા પછી અને તેને લીધે, ઉત્તમમાં ઉત્તમ પ્રકારની સુખ-સુવિધા ભોગવ્યા બાદ પણ જીવનમાં ખાલીપો રહે છે. કંઈક ખૂટતું હોય કંઈક ઊણપ જીવનમાં વર્તાતી હોય તેવું સતત લાગ્યા કરે. આ ઊણપ શું હોઈ શકે ? આ ઊણપ બાળકની છે. જીવનમાં બાળક ન હોય અને અન્ય તમામ સુખ-સુવિધા હોય તોપણ ખુશી કે સુખનો આનંદ થતો નથી. બાળક એ તો આપને હરપળ, હરક્ષણ આનંદની ઊર્જા પૂરી પાડતો અખૂટ ખજાનો છે. જીવનને સપ્તરંગી મેઘધનુષ્યથી બાળક સજાવે છે. બાળકના એક નિર્દોષ અને નિખાલસ હાસ્યથી અનેરી ખુશીઓના ઉપવન રચાય છે. જે કદાચ ભૌતિક સુખ-સુવિધા થકી નથી મળતું. જીવનનિર્વાહ માટે સંપત્તિ જરૂરી છે પણ એક સમયે આપના બંગલા, ગાડી, બેંકબેલેન્સ, આભૂષણો, પ્રતિષ્ઠા બધું હાંસલ કર્યા પછી આપને આનંદ, ખુશીનો અહેસાસ જરૂર થાય છે પણ બાળક ન હોય, નિસંતાનપણાની આગમાં ઝૂંચ્યા હોય અને ઘણા સંઘર્ષ પછી જ્યારે નિજાનંદ ખુશીના સ્રોત સમું બાળક મળે ત્યારે ખુશીની અનુભૂતિ ભૌતિક સુખ-સુવિધા કરતાં અનેકગણી વધારે અને ચડિયાતી હોય છે. આપના બાળકની એક એક અદાઓ કે વર્તણૂકથી આલીશાન બંગલો, વૈભવી ગાડી અને તમામ સુખદ પળો કરતાં પણ વધારે ખુશી આપે છે. ગરીબ અને મધ્યમ વર્ગના મનુષ્યને આવી ઉચ્ચ ભોગવાદ વાળી જીવનશૈલીની તમન્ના જ નથી હોતી. તેમનાં સપનાઓ તેમનું જીવનનિર્વાહ, સામાજિક વ્યવહારો અને અવસર-પ્રસંગમાં તેમના દરજ્જા પ્રમાણેના પ્રસંગ ઉકલે તેનું જ વિશેષ મહત્ત્વ હોય છે. આવા ઓછી આવક

ધરાવનાર મનુષ્ય માટે બાળક એ એમના માટે ખુશીઓનું કલ્પવૃક્ષ બની જાય છે. બાળક મળ્યા પછી જીવનમાં કુદરતે તમામ ખુશીઓ એમની ખોલીમાં છપ્પર ફાડીને ઝોળીમાં અર્પી હોય તેવું મહેસૂસ થાય છે. આમ શ્રીમંત, મધ્યમ વર્ગ અને ગરીબ તમામ કેટેગરીના મનુષ્ય માટે ખુશીઓનું કેન્દ્રસ્થાન માત્રને માત્ર બાળક જ બની રહ્યું છે. આ તદ્દન વાસ્તવિકતા છે. જીવનની સાચી ખુશીઓ સાચું સુખ બાળક જ છે. જો બાળક મેળવવામાં મુશ્કેલી કે અડચણ હોય તો અન્ય સુખ-સુવિધા માટે, લક્ષ્યપ્રાપ્તિ માટે આપણે જેવી રીતે આયોજન અને મહેનત કરીએ છીએ તેવી જ રીતે નિસંતાન હોઈએ તો તેના માટે સારવારનો પ્રયત્ન કરવો જ રહ્યો.

વટ માત્ર ભૌતિક સંપત્તિનો ના પડે

દરેક માણસનાં સપનાંઓ તેમની મહેચ્છાઓ અલગ-અલગ હોય છે. પોતાનાં સપનાંઓ સાકાર કરવા પ્રત્યેક મનુષ્ય રાત-દિન અથાક પરિશ્રમ કરે છે. મહેનત બધા જ કરે છે પણ દરેકના દરેક સપનાઓ ક્યારેક સાકાર નથી બનતા. સુખ-સમૃદ્ધિ એ તો ભાગ્યને આધીન છે. ગરીબ માણસો સૌથી વધુ મહેનત કરે છે. તેમના શારીરિક શ્રમના પ્રમાણમાં મહેનતપાણું મળે છે તે કદાચ ઓછું લાગે. સામે માનસિક શ્રમ થકી વધુ કમાવનાર વર્ગ પણ છે. દરેકને તેમની ક્ષમતા મુજબ, તેમના કર્મ મુજબ ફળ મળતું જ હોય છે. દરેક વ્યક્તિને સુખી થવું છે. હા દરેકના સુખના માપદંડો જુદા હોઈ શકે પણ સામાન્યતઃ એવું માનવામાં આવે છે બંગલો, ગાડી, વૈભવી જીવનશૈલી, બેંકબેલેન્સ, ઉચ્ચ આભૂષણો, વસ્ત્રો અને ખાન-પાન ધરાવનારને સુખી વ્યક્તિમાં ગણના થાય. આ શ્રીમંતોની એવી માન્યતા હોય કે તેમના સ્ટેટસ પ્રમાણેનું ઘર, ગાડી, જીવનશૈલી, સામાજિક અવસરો કે પ્રસંગો હોવા જોઈએ તો જ એમનો માનમોભો અને પ્રતિષ્ઠા સચવાય. પ્રસંગોમાં કરોડો રૂપિયા ખર્ચાય તો જ લોકો વાહ વાહ કરશે. નહિ તો લોકો વાતો કરશે. આમ શ્રીમંતો તેમની શાન સચવાય તે મુજબની જીવનશૈલીથી જીવતા હોય છે અને એમાં ખોટું પણ નથી. તેમની પાસે આવકના વિપુલ સોર્સ છે. અને તે મુજબ હાઈફાઈ જીવન જીવી શકે છે. પણ મધ્યમ અને ગરીબ વર્ગના લોકો માત્ર દેખાડેખી અને માત્ર વટ પાડવા માટે ખેંચાતા હોય છે. કોઈનું અનુકરણ કરતા હોય છે. પ્રસંગમાં જમણવાર અને વ્યવહાર તો સારો કરવો જોઈએ. સારું ઘર હોવું જોઈએ. ગાડી હોય તો લોકોમાં આપણી પ્રતિષ્ઠા વધશે. જીવનશૈલી સારી હોય, રહેણીકહેણી ઉચ્ચ દરજ્જાની હોય તો

સમાજમાં આપણી સારી છાપ પડે. આવા મોહમાં કેપિસિટી ન હોવા છતાંય માત્ર વટ પાડવા આવકના પ્રમાણમાં વધુ પડતો ખર્ચ કરી નાખે છે. ગરીબ વર્ગના લોકોની અપેક્ષા સીમિત હોય છે પણ મનમાં તો તેમના સમાજમાં તેમની આગવી ઓળખ બને, લોકો વાહવાહ કરે તેમનું માન-સન્માન જળવાય તેવું ઇચ્છતા હોય છે. અને આવા મોહમાં ખેંચાઈ ગજા બહારનો ખર્ચ દેખાદેખીથી કરી નાંખે છે અને કરજના ડુંગરામાં દટાઈ જાય છે. વટ માત્ર ભૌતિક સુખ-સુવિધાથી નથી પડતો. તમારી સાચી સંપત્તિ અને તમારી આન-બાન-શાન તમારા બાળકો છે. બાળકો કેવાં વિનયી, સંસ્કારી, ભણેલ-ગણેલ અને નોકરી-વ્યવસાયમાં કેવું ઉચ્ચ સ્થાન ધરાવે છે એ તમારો મોભો છે એ તમારી પ્રતિષ્ઠા બનતી હોય છે. આવું હોય છે ત્યાં દેખાડો નથી કરવો પડતો તે કુટુંબનો સમાજ કે ગામમાં આપોઆપ વટ પડી જાય છે. આપનાં સંતાનો એ આપની સંપત્તિ છે. મા-બાપને અન્ય ભૌતિક સંપત્તિ કરતાં જીવનમાં આ બાળસંપત્તિ જ વધારે ઉપયોગી બને છે. તે જ વધુ સુખ આપી શકે છે. વૃદ્ધાવસ્થામાં આવાં સંતાનો જ મા-બાપની શોભામાં અભિવૃદ્ધિ કરે છે. ઘડપણનો સહારો, લાકડી, ભૌતિક સુખ-સમૃદ્ધિ બની શકતી નથી. તે તો તેમનું બાળક જ લાખેણો બની મા-બાપનો સહારો બને છે માટે મિથ્યાભિમાન, અહંકાર અને મોટાઈમાં ન ખેંચાતાં આપને ત્યાં સાચા ફળને દીપાવે તેવા સંતાનનો જો જીવનમાં સૂર્યોદય ન થયો હોય તો તેને મેળવવા માટેની સારવારમાં ખર્ચ કરો અને જીવનભરની સાચી પ્રતિષ્ઠાથી વિદિત થાવ. બાકી અબજો કરોડો રૂપિયાના માલિક હશે પણ આપને ત્યાં આપનું વારસદાર સમું બાળક નહિ હોય આપની ગોદ ખાલી હશે ત્યારે આપની સંપત્તિ જોઈને આજે વાહ વાહ કરનાર લોકો જ કાલે આપને ન સાંભળી શકાય તેવા શબ્દોમાં ઉતારી પાડશે. ત્યારે આપનો વટ ક્ષણમાં ચૂર ચૂર થઈ જશે માટે સાચો વટ શેમાં છે તે વિચારો અને તે મેળવવા, પામવા પ્રયત્નશીલ રહો.

ધારો છો તેટલું અઘરું નથી

કુદરતી આપના ભાગ્યમાં સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવવામાં મુશ્કેલી આવી જ પડી છે ત્યારે તેમાંથી બહાર નીકળવું અશક્ય આજે નથી રહ્યું. કદાચ અઘરું હોઈ શકે. આજના ટેકનોલોજીના યુગમાં જે વાત ભૂતકાળમાં અશક્ય હતી તે આજે શક્ય બની ગઈ છે. સંતાનપ્રાપ્તિ માટે આજે વિજ્ઞાને અનેક વિકલ્પો ખોલી નાખ્યા છે. જરૂર છે માત્ર જે-તે યુગલના દંઢ મનોબળની કે મારે બાળક મેળવવું જ છે. આજીવન નિસંતાન નથી જ રહેવું. દંઢ મનોબળથી આપને મુશ્કેલ લાગતો રાહ પણ આસાન

લાગશે. રસ્તાઓ આપની સમક્ષ છે જ જરૂર છે માત્ર એ રસ્તે પગરણ કરવાની આપ કદાચ વર્ષો સુધી સારવારની વાટ પકડીને ચાલ્યા હશો અને અનેક વાર નિષ્ફળતાની ઠોકર વાગી હશે. આયુર્વેદ, એલોપેથિક, શ્રદ્ધા-અંધશ્રદ્ધાના અજવાસે ખોળી પાથરીને બેઠા હશો તેમ છતાંય આપને સફળતા ન મળી હોય તો હિંમત હારવાની કે નિરાશ થઈને માયૂસ થવાની જરૂર નથી. આપને કદાચ સંતાન મેળવવું અઘરું લાગતું હશે પણ વિજ્ઞાનના યુગમાં આપ ધારો તો મુશ્કેલ નથી. કહેવાય છે કે અનેક નિષ્ફળતામાંથી અનુભવ મળે છે અને અનુભવમાંથી સાચો નિર્ણય લઈ શકાય છે. દરેક લોકોના જીવનમાં અને જેમનું નામ આજે આપણે ગૌરવભરે લઈએ છીએ કદાચ જીવનમાં આપણે તેમના આદર્શો સ્વીકાર્યા છે તે મહાનુભાવોએ પણ અનેક વાર કઠિન સંઘર્ષયાત્રા કરી ચૂક્યા છે ત્યારે સફળતા હાંસિલ કરી શક્યા છે. જીવનનો પર્યાય જ સંઘર્ષ છે. સંઘર્ષનો જે હિંમતપૂર્વક સામનો કરે છે તેને ચોક્કસ સફળતા મળે છે. સંતાનપ્રાપ્તિ માટે આપે કદાચ શારીરિક, માનસિક, આર્થિક કે સામાજિક રીતે ઘણો સંઘર્ષ વેઠવો પડ્યો હશે. અથવા વેઠવો પડી શકે છે. જીવનમાં આપણને અન્ય બીમારીમાં આવે ત્યારે જે હિંમત અને વિશ્વાસ સાથે સારવારનો સંઘર્ષ કરીએ છીએ એવી તત્પરતા સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવારમાં દાખવવામાં આવે તો જરૂર સફળ થવાય. ઘણી વખત અનેક વર્ષોની સારવાર બાદ સફળતા ન મળી હોય ત્યારે આધુનિક સારવારથી ચોક્કસ બાળક મળી શકે તેમ હોવા છતાંય યુગલો આર્થિક મૂંઝવણનું બહાનું આગળ ધરી અટકી જાય છે. આ સારવારનું અમારું કામ નથી. આ સારવાર અમને ન પોસાય. એમ કહી નિસંતાનપણા આગળ ઘૂંટણિયા ટેકવી દે છે. આવા યુગલો માટે સંતાનપ્રાપ્તિ ધારે તો અઘરી નથી જ.

કેવી રીતે સહેલું બનાવશો ?

- પહેલાં નક્કી કરો કે આપના માટે પૈસા કે સંપત્તિ જ મહત્ત્વની છે કે બાળક ?
- બાળક મેળવવાનો દૃઢ સંકલ્પ કરો.
- આપની ઉંમર અને પ્રોબ્લેમ પ્રમાણે સારવારનો રસ્તો પસંદ કરો.
- યોગ્ય ડોક્ટર, યોગ્ય સંસ્થાનની પસંદગી કરી જાત તપાસ કરી પૂરતી માહિતી મેળવો.
- સફળતા મેળવી ચૂકેલાં યુગલોનો અભિપ્રાય મેળવો.
- ડોક્ટર સાથે આપના માટે સફળતા અપાવી શકે તેવતી સારવાર અંગે ચર્ચા કરો.

- સારવારના ખર્ચ માટેનું પ્લાનિંગ કરો.
- આપની જોગવાઈ મુજબ જેટલી શક્ય બને તેટલી સારવાર અપનાવતા રહો.
- ખોટા ખર્ચ પર અંકુશ મૂકી સારવાર માટેના ખર્ચ માટે રકમ બચાવો.
- આપની તંદુરસ્તી સારી હોય ઓછી ઉંમર હોય તો સ્ત્રીબીજ દાન કરી તેની આવકમાંથી ખર્ચની જોગવાઈ કરી શકો.
- સગા-સંબંધી, મિત્રો પાસે સામાજિક પ્રસંગોમાં કે ઘર કે અન્ય જરૂરી વસ્તુ વસાવવા સહકાર માગો છો તેમ આ સારવાર માટે સહયોગ લો.
- સારવાર માટે પૈસા મહત્ત્વના છે પણ એથીય મહત્ત્વનો આપનો દૃઢ સંકલ્પ અને વિશ્વાસ મહત્ત્વનો છે એ ન ભૂલશો.
- અન્ય બીમારી વખતે આપણે જેટલા સંવેદનશીલ બનીએ છીએ તેટલા આ બીમારીની સારવાર માટે પણ સંવેદનશીલ બનો.

સંયુક્ત પરિવાર

સાથ - સહકાર

પરિવારજનો સાથ-સહકાર નથી આપતા

આપણા સંસ્કૃતિ અને સંયુક્તપ્રધાન દેશમાં સમાજ અને પરિવારના સભ્યોની લાગણીઓના તાણાવાણા વડે માનવ સતત ભીંજાઈને વિકસતો રહ્યો છે. દરેક મનુષ્યના વિકાસમાં પરોક્ષ કે પ્રત્યક્ષ રીતે પરિવારજનોનું યોગદાન રહેલું હોય છે. આવા ઉચ્ચ અને આદર્શ ભાવ એ સંયુક્ત પરિવારની આગવી ઓળખ છે. આવા પરિવારમાં સંતાનવિહીન યુગલની માનસિક વેદના દુઃખની ચરમસીમાએ હોય છે જ્યારે આવાં યુગલોને એવું લાગે છે કે તેમના દુઃખમાં તેમના સ્વજનો સહભાગી નથી બનતા ત્યારે તે દુઃખ અનેક ગણું વધી જતું હોય છે. શેર માટીની ખોટને પૂર્ણ કરવા માટે રાત-દિવસ વલખતાં-તડપતાં અને ખરડાયેલી અશ્રુભીની આંખે મોત જેવું દર્દનાક જીવન જીવતાં યુગલો જીવન-મરણ વચ્ચે આશાની નાનકડી જ્યોતના સથવારે જીવન જીવતાં હોય છે. આ પરિસ્થિતિમાં હિંમત હાર્યા વિના પોતાના જીવનમાં આવેલી મુશ્કેલી સામે ઝઝૂમનાર નરવીરો આ દુઃખદ પરિસ્થિતિમાંથી આબાદ રીતે બહાર આવી શકે છે. હંમેશાં રાત્રી પછી સૂર્યોદય એ કુદરતનો ક્રમ રહ્યો છે એમ દુઃખ પછી સુખ એ નિર્ધારિત કુદરતનો ક્રમ છે જ પણ એ માટે ધીરજ અને આત્મવિશ્વાસના મક્કમ ડગ વડે જ આ મજલ કાપી શકાય છે. કુટુંબના સભ્યો આપને અપેક્ષિત સાથ-સહકાર નથી આપતા એવું લાગતું હોય કે આપ માનતા હો તો આ પરિસ્થિતિમાં શું કરી શકાય ?

- * માતા-પિતા પાસે આપ આપની હકીકત રજૂ કરો.
- * ઘરના અન્ય સભ્યો સાથે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે લાગણીસભર ચર્ચા કરો.
- * સ્વજનો પાસે સહકારની અપેક્ષા વાજબી રાખો.
- * ઘરના સભ્યો સહકાર નહિ આપે તેવું ન માનશો પણ તમે પ્રયત્ન તો કરી જુઓ.
- * આપના ક્ષોભ અને સંકોચને છોડી દો.

- * આપ એવું માનતા હો કે ઘરના સભ્યો સામેથી સહકારનો હાથ લંબાવે પણ તમે ખુદ સામેથી નહિ કહો ત્યાં સુધી તેઓ ખુલ્લા મને આપનામાં રસ નહિ લે, કેમ કે તેમને એવો ડર છે કે આપને કદાચ નહિ ગમે તો ?
- * આપનો પરિવાર ન હોય તો તમારા મિત્રો અને સ્વજનોનું વર્તુળ વિકસાવો.
- * સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવાર અંગે અને નિષ્ણાત ડોક્ટર માટે તેમનો મત જાણો.
- * સંયુક્ત પરિવારમાં બધા જ આપનો વિરોધ કરે છે એવું લાગતું હોય તો ત્યારે ઘરના એકાદ સભ્યને તમારી લાગણીસભર આપવીતીથી અભિમુખ કરો.

હકીકત વસ્તુ તો એ છે કે મા-બાપ તો હંમેશાં તેમના સંતાનના સુખે સુખી અને તેમના દુઃખે દુઃખી જ હોય છે. જે માએ પોતાના મુખમાંથી કોળિયા કાઢી બાળકોને ખવડાવ્યા હોય, પોતે ભીનામાં સૂઈ સંતાનને સૂકામાં સુવડાવ્યાં હોય તે મા ક્યારેય બાળકને દુઃખી જોઈ જ ન શકે ! પોતાના બાળક માટે અનેક રાતોના ઉજાગરા વેઠ્યા હોય અનેક મુશ્કેલીઓ હસતાં હસતાં વેઠી સંતાનને ભણાવ્યાં-ગણાવ્યાં હોય તેમની દરેક જરૂરિયાતોને સંતોષનાર મા-બાપ દીકરાને દુઃખી જોઈ જ ન શકે. માતા-પિતાને તો મુદ્દલ કરતાં વ્યાજ જ વધારે વહાલું હોય છે. દીકરાને ત્યાં પારણું બંધાય એ માટે તો તે હરહંમેશ વ્યાકુળ જ હોય છે. કદાચ સંજોગો અને પરિસ્થિતિનો શિકાર બની સહકાર ન આપી શકતા હોય તો એવું ન માની લેવાય કે માતા-પિતા દીકરાનું સુખ જોવા રાજ નથી. એવું જ ઘરના અન્ય સભ્યો માટે પણ હોઈ શકે છે. એ પણ ઇચ્છતા જ હોય છે કે આપને સંતાન થાય અને આપ ખુશ રહો. આપને સંતાન થાય ત્યારે એ સંતાનથી ઘરના તમામ સભ્યો ખુશ ખુશ જ હોય છે પણ તેમને મનમાં એવો ડર હોય છે કે આપ દુઃખી છો. બાળક વિના તડપો છો જો સામેથી બાળકની વાત કરશે કે સારવાર માટે કહેશે તો આપ વધારે દુઃખી થશો એવા ડરથી લાગણી હોવા છતાં પોતાની લાગણી આપને દુઃખ ન લાગે તે હેતુથી વ્યક્ત કરતા નથી હોતા. જેને કદાચ આપ ઊલટું માની લેતા હો તેવું બનવા જોગ છે.

આપનાં ભાઈ-ભાભી કે દેરાણી-જેઠાણીને આપની કૂખે સંતાન જન્મવાથી દુઃખ શા માટે થાય ? એ તો આપની ખુશીમાં રંગાવા માટે આતુર જ હોય છે. આપની શેર માટીની ખોટ પૂર્ણ થાય તે માટે તમામ પ્રકારના સાથ-સહકાર દેવાની તૈયારીમાં હોય જ છે. બસ તમારી દષ્ટિ બદલી હકારાત્મક વલણ સાથે આપની મૂઝવણને તેમની સાથે રજૂ કરવાની જ જરૂર છે.

અને તેમ છતાંય સહકાર ન જ મળે તો...

આમ કરવા છતાંય સહકારનો હાથ કોઈ ન લંબાવી શકે તો આપની જિંદગીના માલિક તમે છો. આપના પથ પર આવતાં તમામ સુખ-દુઃખ માટે તમે જ જવાબદાર છો એવું માની સંતાનપ્રાપ્તિ માટે જે મુશ્કેલી આપની સામે છે તેના નિવારણ માટે એકલે હાથે ઝઝૂમી પડો. દુનિયા, સમાજ કે પરિવારજનો તો ફક્ત વાતો જ કરશે. બે હોઠ વચ્ચેથી શબ્દોની સરિતા વહાવ્યા કરશે પણ સંતાનપ્રાપ્તિ માટે શું કરવું જોઈએ તેનો નિર્ણય તો આપને જ કરવો જોઈએ. તે માટે સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની આપની સમસ્યાઓ યોગ્ય નિષ્ણાત તબીબ પાસે જાણો. ત્યાર બાદ સમસ્યાના નિવારણ માટે સારવારની આંગળી પકડી મક્કમ નિર્ધાર સાથે નીકળી પડો. જીવનનો અર્થ જ સંઘર્ષ છે. જીવનમાં સંઘર્ષનો સામનો કરી મંજિલ સુધી પહોંચનારની જ વાહ વાહ થાય છે. ગુલાબનું ફૂલ સર્વશ્રેષ્ઠ એટલા જ માટે છે કે તેને પણ કંટકોની વચ્ચે જ માર્ગ કરી ખીલવું પડે છે. કમળ પણ કાદવમાં જ ખીલે છે ને મુશ્કેલીના ઢગમાંથી જે જીવનને મહેકાવી શકે તે જ તેનું મૂલ્યવાન મહત્ત્વ બની જાય છે. જીવનના આ સંઘર્ષની યાત્રાનો આપને એકલા જ કાપી સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવવાની છે. કોઈ સાથી કે સંગી હોય કે ના હોય કોઈ જ સહારો કે સહકારનો માઈલસ્ટોન હોય કે ના હોય પણ જો આપ “એકે હજારા” એવા મક્કમ મનોબળથી ભરેલ પ્રત્યેક ડગ આપની મંજિલને આપની સમક્ષ તાદૃશ્ય કરાવશે જ. આપની સમક્ષ વિજ્ઞાન બાહો ફેલાવી આપની રાહમાં ઊભું છે. સારવારના અનેક વિકલ્પોનો થાળ સજાવી આપની પ્રતીક્ષા કરી રહ્યું છે, જરૂર છે આપે તેને સહર્ષ સ્વીકારવાની. જ્યારે આપ વિકટ સમસ્યાઓના સાગરમાંથી મંથન કરી સંતાનરૂપી ખુશીઓની ઊર્મિઓથી ઘૂઘવશો ત્યારે આપના આ જ પરિવારજનો એ ખુશીઓની તરલ તરંગોની ભીનાશથી ભીંજવવા માટે આપના કાંઠે આવીને ઊભા હશે.

સંયુક્ત પરિવાર

સંયુક્ત પરિવાર એટલે “વસુદૈવમ કુટુમ્બકમ્”ની ભાવના ભારતીય સંસ્કૃતિનું અણમોલ ઘરેણું છે. સંયુક્ત પરિવારમાં એકના દુઃખે દુઃખી અને એકની ખુશી સમગ્ર પરિવારની ખુશીઓ બનતી હોય છે. અહીંયાં દુઃખને વહેંચી દુઃખ ઘટાડી દુઃખનાં વાદળોને વિખેરવામાં બધાનો સહયોગ હોય છે. અને સુખને વહેંચી સુખને અનેક ગણું કરવાની લિજ્જત પણ કંઈક ઓર જ હોય છે. પણ ક્યારેક આવા લાગણીઓથી ધબકતા પરિવારમાં છેવાડાના પ્રદેશ કે વિસ્તારમાં આવા પરિવારની આભા ખરડાય તેવું વિપરીત માનસ સમાજમાં ઉદ્ભવેલું જણાઈ આવે

છે ત્યારે સત્તા અને સંપત્તિની પાછળ મોહાંધ બનેલ મનુષ્ય કેટલાંય માસૂમ હૈયાનાં અરમાનોને બેરહેમીથી છૂંદી નાખવાનું કાર્ય કરે ત્યારે હૈયામાંથી અરેરાટીના સૂર સરી પડે છે. એક જ ઘરની છત્રછાયામાં એકસાથે રમ્યા હોય, જાગ્યા હોય અને સુખ-દુઃખને એકસાથે વહેંચ્યું હોય, સર્વે પરિવારજનોની લાગણીઓનો એક જ સૂર સ્પંદિત થતો હોય ત્યારે તે પરિવારના કોઈ એક સભ્ય શેર માટીની ખોટથી વંચિત હોય, તેમની સૂની ગોદને બાળક થકી નવપલ્લવિત કરવા માટે યુગલ રાત-દિન અજંપાભરી અવદશામાં જીવતું હોય છે ત્યારે આ યુગલના ખુશી જીવન માટે બાળક નવજીવનના નિર્માણ સમું બની રહે તે તેમની તદ્દન વાસ્તવિકતા છે. આવા યુગલે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે સામાન્ય સારવારથી માંડીને IUI, આયુર્વેદ કે અંધશ્રદ્ધાને ઉલેચવા થકી સફળતા મેળવવા મરણિયા પ્રયાસો કરવા છતાંય તેમની કૂખ ન ફળી હોય અને હવે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે IVFની આધુનિક સારવારનો એક જ વિકલ્પ બચ્યો છે ત્યારે આ સારવારથી ચોક્કસપણે બાળક મળી જ શકે તેવું જાણ્યા પછી જ્યારે સારવારના ખર્ચની વાત આવે ત્યારે આવા યુગલોને સંઘર્ષોના ગણગણાટના અનેક કોદાઓ વીંધવા પડે છે. આ મુશ્કેલીના આવરણને વીંધવા માટે કઈ કઈ શક્યતાઓ રહેલી હોઈ શકે...

- * સંયુક્ત પરિવારમાં આપની સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની ભાવના રજૂ કરો.
- * કુટુંબના વડીલ કે મોભી પાસે સારવાર માટેની સ્પષ્ટ હકીકત જણાવો.
- * તમારી જરૂરિયાત માટે વિચાર-વિમર્શના આદાન-પ્રદાનથી રાજી કરો.
- * આપની માંગણી મોજશોખ કે પૈસા ઉડાડવા માટે નથી પણ જીવનના આધાર સમું સંતાન મેળવવા માટેની છે તેવું સુનિશ્ચિત કરાવો.
- * લાગણીસભર દલીલ વડે પ્રતીત કરાવો કે અમને અમારું બાળક પેદા થાય એવી ઇચ્છા છે શું આ ઇચ્છા ગેરવાજબી છે ?
- * ભાઈનાં બાળકોને અમારાં જ બાળકો ગણીએ છીએ પણ સ્ત્રીને પોતાના બાળકની માતા બનવાનો અભરખો હોય જ – આ સ્ત્રી માટે સહજ પ્રક્રિયા છે એવું સમજાવો.
- * સંયુક્ત પરિવારમાં તમે આપેલા યોગદાન વિશે સમજાવો.
- * ઘરના સભ્યો સારવાર માટે કે યોગ્ય ડોક્ટરને ત્યાં સારવાર માટેનો આગ્રહ રાખે તો તેની મર્યાદા નક્કી કરી સારવાર લઈ જોવી.
- * નિષ્ણાત ડોક્ટર પાસે આપના ઘરના સભ્યને સાથે લઈ જઈ બાળક મેળવવાની શક્યતા વિશે ડોક્ટરના સન્મુખે સાંભળે તેવું આયોજન કરો.

* સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવાર અન્ય બીમારીની સારવાર જેટલી જ મહત્વની છે તે વાસ્તવિકતા પરિવારમાં પ્રતીત કરાવો.

આ તમામ પ્રયત્નો બાદ પણ ઘરના સભ્યો ટેસ્ટટ્યૂબની સારવાર માટે કે તેના ખર્ચ માટે સહકાર કે સહયોગ ન આપી શકતા હોય તો આવા સંજોગોમાં આપે આવા અનેક વિપરીત અને વિરોધના વંટોળ વચ્ચે પોતાના જીવન માટે પોતાના કુટુંબના નિર્માણ માટે યુગલે જાતે જ નિર્ણય લેવો રહ્યો. ઘરના સ્વજનોની ઉપરવટ જઈ સારવાર લઈશું તો સંબંધમાં દુઃખનાં વલયો ઉદ્ભવશે આવી માન્યતા મનમાંથી ખંખેરી નાંખો. સંયુક્ત પરિવારમાં રહેતા સભ્યો કાલે જુદા થતાં બધાને પોતાપોતાનું કુટુંબ હશે ત્યારે આપના બાળક વિનાનું કુટુંબ કેવું હશે ? જિંદગીની પાછલી અવસ્થામાં હાથ-પગ કામ નહિ કરે ત્યારે આપનો સહારો કોણ બનશે ? વૃદ્ધાવસ્થામાં આપને આપનો સહારો નહિ હોય તો અનેકના ઘરે ઠેભાં ખાવાનો વારો આવશે ત્યારે કદાચ જીવન જીવવાની આશા ખત્મ થઈ જશે. આજ આપની પાસે છે, નિર્ણય આપની પાસે છે અને આપની ખુશી આપનો વારસદાર આપની ઘડપણની લાકડી જેવા આપનું સંતાન પેદા કરવાનો આધુનિક સારવારનો વિકલ્પ પણ આપની સમક્ષ મોજૂદ છે માટે મજબૂત મનોબળ રાખી દૃઢ નિર્ધાર કરો કે અમારે તો બાળક મેળવવું જ છે. સંતાનપ્રાપ્તિ માટે આધુનિક સારવારનો ગમે તેટલો ખર્ચ કરી નિસંતાનપણાના નર્કાગારમાંથી નીકળવું જ છે. જીવન આપનું છે. આપના જીવનની ખુશીઓ માટે બીજાની સહમતિ કે સહકાર પર ક્યાં સુધી આધાર રાખી બેસી રહેશો ? સહકાર માટે યથાયોગ્ય પ્રયત્ન તો કર્યા જ છે. આપને સંતાનપ્રાપ્તિ માટે મુશ્કેલી છે તો તે મુશ્કેલીનો સામનો પણ આપને જ કરવાનો રહે. સગાસંબંધી કે સ્નેહીઓ તો કદાચ તેમના અંગત સ્વાર્થ માટે આપને ગેરમાર્ગે પણ દોરે પણ આપના જીવન માટે શું સાચું કે શું ખોટું છે તેનો નિર્ણય તો આપને ખુદને જ કરવાનો છે. સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવાર લઈ આપ બાળક મેળવો છો તેમાં આપ કંઈ ખોટું કે અજુગતું તો કરતા નથી કે જેથી પરિવારની પ્રતિષ્ઠા કે માનસન્માનને હાનિ પહોંચે ! આજ વિરોધ કરનાર એ જ સભ્યો આપનાં બાળકોને જોઈને આવતી કાલે હરખાવાના છે જ. માટે આવા તમામ વિરોધનાં પાસાંઓ ખંખેરી મક્કમ નિર્ધાર કરો કે સંતાનપ્રાપ્તિ કરવી જ છે. આ માટે યોગ્ય નિષ્ણાત ડોક્ટર પાસે જઈ જરૂરી સારવાર માટે પ્લાનિંગ કરો. સારવારના ખર્ચ માટેની જોગવાઈ કરો, ધંધા-રોજગાર માટે કે નાના વ્યવસાય માટે આપણે આવી જોગવાઈઓ કરતા જ હોઈએ છીએ. જેને પરિવાર જ નથી અને યુગલો એકલા જ હોય ત્યારે આવી જોગવાઈ

જાતે જ કરતા જ હોય છે ને ? આપને કદાચ આપની સંપદાના ભોગે સારવારની જોગવાઈ કરવાની થાય તોપણ કંઈ ખોટું તો નથી જ. આ સંપદા એ આપની સુખાકારી માટે આપે જ નિર્માણ કરી છે. તો સંતાન માટે તેને કસોટીની એરણે મૂકીએ તો એમાં કંઈ જ ખોટું નથી. ખુદના જીવનની ખુશી માટે આટલું સાહસ તો કરવું જ રહ્યું. આજે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે કરેલો નિર્ણય આવતી કાલ માટે વરદાન સાબિત થવાનો છે. ત્યારે સમય ગુમાવવો પણ આપણા માટે વ્યર્થ છે. આધુનિક સારવાર અપનાવી આપની વર્ષોની મુશ્કેલી અવશ્ય પૂર્ણ થશે અને એક નવી જિંદગીની રંગીન સૃષ્ટિ આપને આપના બાળકના અસ્તિત્વમાંથી મળશે જ્યારે આપનું બાળક આપની ગોદમાં બેસી નિર્દોષ હાસ્ય કરતું હશે ત્યારે તેની સામે આપને આખી દુનિયાનાં તમામ સુખ-વૈભવો પણ વ્યર્થ લાગશે. આ સચ્ચાઈને આપ બાળક મેળવીને જરૂર મહેસૂસ કરી શકશો.

— સુરતના ગોરધનભાઈ અને રમાબહેન માવાણી, બંને વ્યવસાયે ડોક્ટર છે. તેમણે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે અનેક કપરા માર્ગે વિચરણ કર્યું. તેમ છતાંય સંતાનપ્રાપ્તિ ન થતાં તેમના જ પરિવારની બે ભત્રીજી વહુએ તેમની સંતાનપ્રાપ્તિ માટે સરોગેટ મધર બની ગોરધનભાઈને પુત્રપ્રાપ્તિની અણમોલ ભેટ આપે છે. સંયુક્ત પરિવારની ઉત્કૃષ્ટ લાગણીસભરનું આનાથી બીજું કયું ઉદાહરણ હોઈ શકે ?

જીવનમાં વાગોળવા જેવી વાસ્તવિકતા

જીવનમાં એવાં ક્યાં મા-બાપ હોય કે જેમને તેમનાં પૌત્ર કે પૌત્રી જોઈને આનંદ ન થાય ? મા-બાપને તો મુદ્દલ કરતાં આ સંતાનરૂપી વ્યાજ જ વધારે વહાલું હોય છે. માતા-પિતાનો તો ઘડપણનો સહારો જ આ બાળકો બનતાં હોય છે. ત્યારે આપના બાળકના માતા-પિતા બની આપના મા-બાપનું ઘડપણ સુધારે તેવાં સંતાન મેળવવા માટે આપ જે કંઈ પણ કરો તે તો ઓછું જ ગણાશે.

સંપત્તિ વહેંચાવાનો ડર

સંતાન થશે તો અમારી સંપત્તિના ભાગલા પડશે આવા હીનભાવો સારવાર માટે દીવાલ ખડી કરે છે.

“જર, જમીન અને જોરુ ત્રણ કજિયાનાં છોરુ” પણ આજે પરિસ્થિતિ ક્યાંક થોડા અંશે બદલાઈ હોય તેમ લાગે છે કે “જર, જમીન, જોરુ અને છોરુ કજિયાનાં છોરુ” એવું જોવા મળ્યું છે. આજે સત્તા અને સંપત્તિ માટે માણસ ક્યારેક અધમતાની સરહદો પણ ઓળંગી જતો હોય છે. આજે સંપત્તિ પાછળ મદલેલો

બનેલ માનવી સંપત્તિ માટે થઈને ભાઈ-ભાઈનું, દીકરા-બાપનું, સાસુ-વહુનું કાસળ કાઢવા માટે પાછા વળીને જોતા પણ નથી હોતા. પોતાની સ્વાર્થલોલુપતાની જાળમાં ફસાયેલા આ મનુષ્યો ગમે તે કરતાં પણ અચકાતા નથી. એમાંય જ્યારે પોતાના જ સહોદરને ત્યાં સંતાન થશે તો સંપત્તિના ભાગલા પડશે અને પોતાના દીકરાના ભાગમાં ઓછી સંપત્તિ આવશે આવું વિચારતાં અમુક કિસ્સાઓ જોવા મળ્યા છે. ક્યાંક દેરાણી-જેઠાણીના હૈયામાં આવાં બીજ અંકુરિત થયેલાં જોવા મળે છે. આવું વિચારનાર મનુષ્ય પોતાના જ સ્વજનને સંતાનપ્રાપ્તિ ન થઈ હોય અને સંતાનપ્રાપ્તિ થઈ શકે તેમ હોય તોપણ સારવાર માટે અટકાવી પોતાનો સ્વાર્થ સિદ્ધ કરવાની તરજોડમાં રાચતા હોય છે. આવા નિઃસંતાન યુગલોને પોતાની મીઠી મીઠી વાતોથી ભોળવવાનો પ્રયત્ન કરે છે કે આપ કોઈ જ ચિંતા ન કરશો અમારાં બાળકો આપનાં જ બાળકો છે. આપને ગમે ત્યારે મુશ્કેલી હોય તો અમે ખડે પગે આપની સેવા માટે તૈયાર છીએ. આવાં યુગલો પોતાનાં સંતાન માટેની સારવાર લેવા તૈયાર થયાં હોય તો તેમને અટકાવવા કહે છે કે “આ ઉંમરે સારવાર ન લેવાય ? દુનિયા શું કહેશે ? આપના નસીબમાં સંતાનસુખ છે જ નહિ તો પછી આપ ગમે તેટલી સારવાર કે ખર્ચ કરશો તોપણ વ્યર્થ છે. ટેસ્ટટ્યૂબની સારવાર તો વિદેશી સારવાર કહેવાય. આવી સારવારથી પેદા થયેલું બાળક કૃત્રિમ બાળક જ કહેવાય. આ કૃત્રિમ બાળક આપણા ધર્મ અને સંસ્કૃતિ વિરુદ્ધનું છે. આવું પાપ ન કરાય. આપને બાળક જ જોઈતું હોય તો અમારું બાળક એ આપનું જ સમજો અને આપની જ સાથે રાખો..” આવી તર્કથી મઢેલી અને તેમના સ્વાર્થની પૂર્તિ કરવા માટે મીઠાશનો ઓપ લગાડી વાતો દ્વારા આવા યુગલોને સારવાર માટે જતા રોકી રાખવાનું કાર્ય કરે છે. આવા નિઃસંતાન યુગલને પોતાનાં જ સ્વજનો આંખે પોતાની વિચારદંષ્ટિનાં ચરમાં પહેરાવી દે છે. ત્યારે ભોળિયાં આવાં યુગલો તેમની વાતમાં આવી તેમને પોતાના હમદર્દ સમજી તેમની વાતને સ્વીકારી લે છે.

પણ આવા સંતાનવિહીન યુગલોએ વિચારવું રહ્યું કે પોતાનું બાળક જ પોતાનું બની શકે છે. જે લાગણી પોતાના દીકરાને તેનાં મા-બાપ માટે હોય છે તે દત્તક લીધેલ બાળકમાં નથી હોતી. “આંગળીથી તો નાખ વેગળા જ રહે” લોહીના સંબંધમાં જે લાગણીઓની ભીનાશ જોવા મળે છે તે પરાયામાં લાગણીઓનો દુષ્કાળ જ જોવા મળે છે. માટે સાચું અને સારું શું છે તેનો નિર્ણય આપ ખુદે જ લેવાનો છે. જીવન આપનું છે. જીવનની તમામ સુખદ કે દુઃખદ ઘટનાના જિંમેદાર પણ આપ જ છો. આપના બાળક મેળવવા માટેનો નિર્ણય

પણ આપનો જ હોવો જોઈએ. કોઈ કહે તેમ દોરવાઈ જઈ નિર્ણય લેવો તે ખુદના જીવન માટે ઘાતક પુરવાર થાય છે. જીવનમાં સ્ત્રી જ્યાં સુધી પોતાના બાળકની માતા ન બની શકે ત્યાં સુધી તે પૂર્ણ સ્ત્રી નથી એવું તેને હરપળે મહેસૂસ થયા કરે છે. આથી કર્ણવાટે દાખલ થયેલા શબ્દોની હૈયામાં ગાંઠ ન વાળતાં તમારા જ હૈયામાં ઉદ્ભવતા સૂર વડે યોગ્ય નિર્ણય લઈ સારવાર માટે પ્રયત્ન શરૂ કરો. આજે ટેકનોલોજીના યુગમાં કોઈ પણ ઉંમરે અને ગંભીરમાં ગંભીર સમસ્યાઓ હોય તોપણ આધુનિક સારવારથી સંતાનપ્રાપ્તિ શક્ય છે તો પોતાના જ બાળકના માતા-પિતા બનવાનું સૌભાગ્ય કેમ પ્રાપ્ત ન કરવું ? આજીવન કોઈના સહારે કે ભરોસે આપના જીવનને મૂક્યા કરતાં ખુદના બાળકથી તમારું શેષ જીવન સેફ કરવું એ વધારે ઉચિત છે.

રાજસ્થાનના ઘાંટોલ ગામનાં રેખાબહેન અને પારસમલજી આવાં સ્વજનોના હીનભાવવાળી વર્તણૂકમાંથી પસાર થયાં છે. સ્વજનોએ તો અનેકવાર સારવાર લેવા જતાં અટકાવવાનું કાર્ય કર્યું હતું પણ આ યુગલ શિક્ષિત હોવાથી પોતાના માટે સારું શું અને નરસું શું તે પારખી શકતા હતા. આથી અનેક વાર નિષ્ફળતા મળ્યા બાદ પણ જીવનમાં આયુષ્યની સંધ્યાએ પોતાનું બાળક મેળવવું જ છે એવા મક્કમ નિર્ધાર સાથે સ્વજનોની શબ્દોરૂપી વિટંબણાઓના આટાપાટા વટાવી બાવીશી સંસ્થાનમાં આવે છે જ્યાં તેમની ખુદના બાળક માટેની આરજૂ પૂર્ણ થાય છે અને અનેક સ્વજનોના મુખે તાળાં વસાઈ જાય છે.

કાલ્પનિક ભય

બાળક કેવું હશે ?

IVFથી જન્મતું બાળક શારીરિક-માનસિક વિકલાંગતાવાળું હોય છે.

દરેક મા-બાપ એવું ઇચ્છતાં હોય છે કે અમારું બાળક કેવું હશે ? અમારું બાળક નટખટ, ચંચળ, હસમુખું, રમતિયાળ અને એકદમ ગોરું ગોરું હોય, મમ્મી જેવું હશે કે પપ્પા જેવું હશે. બાળક આમ કરશે તેમ કરશે, આ ખાશે આ પીશે આવી જાતજાતની કલ્પનાઓ વડે હૈયામાં રંગોળી પૂરતાં હોય છે. આ રંગોળ અને આનંદસભર વિચારોના સિલસિલામાં ક્યારેક એવા વિચારો પણ ઝબૂકી ઊઠે કે અમારું બાળક ખોડખાંપણવાળું તો નહિ હોય ને ? દરેક મા-બાપ તેમનું બાળક તંદુરસ્ત, શારીરિક કે માનસિક રીતે ખોડખાંપણ વિનાનું જ હોય તેવું ઇચ્છતાં હોય છે એ બિલકુલ વાસ્તવિક હોય છે કેમ કે ખોડખાંપણવાળાં બાળક જીવનભર માતાપિતાનો બોજ બની જતાં હોય છે. આવા પરાધીન બનેલાં બાળકોના ઉછેરમાં તેમનું જીવન મૂરઝાઈ જાય છે. તેમની નજર સામે પોતાના સંતાનની આવી હાલત જોઈ ચિંતિત અને દુઃખી બની જાય છે. તેથી મા-બાપ એવું ઇચ્છતાં હોય કે બાળક તો તંદુરસ્ત જ હોવું જોઈએ. અથવા આવું ખોડખાંપણવાળું બાળક ન હોય તો સારું. આવું માનવા મજબૂર કરતાં મા-બાપની વિચારધારા ખરેખર સાચી જ છે. દેખવું અને દાઝવું તેના કરતાં તો ન દેખવું જ સારું. આ મંતવ્ય મુજબનાં યુગલો અને સાથે સાથે જેમને ત્યાં વર્ષો સુધી પણ કોઈ જ બાળકનું ઈસ્યુ થયું જ નથી એવાં નિઃસંતાન યુગલો એવું વિચારતાં હોય છે કે IVFની સારવારથી જન્મેલ બાળક તંદુરસ્ત નથી હોતું અને શારીરિક કે માનસિક ખોડખાંપણવાળું બાળક જ જન્મે. આવી ગાંઠવાળી IVFની સારવારથી દૂર રહેવાનું મુનાસિબ સમજે છે. કુદરતી રીતે થતા બાળક કરતાં IVFથી જન્મેલ બાળકમાં વિકલાંગતાનું પ્રમાણ સવિશેષ હોય છે એવું ક્યાંય સાંભળ્યું હોય છે કે ક્યાંયથી આ માહિતી મેળવી હોય છે.

IVFથી જન્મેલ બાળકમાં વિકલાંગતાનું પ્રમાણ સવિશેષ હોય છે એ વાત તદ્દન અર્થહીન છે. IVFથી જન્મેલ બાળકો વિકલાંગ હોય જ એ વાત સાચી

નથી. સામાન્ય રીતે ૧૦૦૦ બાળકોએ એક બાળકમાં આવી ક્ષતિ રહેવાની શક્યતા રહેતી હોય છે. અને તેનું કારણ કેટલી ખોડખાંપણ કુદરતી રીતે થતી હોય છે. આવા વિકલાંગ બાળકો જન્મવાની ટકાવારી કુદરતી કે IVFની સારવારમાં ૧%થી પણ ઓછી જ હોય છે. અને IVFની સારવારમાં મળેલ બાળક માટે વધુ ખર્ચ કર્યા હોય અને ઘણા સમય પછી સંતાનપ્રાપ્તિ થઈ હોવાથી મા-બાપ અને કુટુંબ કે સમાજનું ધ્યાન આવાં યુગલો પર વધારે હોય છે. જ્યારે કુદરતી રીતે સામાન્ય રીતે થતા બાળક માટે અન્યનું બહુ ઓછું ધ્યાન હોય છે. આથી IVFથી કદાચ ક્યાંય આવું ક્ષતિગ્રસ્ત બાળક જણાઈ આવે તો વધારે તીવ્રતાથી સમાજમાં તેનો ખ્યાલ આવે છે. કુદરતી રીતે જન્મ થતાં આવાં બાળકોનો સર્વે થતો નથી તેથી તેના ક્ષતિગ્રસ્ત બાળકો ધ્યાનમાં આવતાં નથી.

હકીકત તો એ છે કે IVFની સારવારથી જન્મેલ બાળકો વધુમાં વધુ તંદુરસ્ત હોવાની શક્યતા વધારે રહેલી હોય છે. કારણ કે આ સારવારમાં સારામાં સારા પુરુષબીજ અને સ્ત્રીબીજ લેવામાં આવે છે. તેને વૉશ કરી પ્રચંડ ફ્લનશક્તિની કાર્યક્ષમતા ધરાવતાં બીજ લઈને ફ્લિનીકરણ કરવામાં આવે છે. અને આ રીતે ફ્લન થયેલો ગર્ભ પૂરી રીતે સુરક્ષિત અને સક્ષમ હોય છે. ત્યાર બાદ ગર્ભાશયમાં સતત ગર્ભના વિકાસ પર બારીકાઈથી નિરીક્ષણ કરવામાં આવતું હોય છે. આમ બીજ બનવાથી લઈને બાળકના જન્મ સુધીના તમામ સ્ટેજ સુધીમાં અનેક પરીક્ષણોના માધ્યમથી અનેક વાર ટેસ્ટો કરવામાં આવતા રહે છે. તેથી જ IVFથી જન્મેલ બાળકોમાં વિકલાંગતા નહિવત જ હોય છે. IVFની સારવાર અપનાવી સંતાનપ્રાપ્તિ કરી ચૂકેલા યુગલોના અનુભવો પણ એ છે કે IVFથી જન્મેલ અમારું બાળક નોર્મલ બાળક કરતાં વધારે સક્ષમ અને તંદુરસ્ત છે. IVFથી જન્મેલ બાળકોનો સર્વે કરતાં એ પણ સચ્ચાઈ સામે આવી છે કે IVF વાળાં બાળકોનો શારીરિક અને બૌદ્ધિક વિકાસ ઉચ્ચ કક્ષાનો હોય છે. આવાં બાળકોનો I. Q. ખૂબ જ ઊંચો હોય છે. આમ શારીરિક, માનસિક રીતે સંપૂર્ણપણે તંદુરસ્ત બાળક IVFની સારવારથી જન્મેલાં બાળકો છે તેવું જન્મી ચૂકેલાં બાળકોનાં મા-બાપનું મંતવ્ય છે.

આમ IVFથી જન્મેલ બાળકોમાં કુદરતી રીતે જન્મતા બાળક કરતાં વિકલાંગનું પ્રમાણ ઘણું ઓછું હોય છે. એમ કહી શકાય કે નહીંવત જ પ્રમાણ છે. આથી આ માનસિક ડર કે ભ્રામિક વાતોથી ગભરાવાની બિલકુલ જરૂરિયાત નથી. આપનું બાળક તંદુરસ્ત જ હશે માટે આપ નિશ્ચિંત બની IVFની સારવાર અપનાવી શકશો.

બીજું કે IVFથી જન્મેલ બાળકોમાં વારસો તમારો જ આવે છે. તમારો દેખાવ, રૂપ, રંગ, ઊંચાઈ બધું જ મા-બાપનું રહે છે. તેવો જ વારસો તેમના બાળકોનો રહે છે. મા-બાપને ડાયાબિટીસનું પ્રમાણ હોય તો બાળકમાં પણ મોટી ઉંમરે ડાયાબિટીસ થવાની શક્યતા રહેતી હોય. એટલે કે મા-બાપનાં શારીરિક કે માનસિક લક્ષણો જે મુજબનાં હોય તેવાં જ લક્ષણો તેમના બાળકનાં હોય છે. IVFમાં ઉચ્ચ ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ થતો હોય છે. જો આ ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરવામાં આવે તો અનુવાંશિક રોગો આવવાની શક્યતાને નિર્મૂળ કહી શકાય છે. જે IVFની સારવારનો મુખ્ય ફાયદો આ પણ છે. આથી નિઃસંતાન યુગલોની દ્વિધા હોય કે IVFની સારવારથી અમારું બાળક કેવું જન્મશે ? તો આ ચિંતા ખંખેરી નાંખો અને નિશ્ચિંત બની IVFની સારવાર અપનાવો. તંદુરસ્ત જ બાળક આપની ગોદમાં હશે.

બાળક મારું તો હશે ને ?

નિઃસંતાન યુગલો કે સંતાનપ્રાપ્તિ કરી ચૂકેલાં યુગલો IVFની સારવાર અપનાવતાં પહેલાં કે અપનાવી ચૂક્યા બાદ શંકા-કુશંકાઓની દહેલીજ પરથી ગુજરતાં હોય છે કે IVFની સારવારમાં પુરુષબીજ અને સ્ત્રીબીજ બહાર લઈ લેબમાં ફલિત કરવામાં આવે ત્યારે ભૂલથી કે અન્ય કારણોસર આ બીજ બદલાઈ જાય તો તેની પેશન્તેને શી ખબર પડે ? આવો વેધક સવાલ હૈયામાં સતત દસ્તક દેતો હોય છે ત્યારે આવી શંકાની પ્રત્યેક દસ્તકો હથોડો બની વિશ્વાસની એરણ પર ઝીંકાય છે અને વિશ્વાસ તૂટતો જાય છે. અને એક સમય એવો આવે છે કે યુગલો IVFની સારવારથી વિમુખ બની જતાં હોય છે.

આવાં યુગલોનો પ્રશ્ન તદ્દન વાજબી છે. તેમનું વિચારવું કે તેમની શંકાઓ તદ્દન યોગ્ય છે. સમાજમાં વધુ સફળતા મેળવવાની ઘેલછામાં કેટલાય નાનામોટા ક્લિનિક કે સંસ્થાઓમાં આવી ઘટનાઓ બની ચૂકી છે. ક્યારેક પેશન્તેની નજરે મોટા લાગતા ડોક્ટરો પણ જાણ્યેઅજાણ્યે આવી પ્રવૃત્તિઓ કરતા હોય છે. કેટલાય ડોક્ટરો એવી માનસિક બીમારીથી પીડાતા હોય છે કે પેશન્તે તો બાળકથી જ મતલબ છે ને ? એવું વિચારી આવી ગેરકાયદેસરની પ્રક્રિયા કરતા હોય છે. આ પ્રક્રિયા કરવી ખૂબ જ સરળ છે ત્યારે આવું બનતું હોય છે. અભણ યુગલો હોય કે અભણ વિસ્તારોમાં આવી પ્રવૃત્તિઓ સવિશેષ થતી હોય છે. IVFની શોધ જ પોતાના બાળક જન્મવા માટેની છે. નહિ કે આવી ગેરકાયદેસર અને માનવતાવિહીન કાર્ય કરવાની.

આવી પ્રવૃત્તિઓ માટે જે-તે દર્દીઓએ જાગૃત રહેવું જરૂરી છે. સારવાર માટે જ્યારે કોઈ સેન્ટર કે સંસ્થાનની જ્યારે આપ પસંદગી કરો છો ત્યારે તે સંસ્થાન વિશેની તમામ વિગતો ચકાશો. બધી જાણકારી મેળવો કે આવી પ્રવૃત્તિ અહીંયાં થાય છે ? ડોક્ટરોને મળો, તેમની સારવારની પદ્ધતિ વિશે જાણો, આ સંસ્થાનમાં સારવાર લઈ ચૂકેલા પેશન્ટોને મળી તેનો અભિપ્રાય મેળવો. જરૂર લાગે તો આવી સંસ્થાનની મુલાકાત લઈ તમામ વસ્તુઓ બારીકાઈથી નિહાળો. બધી રીતે ખાતરી કર્યા બાદ યોગ્ય સેન્ટરની પસંદગી કરી ત્યાં સારવાર કરાવો તો કદાચ છેતરપિંડીનો ભોગ નથી બનવું પડતું ને ?

સારી સંસ્થાનમાં કે સારા પ્રતિષ્ઠિત ડોક્ટરો આવી પ્રતિષ્ઠાના ભોગે આવું કાર્ય ક્યારેય પણ કરતા નથી. આજે વિજ્ઞાન ઘણું વિકસી ચૂક્યું છે. આજે બાળક મળ્યા પછી ગમે ત્યારે ડી.એન.ટી. ટેસ્ટ દ્વારા આ વસ્તુની સચ્ચાઈ જાણી શકાય છે. કદાચ છેતરપિંડી થઈ હોય તો એનો ખ્યાલ આવી જાય છે. આજે જ્યારે વિદેશથી સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવાર લેવા માટે ભારતમાં આવતા યુગલો જ્યારે સંતાન મેળવી પાછા જાય ત્યારે તે બાળકનો આવો ટેસ્ટ કરી જાણવામાં આવે છે કે આ બાળક આ જ યુગલનું છે ને એ પછી જ સરકાર જે તે દેશમાં જવાના વિઝા આપે છે. સારી સંસ્થાનમાં આવાં યુગલો જ્યારે સારવાર માટે જાય છે ત્યારે આ સંસ્થાનના ડોક્ટરો સમજે છે કે યુગલો અહીં કેમ આવ્યાં છે. તેમનો ભરોસો અકબંધ રહે તેમનો વિશ્વાસ બરકરાર રહે તે વાતને પ્રાધાન્ય આપે છે. દરેક યુગલોની સમસ્યા જાણી તેના નિવારણ માટેની સારવાર તેના ફાયદા ગેરફાયદાઓ બધું જ સારી સંસ્થાનમાં જે-તે યુગલોને જણાવવામાં આવે છે. એ પછી જે-તે યુગલના નિર્ણય પ્રમાણે સારવાર કરે છે. બાળક મેળવવા માટેના વિકલ્પોની ખુલ્લા મને ચર્ચા કરવામાં આવે છે. આવી જગ્યાએ આવી અઘટિત ઘટનાઓ ક્યારેય બનતી નથી. આવી સારી સંસ્થાનમાં સ્ત્રી-પુરુષના ફલિત કરેલા ગર્ભને કે સંગૃહિત કરેલા બીજને રાખવા માટે બેંકના લોકર કરતાં પણ વિશેષ અદ્યતન સુવિધા હોય છે. જે ભૂલથી પણ ક્યારેય યુગલોના બીજની અદલાબદલી થતી નથી અને આ સંસ્થાનના ડોક્ટરો ખૂબ જ પ્રમાણિક અને પ્રતિષ્ઠિત હોય છે. પેશન્ટની જાણ બહાર ક્યારેય બીજદાન કરતા જ નથી.

અમદાવાદમાં બાવીશી સંસ્થાનમાં દર મહિને ઘણા પેશન્ટો વિદેશથી અહીં સારવાર લેવા આવે છે. આ પેશન્ટો સારવાર લેતા પહેલા હોસ્પિટલમાં આવી તમામ વસ્તુઓ નિહાળે છે. બધા અભિપ્રાયો અન્ય પેશન્ટો પાસેથી જાણ્યા પછી તે નિર્ણય લે છે અને પછી તેઓ ત્યાં સારવાર શરૂ કરે છે.

આમ દરેક યુગલે સારવાર લેતા પહેલા જે તે સંસ્થાનની પ્રતિષ્ઠા, ડૉક્ટરની કાર્યપદ્ધતિ, ત્યાં સારવાર કરાવી ચૂકેલા પેશન્ટોને મળી સચ્ચાઈ જાણ્યા બાદ સારવાર માટે યોગ્ય જગ્યાની પસંદગી કરો. જ્યાં તમને તમામ પ્રકારની સુવિધા અને છેતરપિંડી વગરની સારવાર મળી રહે. આજે આપને ડરવાની કે આ વાતથી હતભ્રમ થવાની જરૂર નથી. આજે આવી ઘણી સારી સંસ્થાનો છે જ્યાં આપ નિશ્ચિંત બનીને સારવાર કરાવી શકો છો. જ્યાં આપની સાથે છેતરપિંડી કે વિશ્વાસઘાત થવાની બિલકુલ શક્યતા નથી. માટે ડયાં વિના જાગૃત રહી સંસ્થાનની પસંદગી કરો અને IVFની સારવાર અપનાવી આપના બાળક મેળવી જીવનને ખુશહાલ બનાવો.

લોકો શું કહેશે ?

IVFથી જન્મેલ બાળકને કુટુંબ કે સમાજ નહિ સ્વીકારવાનો ભય

આ લોકો, કુટુંબ કે સમાજ એટલે કોણ ? આ સમાજ કે કુટુંબ આપનાથી જ બનેલો છે. કુટુંબ કે સમાજના જ આપ વ્યક્તિ છો તો આપનાથી જ બનેલ કુટુંબ કે સમાજનો ડર શાનો ? આપ ત્રણ પ્રકારના લોકો સાથે સંકળાયેલાં રહો છો.

(૧) સગાસંબંધી કે કુટુંબીજનો : તમારા સગાસંબંધીઓ કે હિતેચ્છુઓ હંમેશાં આપનું સારું કે ભલું જ ઇચ્છે છે. આપનું ક્યારેય પણ ખરાબ કરવાની વાત તો એક બાજુએ રહી પણ આપનું ખરાબ થાય તેવું વિચારતા પણ નથી. આપના સુખ માટે આપને ખુશી મળે તે માટે તેમનો સહકાર હોય જ છે. આપને સંતાનપ્રાપ્તિની મુશ્કેલી છે ત્યારે તેઓ પણ એટલા જ દુઃખી અને ચિંતિત છે જેટલા આપ છો. આપને કદાચ સારવાર માટે પ્રશ્ન પૂછે ત્યારે તેમનો આપને હેરાન-પરેશાન કે શરમિંદા કરવાનો કોઈ જ ઇરાદો હોતો નથી પણ આપણે જ ક્યારેક તેનો ગલત અર્થ કાઢી લેતા હોઈએ છીએ. જ્યારે IVFની સારવાર અપનાવો છો ત્યારે અથવા IVFથી સંતાનપ્રાપ્તિ કરી ચૂક્યા હો ત્યારે એવું માનીએ છીએ કે કુટુંબીજનો અમારા બાળકને નહિ સ્વીકારે. પણ હકીકત કદાચ કંઈક જુદી જ બનવા જોગ હોય એવું બની શકે છે. આ માટે આપે સારવાર લેતા પહેલાં આપણી સમસ્યા વિશે કુટુંબમાં વાત કરો. IVFની સારવાર અપનાવતાં પહેલાં આ સારવારની પદ્ધતિ અને તેના ફાયદાઓ વિશેની સમજ આપો. ઘરના કોઈ એક સભ્યને આપની સાથે IVF સેન્ટર પર લઈ જાવ. જેથી IVFની સારવાર કેવી રીતે થાય છે તે સમજી શકે. જેથી તેમના મનમાં આ

સારવાર માટેની જે અજ્ઞાનતા હોય તે આપોઆપ દૂર થશે. જ્યારે વાસ્તવિકતા જાણ્યા પછી IVFથી જન્મેલ બાળકને આપનું જ બાળક માનશે. તેઓને શંકા રાખવાનું કોઈ જ કારણ નહિ રહે. આપના બાળકની ખુશીમાં તેઓ સહભાગી જરૂર બનશે.

મા-બાપ તો કાયમ પોતાના દીકરાનું ભવું જ ઈચ્છતાં હોય છે. આપને ત્યાં પારણું બંધાય તેની રાહ જોતાં હોય છે. આપના બાળકથી તેમને એવું લાગે છે કે તેમનો ઘડપણનો સહારો મળી ગયો. જીવનની ખુશીઓની નિર્દોષ કીમતી ક્ષણો મળી ગઈ. તે IVFથી જન્મેલ બાળકનો વિરોધ નહિ કરે. કદાચ તેમની પાસે IVFની માહિતી ન હોય તો આપને પૂરી પાડવી જોઈએ જેથી ગેરસમજ ન રહે. આપનું બાળક ફક્ત આપનું જ નહિ પણ સમગ્ર પરિવારનું બાળક બની રહેશે. સમગ્ર પરિવારની ખુશી બની જશે. માટે કુટુંબ કે સગાં અમારા IVFથી જન્મેલ બાળકને નહિ સ્વીકારે તેવી ભીતિ મનમાંથી કાઢી નાખો. આ માનસિકતા મનમાં સંઘરી ખોટી ભ્રામક કલ્પનાનો ડર ખંખેરી નાખો.

(૨) અન્ય લોકો (જે હિતેચ્છુઓના પરિઘમાં નથી આવતા તેઓ) : આવા લોકોને તમારા સુખ-દુઃખથી કાંઈ જ ફરક પડતો નથી. આપ એક સંતાન મેળવો કે ન મેળવો, આપને કુદરતી રીતે બાળક થાય કે IVFની સારવારથી બાળક થયું છે તેની એમને મન લાગણીના કોઈ જ પ્રત્યાઘાતો હોતા જ નથી. આવા લોકોને આપની કોઈ જ પડી નથી. આપને કેવી રીતે સંતાન થયું છે તે જાણવાની પણ આવા લોકો પાસે ફરસદ જ નથી. આજે કોઈને પોતાના માટે પણ જ્યારે સમય નથી ત્યારે તમારી વાત ક્યાં વિચારવાનો એમની પાસે સમય છે. દરેક લોકો પોતાના પ્રશ્નોમાં ગૂંચવાયેલા હોય છે. આવા લોકો તમારું હિત પણ નથી વિચારતા કે તમારું અહિત પણ નથી વિચારતા. આથી આપ એવું માનતા હો કે આવા લોકો IVFથી જન્મેલ અમારા બાળકની નિંદા કરશે તો તે આપનો ભ્રમ છે. ખોટી માનસિકતા રાખી રહ્યા છો. આપના IVFથી જન્મેલ બાળકને શા માટે તેઓ બીજી દષ્ટિથી જોશે ? એમ કરવા પાછળનું નક્કર કારણ એમની પાસે નથી. ત્યારે લઘુતાગ્રંથિથી પીડાઈ IVFની સારવાર ન અપનાવી આપ આપનું જ નુકસાન કરી રહ્યા છો. જે કેટલે અંશે વાજબી છે.

(૩) પરપીડન વૃત્તિવાળા લોકો : દરેક સમાજમાં કે આપણી આસપાસ (પડોશ)માં આવા પરપીડન વૃત્તિવાળા લોકો હોય જ છે. તેમની ઓટલા પરિષદમાં ચર્ચા માટેનો વિષય જ તેમને જોઈતો હોય છે. અન્યના દોષ જોવા, તેમને ઉતારી

પાડવા એ જ તેમનું ધ્યેય હોય ત્યારે આવા લોકોની બીકે સંતાનવિહીન રહી જીવનને છિન્નભિન્ન કરી આપણે શા માટે રહેવું ? આવા લોકોનું કામ જ મનમાં આવે તેવી વાતો કરવાનું છે. આપનું સારું થશે ત્યારે આજ લોકો તમારી વાતો કરવાના છે અને ખરાબ થાય ત્યારે પણ આ જ લોકો તમારી નિંદા કરવાના છે. પણ જીવન આપનું છે આપના જીવનનાં સુખ કે દુઃખના સહભાગી આપ એકલા જ છો. જીવનપથ પર આવનાર તમામ સંઘર્ષોનો સામનો આપે એકલા જ ઝઝૂમીને કરવાનો છે. લોકોને તો ફક્ત વાતો કરી આપના શાંત મનોચિત્તમાં પથ્થરો નાખી વિચારોનાં વલયો પેદા કરવાનું કામ હોય છે. લોકોના મોઢે ગરણાં ન બંધાય – સતી શ્રાપ આપે નહિ અને શંખણીનો શ્રાપ લાગે નહિ. લોકોને આપને સંતાનપ્રાપ્તિ ન થવા પાછળની સમસ્યા શું છે આપે કઈ સારવાર લીધી કે હાલ કઈ સારવાર લઈ રહ્યા છો તેની ખબર જ નથી તે લોકો આપને સલાહ શું આપી શકે કે આપની વાતો પણ શું કરે ? આપે IVFની સારવાર કરાવી હોય તો IVFની સારવાર કેવી રીતે થાય છે કે IVFની સારવારની સચ્ચાઈ વિશે તે જાણતા જ નથી ત્યારે આવા લોકો પાસે આપ બીજી શી અપેક્ષા રાખી શકો ? કહેવાય છે ને કે “મોચીના વાંકે કાંટામાં ન ચલાવ.” માટે આવા લોકોની ફિક્કર છોડી સંતાનપ્રાપ્તિ માટે જરૂરી સારવાર અપનાવો અને IVFથી આપનું બાળક મેળવો. આજે વાતો કરનાર લોકો આવતી કાલે તમારા જ બાળકની વાહવાહ કરશે. આપનો નિર્ધાર મક્કમ અને અડીખમ હોવો જોઈએ. લોકો આપણું મનોબળ શું ડગાવી શકે ? આપની સારી-નરસી ઘટના સાથે જેમને કોઈ જ સંબંધ નથી તેવા લોકોથી ડરી IVFની સારવાર ન અપનાવી બાળકથી વંચિત આપણે શા માટે રહેવું જોઈએ ?

સમાજ શું કહેશે

આપણે અને આપણા જેવા જ અન્ય લોકો મળીને આ સમાજ બન્યો છે. સમાજનું જ આપણે અવિભાજ્ય અંગ છીએ. અમુક વસ્તુ કે ઘટનાને જે વર્ષો પહેલાં સમાજ સ્વીકારવા તૈયાર નહોતો. આજે તે જ સમાજ આ બદલાવને સ્વીકારે છે. સારી વસ્તુ કે પરિવર્તનને સમાજ સ્વીકારતો જ હોય છે. પહેલાની લાજપ્રથા, સતીપ્રથા, દીકરીને દૂધ પીતી કરવાનો રિવાજ, સ્ત્રીને ઘરબહાર ન નીકળવું, દહેજપ્રથા, લગ્નપ્રસંગ કે અનેક રીતરિવાજોમાં પહેલા સમાજનું રૂઢિચુસ્ત વલણ હતું. પછી આજે તે જ સમાજે આ વસ્તુને સ્વીકારી આ વસ્તુના પરિવર્તનને સહર્ષ સ્વીકાર્યું જ છે. આપણે માનીએ છીએ તેના કરતાં સમાજ ઘણો બોડ થયો છે. સારી અને સાચી વસ્તુને સમાજ સ્વીકારે છે. આજથી પાંચ

વર્ષ પહેલાં IVFની સારવાર માટે આ સમાજની માનસિકતા એવી હતી કે આ પરદેશી સારવાર છે. આમાં જન્મેલું બાળક કૃત્રિમ બાળક કહેવાય કે અન્ય સ્ત્રી-પુરુષના બીજ લઈને સંતાન પેદા કરી આપની સારવાર છે આવું વિચારતો હતો. પણ આજે તે જ સમાજે સાચી હકીકત જાણ્યા બાદ અને સારાં ફળો જોતાં તેમને IVF અંગેનો અભિગમ ખુલ્લા દિલે સ્વીકાર્યો છે. આજે મોટી સંખ્યામાં લોકો IVFને અપનાવી રહ્યા છે અને IVFથી જન્મેલ બાળકને સમાજ સ્વીકૃત કરે જ છે. બની શકે કે આપણા મનમાં ગ્રંથિ ઘર કરી ગઈ હોય કે અમારા બાળકને સમાજ નહિ સ્વીકારે. આજે બદલાતા એજ્યુકેશન, T.V. મીડિયા, વર્તમાનપત્રો દ્વારા સમાજમાં IVF અંગેની જાગૃતિ આવી ગઈ છે. આજે IVF અંગે સમાજનું હકારાત્મક અભિગમ જોવા મળી રહ્યો છે. સમાજ આપણા કરતા પણ બે ડગલાં આગળ છે એવું કહીએ તોપણ ખોટું નથી. બસ જરૂર છે તો ફક્ત આપણી લઘુતાગ્રંથિનાં ચરમાં ઉતારવાની. એ ઉતાર્યા પછી સાચા સમાજનું દર્શન આપણને જરૂર થશે.

આ સારવારની મર્યાદાના સીમાડા

આ સારવાર માટે જોઈએ તેટલી લોકોમાં કે સમાજમાં જાગૃતિ નહિ આવવાનું કારણ માનસિક ડર છે. એ જ આ સારવારની મર્યાદા બની છે. સંતાનપ્રાપ્તિ કરી ચૂકેલાં યુગલો આ વાતને જાહેરમાં બોલતાં અચકાય છે. ખુલ્લા મને લોકો વાત નથી કરતાં, પોતાના IVFથી મળેલ બાળક અંગેની વાત છુપાવે છે. આથી સારી અને સાચી વાત દબાઈ જાય છે. નિઃસંતાન યુગલો કે અન્ય લોકો કે સમાજ પાસે સાચો સંદેશ આપણે જ નથી પહોંચાડતા તેની પાછળનું કારણ આપણો માનસિક ડર કે જાહેર થશે તો લોકો, કુટુંબ કે સમાજ અમારા બાળકને નહિ સ્વીકારે અથવા અમારા બાળકને ધૂત્કારશે. આ ભીતિથી જાહેર નથી કરતા. આવાં યુગલોની ભીતિ જ IVFની મર્યાદા બની જાય છે. તમે આ વાત ખુલ્લા મને જાહેરમાં કહી શકો તેવા બહાદુર કે હિંમતવાન ન હો તો તમે બીજું તો કંઈ નહિ તો તમારા કુટુંબ કે તમારા સ્વજનને તો આ વાત કરો. જ્યારે પ્રત્યેક સંતાનપ્રાપ્તિ કરી ચૂકેલાં યુગલો આ વાત નિર્ભય બનીને સમાજમાં કરશે ત્યારે તેનાથી અનેક નિઃસંતાન યુગલોના જીવનમાં બાળકરૂપી ખુશીઓ પ્રગટશે તે નિર્વિવાદિત હકીકત છે.

આ બાળક અમારું કહેવાય ?

બસ બહારથી બીજ લેવાની એક જ વાતના સમાધાનની સામે પતિ-પત્ની મા-બાપ અને અન્ય સ્નેહીજનોની અમાપ ખુશીઓનો ખજાનો મળી રહે છે.

સ્ત્રીઓમાં અહમ્ થોડો ઓછો હોય છે અને આમેય સ્ત્રી ત્યાગ, સમર્પણ અને બલિદાન દેવાની ભાવનાવાળી સવિશેષ હોવાથી આ વાતને પુરુષની સરખામણીમાં ઝડપથી સ્વીકારી લેતી હોય છે. સ્ત્રીઓ વિચારી શકતી હોય છે કે મારા પતિને આ બાળકથી કેટલો વિશેષ આનંદ થવાનો છે. આથી આ કઠિન અને મુશ્કેલ નિર્ણયને પણ સ્વીકૃત કરે જ છે. આવા અસંખ્ય કિસ્સાઓ હાલ સમાજમાં મોજૂદ છે. પણ બીજ બહારથી લેવા માટે પુરુષ કે સ્ત્રી કદાચ તૈયાર થાય તો મનમાં તો પ્રશ્નો હોય જ છે કે આ બાળક કોના જેવું થશે ? આ બાળક અમારું તો કહેવાશે ? આવા યુગલોના માનસપટ પરથી શંકાનો પડદો હટાવી વાસ્તવિકતાનું નિરૂપણ કરાવી શકાય છે કે જનીન દ્રવ્યો (બીજ) જ્યાંથી આવે છે તેની અસર બાળકમાં મહદઅંશે જોવા મળતી હોય છે પણ તમે વિચારો એક જ મા-બાપના અને તેમના બીજથી જન્મેલ બે બાળકોમાં આભ-જમીનનો ફરક હોય જ છે. એક જ મા-બાપનાં બાળકો હોવા છતાંય એક બાળક હોશિયાર તો એક બાળક નબળું, ગોરું કે શ્યામ, તંદુરસ્ત કે નબળું, આવી અનેક વિસંગતતાઓ જોવા મળતી જ હોય છે. તેમણે તો બીજ પણ બહારથી નથી લીધાં. છતાંય આવો ફેરફાર રંગસૂત્રોને કારણ કુદરતી રીતે જ થતો હોય છે. આ સિવાય બાળકના ઉછેરમાં પણ અનેક પરિબળો જેવાં કે શિક્ષણ, સમાજ અને તેના પરિવારના સંસ્કારોની છાપ પડતી જ હોય છે. માટે બહારથી બીજ લેતાં તે બાળક તેમના જેવું થશે તેવા માનસિક ડરથી હતભ્રત થવાની જરૂર નથી. આવો ફેરફાર, કુદરતી રીતે જન્મેલ બાળકોમાં કે બહારથી બીજ લીધા સિવાય જન્મેલ બાળકમાં આવો ફેરફાર રહેતો જ હોય છે. માટે આવા યુગલોએ આવી માન્યતાઓના વલયમાંથી બહાર આવવાની જરૂર છે. અને તેમની કૂખેથી જન્મેલ બાળકનાં માતા-પિતા બનવું છે તેવો દઢ સંકલ્પ અને મક્કમ મનોબળ રાખવું જોઈએ. આપનો નિર્ણય આપના એકના જીવન પૂરતો નથી પણ આપના પછી આપનું નામ અમર કરનાર કે સમાજમાં આપના જીવનકાળ પછી પણ આપનું નામ ચિરંજીવી રાખનાર અનેક પેઢીઓ માટેનો છે. માટે આપની જિંદગીનો આ મહત્ત્વપૂર્ણ નિર્ણય આપે સમજી-વિચારીને લેવો વાજબી છે.

હવે તો ઉંમર થઈ ગઈ

સંતાનપ્રાપ્તિ માટેનો ઉત્તમમાં ઉત્તમ સમયગાળો ૩૫ વર્ષ સુધીનો મેડિકલ સાયન્સ ગણે છે. આ તબક્કામાં નોર્મલ યુગલોને ગર્ભધારણ રહેવાની શક્યતા સવિશેષ રહેતી હોય છે. આ ઉંમરનો તબક્કો વિતાવ્યા પછી ગર્ભધારણ માટેના ચાન્સો ઘટતા રહે છે. ઘણાં યુગલો બાળક મેળવવા માટે નાનાં-મોટાં સેન્ટરોમાં

સારવાર માટે દસ્તક દેતાં રહેતાં હોય છે. અને આજે-કાલે સફળતા મળશે તેના ઈંતજારમાં ઉંમરના સીમાડા સુધી પહોંચી જાય છે. અથવા ઘણાં યુગલો એવું વિચારતાં હોય છે કે પ્રથમ સામાન્ય સારવાર જ કરાવાય જેમાં ખર્ચ ઓછો થાય છે. તેમ કરવા છતાંય સફળતા ન મળે કે બીજો કોઈ વિકલ્પ ન બચ્યો હોય ત્યારે જ IVFની આધુનિક સારવાર અપનાવાય. અથવા યુગલોની આ જ ગેરમાન્યતા તેમની સંતાનપ્રાપ્તિમાં અનેક વિઘ્નો જાતે જ ખડાં કરે છે. અને વર્ષો સુધી નિઃસંતાન તો રહે જ છે અને સાથેસાથે IVFની આધુનિક સારવારમાં પણ સફળતા મેળવવા માટે ઘણો સંઘર્ષ કરવો પડતો હોય છે. ઉંમર સાથે માથાના કેશ ચેત બની ગયા હોય, શરીર પર ઉંમરની કરચલીઓ દેખાતી હોય પણ આ બધા વચ્ચે હૈયામાં તો સંતાન માટેની આરજૂ તો બુલંદ પોકાર જ પાડતી હોય છે. પણ સાથે સાથે એવું પણ વિચારવા લાગે છે કે હવે તો અમારી ઉંમર થઈ ગઈ. હવે તો બાળક ન જ થાય એમ વિચારી મનોમન નિઃસંતાનપણું સ્વીકારી લે છે. અને તમામ પ્રકારની સારવારથી અલિપ્ત થઈ જાય છે. સંઘર્ષો સામે પોતાનાં હથિયાર હેઠાં મૂકી દે છે.

આવાં યુગલોને ખાસ જણાવવાનું કે આજે વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીનો યુગ છે. વિજ્ઞાને સંતાનપ્રાપ્તિ માટે શક્યતાઓનાં દ્વાર ખોલી નાખ્યાં છે. વિજ્ઞાનને ઉંમરનું આવરણ નડતું નથી. અમદાવાદ ચંપાબહેન અને ખેમચંદભાઈ પંચાલે વર્ષો સુધી તમામ પ્રકારની સારવાર લીધી છતાંય સફળતા ન મળી. અંતે ખેમચંદભાઈ ૫૩ વર્ષની ઉંમરે IVFની સારવારના શરણે આવે છે અને આ ઉંમરે તેમને સંતાનપ્રાપ્તિ થાય છે. એક બાળક થયા પછી થોડા સમય બાદ ચંપાબહેનની જિજ્ઞવિષા જન્મી કે મારે બીજું બાળક જોઈએ અને ખેમચંદભાઈ ૫૭ વર્ષની ઉંમરે ફરીથી IVFની સારવાર અપનાવતાં બીજું બાળક મેળવે છે. મોટી ઉંમરે સફળતા મળે પણ તે માટે જે તે યુગલનું અને ખાસ કરીને સ્ત્રીનું આરોગ્ય અને ફિટનેસ સારું હોવું એટલું જ જરૂરી છે. ચંપાબહેનનું આરોગ્ય અને ફિટનેસ સારું હોવાથી દાદીમા બનવાની ઉંમરે પણ બે વખત પોતાના સંતાનને જન્મ આપી શક્યાં. આ સિવાયના અસંખ્ય પેશન્ટો મોટી ઉંમરે સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવી ચૂક્યાં છે. ઘણી વાર એવું પણ બનતું જોવા મળ્યું છે કે જુવાનજોધ સંતાન અકસ્માત કે અન્ય કારણોસર અવસાન પામ્યા હોય ત્યારે આવાં યુગલોએ મોટી ઉંમરે ફરી સંતાન મેળવવા પ્રયત્ન કરવા પડે છે. પાટણના ભરતભાઈ મોદી બાવન વર્ષની ઉંમરે પોતાના પુત્રનું અવસાન થતાં બાળક મેળવવા વિચાર થાય છે અને IVFની સારવાર અપનાવતાં બે બાળકો મળે છે.

IVFથી ગમે તે ઉંમરે સંતાનપ્રાપ્તિ શક્ય છે જ આથી એવું ન માની લેવાય કે મોટી ઉંમરે સારવાર લેશું તોપણ સંતાન થવાનાં જ છે ને ! પણ અહીંયાં એ વાસ્તવિકતા જાણી લેવી જરૂરી છે કે મોટી ઉંમરે સંતાનપ્રાપ્તિ સહજ નથી હોતી. તેના માટે ઘણો સંઘર્ષ કરવો પડતો હોય છે. તેમને સારવાર પણ વધુ લેવી પડે છે. મોટી ઉંમરે બાળક સરળતાથી નથી થતું. તેની સામે નાની ઉંમરમાં જો આધુનિક સારવાર અપનાવી હોય તો બાળક ઓછા સંઘર્ષે સરળતાથી મળી જાય છે. અને બાળક સાથે વધારે સમય સુધી રહી તેના ભવિષ્યનું પ્લાનિંગ કરી શકાય છે. બાળકને ૨૦થી ૨૫ વર્ષ સુધી ઓછામાં ઓછી મા-બાપની જરૂરિયાત રહેતી હોય છે. બાળકનો બાળપણનો ઉછેર, શિક્ષણ, લગ્ન, એવી ઘણી બાબતોમાં મા-બાપની જવાબદારી રહેતી હોય છે. આથી નાની ઉંમરમાં બાળક મળી ગયું હોય તો બાળકના સારા ભવિષ્ય માટે સામાજિક આર્થિક જવાબદારી ઉઠાવી શકાય છે.

તેની સામે મોટી ઉંમરે સંતાન થયું હોય ત્યારે તે સંતાન મોટું થાય ત્યારે બેમાંથી એક હયાત ન હોય એવું પણ બની શકે છે. આવા સંજોગોમાં તેમના પછી તેમના બાળકનું શું ? એવું વિચારી આયોજન કરવું પડે છે. આમ તમામ પાસાંઓને નિહાળતાં નાની ઉંમરમાં બાળક મળી જાય તે બાળક, મા-બાપ એમ અન્ય ઘણાં બધાં પાસાંઓ માટે લાભકર્તા સાબિત થાય છે.

આમ જ્યાં નિષ્ફળતાથી યુગલો સારવારમાં અટકી જાય છે ત્યાંથી તો વિજ્ઞાનને વિચારવાની અને અપનાવવાની શરૂઆત થાય છે. આપના માટે સંતાન મેળવવા માટે IVFનો વિકલ્પ ખુલ્લો જ છે. જો યુગલ હિંમત, વિશ્વાસ અને મક્કમ મનોબળ સાથે આધુનિક સારવાર અપનાવે તો ચોક્કસ મોટી ઉંમરે પણ સંતાનપ્રાપ્તિ શક્ય છે જ. પણ એ સમયે આપની ઉંમરની સાથે આપનું આરોગ્ય અને ફિટનેસ સારાં હોવાં તે અતિ આવશ્યક છે. અકસ્માત કે અન્ય દુર્ઘટનામાં યુગલે સંતાન ગુમાવ્યાં હોય અને તેમને સંતાન માટે મોટી ઉંમરે આ સારવાર અપનાવી પડે તે વાજબી છે. બાકી જેને નાની ઉંમરમાં એટલે કે પહેલેથી જ સંતાનપ્રાપ્તિમાં મુશ્કેલી હોય, તો બે-ત્રણ વર્ષની સામાન્ય સારવારના તમામ સ્ટેજ અપનાવ્યા બાદ પણ સંતાન ન મળે તો તુરત જ IVFની સારવાર અપનાવી બાળક મેળવી લેવું જ જોઈએ. જેથી મોટી ઉંમરે બાળક થાય ત્યારે કરવો પડતો મુશ્કેલીનો સામનો ન કરવો પડે. પુરુષને ઉંમરનો તકાજો નડતો નથી. ૭૦ વર્ષની ઉંમરે પણ તે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે સક્ષમ જ રહેતા હોય છે જ્યારે સ્ત્રીઓમાં કુદરતી સંતાનપ્રાપ્તિ માટેનો તબક્કો વીતી ગયા બાદ સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવવા માટે ચોક્કસ

પ્રકારની સારવાર લેવી જ પડી છે. અને સ્ત્રીઓ પોતાનું બાળક મેળવવા માટે ગમે તે ઉંમરે પણ સારવાર લેવા તત્પર રહેતી જ હોય છે. જો આધુનિક સારવાર મોટી ઉંમરે લેવી જ પડે છે તો ત્યાં સુધીના જીવનનાં કીમતી વર્ષો બાળક વિના ગુમાવ્યા કરતાં નાની ઉંમરમાં જ સારવાર લઈ લીધી હોય તો જીવનની કેટલીય પળો વ્યર્થ વહી ગઈ તે ન જાય અને બાળક સાથે જીવનની અમૂલ્ય પળો આપણા જીવનની યાદગાર ક્ષણો બની જાય. પણ આ માટે યુગલોએ યોગ્ય સમયે યોગ્ય રીતે નિર્ણય લેવો જરૂરી છે. કોઈ પણ વસ્તુ તેના નિશ્ચિત સમયમાં મળે તો તે લાભદાયી વધારે રહે છે.

નસીબમાં જ બાળક નથી

ડોક્ટરો પણ છૂટી પડ્યા હોય ત્યારે

લગ્નજીવનનાં ઘણાં વર્ષો બાદ સામાન્ય સારવારથી માંડીને આયુર્વેદ અને દેશી ઔષધોનો સહારો લેવા છતાંય પણ સંતાનપ્રાપ્તિ ન થઈ હોય ત્યારે અથવા ગર્ભધારણ ન થઈ શકવા માટેની ગંભીર સમસ્યા હોય અને તે સમસ્યાના નિવારણ માટે તબીબે શક્ય તેટલા તમામ પ્રયાસો કર્યા હોય તેમ છતાંય રિઝલ્ટ ન મળતાં ખુદ ડોક્ટરે નાસીપાસ થઈને જણાવી દીધું હોય કે આપના માટે બાળક શક્ય નથી કે ગર્ભધારણ થઈ શકવાની કોઈ જ શક્યતા નથી. આમ કહી ડોક્ટરો છૂટી પડ્યા હોય ત્યારે યુગલો માની લેતાં હોય છે કે અમારા નસીબમાં જ બાળક નથી. હવે પ્રયત્ન કરવાનો કે સારવાર કરી પૈસા અને સમય વેડફવાનો કોઈ જ મતલબ નથી. આવું માની નિઃસંતાનપણાને મનોમન સ્વીકારી જીવનના પંથે નિરાશ થઈને બેસી જાય છે.

આવાં યુગલોએ ખાસ જાણવું જોઈએ કે આજે વિજ્ઞાનનો યુગ છે. આજના ટેકનોલોજીના યુગમાં કોઈ જ વસ્તુ અશક્ય નથી. આજે કોઈ જ રોગ અસાધ્ય નથી રહ્યો. સંતાનપ્રાપ્તિ કરવી એ હવે આજના યુગમાં શક્ય છે. માટે પ્રથમ તો આપના નસીબમાં બાળક જ નથી કે ડોક્ટરો છૂટી પડ્યા છે ત્યારે બાળક નહીં જ થાય એ માનસિકતા મનમાંથી ખંખેરી નાંખો. અને વિજ્ઞાનના આવિષ્કારોને અપનાવી હિંમતપૂર્વક આવેલી સમસ્યાનો નીડરતાથી સામનો કરો. સંતાનપ્રાપ્તિ માટે કુદરતી રીતે કોઈ મોટી સમસ્યાથી આપ પીડિત છો. આ સમસ્યા સામે જો હિંમતપૂર્વક લડી તેનો સામનો કરો. કદાચ સફળતાની શક્યતા ઓછી છે. પણ છે તો ખરીને ! આ વસ્તુ સ્વીકારી આગળ વધો, જ્યારે અન્ય ડોક્ટરે જણાવી દીધું છે અને આપ માનવા મજબૂર પણ એક સમયે થઈ ગયા

હતા તો આનાથી વધુ નુકસાન તો થઈ શકવાનું નથી પણ હિંમત અને વિશ્વાસથી સમસ્યા સામે લડવાથી આપનો સંતાનપ્રાપ્તિનો માર્ગ ખૂલી શકે છે. આપ સમજી લો કે બીજી બીમારી અને આ બીમારીમાં ફરક છે. આ બીમારીમાં સર્જનનું કામ કરવાનું છે. સફળતાની માત્રા અલ્પ પ્રમાણમાં છે. છતાંય હિંમતપૂર્વક પ્રયત્ન કરવાના છે. જેમ ખેતીવાડીમાં પાક પેદા થવાની કોઈ જ ગેરેન્ડી હોતી નથી કે પાક કેટલો થશે કેવો થશે. વર્ષ સારું જશે, ખરાબ જશે કે મધ્યમ રહેશે એવી અનિશ્ચિતતા હોવા છતાં ખેડૂતો જે શ્રદ્ધા, લાગણી અને વિશ્વાસ સાથે ખેતી કરે છે. પરિણામની ચિંતા કરતા નથી. ખેતીવાડીમાં ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરવાથી વધારે સારો પાક લઈ શકાય છે. આજે ખેતીવાડીમાં હાઈટેકનોલોજીનો ઉપયોગ થઈ રહ્યો છે. બીજ, છોડ, જમીનનું બંધારણ રોગ સામે લડી શકે તેવું વિજ્ઞાને ખેતીવાડી ક્ષેત્રે વિકસાવ્યું છે. જેને માણસો અપનાવી રહ્યા છે. તેવી જ રીતે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે પણ વિજ્ઞાને ઘણા વિકલ્પો IVFના માધ્યમથી ખોલી નાખ્યા છે. ગઈકાલની સંતાનપ્રાપ્તિ માટે અશક્ય લાગતી વાત આજના યુગમાં શક્ય બની ગઈ છે. આજે સંતાનપ્રાપ્તિ અશક્ય નથી રહી. આપના કેસમાં કદાચ એવું બન્યું હોય કે આપ સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવાર જ્યાં લેતા હો ત્યારે ડોક્ટર આપની ઊણપ અને તેના ઉપચાર માટે સમજી શક્યા ન હોય ત્યારે ડોક્ટર અને દર્દી હારીને નાસીપાસ થઈને આ નિર્ણય પર આવી જતા હોય છે. પણ બહાદુર અને આશાવાદી હોય તેઓ સારવાર લે છે. અને મહેનત કરે છે. અને બાળકરૂપી સફળતા જરૂર મેળવી શકે છે. આપની ઉંમર અને ગંભીર સમસ્યાઓ હોય તો આપે નિષ્ણાત ડોક્ટર પાસે સારવાર લેવી રહી તે માટે યોગ્ય સંસ્થાનની પસંદગી કરો કે આપના ચેલેન્જવાળા કેસમાં પણ ડોક્ટર આપને માટે સફળતા શોધી લાવે. આધુનિક સારવારથી જ સંતાનપ્રાપ્તિ શક્ય છે માટે IVFની સારવાર અપનાવો. અત્યાર સુધીમાં સારવાર લેવા છતાંય સંતાનપ્રાપ્તિ નથી થઈ માટે આધુનિક સારવારમાં આપની ગંભીર સમસ્યા હોય તો ટેકનોલોજીમાં ઉપયોગ કરી સારવારમાં થોડુંઘણું સમાધાન કરો. કેમકે જે આપની શારીરિક સમસ્યા છે તેનાથી મોઢું ફેરવી સંતાનપ્રાપ્તિમાં મુશ્કેલી પડી શકે છે માટે વિચારી જુઓ. મક્કમ નિર્ણય કરો કે સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવવી જ છે તો આપના માટે તમામ મુશ્કેલીઓ આસાન બની જશે.

અમદાવાદના નાદીરાબહેન અન્સારીને કુદરતી રીતે જ જન્મથી જ સમસ્યા હતી. ઉંમર વધતાં ખ્યાલ આવ્યો કે ગર્ભાશયનો બિલકુલ વિકાસ જ નહોતો થયેલ. આથી લગ્ન પહેલાં જ ડોક્ટરે સ્પષ્ટ જણાવી દીધેલ કે નાદીરાબહેન ક્યારેય

માતા નહિ જ બની શકે. આમ તેમના માતૃત્વની આશા પર પૂર્ણવિરામ મુકાઈ ગયું. આ સંજોગોમાં ટેકનોલોજીમાં વિશ્વાસ ધરાવનાર સજજાદ અન્સારી આ હકીકત જાણવા છતાં નાદીરાબહેન સાથે નિકાહ કરે છે અને લગ્ન બાદ તુરત જ બાવીશી સંસ્થાનમાં આવી આધુનિક સારવાર અપનાવે છે. અને ત્યાં IVFની સારવાર અપનાવતા અને નિષ્ણાત તબીબનું કૌશલ્ય, જ્ઞાન અને અનુભવે નાદીરાબહેનની કૂબેથી સંતાનપ્રાપ્તિ કરાવી આપી અશક્ય લાગતી વાતને શક્ય કરી બતાવી છે.

હેતલબહેન પંચાલ જેમની બંને ફેલોપિયન ટ્યૂબો નળીમાં ગર્ભ રહેવાથી ફાટી ગયેલ. તેઓ પણ સંતાન મેળવવા માટે અનેક ડોક્ટરશ્રી પાસે જઈ આવ્યા પણ બધી જ જગ્યાએથી એક જ જવાબ મળતો કે “સોરી” આપના માટે બાળક શક્ય નથી. બાળક દત્તક લઈ લો. અંતે હેતલબહેન બાવીશી સંસ્થાનમાં આવે છે. ત્યાં ડોક્ટર તેમની સમસ્યાની ચેલેન્જ સ્વીકારે છે અને IVFની સારવાર અપનાવવાનું કહેતાં વિકટ અને મુશ્કેલ માર્ગ હોવા છતાં હેતલબહેન તેમની કૂબેથી બે બાળકોને જન્મ આપે છે. આવા તો અસંખ્ય કિસ્સાઓ હાલ મોજૂદ છે. માટે આપે એવું માની લેવાની કોઈ જ જરૂરિયાત નથી કે આપના નસીબમાં બાળક જ નથી કે ડોક્ટરો છૂટી પડ્યા છે. માટે હવે ક્યારેય પણ બાળક નહિ જ થાય.

આપ નકારાત્મક વિચારોને ખંખેરી શ્રદ્ધા વિશ્વાસ અને ધીરજ સાથે આગળ વધી IVFની આધુનિક સારવાર અપનાવો તો હજુય પણ આપના માટે બાળક મેળવવાનાં દ્વાર ખુલ્લાં છે. કુદરતે કોઈ સ્ત્રીને વાંઝણી નથી બનાવી પણ હા નાની-મોટી સમસ્યાઓ કદાચ હોઈ શકે પણ આ સમસ્યા માટે ઉપચારો પણ વિજ્ઞાને શોધી આપ્યા છે. અને ગમે તેવી વિપરીત પરિસ્થિતિમાં પણ ચેલેન્જ સ્વીકારી સફળતા અપાવી શકે તેવા નિષ્ણાત ડોક્ટરો પણ છે જ. જરૂર છે યોગ્ય જગ્યાએ સારવારની પસંદગી કરવાની. સ્કૂલમાં વિદ્યાર્થી નાપાસ થાય તો તેને માટે માત્ર શિક્ષક કે સ્કૂલને દોષિત ન ગણી શકાય જે તે વિદ્યાર્થી જ દોષિત ગણાય માટે “જાગ્યા ત્યારથી સવાર” એમ માની આપનું જ બાળક મેળવી જીવનને સુધારવાની તકને અપનાવી લેજો.

ગેરમાન્યતાઓ

ગેરમાન્યતા

- (૧) ટેસ્ટટ્યૂબ બેબી સારવારનો અર્થ વિશેની વિટંબણાઓ.
 (૨) ટેસ્ટટ્યૂબ બેબી સારવારમાં ટ્વીન્સ કે ત્રિપલ બાળક જ જન્મતાં હોય.
 (૧) ટેસ્ટટ્યૂબ બેબી એટલે શું ?

ઘણાં નિઃસંતાન યુગલો કે સંતાનપ્રાપ્તિ કરી ચૂકેલ અને બીજાં સંતાન માટે IVF કરાવવાનું થાય ત્યારે ટેસ્ટટ્યૂબ બાળકનું નામ સાંભળી વિટંબણા અનુભવતા હોય છે કે બેબી એટલે દીકરી. આથી આ સારવારથી ફક્ત દીકરીઓ જ જન્મે છે એવું માનતા હોય છે. પણ આ માન્યતા સત્યથી તદ્દન વેગળી છે. ટેસ્ટટ્યૂબની સારવારનું સૌપ્રથમ સંશોધન ઇંગલેન્ડમાં વર્ષો પહેલાં થયું હતું. આ સારવાર અંતર્ગત સૌપ્રથમ ત્યાંના યુગલનાં બીજ લઈને તેને ફલિત કરી તે ગર્ભને ટેસ્ટટ્યૂબમાં ઉછેરવામાં આવ્યાં હતાં. આ તૈયાર થયેલ ગર્ભને પત્નીના ગર્ભાશયમાં પ્રત્યારોપણ કરવામાં આવે. સમય જતાં આ સ્ત્રીની કૂખેથી દીકરી જન્મી હતી ત્યારથી આ સારવારને ‘ટેસ્ટટ્યૂબ બેબી’નું નામ આપવામાં આવ્યું. બસ ત્યારથી સમગ્ર વિશ્વમાં આ સારવાર ટેસ્ટટ્યૂબ બેબીના નામથી પ્રચલિત બની ગઈ. ટેસ્ટટ્યૂબ બેબી સારવારને અંગ્રેજીમાં ઈન વિટ્રો ફર્ટિલાઈઝેશન કહેવામાં આવે છે. આ અંગ્રેજી નામ પરથી ગુજરાતી ભાષામાં તેનું અનુવાદ થતા તેનું નામ ટેસ્ટટ્યૂબ બેબી થયું. આમ અંગ્રેજી અને ગુજરાતી ભાષાના મૂળભૂત બંધારણ વચ્ચેના અનુવાદના તફાવતથી ઘણી વાર આવી ગેરસમજ ઊભી થાય છે. અંગ્રેજી ભાષામાં નવજાત શિશુ માટે બેબી શબ્દનો ઉપયોગ થાય છે. દીકરો કે દીકરી હોય પણ તાજેતરમાં જન્મેલ બાળકનું ત્યાં પશ્ચિમના દેશમાં બેબી કહેવામાં આવે છે. જ્યારે આપણી ગુજરાતી ભાષામાં આવાં નવજાત શિશુ માટે બાબા-બેબી શબ્દ વાપરતા હોઈએ છીએ. બાબો એટલે દીકરો અને બેબી એટલે દીકરી છે. પણ ગુજરાતી ભાષામાં બાબો કે બેબી શબ્દનું અપભ્રંશ થઈને આવેલો છે. શુદ્ધ ગુજરાતીમાં તો દીકરો કે દીકરીનો જ ઉલ્લેખ છે.

આમ ટેસ્ટટ્યૂબ બેબીની સારવારમાં ફક્ત દીકરીઓ જ જન્મે છે તે વાત તદ્દન ખોટી અને બેબુનિયાદ છે. આ સારવારનું સંશોધન પશ્ચિમના દેશમાં થયું છે અને ત્યાં દીકરા-દીકરીને અંગ્રેજીમાં બેબી કહેતા હોવાથી આ સારવારને આ નામ આપ્યું છે. બાકી ટેસ્ટટ્યૂબ બેબી સારવારથી ઘણાંબધાં યુગલોને ત્યાં દીકરાઓ જન્મ્યા છે. દીકરાઓ જન્મ્યા હોય તેવા અસંખ્ય કિસ્સાઓ હાલ સમાજમાં મોજૂદ જ છે. આપ આ સારવાર અપનાવી ચૂકેલાં લાખો દંપતીઓની મુલાકાત કરો કે તેમની બાયોડેટા તપાસો ત્યારે આપને જ ખ્યાલ આવી જશે કે કેટલાંય દંપતીઓને ત્યાં દીકરાઓ જન્મ્યા જ છે. આમ અંગ્રેજીમાં નામાંકરણ બેબીવાળા શબ્દોથી ભરમાશો નહિ ખોટી માન્યતાઓના મહેલ બનાવી આ સારવારને ખોટા દષ્ટિકોણથી નિહાળશો નહિ, ટેસ્ટટ્યૂબ બેબીની સારવારમાં દીકરો કે દીકરી જન્મવાના સરખેસરખા ૫૦% ૫૦% ચાન્સ હોય છે. દીકરો-દીકરી જન્મવી એ કુદરતને આધીન છે. આપણે તેમાં કશું કરી શકતા નથી. કુદરતી ગર્ભધારણમાં દીકરો કે દીકરી જન્મવી જેટલી સાહજિક પ્રક્રિયા છે તેટલી જ સાહજિક પ્રક્રિયા પણ ટેસ્ટટ્યૂબ બેબી સારવારમાં દીકરા-દીકરી જન્મવાની રહેલી છે.

માટે દીકરા-દીકરીની ગેરમાન્યતાઓની ગાંઠ મનમાં ન વાળશો. આમ IVFની સારવાર અપનાવી આપ સંતાનપ્રાપ્તિ કરો એ જ આપનું પ્રથમ ધ્યેય હોવું જોઈએ. અમારું પણ એક જ ધ્યેય છે કે આપ આપની શેર માટીની ખોટને આપના સંતાન માટેની આરજૂ આ સારવાર થકી પૂર્ણ કરો. પરિશ્રમ કરવો એ આપણા હાથની વાત છે. ફળ આપવું એ વિજ્ઞાન અને ડોક્ટરના હાથની વાત છે અને ફળ કેવું અને કયા સ્વરૂપે આપવું એ તો કુદરતના જ હાથની વાત છે.

(૨) IVFની સારવારમાં ટ્રૂવીન્સ કે ત્રિપલ બાળકો જ જન્મે તેવી ગેરમાન્યતાઓ

આજના કાળઝાળ મોંઘવારીના સમયમાં બે માણસોનું ગુજરાન ચલાવવું પણ મુશ્કેલ બની જતું હોય છે. આવકના સ્રોત સીમિત હોય ત્યારે એક કરતાં વધારે સંતાનની જવાબદારી ઉપાડવી એ ઘણો વિકટ પ્રશ્ન મા-બાપ માટે બનતો હોય છે. બાળકના જન્મથી માંડીને તેનો ઉછેર, શિક્ષણ, ખોરાક, પોશાક અને અન્ય જીવનજરૂરી ચીજવસ્તુઓની પૂર્તિ કરવી, લગ્ન કરવાં, ઘર બનાવવું આવી અનેક જવાબદારીવાળાં કામો મા-બાપે કરવાનાં હોય છે. આથી વધારે સંતાનો હોય તો તેની જવાબદારી ઉપાડવામાં તેમની કમર વળી જાય છે.

તો એની સામે સુખીસંપન્ન અને ધનાઢ્ય પરિવારનાં યુગલોને આર્થિક કોઈ જ સમસ્યા ન હોવા છતાંય તેઓ એક સંતાનનો આગ્રહ રાખતા હોય છે. તેમના મંતવ્ય મુજબ એક બાળક હોય તો તેની પાછળ પૂરતું ધ્યાન આપી શકાય. બાળકને જે સુખની અપેક્ષા હોય તે સારી રીતે આપી શકાય. આવાં યુગલો માટે દીકરા કે દીકરી માટે કોઈ જ આગ્રહ નથી હોતો. એક બાળક પૂરતું છે તેવું માની સંતોષ અનુભવે છે. આથી આ સુખી યુગલો એક બાળકનો આગ્રહ રાખે છે.

આ પરિસ્થિતિ જોતાં આજનાં મા-બાપ એક જ સંતાન માટેની ઝંખના રાખતાં હોય છે. જેથી એક સંતાનની પરવરીશ સારી રીતે કરી શકે. બાળકની તમામ જરૂરિયાત સંતોષી શકે. પણ જ્યારે કોઈ જ સંતાન ન હોય અને IVFની સારવાર કરવાની થાય અને IVFથી સંતાનપ્રાપ્તિ થઈ શકે તેમ હોય ત્યારે આવાં યુગલો એવું વિચારે છે કે IVFની સારવારમાં મોટા ભાગે ટ્રીન્સ કે ત્રિપલ બાળકો જ પેદા થાય. આવું માનતાં યુગલો આ સારવાર માટે અચકાય છે. તેમાંય બંને પતિ-પત્ની સર્વિસ કરતાં હોય ત્યારે એક બાળકનો ઉછેર કરવો એ પણ તેમના માટે પ્રાણપ્રશ્ન બની રહેતો હોય છે. સીંગલ ફેમિલીમાં રહેતાં યુગલો એકસાથે બે કે બેથી વધુ બાળકોની જવાબદારી ઉઠાવી શકતાં નથી. એ જવાબદારી ઉઠાવવામાં તેમનું ખુદનું જીવન જવાબદારીના બોજ તળે દટાઈ જાય છે.

જે યુગલો એવું માનતાં હોય કે IVFની સારવારથી ટ્રીન્સ કે ત્રિપલ બાળકો જ જન્મે તે વાત તદ્દન ખોટી છે. IVFની સારવારમાં મોટા ભાગે એક જ બાળક જન્મતું હોય છે. જ્યારે IVFની સારવારમાં ૧૫% કિસ્સાઓમાં ટ્રીન્સ બાળકો જન્મતાં હોય છે. જ્યારે ત્રિપલ બાળકો તો ૧%થી પણ ઓછા કિસ્સામાં જન્મતાં હોય છે. માટે દરેક IVF કરાવવાવાળા પેશન્ટને બે કે ત્રણ બાળકો જન્મે તે વાત દરેક યુગલોના કિસ્સામાં બનતું નથી. ઘણા પેશન્ટનો આગ્રહ બે બાળકો મેળવવાનો હોય ત્યારે સ્ત્રી-પુરુષના બીજથી બનેલ ગર્ભને ગર્ભાશયમાં પ્રત્યારોપણ કરવામાં આવે ત્યારે ૫ સારા ગર્ભનું પ્રત્યારોપણ કરવામાં આવે છે. એ પછી તે સ્ત્રીનું ગર્ભાશય વધારે ફળદ્રુપ અને તંદુરસ્ત હોય તો તે સ્ત્રીને ટ્રીન્સ બાળકો રહેવાની શક્યતા રહેતી હોય છે. ઘણી વખત સંજોગોવશાત બે-ત્રણ ગર્ભ ગર્ભાશયમાં ઊછરી જતા હોય છે ત્યારે યુગલો ચિંતિત બની જતાં હોય છે. એક સમયે કદાચ ત્રણ કે તેથી વધુ ગર્ભથી ગર્ભધારણ થયું હોય તો ગભરાવાની કોઈ જ જરૂરિયાત નથી. આમ વધારે ગર્ભ રહ્યા હોય

તો આપની જરૂરિયાત મુજબના જ ગર્ભ આપ રાખી શકો છો. આજે ટેકનોલોજીના યુગમાં તે શક્ય છે. અને આ સામાન્ય અને સહજ પ્રક્રિયા છે. જો આપની ઇચ્છા એક જ સંતાન રાખવાની હોય તો એક જ સંતાન જન્મી શકે છે. આમ જે-તે યુગલની મંજૂરી અને તેમની માન્યતાને આધારે એક કે બે બાળકો જન્માવી શકે છે. જે-તે યુગલની ઇચ્છા અનુસાર જ ડૉક્ટર ગર્ભને ચોક્કસ સંખ્યામાં પ્રત્યારોપણ કરતા હોય છે.

બીજી બાજુ એવું પણ બનતું હોય છે કે IVFની સારવાર માટે આવતાં યુગલો મોટા ભાગે ઘણી મોટી ઉંમરે આ સારવાર અપનાવતાં હોય છે. મોટી ઉંમરે તેમનાં બીજ અને શરીરની કાર્યક્ષમતા પણ ઘટી ગયેલી હોય છે. શરીરમાં અનેક સમસ્યાઓના અવરોધો પણ હોય છે. આ પરિસ્થિતિને કારણે તેઓ વર્ષો સુધી નિઃસંતાન રહ્યાં હોય છે. આવાં યુગલોને ઝડપથી સંતાનપ્રાપ્તિ થઈ જાય તે માટે ક્યારેક ચારથી પાંચ ગર્ભનું પ્રત્યારોપણ કરવામાં આવતું હોય છે. જેથી ઝડપથી તેઓ સંતાન મેળવી શકે. પાંચમાંથી એકાદ ગર્ભ માંડ રહેતો હોય છે તેથી એક જ સારવારમાં જે-તે યુગલોની ઇચ્છા અનુસાર આપ કેટલાં સંતાન જોઈએ છે તે આપની મરજી મુજબ જ સંતાન મેળવી શકો છો. માટે આ ગેરમાન્યતાથી ગભરાઈ ટેન્શન અનુભવવાની કોઈ જ જરૂરિયાત નથી.

આ તો પરદેશી સારવાર કહેવાય

ભારત જેવા સંસ્કૃતિપ્રધાન દેશમાં આ સારવારયોગ્ય ન કહેવાય.

દેશ દેશ વચ્ચે સરહદોના સીમાડાઓ હોય પણ સારવાર ટેકનોલોજી કે વિજ્ઞાનના આવિષ્કારોને કોઈ જ સરહદના સીમાડાઓ નથી હોતા. આજે ગ્લોબલાઈઝેશન થઈ રહ્યું છે. દુનિયા આજે વિકાસના પંથે તીવ્ર ગતિએ દોટ મૂકી છે ત્યારે વિચારવાની વસ્તુ એ છે કે વિજ્ઞાન એ શું છે ? માનવજીવનના વિકાસ અને સુખાકારી માટે વિજ્ઞાનનો ફાળો ઘણોબધો રહેલો છે. કોઈ પણ દેશે કે વૈજ્ઞાનિકે કરેલી શોધ માનવજાતિ માટે સુખાકારી અને જીવનના નૂતન અભિગમને પદાર્પણ કરનારી હોય તો તે શોધ સમગ્ર વિશ્વ માટે આવકારદાયક છે. પૈડાની શોધ, વીજળી, ટેલિવિઝન, વિમાન, કૃષિ, આરોગ્ય, એજ્યુકેશન એમ દરેક ક્ષેત્રમાં થયેલા સંશોધનથી માનવજીવનનો મૂળભૂત આયામ બદલાઈ ગયો છે. જીવનનો આયામ બદલનાર આ સંશોધનના પ્રણેતા કોણ કે કયા દેશના છે તેની સાથે માનવજાતિને કશું લેવાદેવા નથી. દુનિયાના ૮૦% માણસોને વિજ્ઞાનની શોધોના પ્રણેતાઓની ખબર જ નથી છતાં સમગ્ર વિશ્વના શિક્ષિત

કે અશિક્ષિત તમામ લોકો આ સંશોધનોને અપનાવે છે. માણસની મૂળભૂત જરૂરિયાત જે તે માણસની પોતાની જ રહે છે. માણસ ગોરો હોય, કાળો હોય ભારતીય કે ચાઈનીસ હોય પણ બધાની સારવાર અંગેની જરૂરિયાતનો ઉપયોગ કરવાનો અભિગમ તો એકસરખો જ હોય છે. આજે વિશ્વ સારવાર ક્ષેત્રે સાચી અને સારી બાબતને સહજ અને સહર્ષતાથી સ્વીકારે છે. આયુર્વેદ અને યોગ એ આપણા દેશમાં ઋષિવૃંદોએ ઉદ્ભવ કરેલી સારવાર અંગેની પ્રણાલી છે. આજે આયુર્વેદ અને યોગ એ સમગ્ર વિશ્વમાં આવકારદાયક બન્યું છે. દુનિયાના તમામ દેશમાં આયુર્વેદ અને યોગ સ્વીકૃત બન્યાં છે. આજે અસંખ્ય લોકો યોગના પ્રશિક્ષણ માટે ભારતમાં આવે છે અને યોગને અપનાવે છે. કહેવાનો મતલબ એ છે કે કોઈ સારવાર કે કોઈ વસ્તુને વિશ્વ કે માનવ સાચી અને સારી સાબિત કરી શકે તો તેને સમગ્ર વિશ્વ અપનાવે જ છે. કહેવાય છે કે સારા વિચારોને ક્યારેય કોઈ રોકી શકતું નથી તેનો પ્રચાર આપોઆપ થઈ જાય છે. આપણી ઘણીબધી સારવારો વિદેશોમાં સ્વીકારાય છે. તો તેની સામે આપણે પણ વિદેશમાં સંશોધન થયેલી ઘણીબધી સારવારો સ્વીકારી છે. શરીર છે તો બીમારી રહેવાની અને બીમારી હોય ત્યારે તેનો ઉપચાર અને સારવાર લેવી એ મનુષ્યમાત્રની પ્રાથમિક જરૂરિયાત છે. એ બીમારી સામાન્ય તાવથી માંડીને કેન્સર, ટી.બી., ડાયાબિટીસ કે વંધ્યત્વ જેવી કોઈ પણ હોઈ શકે. ક્યારેક અકસ્માતો થવાથી શરીરની શારીરિક ઈજાઓ માટે સારવાર અતિઆવશ્યક બની રહે છે. આપણને બીમારી છે તો તે બીમારી કે રોગ સામે નિયંત્રણ લાદી કે તે બીમારીનું નિવારણ કરી શકે તે સારવારનું જ મહત્ત્વ હોય છે અને હોવું જોઈએ. માનવરોગો સામે લડી રોગ સામે નિયંત્રણ મેળવી કે રોગને નાથી તેના પર અંકુશ મૂકનારી સારવારને સરહદના કે દેશના સીમાડાઓ ક્યારેય નથી નડતા. આપણી જરૂરિયાત અને આપણા રોગનો પ્રકાર જાણી આપણે સ્વેચ્છાએ આ સારવાર અપનાવતા હોઈએ છીએ. IVFની સારવારની શોધ પરિશ્રમના દેશમાં થઈ હતી પણ તેના સાચાં અને સારાં પરિણામો સમગ્ર દુનિયાના માણસોએ અનુભવ્યાં છે તેથી આ સારવાર વિશ્વમાં આજે પ્રચલિત બની છે. જેવી રીતે કેન્સર, ટી.બી., ડાયાબિટીસ કે અન્ય બીમારી માટેની સારવાર કે દવાઓ પ્રચલિત બની છે તેવી જ રીતે IVFની સારવાર પ્રચલિત બની છે. આજે માનવરોગ સામે ઉપયોગમાં લેવામાં આવતી ૮૦%થી વધારે દવાઓના સંશોધનો તો પશ્ચિમના દેશોમાં જ થયેલા છે. આથી આ તમામ સારવારને પશ્ચિમી સારવાર કહી જ શકાય. પણ મેડિકલ સાયન્સની પ્રાથમિક જરૂરિયાત રોગો સામે લડવાની સારવાર

અપનાવાનો છે. IVFની સારવારની શરૂઆત ભારતમાં ૮૦ના દાયકામાં થઈ છે. છેલ્લાં ૨૫ વર્ષથી ભારતમાં વંધ્યત્વ નિવારણ માટે IVFની સારવાર પ્રચલિત છે. શરૂઆતમાં આ સારવાર અપનાવવાવાળા યુગલોની સંખ્યા ઓછી હતી પણ જેમજેમ સરખાઈ અને તેના સુખદ ફળ જાણતાં થતાં આજે IVFની સારવારને અસંખ્ય લોકો અપનાવી રહ્યા છે. દુનિયાભરમાં IVFથી લાખો બાળકો જન્મી ચૂક્યાં છે.

આમ કોઈ પણ રોગની સારવાર એ તો બીમારી કે રોગને નાબૂદ કરી દર્દીને સાજોનરવો રાખવાની એક પદ્ધતિ જ છે તેને સ્વીકારવામાં કોઈ ક્ષોભ કે હીનતાનો ભાવ ન જ હોવો જોઈએ. સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની IVFની સારવારમાં નિંદા કરવા લાયક કે તેનાથી દૂર રહેવા માટેનું નક્કર કોઈ જ કારણ નથી છતાંય ક્યારેક સમાજ કે આપણા કુટુંબનાં લોકો આ સારવારને ભેદભાવ ભરી નજરોથી જ નિહાળવાનું દુષ્કાર્ય કરે છે. આપણા આ પૂર્વગ્રહ કે લઘુતાગ્રંથિથી જાણતા-અજાણતાં કેટલાંય નિઃસંતાન યુગલોને અન્યાય કરવાનું કાર્ય કરી રહ્યા છીએ તેનો કદાચ આપણને ખુદને સાચો અંદાજ નથી. આજે વિશ્વ ૨૧મી સદી તરફ આગેફૂચ કરી રહ્યું છે ત્યારે ૧૭મી ૧૮મી સદીની માનસિકતા લઈ વિકસિત વિશ્વ સાથે કદમ નહિ મિલાવી શકીએ માટે નિઃસંતાન યુગલોએ પોતાના બાળક મેળવવા માટેની સારવારની પસંદગી કરતી વખતે IVFની સારવારને વંધ્યત્વ નિવારણ માટેની અન્ય સારવાર જેવી જ કે તેનો જ અત્યંત આધુનિક ભાગ છે તેવું સમજી લેવું જોઈએ. આપના માટે સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવી જીવનભરની ખુશીઓ હાંસલ કરવાનો સવાલ છે ત્યારે સારવાર માટેનો નિર્ણય આપનો જ હોવો જોઈએ. આપનો નિર્ણય જ આપના ભવિષ્યના નિર્માણનો સુખનો સિતારો બની રહેનાર છે. ત્યારે સ્વદેશી કે વિદેશી સારવારની ભેદરેખામાં અટવાયા વગર આપના માટે શું લાભકર્તા છે તે સમજી સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવાર અપનાવો.

આ તો અધર્મ કહેવાય

ધર્મ અને અધર્મની રૂપરેખામાં જ વિશ્વ અવલંબિત બન્યું છે પણ આજે સાચો ધર્મ કોને કહેવો કે માનવો આ વિચારધારામાં સમગ્ર વિશ્વ અટવાયું છે. ધર્મ એટલે શું ? ઈશ્વરની સમીપ લાવી આપે કે ઈશ્વરનો સાક્ષાત્કાર કરાવે તે ધર્મ અથવા એમ કહી શકાય કે ઈશ્વરની સમીપ પહોંચવાના પથ પર પગરણ કરાવે તે ધર્મ. આજે સમાજના મોટા ભાગના માણસો પોતાને ધાર્મિક ગણી રહ્યા છે જો સમાજમાં ધર્મના પંથે ચાલવાવાળો આટલો મોટો વિશાળ સમૂહ હોય

તો તેમાં ઈશ્વરનો સાક્ષાત્કાર કરી શક્યા હોય તેવા કેટલા હોવા જોઈએ ? પણ આવા મનુષ્યો તો સમાજમાં ભાગ્યે જ જોવા મળે છે. અરે ઈશ્વરને ન મળાય તો કાંઈ નહિ પણ તેની સમીપ પહોંચેલા કેટલા ? તેના સમીપ નહિ તો તેને મેળવવાના સાચા પથ સુધી પહોંચેલા ધર્મ અનુયાયીઓ કેટલા ! આપણે સચ્ચાઈથી આંખો મીંચી દઈશું. મારા મતે સૌથી મોટો ધર્મ માનવધર્મ છે. જો તમારી પાસે દષ્ટિ હશે તો ઈશ્વરની સમીપ છો તેવો અહેસાસ અહીંયાં જ થઈ જશે. કોઈ દિનદુખિયાની સેવામાં, ભૂખ્યાને અન્ન, તરસ્યાને પાણી, મા-બાપની સેવા, રોગીનો ઇલાજ અને નાના બાળકમાં જોઈ લો જરૂર તમને ઈશ્વર દેખાશે. ઈશ્વરનો અહેસાસ થશે જ. એમાંય બાળકને તો આપણા ધર્મગ્રંથોમાં ઈશ્વરનું સ્વરૂપ જ ગણ્યા છે. બાળકને જુઓ એટલે થોડેઘણે અંશે તમે ઈશ્વરની સમીપ છો તેવો અહેસાસ થશે. આપણા હિન્દુ, મુસ્લિમ, પારસી, શીખ, જૈન એમ કોઈ પણ ધર્મનો પાયો આપણા આ ધર્મગ્રંથો પર જ સ્થપાયેલો છે અને આ ધર્મગ્રંથોના ચીલે ચાલવું એ જ ધર્મ છે. આ ગ્રંથોની કથનીની વિરુદ્ધ ચાલી ઈર્ષા, નિંદા, ચોરી, જૂઠ, હિંસા, હરામનું લેવું, પરપીડનવૃત્તિ આ સમાજના અધર્મના માપદંડો કહી શકાય. ધર્મના માપદંડોમાં ક્યાંય પણ કોઈ પણ પ્રકારના રોગની સારવારને અધર્મ કહ્યો નથી. આ ધર્મનાં પ્રતીક એવાં ભગવદ્ ગીતા, કુરાને શરીફ, બાઈબલના એકેએક પન્નાઓ ઊલટાવીને અંદર આલેખાયેલી એક એક તવારીખના શબ્દોને મહેસૂસ કરી જુઓ પણ ક્યાંય કોઈ પણ રોગ માટેની સારવારને અધર્મ તરીકે આલેખેલી જોવા મળતી નથી.

બીજું કે ધર્મ સાથે માનવતા મૂલ્યોનું રક્ષણ અને સંવર્ધનની વાત પણ વણાયેલી છે. જે-તે સમયના સંજોગો અને સમય પ્રમાણે ધર્મવડાએ, સમાજના નેતાઓએ કઈ રીતે વર્તવું જોઈએ, કેવી રીતે જીવવું જોઈએ જેથી સામાન્યમાં સામાન્ય દિન-હીન અને નિઃસહાય માણસો પણ સારી રીતે જીવી શકે તેવી વ્યવસ્થા કરવામાં આવેલી તે ધર્મ, હિન્દુ, મુસ્લિમ, શીખ, જૈન ધર્મના પયગંબરો તેમના વિચારો, વાણી અને વર્તનને આધારે અને તે વખતની ઉપલબ્ધ જરૂરિયાતો અને જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરનાર સાધનોને આધારે સારવાર, સુરક્ષા અને સુખવાદની વાતો એ વખતના ધર્મવડાઓએ કરી હતી. એ વખતે તેમને કરેલી સારવાર, સુરક્ષા અને સુખવાદ કે ધર્મ વિશે કરેલી વાતો યોગ્ય હતી પણ સમયના પરિવર્તન સાથે અને આજના વર્તમાન સમયમાં એ સમયના ધર્મવડાઓની વાત જ માનીને ચાલવું તે આજના જમાનામાં યોગ્ય નથી ત્યારે વિજ્ઞાનની શોધો આજના જેટલી નહોતી આજે વિજ્ઞાનની વિપુલ તકો દરેક ક્ષેત્રમાં છે. સારવાર,

સુરક્ષા અને સુખવાદનો આયામ પણ બદલાયો છે. ધર્મ આચરણના નીતિ-નિયમોમાં પણ વિજ્ઞાન આવી ગયું છે. પહેલા ગમે તેટલાં બાળકો સ્વીકાર્ય હતાં. આજે ઓછાં બાળકો રાખવાની વાત સ્વીકાર્ય છે. આજે ઓછા બાળક માટે બાળકો ન થવા દેવાનાં અનેક સાધનોનો ઉપયોગ સમાજ કરે છે જેનો ઉલ્લેખ ધર્મગ્રંથોમાં નથી. મોબાઇલ કે અન્ય અસંખ્ય એવા આવિષ્કારોનો ઉપયોગ આપણે કરીએ છીએ જેની કોઈ વાત ધર્મવડાએ કરેલી નથી. કારણ કે એ વખતે એ જમાનામાં આ શોધો નહોતી. આથી તેનો ઉલ્લેખ ધર્મગ્રંથોમાં પણ નથી કે ધર્મવડાઓએ પણ કહી નહોતી. પહેલાંના જમાનામાં જીવન જીવવાના માટે યુદ્ધો થતાં હતાં આજે તે પરિસ્થિતિ નથી રહી. આ વાસ્તવિકતા સ્વીકારવી જ રહી. આપણા ધર્મમાં કહ્યું છે તેમ આપણે પાળતા નથી કે પાળી શકતા નથી. ચુસ્ત ધર્મગુરુઓ માટે પણ ધર્મગ્રંથોમાં આલેખાયેલી વસ્તુ મુજબ ચાલવું મુશ્કેલ છે. આપણે સગવડિયા ધર્મમાં માનીએ છીએ. ધર્મમાં વ્યસન, ફેશન, મદીરા, ખાન-પાન, પરસ્ત્રી મા, એવા અનેક વ્યભિચારો પર મનાઈ ફરમાવેલી છે. છૂત-અછૂત, માસિક ધર્મમાં અડવું નહિ, બાળકીને દૂધપીતી કરવી, સતીપ્રથા, વિધવા-વિવાહની મનાઈ. આવી અનેક વાતો ધર્મમાં હતી કે ધર્મગ્રંથોમાં વણાયેલી છે. આજે તેમાંથી કેટલાનું આપણે પાલન કરીને ચાલીએ છીએ. જીવન અને સમય પ્રમાણે છૂટછાટ આપણે કે આપણા સમાજે કરી છે અને કરતો રહેશે. તેમાં કાંઈ ખોટું પણ નથી.

જ્યારે સારવાર કે રોગ કે બીમારી સામે લડવાની વાત આવે અને તેમાંય ધર્મની વાત આગળ ધરી બેસી રહીએ એ તો આત્મહત્યા કરવા બરોબર છે. શરીર છે તો બીમારી આવવાની અને બીમારી આવે તો તેની સારવાર જરૂરી છે. રોગો સામે નિર્યત્રણ મેળવવા માટેની સારવારની પ્રથા દેવો, ઋષિમુનિઓ, ઈસુ કે મોહમંદ પયગંબરના સમયથી ચાલતી આવી છે. આજે કદાચ ટેકનોલોજીના યુગમાં સારવારનું સ્વરૂપ બદલાયું છે. બાકી વસ્તુ તો એની એ જ છે. હિન્દુ ધર્મના આદેશ તરીકે રામાયણને પવિત્ર પુસ્તક ગણીએ છીએ એ રામાયણમાં રામના પિતા દશરથ રાજાને પણ સંતાનપ્રાપ્તિ માટે સારવારનો સહારો લેવો પડ્યો હતો. મહાભારત કાળના પાંડવો અને કૌરવોના જન્મની વાતો આપણો ધર્મ કે આપણા ધર્મગુરુઓ સહજતાથી સ્વીકારી શકતા હોય તો IVFથી જન્મેલ બાળકને કેમ ન સ્વીકાર્ય ગણાય ? IVFની સારવારમાં પવિત્ર ન હોય અને સમાજની સમાજવ્યવસ્થા ખોરવાઈ જાય તેવું કોઈ તત્ત્વ નથી કે આપણે આ સારવારને નાપાક કહી શકીએ. નિ:સંતાનપણની સારવાર જ નહિ

પણ બીમારી માટેની કોઈ પણ સારવાર ધર્મ-અધર્મની રૂપરેખાથી પર છે. આપણે ત્યાં હજારો વર્ષ પહેલા બીમારી સામે લડવા માટે આયુર્વેદની એક જ સારવાર હતી. તેથી તેનો જ ઉપયોગ થતો. પણ આજે વિજ્ઞાનના આવિષ્કારથી સારવારના અનેક વિકલ્પો ખૂલ્યા છે. સારવારની રીતો બદલાઈ છે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે નવા નવા આવિષ્કારોથી અનેક સારવારો ઉપલબ્ધ બની છે. જેમાં IVFની સારવાર તેમાંની એક છે. પહેલા સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની જે સારવાર હતી તે આજે નવા આયામ સાથે આપણી સમક્ષ આવી છે અને આજથી પચ્ચીસ વર્ષ બાદ હજુ પણ સારવારમાં આમૂલ પરિવર્તનો આવશે જ. તે વખતે પણ મનુષ્ય તેનો સ્વીકાર કરી અપનાવાના જ છે. આપણા ધર્મગુરુઓ બીમાર પડે છે ત્યારે આવી આધુનિક સારવાર અપનાવે જ છે. આજે તો દરેક ધર્મના વડાઓ રોગ સામે લડનાર આધુનિક સારવારને વધારે મહત્ત્વ આપે છે. આ જ ધર્મગુરુઓ સમાજના લોકોની સુખાકારી માટે નિઃસ્વાર્થ ભાવે આધુનિક હોસ્પિટલો બનાવે છે. નારીઉત્થાન માટે અનેક પ્રયત્નો કરે છે. સત્ય સાંઈબાબાએ શિક્ષણ, આરોગ્ય, નારીઉત્થાન માટે કેટલુંયે કાર્ય કર્યું છે. આવા તો અસંખ્ય ધર્મગુરુઓએ આધુનિક સારવારનો લાભ સામાન્યમાં સામાન્ય માણસો લઈ શકે તે માટે દવાખાનાઓ અને હોસ્પિટલો ચલાવે છે. બસ નિઃસંતાનપણું પણ એ આમ બીમારી છે. અને IVF એ તેની એક સહજ અને સરળ સંતાનપ્રાપ્તિ કરી આપતી સારવાર જ છે. આપણે દરેક ધર્મનું સન્માન કરીએ છીએ તેમને શતવાર વંદન છે. કોઈ પણ ધર્મ કે ધર્મવડાઓ ક્યારેય તમને દુઃખી કરતા નથી કે દુઃખી કરવા માંગતા પણ નથી. બાળક એ પોતે જ ભગવાન છે. ઈશ્વરની પ્રતિકૃતિ જ આ બાળક છે. આ બાળક દ્વારા ઈશ્વરનો અહેસાસ કરાવી શકતી IVFની સારવાર નાપાક કે અધર્મ ન જ હોઈ શકે. માટે ધર્મ-અધર્મના વિષયકમાં આપનું જીવન આપના જીવનની બાળક મેળવવા માટેની ખુશી રગદોળાઈ ન જાય તે ખાસ જોવું જરૂરી છે. આપણા ધર્મને ટકાવવા વાળો આ સમાજ છે અને સમાજ ટકાવવા માટે નવા નવા બાળકોનો જન્મ જરૂરી છે. અને બાળક મેળવવામાં મુશ્કેલી હોય તો તેની સારવાર જરૂરી છે. સારવારમાં IVFની સારવાર ઝડપથી સંતાનપ્રાપ્તિ કરાવી આપતી મહત્ત્વની સારવાર છે તે માનવું રહ્યું.

શ્રદ્ધા કે અંધશ્રદ્ધા

શ્રદ્ધા એ ઈશ્વરની સમીપ પહોંચાડનાર દીવાદાંડી છે. શ્રદ્ધાની આંગળી પકડી ઘનઘોર મુસીબતો વચ્ચેથી માર્ગ કાઢી શકાય છે. શ્રદ્ધાથી નૈતિક બળ

મળે છે. શ્રદ્ધા જ મંજિલ સુધી પહોંચવાની પ્રેરણા બક્ષે છે. શ્રદ્ધાથી પથ્થરની મૂર્તિમાં પણ પ્રાણ પૂરી શકાય છે. પણ ક્યારેક શ્રદ્ધાના અતિરેકમાંથી અંધશ્રદ્ધાનો જન્મ થતો હોય છે. આ અંધશ્રદ્ધા મનુષ્યો, સમાજ કે દેશ માટે ઘાતક બની શકે છે. શ્રદ્ધા તારે છે તો અંધશ્રદ્ધા ડુબાડે છે. અંધશ્રદ્ધાના પરિતાપમાં જીવનની કેટલીય સુખદ ઘણો અકાળે મૂરઝાઈ પણ જાય છે. જીવનમાં શ્રદ્ધા જરૂરી છે તો સાથેસાથે અંધશ્રદ્ધાથી ચેતતા રહેવું પણ એટલું જ જરૂરી છે. ઘણાં નિઃસંતાન યુગલો અંધશ્રદ્ધાની કેડીએ જ ચાલવાનું મુનાસિબ સમજે છે. વર્ષો સુધી આ કેડીઓ અવિરત ચાલ્યા કરવા છતાંય સંતાનપ્રાપ્તિની મંજિલ સુધી નથી પહોંચી શકતા. આપ આપને માન્ય અને યોગ્ય લાગે તે દેવ, દેવી, ઈશ્વર, અલ્લાહ માટે શ્રદ્ધા રાખી શકો છો. આ શ્રદ્ધા જ આપના કઠિનમાં કઠિન કામ આસાન બનાવી દે છે. પણ તેની સાથોસાથ વાસ્તવિકતાને નજર અંદાજ ન કરાય. શારીરિક કે માનસિક કોઈ પણ પ્રકારની બીમારી વખતે શ્રદ્ધાનું અતિક્રમણ કરી તેને અંધશ્રદ્ધાનું સ્વરૂપ આપી તેના જ સહારે બેસી રહેવાથી રોગ મહાકાય સ્વરૂપ ધારણ કરી લેતો હોય છે. બીમારી માટે દવા અને દુવા બંને જરૂરી છે. ઘણી વાર એકલી દુવા પણ કામ નથી આવતી તો ઘણી વાર એકલી દવા પણ ધાર્યું પરિણામ નથી લાવી શકતી. માટે બંને વસ્તુ જરૂરી છે. કોઈ પણ બીમારીની સારવાર માટે દેવ, દેવી કે અલ્લાહની મનાઈ નથી હોતી. આપણને અકસ્માત કે શરીરની નાનીમોટી ગંભીર ઈજાઓ કે શરીરની બીમારીઓ માટે સારવાર લેવી જ પડે છે. ફક્ત અંધશ્રદ્ધાના આંચલ તળે બેસી રહેવાથી આપણી સમસ્યા તો દૂર નથી જ થતી પણ ક્યારેક આ અંધશ્રદ્ધા આપણા જીવનને મોતના મુખમાં ધકેલી નાંખે છે. ગાડી કે વ્હીકલ ચલાવવા માટે ઊર્જાની જરૂર પડે જ એ કાંઈ શ્રદ્ધા રાખવાથી નથી ચાલી શકતી. બસ એવું જ આપણા પંચતત્ત્વોથી બનેલા આ શરીરનું છે. શરીર છે તો બીમારી આવે તે સહજ વાત છે. અને એટલી જ સહજ વાત છે કે બીમારી હોય તો તેની સારવાર લેવી જ પડે. હા શ્રદ્ધા આપને રોગ સામે લડવા માટેનું નૈતિક બળ અને સારવાર માટેની પ્રેરણા જરૂર આપે છે. આપને સંતાનપ્રાપ્તિ માટે સમસ્યાઓ છે તો એ સમસ્યાના નિવારણ માટે સારવાર જરૂરી છે. માત્ર અંધશ્રદ્ધાથી પ્રેરાઈ બાધા કે મન્નતનાં આવરણો રાખવાથી સંતાનપ્રાપ્તિ નથી થતી. ઘણા એવા પણ સમાજો છે કે સારવાર લઈશું તો દેવ-દેવી રુકશે. અમારા પર અલ્લાહનો કોપ ઉતરશે એવું માની સારવારથી દૂર રહે છે, પરિણામે તેમને બાળકથી વંચિત રહેવું પડે છે. ઈશ્વર, અલ્લાહ માટે તેનાં દરેક સંતાનો સરખાં જ છે. તેમના ભક્તોની ખુશીથી તેઓ પણ ખુશ જ

થતા હોય છે. બાળક એ તો ઈશ્વરનું જ રૂપ છે. ખુદાની જ પ્રતિકૃતિ છે. બાળક એ જ ભગવાન છે તો એ ખુદા સમા બાળક મેળવવા માટેની સારવારથી ઈશ્વર કેમ નારાજ હોઈ શકે ? જો ખુદા ઈશ્વરને માની કૂખેથી બાળક બની જન્મવું ગમતું હોય તો દરેક સ્ત્રીની કૂખેથી બાળક જન્મે તેવું ઈશ્વર ઇચ્છતો જ હોય છે. બાળક તો ઈશ્વરને પ્રાણથીયે વહાલો છે તો બાળકરૂપી ભગવાનને જન્મ અપાવવા માટે અવરોધતાં પરિભળોને નાથવાનું કાર્ય કરવું એમાં તો ઈશ્વર જ રાજી છે. ઈશ્વરની મરજીનું જ આપ કાર્ય કરો છો. તેમાં ઈશ્વર ક્યારેય નારાજ ન હોઈ શકે. કોઈ દેવ-દેવી સારવાર લેવાથી કોપાયમાન ન જ થાય. સતી ક્યારેય શ્રાપ આપે જ નહિ. મા તેના બાળકનું ખરાબ ક્યારેય નથી ઇચ્છતી.

દરેક ધર્મ સનાતન કાળથી એવું કહેતો આવ્યો છે કે સમાજના અસ્તિત્વ માટે બાળકો હોવાં જરૂરી છે. તેના વગર સમાજનું અસ્તિત્વ શક્ય નથી. કોઈ પણ ધર્મ પણ બાળકને પેદા કરવાને અધર્મ નથી ગણતો.

માટે અંધશ્રદ્ધાના આસન પર પલાંઠી વાળીને બેસી રહેવાથી સંતાનપ્રાપ્તિની શક્યતા નહિવત છે. આપની સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સમસ્યા નિવારણ માટે એકલા અંધશ્રદ્ધાના હથિયાર વડે ન લડી શકાય. પણ આપ સારવારનું શસ્ત્ર અને શ્રદ્ધાની ઢાલ સાથે રાખી મુસીબતોની સામે લડશો તો ચોક્કસ આપને સંતાનરૂપી સફળતા મળશે જ. આજે નિઃસંતાનપણાના આવરણને હટાવવા માટે સામાન્ય સારવારથી માંડીને IVF જેવા અદ્યતન અને ધારદાર શસ્ત્રો ઉપાડવાની અને ત્યારે સફળતા આપની ગોદમાં અવશ્ય હશે જ.

બાળકના ભવિષ્યનું શું ?

સંતાનપ્રાપ્તિ કરતાં પહેલાં દરેક યુગલ પોતાના બાળકના ભવિષ્ય વિશે ચિંતિત રહેતું હોય છે અને આ ખૂબ જ સાહજિક અને વાસ્તવિક પ્રક્રિયા છે. આ ચિંતા દરેક મા-બાપને હોવી જ જોઈએ. બાળકના જન્મથી માંડીને બાળકનું બાળપણ, શિક્ષણ, આરોગ્ય, લગ્નજીવન, આવાસ અને નોકરી-ધંધો આ સર્વે બાબતોમાં મા-બાપ તરીકે વિશેષ જવાબદારી અદા કરવાની રહેતી હોય છે. બાળકને પણ મા-બાપનો સાથ ૨૦-૨૫ વર્ષ સુધી તો જોઈતો જ હોય છે.

આ બાબતે વિચારવું અને તેનું આગોતરું આયોજન કરવું તદ્દન વાજબી છે. પણ ઘણાં યુગલોના મનમાં એવા પણ પ્રશ્નો ઉદ્ભવતા હોય છે કે અમને IVFની સારવારથી બાળક થયું તો અમારા બાળકને પણ સંતાનપ્રાપ્તિ કરતી

વખતે IVFની સારવાર જ લેવી પડે ? કે કુદરતી રીતે તેમને ત્યાં બાળક થાય ? પ્રથમ તો અત્યારે આવાં યુગલોએ હાલ પોતાની સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની વાત કે સારવારને મહત્ત્વ આપવું જોઈએ. અત્યારે આપનું બાળક જન્મે પછી તેના વિશે વિચારવું યોગ્ય ગણાય. આપને ત્યાં IVFથી બાળક જન્મી ચૂક્યા બાદ જ્યારે તે યુવાન થશે ત્યાં સુધીમાં વિજ્ઞાન આજના કરતાં પણ અનેકગણું આધુનિક બની ચૂક્યું હશે. આપના જન્મ વખતે આપના મા-બાપે કદાચ IVFની સારવારની કલ્પના પણ નહિ કરી હોય. અને આજે આપણે આવતા ૨૫ વર્ષ બાદની સારવારની કલ્પના નથી કરી શકતા તેવી સારવાર પણ મોજૂદ હશે જ. માટે અત્યારથી કે જ્યારે આપનું બાળક આપને મળ્યું જ નથી ત્યારે આપ આપણા બાળકના બાળકની ચિંતા રાખો તો તે કદાચ વધારે પડતી કહી શકાય. તેમ છતાંય આપના મનમાં ઉકેલ લાવી શકો છો અને નિશ્ચિત થઈ સંતાન પ્રાપ્ત કરી બાળકનું ઊજળું ભવિષ્ય સાકાર કરવું કાંઈ અઘરું નથી.

દુવિધાઓ

બાળક પહેલાં કે કારકિર્દી

જીવનનો સારો ધ્યેય શું ?

દરેક માણસ અથાગ પરિશ્રમ કરી આર્થિક સધ્ધરતા કે સંપત્તિ મેળવવાનો પ્રયત્ન કરે છે. તો ક્યારેક આર્થિક સંપત્તિની સાથે સાથે યશ, નામના, કીર્તિ, પદ, પ્રતિષ્ઠા, માન-સન્માન મેળવવા જેવી લાગણીઓની પણ અપેક્ષા રાખે છે. સમાજમાં મોભાદાર બન્યા પછી કે વ્યવસાયમાં પ્રતિષ્ઠિત બન્યા પછી કે ભૌતિક તમામ સુખ-સુવિધા મેળવી કે ભોગવી લીધા પછી જીવનમાં પરમસંતોષનો ઓડકાર આવશે ? આપે જે ધાર્યું તે મેળવ્યું, ભોગવ્યું એ પછીની એણણા તો મનમાં રહેવાની જ. તેનું શું કરશો ? દરેક માણસને સાંજ પડે ઘરે આવવું જ પડે છે. ઘરે આવ્યા પછી આપના સમાજના સભ્યો, કે વ્યાવસાયિક સંબંધીઓ તમારી પાસે નહિ હોય, એ સમયે તમારી સાથે તમારું કુટુંબ અને તમારાં સ્વજનો જ હોય છે. આ સમયે તમારા આખા દિવસનો થાક, તમારા વ્યવસાયના તનાવો કે તમારી દોડધામનો થાક કોણ દૂર કરશે ? આપના આ થાક કે તનાવને આપના માસૂમ બાળકનું એક ખિલખિલાટ હાસ્ય એક નાની અમથી હરકત આપના થાકને આપના તનાવને ઓગાળી નાંખશે. બાળકનું દોડીને તમને વળગી પડવું, તમારા ખોળામાં માથું રાખીને બાળકનું સૂઈ જવું આવી માસૂમ, નટખટ અને બાળકની નિર્દોષ અદાઓથી તમારો દિવસભરનો જ નહિ પણ જીવનભરનો થાક, તણાવને પળવારમાં ઓગાળી નાખે છે. આપ પ્રફુલ્લિત અને તરોતાજા બની જાવ છો. ભૌતિક કે વ્યવસાયિક સિદ્ધિનો આનંદ પળવાર ટકે છે જ્યારે બાળક રૂપી ખુશી અવિરત રહે છે. બાળક સાથે ખર્ચેલો થોડોક સમય વેડફાતો નથી પણ તમને તાજગી, જોમ અને જુસ્સો પૂરો પાડે છે. જે તમારી બાકીની વ્યાવસાયિક પ્રવૃત્તિ તથા તમારા વિકાસ માટે સૌથી મોટું પ્રેરક બળ બની રહે છે. આપનું સંતાન ક્યારેય આપના વિકાસમાં અવરોધક બનતું નથી.

સત્ય ઘટના

મહેસાણાના હિરેન પટેલ પોતાની ફેક્ટરી ધરાવે છે. તેઓ છત્રાલ જી.આઈ.ડી.સી.માં પોતાની વાલ્વના ગેજ બનાવવાના કામમાં કાયમ વ્યસ્ત રહેતા. તેમના કહેવા મુજબ “બાળકો નહોતાં ત્યારે ધંધા-રોજગારનું કામ પત્યા પછી પણ કલાકો સુધી ઘરની બહાર રહેતો અને મને એવું લાગતું કે હું મારા વ્યવસાય પાછળ ખૂબ ધ્યાન આપી રહ્યો છું તેથી ઘરે રાત્રે પણ સમયસર પહોંચી શકતો નથી. પણ આજે ઘરમાં બાળક આવ્યા પછી બધું કામ જલદી જલદી પતાવીને વહેલી તકે મારા બાળક પાસે પહોંચી જવાની ઇચ્છા થાય છે અને હું શક્ય તેટલો વહેલો ઘરે પહોંચી જાઉં છું. તેનાથી મારી પત્ની, મારાં માતા-પિતા અને બાળક ખુશ રહે છે. પારિવારિક સંબંધો વધુ સુમેળભર્યા બન્યા છે. આ બધા કરતાં હું પોતે જ વધારે ખુશ રહું છું. મારા વ્યવસાયમાં કોઈ ફરક પડ્યો નથી, પરંતુ વ્યવસાય કરવાનો વધુ જુસ્સો મળ્યો છે. પહેલાં એમ થતું કે કમાઉં છું તો કોના માટે ? પણ આજે મારો દષ્ટિકોણ બદલાયો છે અને થાય છે કે મારા પછી આ સંભાળનાર મારો બાળક છે. જે મને આગળ વધવાની સતત પ્રેરણા આપે છે.

ઉપરોક્ત સત્ય ઘટનાથી પ્રેરણા મળે છે કે કારકિર્દીના નિર્માણ કે વિકાસ માટે સંતાન બાધક નથી.

માટે વિચારવું રહ્યું -

- આપના નોકરી-ધંધા જેટલું મહત્ત્વ સંતાનપ્રાપ્તિનું છે તે સમજો.
- સંતાનપ્રાપ્તિથી આપની કારકિર્દી બનાવવા માટેના સમયમાં ઘટાડો થતો નથી.
- વ્યવસાયના કે નોકરીમાં સેટલ થવા માટે સમયમર્યાદાની અવધી સુનિશ્ચિત કરો. ક્યાંય એવું ન બને કે વ્યવસાયના વિકાસ માટે વર્ષોનો સમય નીકળી જાય અને સંતાનપ્રાપ્તિનો યોગ્ય સમય વેડફાઈ ન જાય તે જુઓ.
- આપની કારકિર્દી એ માત્ર જીવનનો એક ભાગ છે જ્યારે આપનું સંતાન આપનું સર્વસ્વ, આપનું સંપૂર્ણ ખુશીઓથી ભરેલું જીવન છે તે ન ભૂલશો.
- પતિ-પત્ની બંને વ્યવસાય કરતાં હોય ત્યારે બંનેના અનુકૂળ હોય તેવા સમયગાળાનું સંતાનપ્રાપ્તિ માટે પ્લાનિંગ કરો.
- આધુનિક સારવારથી ઝડપી સંતાનપ્રાપ્તિ થઈ જતાં આપનો સમય બચે છે. માટે સમયને અનુરૂપ સારવારનો વિકલ્પ વિચારો.
- કારકિર્દીના નિર્માણ માટે આખી જિંદગીનો સમય આપની પાસે રહેવાનો છે પણ સંતાનપ્રાપ્તિ માટે આખું જીવન આપની પાસે નથી તે ધ્યાનમાં રાખો.

- સંતાનપ્રાપ્તિ એ આપના માટે બોજારૂપ નથી પણ વધુ કાર્ય કરી વધુ કમાવવા માટેનું પ્રેરણાદાયી સ્ત્રોત છે. જે આપને સતત જોમ અને જુસ્સો પૂરો પાડે છે.
- સંતાનપ્રાપ્તિ માટે કોઈ સમસ્યા હોય તો નિષ્ણાત ડોક્ટર કે અદ્યતન હોસ્પિટલમાં સારવારનો આગ્રહ રાખો.

પાછલી ઉંમરે શું કરશો ?

ઘણી વખત એવું બનવાજોગ છે કે વ્યાવસાયિક કારકિર્દીના નિર્માણ-વિકાસ અર્થે રાત-દિવસ સતત દોડધામ અને પરિશ્રમ થકી જીવનનાં કીમતી વર્ષો વહી જતાં હોય છે એ વખતે વિચારીએ કે નોકરી-ધંધામાં સેટલ થઈ જવું પછી સંતાનપ્રાપ્તિ થાય તો બાળક માટે વધુ સમય ફાળવી શકાશે. પણ ક્યારેક આ નિર્ણય જોખમી (ઘાતક) બની શકે છે.

કેવી રીતે -

- ઉંમર વધતાં શરીરનું સ્વાસ્થ્ય કથળવા લાગે છે.
- સ્ત્રી પાત્રમાં ગર્ભધારણની શક્યતા ઉંમર વધતાં ઘટવા લાગે છે.
- મોટી ઉંમરે બી.પી., ડાયાબિટીસ, થાઈરોઈડ સંબંધી બીમારી વિશેષ રહેવાની શક્યતા રહે છે જે ગર્ભધાન અને પ્રસૂતિ વખતે મુશ્કેલી સર્જી શકે છે.
- બાળક ન હોવાનો માનસિક તણાવ ધંધા-રોજગારમાં વિપરીત અસર કરે છે.
- સ્ત્રી પાત્રને કુટુંબમાં, સમાજમાં, સામાજિક પ્રસંગમાં સતત સંતાન ન હોવાનો હીનતાનો ભાવ અનુભવાય છે.
- ગુસ્સો, આવેગ, ચીડિયાપણું, નાની-નાની વાતમાં ઝઘડાનાં ઉગ્ર સ્વરૂપો રચાય છે.
- દાદા-દાદીની મહેચ્છા હૈયામાં તીરની જેમ ભોંકાયા કરે છે.
- ક્યારેક લોકોની નિંદા-કૂથલીનો ભોગ બનવું પડે છે.
- સંપત્તિ કે વ્યવસાય કોના માટે વિસ્તારવાં તેવા નકારાત્મક ભાવો પેદા થાય છે.
- બાળકના ભવિષ્યનિર્માણ માટે પૂરતો સમય આપી શકાતો નથી.

આમ મોટી ઉંમરે સંતાનપ્રાપ્તિ અંગે કારકિર્દીને કારણે વિચારવું એ બાળક, જે-તે યુગલ અને સમગ્ર કુટુંબ માટે કોઈ પણ રીતે સર્વથા યોગ્ય નથી. કદાચ પરિસ્થિતિ એવી અનાયાસે સર્જાઈ હોય ત્યારે મોટી ઉંમરે સંતાન-

પ્રાપ્તિની વાત વાજબી લેખાય. બાકી તો જે-તે ઘટનાક્રમ માટેના જિંમ્મેદાર આપણે છીએ.

બાળક દત્તક લેવું શું ખોટું ?

સારવારની પીડા સહન કરી સમય, પૈસા બગાડવા કરતાં બાળક દત્તક લઈ લેવું સારું.

જ્યારે સંતાનવાંસ્થુ યુગલ સંતાનપ્રાપ્તિ માટે સારવારના માધ્યમથી દર-દર ભટકતા જુએ ત્યારે અથવા સારવારમાં વારંવાર નિષ્ફળતા જ મળે ત્યારે સારવાર અગાઉ જ કે સારવારની નિષ્ફળતાથી નાસીપાસ થઈ જાય છે. સારવાર માટે વારંવાર સમય આપી દવાખાને જવું, શારીરિક તપાસ કરાવવી, દવાઓ, ઈજેક્શનો કે નાનાં-મોટાં ઓપરેશનોનાં નામ સાંભળતાં જ અમુક યુગલોને કમકમાટી આવી જાય છે. ક્યારેક સારવારમાં દવાઓથી શરીર બગડી જશે તેવી ભીતિ સ્ત્રીઓમાં સતત રહ્યા કરતી હોય છે. આમ સારવારમાં વારંવાર મળતી નિષ્ફળતાથી કે સારવારના સહન કરવા પડતા દર્દના અહેસાસની બીકથી સ્ત્રીઓ સતત તનાવ અને ડર અનુભવ્યા કરે છે. એવા સમયે યુગલો મનમાં નક્કી કરી લેતાં હોય છે કે આ બધું સહન કરવું, ખર્ચ કરવો, માનસિક ટેન્શનમાં રહેવું અને આ બધું કરવા છતાં પણ જો નિષ્ફળતા મળે ત્યારે તેની વેદનાથી હૈયું ચિરાઈ જાય તેટલું દુઃખ થાય તેના કરતાં તો તૈયાર બાળક જ દત્તક લઈ લેવું સારું જેથી કરી આ તનાવભરી પરિસ્થિતિ અને પીડામાંથી તો બચી શકાય. આવું માની સારવારનું કદમ ઉપાડતાં જ નથી અને તૈયાર બાળક લેવાની તજવીજમાં રહે છે.

બાળક દત્તક લેવામાં સૌથી મોટો ફાયદો એ છે કે નિઃસંતાન યુગલને બાળક મળી જાય છે અને અનાથ બાળકને માતા-પિતાનો સહારો મળી જાય છે. બાળક માટેની અનિશ્ચિતતાનો અંત આવી જાય છે અને માતા-પિતાને ખુશીનો અહેસાસ થાય છે. દત્તક બાળક મેળવવા માટે પણ સંઘર્ષ તો કરવો જ પડે છે. બાળક લેવા માટે અનેક સંસ્થાઓનાં ચક્કર કાપવાં પડે છે. આ ચક્કર કાપ્યા બાદ બાળક મળે તો તેની પાછળ નીતિનિયમ મુજબનો ખર્ચ કરવો પડે છે. સરકારી દફતરે રજિસ્ટ્રેશન કરાવવું, ડોક્ટરી સર્ટિફિકેટ પણ રજૂ કરવું પડે છે. બાળક વિનામૂલ્યે મળતું જ નથી. દત્તક બાળક લીધા પછી એ વાત જગજાહેર બની જાય છે. બાળકની ઉંમર નાની હોય અને સમજણ ન હોય ત્યાં સુધી વાંધો નથી આવતો પણ બાળક મોટું થાય ત્યારે પરપીડન વૃત્તિ ધરાવતા માણસો કે સમાજ આ બાળકને સરચાઈ જણાવે છે કે તું તો દત્તક લીધેલ છે તારાં સાચાં મા-બાપ આ નથી પણ બીજાં કોઈક જ છે. ક્યારેક મા-બાપ બાળકના સારા

ભવિષ્ય માટે કે તેની ખોટી જીદ સામે લાલ આંખ કરે ત્યારે લોકો આવાં બાળકોને કહે કે જો તારાં સાચાં મા-બાપ નથી માટે તને આવું કરે છે ત્યારે બાળકમાં લાગણીનો તનાવ ઉદ્ભવે છે. જેનાં ગંભીર પરિણામો આવતાં હોય છે. આવા કિસ્સાઓ સમાજમાં બનેલા છે.

જીવનમાં સમાધાનકારી વલણ માટે દત્તક બાળકનો રસ્તો યોગ્ય ગણાય પણ આ સમાધાનકારી વલણથી સ્ત્રીનું માતૃત્વનું સુખ છીનવાઈ જાય છે. કોઈ પણ સ્ત્રી માટે જીવનનો સૌથી સૌભાગ્યનો દિન માતૃત્વ ધારણ કરવાનો હોય છે. જ્યાં સુધી સ્ત્રી માતૃત્વ ધારણ નથી કરતી ત્યાં સુધી પોતાની જાતને અપૂર્ણ સ્ત્રી તરીકે અનુભવે છે. ગર્ભધારણ વખતે પતિ-પત્નીનો જે સુખનો અહેસાસ હોય છે તે શબ્દોથી વર્ણવી શકાય નહિ. માની કૂખમાં પોતાના બાળકનો વિકાસ થતો હોય અને ઉદરમાં બાળકનાં સ્પંદનોથી જે ખુશીનો રોમાંચ થાય તે તો માતા જ્યારે ગર્ભવતી બને તેને જ અહેસાસ થાય. માની કૂખમાં બાળક હોય ત્યારથી જ માતા અને બાળક વચ્ચે લાગણીસભર મૂક સંવાદનો નાતો જોડાઈ જાય છે. લાગણીનો સેતુ રચાઈ જાય છે. પોતાના બાળક માટે ઊઠવા-બેસવા અને ખાવા-પીવામાં પોતાની જાતને ગાળી નાખે છે. આમ નવ માસમાં પોતાના બાળક સાથે અતૂટ નાતો બંધાય પછી બાળકના જન્મ વખતે જ્યારે પ્રથમ વખત પ્રસવની વેદના સહન કરી પોતાના સંતાનનું મુખ નિહાળે છે અને બાળકને પ્રથમવાર ગોદમાં લઈ પેટ ભરાવતી હોય ત્યારે બાળકનો નાજુક સ્પર્શનો જે ખુશીનો અહેસાસ થાય તે દુનિયાની કોઈ પણ ખુશીથી વિશેષ હોય છે. માના બાળકને હાલરડાં ગાઈને સૂવડાવવું, તેની કાલીઘેલી ભાષામાં સંવાદો, તેની વર્તણૂકથી જે નિજાનંદ મળે છે તે સ્વર્ગસુખથી પણ વિશેષ હોય છે. બાળકને દત્તક લેવાથી સ્ત્રી આ સુખથી સંપૂર્ણ વંચિત રહી જાય છે.

આજના વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના યુગમાં આપનું ખુદનું બાળક મળી જ શકે તેવી શક્યતા હોય તો શા માટે ખુદનું બાળક મેળવવાનો પ્રયત્ન ન કરવો ? આવાં યુગલો દત્તક બાળક માટે કેમ વિચારે છે તેનાં કારણો ઢંઢેળો. આ નિર્ણય લેવા માટે આપ શાંત ચિત્તે વિચારો. અત્યાર સુધી નિઃસંતાન રહેવા માટે પુરુષબીજની ખામીની સમસ્યા હોય તો પુરુષે તેના અહમ્ને એક બાજુ મૂકીને વિચારવું રહ્યું કે તમારા બીજથી બાળક મળી શકે તેમ ન હોય ત્યારે તમારા વાંકે સ્ત્રીને માતૃત્વના સુખથી વંચિત કેમ રાખો છો ? અત્યારે પુરુષબીજને ડોનેટ લેવાની ખૂબ જ સરળ અને સહજ પદ્ધતિનો વિકલ્પ છે. કદાચ આ વાત અપનાવવી પતિ માટે માનસિક રીતે મુશ્કેલી હશે પણ જ્યારે ખુદનું બાળક

મેળવવા માટેનો કોઈ જ વિકલ્પ બચ્યો નથી ત્યારે આ નિર્ણય લો છો. બીજ બહારથી લઈ બાળક મળે તેમાં આપની પત્નીનાં તો પોતાનાં બીજ તો હશે. જ્યારે દત્તક બાળક લેવામાં તો આપના બંનેમાંથી કોઈનાં પણ બીજ નહિ હોય. તેના કરતાં આપની પત્નીનાં બીજ તો પોતાના રહેશે અને આપની પત્નીને માતૃત્વનું સુખ આપ આપી શકશો. અંતે પુરુષબીજ બહારથી લઈ સંતાનપ્રાપ્તિ કરવાવાળા આપ એકલા તો નથી જ. આ પ્રથા સનાતન કાળથી ચાલી આવી છે. હજારો વર્ષો પહેલાં પણ પુરુષબીજનું દાન લઈ સંતાનપ્રાપ્તિ કરવામાં આવતી જ હતી. આ પ્રથા આપનાથી નવેસરથી શરૂઆત થતી નથી. પહેલાં પુરુષબીજ અસાધારણ રીતે દાનમાં લેવાતું હતું. જ્યારે આજે ટેકનોલોજીના યુગમાં ખૂબ જ સરળ અને તદ્દન વાસ્તવિકતાથી લેવામાં આવે છે. પુરુષમાં ખામી છે એવી કદાચ સ્ત્રીમાં ખામી હોય અને બાળક મળી શકે તેમ ન હોય ત્યારે આવા ઘણા કેસમાં જોયું છે કે પુરુષ બાળક મેળવવા માટે બહારથી સ્ત્રીબીજ લેવામાં શરમ કે સંકોચ અનુભવતો નથી. જ્યારે સામે પત્ની પણ તુરત જ સહમતિ આપતી હોય છે. પુરુષબીજ બહારથી લઈ માતા બનવામાં પણ સ્ત્રીની સહમતિ જ હોય છે. બસ જરૂર છે આપના અહમ્ને એક બાજુ મૂકી થોડા ટકામાં સમાધાનકારી વલણ અખત્યાર કરવાની. IVFની સારવાર અપનાવવાથી સ્ત્રી કે પુરુષમાં બીજની ખામી હોય તો હવે નિઃસંતાન નથી રહેવું પડતું. જીવનમાં અન્ય બીમારીમાં પણ આપણે આવું થોડુંઘણું સમાધાન કરતા જ હોઈએ છીએ. તો તેમાં ક્ષોભ રાખવાની જરૂર જ નથી. માટે એવું વિચારો કે દત્તક બાળકમાં તો પુરુષબીજ અને સ્ત્રીબીજ બંને કોઈકનાં જ હોય છે. જ્યારે આવી સમસ્યાવાળા કેસમાં પુરુષ કે સ્ત્રી બેમાંથી એકના તો પોતાનાં બીજ રહે છે.

ઘણી વખત એવું બનતું હોય છે કે વર્ષો સુધીની સારવાર અને તેમાં મળેલી નિષ્ફળતાથી થાકી જઈએ છીએ ત્યારે કદાચ આવો નિર્ણય હતાશામાં લઈ લેતા હોઈએ છીએ કે હવે દત્તક બાળક જ લઈ લેવું છે પણ ક્યારેક આ નિર્ણય સ્મશાનવૈરાગ્ય જેવા લાંબા ગાળે લાગે છે. સમય જતાં આ વૈરાગ્યની પળો વીખરાવા લાગે છે. જીવનમાં એવા ડંખ રહ્યા કરે છે કે અમારી પાસે પૈસા હતા, સમય હતો, સારવારની જોગવાઈ પણ હતી છતાંય આ સારવાર અપનાવી કેમ અમારું બાળક ન રાખ્યું ? જ્યારે આવી ભાવનાઓ હૈયામાં ડંખ્યા કરે ત્યારે કદાચ આપણા હાથમાંથી ઘણીબધી તકો સરકી ગયેલી હોય છે. અને પસ્તાવા સિવાયનો કોઈ જ વિકલ્પ બચતો નથી.

આપને સમસ્યા હોય તો દત્તક બાળક લેતાં પહેલા આપના જ બાળક માટેની શક્યતા વિશે યોગ્ય સેન્ટરોમાં જઈ નિષ્ણાત ડૉક્ટર પાસે માર્ગદર્શન મેળવો અને ત્યાર પછી આપની સમક્ષ બાળક મેળવવા માટેની જે સારવાર શક્ય છે તેના વિશે વિચારો પછી યોગ્ય નિર્ણય લો. કદાચ એવું તો નથી બન્યું ને કે સામાન્ય ડૉક્ટરે અધકચરી માહિતી આપી હોય અને આપ એ માહિતીના આધારે ભ્રમમાં રહી આ નિર્ણય લઈ રહ્યા હો તેવું તો નથી બન્યું ને ? વિચારો.

સંતાનપ્રાપ્તિ માટે IVF એ ઘણા રસ્તાઓ આસાન બનાવી આપ્યા છે જે કદાચ પહેલાં નહોતા. આથી આવાં યુગલોએ નાર્હિંમત બન્યા સિવાય મક્કમ મનોબળ વડે આપના દિલને ઢંઢોળી આપના દિલને પૂછો કે ખુદનું બાળક અને દત્તક લીધેલ તૈયાર બાળકમાંથી આપનું મન શું પસંદ કરે છે ? અને પછી આપ નિર્ણય લો. આ અંગેનો યથાયોગ્ય નિર્ણય આપનો આપની જીવનભરની ખુશી માટે બની રહેવાનો છે.

સત્ય ઘટના

વીરમગામના હમીદાબહેન રસૂલ ભાટીને સંતાનપ્રાપ્તિ માટે મુશ્કેલી હતી. વર્ષો સુધી સારવાર કરવા છતાંય સફળતા ન મળતાં અમરીન નામની દીકરીને દત્તક લીધી પણ મનમાં તો બાળક મેળવવાની ઝંખનાની જ્યોત જલતી જ રહી હતી. જે તેમને ચેન નહોતી પડવા દેતી. અંતે તેઓ ખુદના બાળક માટે તડપતા રહેતા હતા. સારવાર પણ ચાલુ જ રાખી હતી. અંતે IVFની સારવાર અપનાવી તેમનું ખુદનું બાળક મેળવી જીવનમાં પરમતૃપ્તિનો અહેસાસ કરે છે. આવાં કેટલાંય યુગલો હાલ મોજૂદ છે કે શરૂઆતમાં નિષ્ફળતા મળતા થાકીને બાળક દત્તક લઈ લે છે અને એ જ યુગલોએ થોડા સમય પછી ખુદના બાળક માટે વલખી ખુદનું બાળક મેળવવા પ્રયત્ન કરતાં રહે છે અને IVFની સારવાર અપનાવી તેઓ ખુદના બાળકનાં માતા-પિતા પણ બની ચૂક્યાં છે.

એક બાળક પછી શું ?

એક બાળક બાદ બીજું બાળક મેળવતી વખતે પણ IVF જ કરાવવું પડે ?

IVFથી સંતાન મેળવી લીધા બાદ અથવા નિઃસંતાનપણાના નિવારણ માટે IVFની સારવાર અપનાવતાં પહેલાં મનમાં પ્રશ્ન ઊઠે કે એક સંતાન IVFથી મળી ગયા બાદ ફરી વર્ષો પછી બીજું બાળક જોઈએ ત્યારે ફરી વાર પણ IVF જ કરાવવું પડે કે કુદરતી રીતે થઈ શકતું હશે ? પહેલું બાળક IVFથી જન્મ્યું

હોય અને બીજું બાળક કુદરતી પ્રેગનેન્સી રહેવાથી જન્મી શકે છે. બીજી વાર સંતાનપ્રાપ્તિ માટે IVF જ કરાવવું પડે તેવું હોતું નથી.

IVFથી સંતાનપ્રાપ્તિ થયા પછી કુદરતી રીતે પ્રેગનેન્સી રહેવાની શક્યતા કુદરતી પ્રક્રિયા મુજબની હોય છે. આથી બીજું સંતાન કુદરતી રીતે જન્મી શકે છે. જ્યારે જે યુગલોમાં કુદરતી ગર્ભધારણ થવાની શક્યતા જ ન હોય તેવી સમસ્યાઓ જેવી કે એક્ઝાસ્પર્મિયા, ટ્યૂબોફેઈલ, બીજ બનતાં જ ન હોય આવી સમસ્યા હોય તેવાં જ યુગલોને પ્રથમ સંતાન માટે જેમ IVFની સારવારનો સહારો લેવો પડ્યો હતો તેમ બીજું સંતાન મેળવવા માટે તેમને IVF જ કરાવવું પડે. પહેલાં શક્યતા નહોતી તેવાં યુગલોને બીજા પ્રયત્નમાં પણ કુદરતી રીતે ગર્ભધારણ થવાની શક્યતા નથી. ઘણાં યુગલોમાં અકળ વંધ્યત્વ હોય છે કે જેમાં તેમને ગર્ભધારણ ન થઈ શકવા માટેનું ચોક્કસ કારણ જાણી શકાતું નથી હોતું ત્યારે તેમને સંતાનપ્રાપ્તિ માટે IVFની સારવાર કરાવવી પડે છે. આવી સમસ્યાવાળાં યુગલો બીજી વાર IVF ન કરાવે તોપણ કુદરતી રીતે સંતાનપ્રાપ્તિની શક્યતા રહેલી જ છે. એક સંતાન મળ્યા બાદ બીજા સંતાન માટેની તીવ્રતા તેમની ધગશ મર્યાદિત હોય છે. આથી એ વખતે તેઓ માનસિક તાણ અનુભવતા નથી હોતા અને સમયની મઝધારે ચાલી લાંબા સમય સુધી ઈંતજાર પણ કરી શકે છે. આથી કુદરતી ગર્ભધારણ થવાની શક્યતા વધી જાય છે. તેથી બીજું બાળક ઝડપથી મળી જાય છે. IVF કરાવવાથી અથવા કરાવ્યા પછી કુદરતી રીતે ગર્ભધારણ થવાની શક્યતાઓ ઘટતી નથી પણ કુદરતી રીતે સંતાનપ્રાપ્તિની શક્યતા બરકરાર જ રહેતી હોય છે. ઘણી વખત એવું પણ બનતું હોય છે કે એક વખત ગર્ભધારણ થાય ત્યારે ગર્ભધારણ થવાથી શરીરના હોર્મોન્સમાં ફેરફાર થાય છે. શરીરમાં તનાવ ઓછો થઈ જાય છે. આ પરિસ્થિતિમાં શરીરની અંદર રોગો સામે પ્રતિકાર કરનાર રસાયણો શરીરમાં ઉત્પન્ન થવા લાગે છે. જેના કારણે ઘણા રોગો પર આપોઆપ નિયંત્રણ આવી જાય છે અને બીજી વાર સંતાનપ્રાપ્તિની ઇચ્છા થતા સંતાન પણ કુદરતી રીતે ઝડપથી મળી જાય છે. આમ IVFની સારવાર સંતાનપ્રાપ્તિ માટેના વિકલ્પોને ખોલી દે છે.

જ્યારે પ્રથમ બાળક IVFથી જન્મ્યું હોય અને બીજું બાળક કુદરતી રીતે થાય ત્યારે ઘણાં યુગલો અને ડોક્ટરો ખોટું અર્થઘટન કરતાં હોય છે કે બાળક કુદરતી રીતે થયું તો અગાઉ IVF કરાવવાની જરૂરિયાત જ નહોતી. થોડી ધીરજ રાખી હોત તો IVF ન કરાવવું પડત. અને ખર્ચ પણ ન થાત. પણ તેમનું અર્થઘટન ખોટું છે. પ્રથમ સંતાન વખતે IVFની સારવારથી આપની શરીરની અંદરની

સમસ્યા નિર્મૂળ થઈ ગઈ. અને આ સારવારથી અવરોધ દૂર થતાં કુદરતી ગર્ભધારણ માટેના રસ્તાઓ ખોલી દે છે. જો પ્રથમ આવું ખોટું અર્થઘટન કરી સંતાનપ્રાપ્તિ માટે IVFની સારવાર ન અપનાવી ધીરજ રાખી ઈંતજાર કર્યો હોત તો તેવાં યુગલો આજે પણ નિઃસંતાન જ રહ્યાં હોત. જ્યાં સુધી અવરોધ ન હોય ત્યાં સુધી સંતાનપ્રાપ્તિ શક્ય નથી બનતી. આ તદ્દન વાસ્તવિકતા છે. જેને આપણે સ્વીકારવી જ રહી.

મેમદાબાદના રવજીભાઈ ડોડ અને સાબરકાંઠાના અનિલભાઈ પટેલને પ્રથમ બાળક IVFની સારવારથી થયેલ. એ પછી બીજું સંતાન મેળવવાની ઝંખના થતાં પ્રયત્ન કરતાં બીજું સંતાન તેમને કુદરતી રીતે થયેલ છે. આવા અસંખ્ય કિસ્સાઓ હાલ સમાજમાં મોજૂદ છે.

આમ જો યુગલોને સામાન્ય સમસ્યા હોય તો તેવા યુગલોને બીજા સંતાન માટે IVF કરાવવું નથી પડતું. કુદરતી રીતે બાળક થઈ જ શકે છે.

બીમારી કે શ્રાપ

નિઃસંતાનપણાને કેન્સર, હાર્ટ, ટી.બી., ડાયાબિટીસ જેવી ગંભીર બીમારી ન ગણવાની ભૂલ

માણસો પોતાની કે પરિવારના સભ્યની તાવ જેવી સામાન્ય બીમારીથી લઈને કેન્સર, હાર્ટ, કિડની, ટી.બી. કે ડાયાબિટીસ જેવા રોગની સારવાર માટે સતત જાગૃત રહી સારવાર લેતા હોય છે. એ વખતે તેઓ એવું વિચારતા હોય છે કે સમયસર સારવાર ન લેવામાં આવે તો જીવન એ મરણનો પ્રશ્ન બની જશે. પોતાની મહામૂલી જિંદગીને રોગના મુખમાંથી છોડાવવા માટે સારવારનો ગમે તેટલો ખર્ચ થાય તોપણ પાછું વાળીને જોતા નથી. ક્યારેક સારવાર માટે આર્થિક સ્થિતિની યોગ્ય જોગવાઈ ન હોવા છતાં પણ ગમે તે ભોગે આ સારવારનો ખર્ચ ઉઠાવતા હોય છે. ઘરના કોઈ સભ્યને આવી બીમારી હોય ત્યારે ઘરના તમામ સભ્યો તેમના માટે સતત ચિંતિત રહી તન-મન-ધનથી પૂરતો સહકાર આપવા માટે તત્પર રહેતા હોય છે.

જ્યારે ઘરમાં કોઈ સભ્ય બાળકથી વંચિત રહી નિઃસંતાનપણાના દર્દથી પીડાતો હોય ત્યારે આવાં યુગલો પ્રત્યે સહકાર કે સહાનુભૂતિની વાતનો અભાવ જોવા મળે છે. નિઃસંતાનપણાને તેઓ ગંભીર બીમારી ગણતાં જ નથી. સંતાન ન હોવું એ જીવન-મરણનો પ્રશ્ન તેમની દૃષ્ટિએ લાગતો નથી. માણસ જીવે તો છે જ ને ? નિઃસંતાનપણાને એ લોકો બીમારી ગણતાં નથી. જ્યારે ઘણા અશિક્ષિત લોકો તો નિઃસંતાનપણાને શ્રાપ ગણાવતા હોય છે. શ્રાપ એટલે શું ? શ્રાપ એટલે

એવી હકીકત કે આ વસ્તુ શા માટે થાય છે તેના માટે રસ્તો શું કરી શકાય કે તેના રસ્તાઓ વિશે જાણતા નહોતા ત્યારે આ ઘટનાને આપણે શ્રાપમાં ખપાવી દેતા હતા. ભૂતકાળમાં આપણે જેને શ્રાપ ગણતા હતા તે આજે ટેકનોલોજીના યુગમાં તેના નિવારણ માટેના રસ્તાઓ મળી જતા આજે તે સામાન્ય બીમારી બની ગઈ. જેમકે પહેલાં શીતળા એ શ્રાપ ગણાતો હતો. પણ જ્યારે વિજ્ઞાને આ રોગને નાથવાના રસ્તાઓ શોધતાં આજે શીતળાનો રોગ જ નાબૂદ થઈ ગયો છે. હવે શીતળાની રસી પણ લેતા નથી. ભૂતકાળમાં શ્રાપ ગણાતો આજે તે બીમારીમાં પણ નથી રહ્યો.

જૂના જમાનામાં બાળક ન હોય ત્યારે આપણે માતાજી, ભૂવા, બાધા-આખડી કરતા હતા તે સમયે કદાચ સંતાનપ્રાપ્તિ માટે આજના જેવા રસ્તાઓ નહોતા તેથી એ જમાનામાં એ વસ્તુ યોગ્ય ગણી શકાય પણ આજના વર્તમાન અને ટેકનોલોજીના યુગમાં વિજ્ઞાને અનેક રસ્તાઓ ખોલી આપ્યા હોય ત્યારે ભૂતકાળના દોરને પકડીને જ બેસી રહેવું યોગ્ય નથી પણ આજના યુગમાં ઘણાં યુગલો ડૂબતો માણસ તરણું પકડે તેમ માની આત્મસન્માન ખાતર અંધશ્રદ્ધામાં માને છે. બાધાઓમાં વિશ્વાસ રાખી સારવાર કરાવતા નથી. ઈશ્વરમાં શ્રદ્ધા રાખવી જરૂરી છે. તે શ્રદ્ધા આપણને લડવા માટેની પ્રેરણા આપે છે પણ સાથે સારવાર લેવી પણ એટલી જ જરૂરી છે. ક્યારેક કુટુંબીજનો વિરોધમાં કે સહકાર ન આપતા હોય તેવું લાગે છે. તેવા કિસ્સામાં એવું પણ બનવાજોગ છે કે તેઓ અશિક્ષિત જ હોય અને જીવનભર આ જ વાતાવરણમાં રહીને ઊંછર્યા હોય અને વર્તમાન સમયના આવિષ્કારોથી અજાણ હોય કે તેના વિશે કશું જાણતા જ નથી. આથી તેઓ તેને શ્રાપ ગણી માતા-બાધા-માનતામાં માનતા હોય છે અને આવાં નિઃસંતાન યુગલોને પણ તેમ કરવામાં ફરજ પાડતા હોય છે. આના માટે આવા લોકોએ જ્ઞાન મેળવવાની જરૂર છે. તો આપોઆપ આ માન્યતામાંથી બહાર આવી જશે. જ્યારે ઘણા લોકો આ તકને ઝડપી ઈચ્છાપૂર્વક બતાવે છે કે ભૂતકાળમાં કે આગલા જન્મમાં પાપ કર્યા હશે એવું કહી નીચા ઉતારવાની કોશિશ કરતા રહેતા પણ હોય છે. ખર્ચ ન કરવો પડે એ માટે આવાં બહાનાં કે કહેણને આગળ ધરી દેતા હોય છે. આવું વિચારવાવાળા મનુષ્યે એક વાર નિઃસંતાન યુગલોના જીવનમાં ઊંકિયું કર્યું હોય તો ખ્યાલ આવે કે આવાં યુગલોનું જીવન કેવું હોય છે. પળપળ મરતાં રહી મોતથી પણ બદતર જીવન જીવતાં હોય છે. જીવતી લાશ બનીને જીવતાં હોય છે. જીવન અને મૃત્યુ વચ્ચે ઝૂલતાં રહી પોતાના બાળક માટે રડતી આંખે જીવન જીવવાની તમન્ના વહાવતાં રહેતાં હોય છે. નિઃસંતાનપણાને શ્રાપ નહિ પણ અન્ય રોગ જેવી બીમારી જ

સમજવી જોઈએ. બીમારી હોય તેની સારવાર થવી જોઈએ. આજે ટેકનોલોજીના યુગમાં કેન્સર, ટી.બી. કે ડાયાબિટીસની જેમ વંધ્યત્વની બીમારીની સારવાર પણ શક્ય છે. આજે નિઃસંતાનપણું એ કુદરતનો આપેલો શ્રાપ નથી રહ્યો પણ આજે ટેકનોલોજીના યુગમાં નિઃસંતાનપણું એ સામાન્ય બીમારી જ બની ગઈ છે. આવાં પીડિત યુગલોના દર્દને સમજી તેમના દુઃખમાં સહભાગી બની તેમને સંતાન સારવારથી મળે તે માટે સતત પ્રેરણા, માર્ગદર્શન અને હૂંફ આપવી જોઈએ. જ્યારે કુટુંબ અને સમાજ તરફથી આવો આત્મીય વ્યવહાર થશે ત્યારે યુગલોમાં હિંમત અને વિશ્વાસ આવશે. અને આ હકારાત્મક અભિગમથી તેઓ સારવારનો દોર પકડી સંતાનપ્રાપ્તિ માટે પગરણ કરી શકશે. IVF જેવી મહત્ત્વપૂર્ણ સારવાર અપનાવી ગમે તે ઉંમરે, ગંભીરમાં ગંભીર સમસ્યાઓ હોય તોપણ તેઓ તેમની શેર માટીની ખોટને અવશ્ય પૂર્ણ કરી શકશે. જ્યારે પ્રત્યેક નિઃસંતાન યુગલોની બાબતમાં આવી જાગૃતતા આવશે ત્યારે આપણે સાબિત કરી શકીશું કે નિઃસંતાનપણું એ શ્રાપ નથી રહ્યો. નિઃસંતાનપણુંના દાનવને નાથી શકાય છે પણ એ માટે જે-તે નિઃસંતાન યુગલો, કુટુંબ, સમાજે સહિયારા સાથ થકી કમર કસી કટિબદ્ધ બનવું પડશે.

મારે તો દીકરો જ જોઈએ

અમારે ત્યાં દીકરો જન્મે તો જ અમે IVFની સારવાર અપનાવીએ. આજે ભલે વિશ્વે એકવીસમી સદી તરફ આગેકૂચ કરી હોય તોપણ આજે પણ સમાજની દીકરા-દીકરી માટેની માનસિકતા તો અઢારમી સદી જેવી જ છે. આટઆટલા વિકાસો વચ્ચે અને જેન્ડર બાયસની વાસ્તવિકતા સ્વીકાર્યા બાદ પણ ઘણીબધી જગ્યાએ એવું માનવામાં આવે છે કે દીકરી એ તો સાપનો ભારો, દીકરી એ તો પારકી થાપણ કહેવાય. જ્યારે દીકરો એ સાચો કુળદીપક છે. દીકરો એ તો તાંબાનો લોટો છે. માંજીએ એટલે ઊજળો જ્યારે દીકરી એ તો માટીની દીકરી. દીકરો જન્મે ત્યારે પેંડા વહેચાય અને દીકરી જન્મે ત્યારે જલેબી. દીકરી જન્મતાં બધાનાં મોં વકાસી જાય છે. આજે દીકરો જ જન્મવો જોઈએ તેવી આશાને ઘણાઓ હૈયામાં સ્થાપી રાખે છે. આવી માનસિકતાથી લથપથ સમાજ અને સમાજનો માનવ પણ એવું જ ઈચ્છતા હોય કે અમારે તો દીકરો જ જોઈએ. આથી એવું વિચારે છે કે અમને જો દીકરો જન્મતો હોય તો અમે IVFની સારવાર કરીએ. જ્યારે ટેસ્ટટ્યૂબ બેબીનું નામ સાંભળતાં જ બે ડગ પાછા પડી જાય છે અને એવું માને છે કે આ સારવારમાં ફક્ત ને ફક્ત દીકરીઓ જ જન્મે છે.

સંતાન એ તો કુદરતે આપેલું વરદાન છે. કુદરતની બક્ષિસ છે. કુદરતે આપેલી અણમોલ ભેટ સામે ક્યારેય પ્રશ્નાર્થ ન જ થઈ શકે. દીકરો કે દીકરી કદાચ આપણે જ વિંગ આધારિત વિભાજિત કરેલાં જૂથો છે. દીકરા-દીકરી માટેનાં આપણે એવાં જાળાં ગૂંથ્યાં છે કે આપણે તે માનસિકતામાંથી બહાર આવી શકતા નથી. દીકરો કે દીકરી મા-બાપ માટે તો તેનું સંતાન વડાલું જ હોય છે. આજે દીકરાની વેલણામાં રત મા-બાપોને વૃદ્ધાશ્રમમાં છતાં દીકરાએ રહેવું પડતું હોય તેવા અગણિત કિસ્સાઓ સમાજમાં મોજૂદ છે. તો સામે દીકરી ભરણપોષણથી માંડી અનેક જવાબદારી વચ્ચે પણ મા-બાપને પાળતી હોય છે. ત્યારે એવું લાગે કે આ દીકરી જ સાચી કુળદીપક છે. આ સમાજની તદ્દન વાસ્તવિકતા છે જેને આપણે સ્વીકારવી જ રહી. જે નિઃસંતાન યુગલોને આજ સુધી બાળક વિના ખાલી જ ગોદ રહી હોય તેને મન માતૃત્વ ધારણ કરી સંતાન પ્રાપ્ત થાય એ જ મહત્ત્વનું છે. દીકરો કે દીકરી ગૌણ બાબત છે.

IVFની સારવારથી અમને દીકરો જ જન્મે તેવું ઇચ્છતાં યુગલોએ સમજી લેવું જોઈએ કે બાળકને જન્મ આપવો ગર્ભધારણ થવું કે બીજ બનવા, વિકાસ થવો આ સમગ્ર પ્રક્રિયા કુદરતી છે. વિજ્ઞાન તો કુદરતની આ પ્રક્રિયામાં સહાયભૂત બને છે. તે બાળકમાં જીવ પેદા કરી શકતું નથી. આપને દીકરો જન્મે કે દીકરી એ તો કુદરતને આધીન છે. કુદરતે આપના ભાગ્યમાં જેવી રીતનું સંતાનસુખ લખ્યું હોય એ મુજબ જ સંતાન જન્મે. માટે દીકરા જન્મે એવી સારવાર IVFથી શક્ય નથી. અને શક્ય છે તો સરકારના નિયમો અને માનવતાનાં મૂલ્યોની વિરુદ્ધની આ પ્રવૃત્તિ છે જે નિષ્ણાત અને શ્રેષ્ઠ તબીબ કરતા નથી. આજે સમાજમાં એવાં ઘણાં યુગલો છે કે તેમને એક દીકરી હોય તો તેઓ બીજા સંતાનની ઇચ્છા જ નથી રાખતાં. દીકરો કે દીકરી એ તો આપણા મનની ભ્રમણા છે બાકી એક વાર દીકરી તમારે ત્યાં જન્મે અને જ્યારે દીકરી તમારા ખોળામાં આવે ત્યારે તે દીકરા જેટલી જ વહાલી લાગે છે. દીકરી તો બાપનું ઉર છે. આજે બનેલી મા પણ એક દિવસ દીકરી જ હતી. જો બધા દીકરાની જ વેલણા રાખ્યા કરશે અને કુદરતની પ્રક્રિયામાં દખલઅંદાજ કરી દીકરાઓ જન્માવશે તો આ ધરતી પર સ્ત્રી-પુરુષનો રેશિયો તૂટી જશે. અને ભવિષ્યમાં તેનાં માઠાં પરિણામો આપણે સહુએ ભોગવવાં પડશે. હજુ તો સમાજમાં આ મનોવાંચનાની શરૂઆત છે તોય આપણી નજર સમક્ષ સમાજવ્યવસ્થા છિન્નભિન્ન થતી જોવા મળી રહી છે તો આવતી કાલે કેવું વરવું દશ્ય હશે તે માટે હવે તમારે વિચારવું રહ્યું.

સારવારની પસંદગી

તમે જ તમારા માર્ગદર્શક બનો

મંજિલ એક હોય પણ મંજિલ મેળવવાના રસ્તાઓ અનેક હોઈ શકે. ઈશ્વર એક છે પણ ઈશ્વરને પામવાના રસ્તાઓ અગણિત છે. તેમ બધાં યુગલો માટે સંતાનપ્રાપ્તિની મંજિલ એક છે પણ તેને મેળવવાનો માર્ગ કદાચ ભિન્ન ભિન્ન હોય છે. પણ જો યોગ્ય દિશામાં અને યોગ્ય રસ્તે પગરણ કર્યું હોય તો એ સફળતાનો માર્ગ બની રહે છે. વાલિયા લૂંટારાને નારદજી દ્વારા યોગ્ય માર્ગદર્શન અને સાચી માહિતી મળતાં તે વાલિયા લૂંટારામાંથી વાલ્મીકિ ઋષિ બની જાય છે. ભારતના ભૂતપૂર્વ રાષ્ટ્રપતિ અને વૈજ્ઞાનિક એવા ડૉ. અબ્દુલ કલામને શિક્ષક દ્વારા સાચું માર્ગદર્શન મળતાં સામાન્ય માછીમારમાંથી રાષ્ટ્રપતિની મંજિલ સુધી પહોંચી જાય છે. તેમ સંતાનપ્રાપ્તિ માટે યોગ્ય દિશામાં કે યોગ્ય જગ્યાએ પ્રયત્ન કરવામાં આવે તો ઝડપથી ચોક્કસ સંતાનપ્રાપ્તિ થાય છે અને સાથે સાથે જે તે યુગલોનો કીમતી સમય, સંપત્તિ અને શારીરિક ઊર્જાનો બચાવ પણ થાય છે. જ્યારે માર્ગદર્શનનો અભાવ હોય ત્યારે દિશાવિહીન દિશામાં સાચો રસ્તો મેળવવા ભટકવું પડે છે અને ક્યારેક ભટકવા છતાંય સંતાનપ્રાપ્તિ નથી થતી, સફળતા ન મળે ત્યારે આવા યુગલો નિરાશ અને માયૂસ થઈ જાય છે. આવાં યુગલોની પાસે કદાચ માહિતી કે માર્ગદર્શનનો અભાવ હોવાથી તેમને શારીરિક માનસિક અને આર્થિક સંપત્તિ ગુમાવવાનો વારો આવે છે. આ વખતે આવાં યુગલોને મનમાં પ્રશ્ન ઊઠે કે સાચા માર્ગદર્શક કે સાચા પથદર્શક કોણ ?

રસ્તાઓ બતાવવાવાળા અનેક છે પણ તેમાં સાચો રસ્તો કયો છે ? કે કોણ બતાવશે તે સૌથી મહત્વની વાત છે. કોના પર તમે વિશ્વાસ મૂકશો ? તમારા માર્ગદર્શક કોણ ?

- તમે જ તમારા માર્ગદર્શક બનો.
- સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સારવાર વિશેનું જ્ઞાન મેળવો.
- શરૂઆતમાં આપના ફેમિલી ડૉક્ટરનો અભિપ્રાય લો.
- સ્ત્રીરોગ નિષ્ણાત ડૉક્ટરને મળો અને સમસ્યા જાણો અને તેના નિવારણ માટેના ઉપાયો જાણો.

- મેંગેલિન, છાપામાં આવતી માહિતી વાંચો અને વિચારો.
(છાપામાં કે મેંગેલિનની માહિતી પર પૂર્ણ વિશ્વાસ ન કરશો કેમ કે ક્યારેક તે માહિતી અધકચરી હોય છે અને તે છાપવા વાળા નિષ્ણાત ન હોય તેવું પણ બની શકે છે.)
- ઇન્ટરનેટ પરથી માહિતી મેળવો.
- સગાં-સંબંધી, મિત્રો કે જેઓ સારવાર કરી ચૂક્યા છે તેમની સાથે ચર્ચા કરો.
- કોઈની સફળતા કે નિષ્ફળતા જોઈને તેમની સાથે આપની જાતને ન મૂલવો. કેમ કે દરેક યુગલમાં સફળતા કે નિષ્ફળતાનું કારણ જુદું જુદું હોય છે.
- આંધળું અનુકરણ ન કરો પણ સામાન્ય અનુભવો અને સાચી માહિતી સમજી નિર્ણય લો.
- સામાન્ય સારવારમાં સફળતા ન મળે તો નિષ્ણાત ડોક્ટરની પાસે જાવ.
- નિષ્ણાત ડોક્ટરની તપાસ માટે ઇન્ટરનેટ, છાપાં, મેંગેલિન કે તેના સંદર્ભસાહિત્યનો સહારો લો.
- માહિતી મળ્યા બાદ જે તે નિષ્ણાત ડોક્ટર તેમની સંસ્થાન કે તે સંસ્થાનમાં સારવાર લઈ ચૂકેલા પેશન્નોની મુલાકાત લો.
- ડોક્ટર પર વિશ્વાસ મૂકો પણ તમારા વિશ્વાસનો વિશ્વાસઘાત ન થાય તેની ખાતરી કરો.
- તમારા જેવી સમસ્યા ધરાવનાર અને સંતાનપ્રાપ્તિ કરી ચૂકેલા દર્દીને મળી કે ફોન દ્વારા હકીકત જાણો.
- સારવાર માટે યોગ્ય જગ્યાની પસંદગી કરવામાં ટેબાટેબીથી કે કોઈના દોરવવાથી દોરવાઈને આંધળું અનુકરણ ન કરો.
- ત્યાર બાદ સારવાર માટે વિચારી યોગ્ય નિર્ણય લો અને તેને વળગી રહો.

આમ આપ જ આપના માર્ગદર્શક બની આપની સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની આરજૂ પૂર્ણ કરી શકો છો. આજે સામાન્ય અને આધુનિક સારવારના અનેક ડોક્ટરો અને સંસ્થાનો છે. બધા જ સંસ્થાનો કે ડોક્ટરો પોતાને જ શ્રેષ્ઠ ગણતા હોય છે. અને પોતે જ સર્વશ્રેષ્ઠ છે એવો સંદેશ ટી.વી., મીડિયા, મેંગેલિન કે વર્તમાન પત્રો દ્વારા સમાજમાં ફેલાવતા હોય છે. પણ ઊંજળું એટલું દૂધ નથી હોતું. એની સચ્ચાઈ તો તમે જે-તે સંસ્થાની મુલાકાત લેશો અને ત્યાં સારવાર લઈ ચૂકેલા પેશન્નોનો અનુભવ જાણશો એટલે આપને જ ખ્યાલ આવી જશે કે કયા ડોક્ટર નિષ્ણાત છે. ગમેતેવી ચેલેન્જ સ્વીકારી અશક્ય લાગતી વાતને

પોતાની કાબેલિયત, હોશિયારી અને અનુભવથી સફળતામાં નિરૂપણ કરાવી શકે તેવા કોણ છે તેની તપાસ કરો.

સારું અને સારું કોણ ?

આજના સમયમાં સારું અને સારું કોણ તે નક્કી કરવું કદાચ ઘણું કઠિન છે. બધાં જ ક્ષેત્રમાં નાની વસ્તુઓથી માંડીને મોટી વસ્તુઓમાં, ઉત્પાદનકારો, વ્યવસાયકારો કે આરોગ્ય ક્ષેત્રે દવાખાનાંઓ એકબીજાથી ચડિયાતાં પુરવાર થવા માટે મરણિયા પ્રયાસો કરતા હોય છે. બધા જ લોકો પોતે જ સાચા અને સારા છે તેવો દાવો કરતા હોય છે. બધી જ વખતે આવા દાવાઓને સાચા-ખોટા પ્રથમ નજરે મૂલવી શકાતા નથી પણ જે-તે અનુભવોમાંથી પસાર થયા બાદ જ ખ્યાલ આવી શકે છે. લોભામણી કે આકર્ષક જાહેરાતથી અંજાઈને સારું છે તેવું માનવું પણ ક્યારેક ભૂલભરેલું સાબિત થાય છે. આવું ન બને તે માટે આપણે જ જાગૃત થવાની અને પસંદગી વખતે વિશેષ તકેદારી રાખવાની જરૂરિયાત છે.

સંતાનપ્રાપ્તિની સારવારમાં પણ આવી બાબત બનવા જોગ છે. ત્યારે સારવાર માટેની પસંદગીનો નિર્ણય આપણો જ હોય છે. ત્યારે સારવાર પહેલાં જ તેને સંલગ્ન બધી બાબતોની ચકાસણી કરવી જરૂરી છે. હાલ ઘણીબધી જગ્યાએ સંતાનપ્રાપ્તિ માટેની સામાન્ય સારવારથી માંડીને IVF જેવી આધુનિક સારવાર થતી હોય છે. ત્યારે ઘણી વખત એવું જોવા મળે છે કે યુગલ કોઈ એક સેન્ટરમાં IVFની સારવાર લેતો હોય અને એ સેન્ટરમાં સફળતા ન મળે ત્યારે એવું વિચારવા લાગે છે કે IVFની સારવાર જ નકામી છે. અથવા જાતજાતના તેમના દષ્ટિકોણથી સમગ્ર IVFના સેન્ટરોની મુલવણી કરતા હોય છે. કોઈ એક સેન્ટરમાં મળેલી નિષ્ફળતાને કારણે IVFના તમામ સેન્ટરોને નકારાત્મક ભાવથી નિહાળે છે. તમામ IVFના સેન્ટરોના ડોક્ટરોને નિષ્ફળતાના ચશ્મા વડે નિહાળે છે. પણ વાસ્તવિકતા તો જુદી જ હોય છે. કોઈ એક સેન્ટરમાં મળેલી નિષ્ફળતા માટે અન્ય તમામ સેન્ટરો કે ડોક્ટરો જવાબદાર નથી. એ નિષ્ફળતા માટે આપ જ જવાબદાર વધારે ગણી શકાઓ. કેમકે સંસ્થાન અને ડોક્ટરની પસંદગી આપે જાતે કરી છે. આપે સાચા અને સારી સંસ્થાનની ખાતરી કર્યા વિના નિર્ણય લીધો હોય એ પણ બનવા જોગ છે. દરેક સેન્ટરમાં દરેક ડોક્ટરની કાર્ય કરવાની પદ્ધતિ અલગ અલગ હોય છે. દરેક સંસ્થાનમાં અદ્યતન મશીનરી, સ્ટાફ અને એનાથી વધુ મહત્ત્વની બાબત તો એ છે કે દરેક ડોક્ટરની નિપુણતા, કાબેલિયત, અનુભવ અને જ્ઞાન જુદું જુદું હોય છે. આ તમામ વસ્તુની અસર દર્દીની સફળતા ઉપર પડતી હોય છે. આપ શરૂઆતમાં જ કદાચ એવા

કોઈ સેન્ટરમાં ગયા હો જ્યાં આ આધુનિક સારવાર માટેની તમામ ઉપલબ્ધી કે નિપુણતા ન હોય ત્યારે તમને નિષ્ફળતા મળે તો તેના માટે જિમ્મેદાર જે તે યુગલ છે. આમાં અન્ય સેન્ટરો કે ડોક્ટરોનો કોઈ જ દોષ નથી. અને અન્ય જગ્યાએ પણ આપને નિષ્ફળતા જ મળશે એવું વિચારવું પણ ખોટું છે.

અમદાવાદમાં જ આધુનિક સારવાર માટેનાં અત્યાધુનિક સંસ્થાનો છે. જ્યાં અદ્યતન મશીનરી, અદ્યતન લેબ, નિષ્ણાત ડોક્ટરો ટ્રેઈન થયેલ સ્ટાફ અને ત્યાં આવનાર દર્દીની નાનામાં નાની વસ્તુનું બારીકાઈથી નિરીક્ષણ અને તેના નિવારણ માટે ચોક્કસાઈ રાખવામાં આવતા આ સંસ્થાનની સફળતાની ટકાવારી ઘણી ઊંચી છે. અહીં આવતા પેશન્ટોને ૧૦૦% સંપૂર્ણ પરિવાર બનાવવાનું અભયવચન આપવામાં આવે છે. આ સંસ્થાનની સફળતાના ડંકા વિદેશોમાં પણ ગુંજતાં ત્યાંથી લોકો અહીંયાં સારવાર માટે આવે છે. વિદેશી લોકો તો શરૂઆતમાં એવું જ વિચારતા હોય છે કે ભારતમાં બહુ સારી સારવાર થતી નથી પણ આ યુગલો સારવાર લેતાં પહેલાં ભારતમાં આવી આવાં તમામ સેન્ટરોની મુલાકાત લે છે. ડોક્ટરો સાથે મળીને ચર્ચા કરે છે. તમામ વસ્તુઓનું બારીકાઈથી નિરીક્ષણ કર્યા પછી તેમને યોગ્ય લાગે તે સંસ્થાનમાં સારવાર અપનાવે છે. જેથી આવાં યુગલોને નિષ્ફળતાનો ભોગ ઓછાં બનવું પડે છે. અને ઝડપથી અને ચોક્કસપણે બાળક મેળવી શકે છે.

આપ IVFની સારવાર માટે કયું સેન્ટર પસંદ કરો છો તેના પર સફળતાનો આધાર રહેલો છે. સાચા અને સારા કોણ તેની ખાતરી તો આપ રૂબરૂ આવા સેન્ટરની મુલાકાત લઈ અન્ય પેશન્ટોનો અભિપ્રાય મેળવો તો આપને સારા-નરસાનો ભેદ ત્યાં જ આવી જશે. અમદાવાદમાં બાવીશી સંસ્થાનમાં તો ૧૦૦% બાળક મેળવી આપતી મનીબેંક ગેરન્ટેડ યોજના અમલમાં છે. જેમાં આપને બાળક ન મળે તો આપના તમામ પૈસા પરત કરી દેવામાં આવે છે. વિશ્વમાં કોઈ પણ જગ્યાએ આવી યોજના નથી. આવી યોજના એવા જ સેન્ટરોમાં હોય કે જ્યાં ચોક્કસપણે સફળતા મેળવી આપવાની નિપુણતા હોય.

માટે IVFની સારવાર કરાવતા પહેલા યોગ્ય સેન્ટરની પસંદગી કરવી જરૂરી છે. આપની પસંદગી એ જ આપની સફળતા માટે જવાબદાર બની રહેશે. જેમ આપણી બધી આંગળીઓ સરખી નથી કે બધા જ માણસોના ચહેરાઓ એકસરખા નથી તેમ દરેક સેન્ટરોમાં મળતી સફળતા પણ જુદી જુદી છે.

સાચા અને સારા ડોક્ટર કોણ તેનો અભિપ્રાય તો સારવાર લઈ સંતાનપ્રાપ્તિ કરી ચૂકેલાં યુગલોનો જાત અનુભવ જ બતાવી શકે. આવાં યુગલો સાથે ચર્ચા કરો. પાણીનું પાણી અને દૂધનું દૂધ આપોઆપ દેખાઈ આવશે.

મારા માટે કઈ સારવાર વધુ સારી

જ્યારે યુગલો સંતાનપ્રાપ્તિ માટે કુદરતી રીતે પ્રયત્ન કરતાં ૮૫% યુગલોને કુદરતી રીતે ગર્ભ ધારણ થતું હોય છે. બાકીનાં ૧૫% યુગલોને સંતાનપ્રાપ્તિ માટે સારવારનો સહારો લેવો પડતો હોય છે. ત્યારે આવાં યુગલોના મનમાં પ્રશ્ન હોય છે કે અમારા માટે કઈ સારવાર વધુ સારી. આવાં યુગલોનો પ્રશ્ન વાજબી જ છે. પ્રત્યેક યુગલે આ વસ્તુ વિચારવી અને તેના સરળ કે યોગ્ય ઉપાયો વિશે શરૂઆતથી જ જાણી લેવું જરૂરી છે.

લગ્નનાં બે-ત્રણ વર્ષ બાદ સંતાનપ્રાપ્તિ માટે પ્રયત્ન કરવા છતાંય ગર્ભધારણ ન રહે તો સમજવું કે ગર્ભધારણ માટે કોઈ મુશ્કેલી છે. આ મુશ્કેલી કે ગર્ભધારણને અવરોધતા પરિબળને જાણવા માટે આપની નજીકના ગાયનેક ડોક્ટરનું કન્સલ્ટીંગ કરો. ત્યાં પરીક્ષણ કરાવી બંનેના રિપોર્ટ મેળવી મુશ્કેલી જાણો અને ત્યાર બાદ ડોક્ટરશ્રીના મંતવ્ય મુજબ સમસ્યા નિવારણ માટે સારવાર કરો. આ સારવારમાં બે-ત્રણ વર્ષ વિતાવ્યા બાદ પણ સફળતા ન મળે તો IUIના પ્રયત્નો કરો. IUIના છ-આઠ પ્રયત્નો કરી શકાય. આ પ્રયત્નોમાં સફળતા ન મળે ત્યારે સમજી લેવું કે આપની જટિલ સમસ્યા છે. આના નિવારણ માટે નિષ્ણાત ડોક્ટર પાસે સારવાર લેવી હિતાવહ છે. શરૂઆતના પ્રાથમિક સારવારના તમામ તબક્કાઓ વિતાવ્યા બાદ હવે લેપ્રોસ્કોપી કે હિસ્ટ્રોસ્કોપી દ્વારા ટ્યૂબો અને ગર્ભાશયની પરિસ્થિતિ જાણવી. જો તેની સમસ્યા હોય તો ડોક્ટરી પરીક્ષણ મુજબ સારવાર લેવી. બીજ પૂરતી અને સારી માત્રામાં, સારી ગુણવત્તાવાળા બનવા, અને છૂટા પડવા પુરુષબીજની સક્ષમતા આ બધા ઘટકો અસરકારક રીતે કાર્ય કરે તો ગર્ભધારણની શક્યતા રહે છે. આમાં ગર્ભધારણ થવાની શક્યતા ૭થી ૧૫% સુધીની હોય છે. આ તબક્કો વિતાવ્યા બાદ પણ સફળતા ન મળી શકે તો આધુનિક સારવારને અપનાવવી જોઈએ. IVFની સારવારથી આપની ગમે તેવી સમસ્યા હોય તોપણ ખૂબ જ ટૂંકા ગાળામાં સંતાનપ્રાપ્તિ શક્ય છે.

અહીંયાં એ વાત જાણી લેવી ખાસ જરૂરી છે કે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે કુદરતી રીતે કે સારવાર લેવાથી થતા ગર્ભધારણમાં સામાન્યપણે ૩૫ વર્ષ સુધીનો સમયગાળો ઉત્તમમાં ઉત્તમ ગણી શકાય. ત્યાર પછી જેમ ઉંમર વધતી જાય તેમ ગર્ભધારણ માટેની તકો ઘટતી જાય છે. મોટી ઉંમરે સંતાનપ્રાપ્તિ માટે ઘણી મુશ્કેલી પડી શકે છે. મોટી ઉંમરમાં સારવાર વધુ લેવી પડતી હોય છે. આથી સંતાન મેળવવા માટે વધુ સમય સુધી રાહ જોવી વ્યર્થ છે.

જ્યારે અમુક કિસ્સામાં બીજ બનતા જ ન હોય કે ઓછા હોય, ટ્યૂબો કાર્યરત ન હોય, ગર્ભાશયની દીવાલો નબળી હોય, પુરુષબીજમાં મુશ્કેલી હોય, આવા કિસ્સામાં આવાં યુગલે સામાન્ય સારવારમાં વધુ સમય બગાડવો યોગ્ય નથી. તેમની આ સમસ્યા જોતા IVFની આધુનિક સારવાર જ સંતાનપ્રાપ્તિ માટે વધુ યોગ્ય ગણાય. IVFની સારવારથી સ્ત્રી-પુરુષ બીજમાં સંપૂર્ણ અભાવ હોય તોપણ IVFથી સંતાનપ્રાપ્તિ હવે શક્ય છે. ક્યારેક અમુક યુગલોમાં એવું પણ બની શકે છે કે તમામ રિપોર્ટ નોર્મલ આવતા હોય. પરીક્ષણોમાં કોઈ જ સમસ્યા પકડાતી ન હોય તેવી સમસ્યાને અકળ વંધ્યત્વ કહેવાય છે. એવા ઘણા રોગો છે કે જેનું કારણ વિજ્ઞાન આજ સુધી નથી જાણી શક્યું. ૧૦% કિસ્સામાં આવું બનતું હોય છે ત્યારે અકળ વંધ્યત્વ વિશે મનમાં ગલતફેમી ડૉક્ટરો કે પેશન્ટે ન રાખવી જોઈએ કે કોઈ જ સમસ્યા નથી તો જરૂર બાળક થશે અને વર્ષો સુધી રાહ જોવામાં ઘણી ઉંમર વધી જતી હોય છે. આ બીમારી માટે સામાન્ય સારવારના તમામ તબક્કા વટાવ્યા પછી IVFની આધુનિક સારવાર અપનાવવી વધુ હિતાવહ છે.

આ સિવાય અતિગંભીર સમસ્યા અઝૂસ્પર્મીયા કે તેના જેવી વિકટ સમસ્યાવાળા કિસ્સામાં સંતાનપ્રાપ્તિ IVFની સારવારથી જ શક્ય છે. સામાન્ય સારવારમાં સફળતાના ચાન્સ બહુ ઓછા રહે છે. આ અંગે જે તે યુગલોએ સમજીને યોગ્ય સમયે યોગ્ય નિર્ણય લેવો હિતાવહ છે.

જો આપ સમયસર અને યોગ્ય સ્થળે સારવારની પસંદગી કરો તો સામાન્ય સારવારના જટિલ અને વિકટ, શારીરિક અને માનસિક તેમજ આર્થિક સમસ્યાઓના ચક્કરની ઘટમાળમાંથી બચી શકાય છે પરંતુ મોટા ભાગના યુગલો મારા માટે કઈ સારવાર વધુ સારી એવું વિચારવાની જગ્યાએ મારા માટે કઈ સારવાર સસ્તી કે ઓછી ખર્ચાળ છે એવું વિચારીને સારવાર અપનાવતા હોય છે. સામાન્ય સારવારમાં બે-ત્રણ વર્ષ એક જગ્યાએ સારવાર લીધા પછી કોઈ જ પરિણામ ન મળે એટલે બીજા દવાખાને સારવાર ચાલુ કરે છે. આમ “ચલક ચલાણું, પેલા ઘેર ભાણું” જેમ કરી દવાખાનાઓ બદલે જાય છે. સારવારની ફાઈલો, દવાઓ અને ડૉક્ટરોનાં નામ બદલાતાં રહે છે પણ નિષ્ફળતા સફળતામાં પરિણમતી નથી. બસ વર્ષો સુધી સારવારની ચોખટ પર જીવનની સમયની કીમતી પૂંજ, પરસેવાથી કમાયેલી એક એક પાઈ ધરબી દેતા રહે છે. આમ સંતાનપ્રાપ્તિના પ્રયત્નોમાં ઘણુંબધું ગુમાવે છે. આવા યુગલોને કદાચ IVFની સારવારનો ખ્યાલ હોવા છતાં માનસિક અને આર્થિક મૂંઝવણને કારણે અપનાવતા નથી. ઓછા અને વધારે ખર્ચ મહત્ત્વનો નથી મહત્ત્વનું છે આપને સંતાન મળે

તે. ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય અને કાંકરે કાંકરે પાળ બંધાય એમ આવી સારવારમાં ક્યારેક IVFની સારવાર કરતા પણ આપણે વધુ ખર્ચ કરી નાખતાં હોઈએ છીએ. ખર્ચ તો વધારે થાય જ છે તો તેની સાથે દર માસે વારંવાર સમય બગાડી દવાખાને આવવું-જવું માનસિક ટેન્શનમાં રહેવું, બાળક વિના જીવનની કીમતી પળો ગુમાવવી અને નિષ્ફળતા મળતાં આંખોથી ટપકતાં અશ્રુઓનું મૂલ્ય શું હોઈ શકે ? પૈસા કરતાં પણ અનેકગણું મૂલ્યવાન સુખો આપ ગુમાવો છો જેની તુલના કોઈ પણ ભૌતિક સુખ સાથે ન થઈ શકે.

માટે પ્રથમ મક્કમ મનોબળ અને દઢ સંકલ્પ કરો કે બાળક મેળવવું જ છે. સંતાન મેળવવું એ સ્વૈચ્છિક બાબત છે. આપનું મન માને તો સારવારનું વિચારો. આધુનિક સારવાર વધુ ખર્ચાળ લાગતી હોય અને બાળક મેળવવા માટે આપની પાસે કોઈ જ વિકલ્પ ન હોય તો આપની જોગવાઈ હોય તેટલી જ સારવારનો વિકલ્પ પસંદ કરો. એક પ્રયત્ન જેટલી સારવારની જોગવાઈ છે તો તેટલી સારવાર અપનાવો. પૈસા ભેગા થાય પછી સારવાર લેવા જઈશું તો તેમાં સમય વીતશે અને સમય સાથે સારવાર પણ મોંઘી બનતી જશે. માટે આપ ફેમિલીમાં ચર્ચા કરો અને યોગ્ય રસ્તાઓ શોધી આયોજન કરો.

યોગ્ય સમયે સાચો નિર્ણય ન લેવામાં આવે અને વર્ષો સુધી સંતાનપ્રાપ્તિ ન થાય તો માસિક ચાલ્યું જવાની હદ સુધી પહોંચી જવાય છે અને ત્યાર બાદ સંતાનપ્રાપ્તિ માટે ઘણી અડચણોનો સામનો કરવો પડતો હોય છે. ડૉ. નિતીન પટેલ જે હાર્ટ સ્પેશિયાલિસ્ટ છે અને ડૉ. ભાવેશ પારેખ કેન્સર હોસ્પિટલમાં સર્જન ડૉક્ટર છે તેમને સંતાનપ્રાપ્તિની મુશ્કેલી થતાં બે વર્ષની સામાન્ય સારવાર બાદ તુરત જ IVFની આધુનિક સારવાર અપનાવી સંતાનપ્રાપ્તિ કરી ચૂક્યા છે. આવા તો અસંખ્ય ડૉક્ટરો આ નિર્ણય અપનાવી ચૂક્યા છે. આજે માણસો બધી જ બાબતોમાં શોર્ટકટ રસ્તો કે ઝડપી પરિણામને જ મહત્ત્વ આપે છે. આધુનિક યુગમાં સંદેશાવ્યવહાર માટે, પત્રો, ટેલિફોન, મોબાઇલ, ઇન્ટરનેટ, ફેક્સ જેવી તમામ સુવિધાઓ છે. પત્રવ્યવહારમાં વધારે સમય લાગતાં આજે માણસો સસ્તું હોવા છતાંય તેનો ઉપયોગ ઓછો કરી રહ્યા છે. આજે મોબાઇલ, ઇન્ટરનેટ જેવાં ઉપકરણોનો સવિશેષ ઉપયોગ થાય છે. આજે થોડો ખર્ચ ભલે વધુ થાય પણ ઝડપથી પરિણામ મળે તેમાં જ વધારે રસ માણસોમાં રહેલો છે.

બસ એવું જ સંતાનપ્રાપ્તિની સારવારનું છે. IVFની સારવારમાં ખૂબ જ ટૂંકા ગાળામાં, ઝડપથી અને ગમે તેવી સમસ્યાઓ હોય તોપણ સંતાનપ્રાપ્તિ શક્ય છે. હવે કયો રસ્તો લેવો તેનો નિર્ણય આપે કરવાનો રહ્યો.

વિઘ્નહોડ

લેખક
શ્રી અમૃત પટેલ

પ્રકાશક
દિવ્યસંતાન સંસ્થાન
પૂજાભાઈ ચેમ્બર્સ, વાસણા બસસ્ટેન્ડ સામે, વાસણા, અમદાવાદ
P. ૦૭૯-૨૬૬૩૧૭૨૨

VIGHNADAUD

Ed. First Edition

© Divyasantan Sansthan

પ્રકાશક

દિવ્યસંતાન સંસ્થાન

પૂજાભાઈ ચેમ્બર્સ, વાસણા બસસ્ટેન્ડ સામે,

વાસણા, અમદાવાદ

Ph : ૦૭૯-૨૬૬૩૧૭૨૨

આવૃત્તિ : પ્રથમ આવૃત્તિ, ઓક્ટોબર, ૨૦૧૨

પૃષ્ઠસંખ્યા : ૧૪+૧૨૨

કિંમત : અમૂલ્ય

ટાઇપસેટિંગ :

શારદા મુદ્રણાલય

૨૦૧, તિલકરાજ, પંચવટી પહેલી લેન,

આંબાવાડી, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૬

ફોન : ૨૬૫૬૪૨૭૯

મુદ્રક :

ભગવતી ઓફસેટ

સી/૧૬ બંસીધર એસ્ટેટ,

બારડોલપુરા, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૪

अर्पण

पुत्र पर्व अने पत्नी विज्ञाने तेमना
समग्र प्रत्यक्ष के परोक्ष सडकार बढल
तेमज

तमाम निःसंतान युगवीने जेओने आमांथी कोई लाल मणे के
अन्य कोईने लाल करवानी प्रेरणा मणे.

પ્રસ્તાવના

રજકણ સૂરજ થવાને શમણે...

ગુજરાત એના સાહિત્યની દષ્ટિએ રળિયાત છે. સાહિત્ય ઘણા બધા પ્રકારના સમાજમાં ઉપલબ્ધ છે. મનોરંજક, ઐતિહાસિક, બૌદ્ધાત્મક, ઉપદેશાત્મક ને એમ વિપુલ પ્રમાણમાં આવા સાહિત્ય ઉપલબ્ધ છે. પરંતુ માનવજીવનની મુશ્કેલીઓ, બીમારીઓ કે જે સારવારના સંઘર્ષોથી મર્યાદિત લોકોને જ અસર કરતું હોય તેવું સાહિત્ય ખૂબ જ અલ્પ છે.

વિઘ્નદોડ શીર્ષક સાથે મેં મારા જીવનની તેમ જ અન્ય નિઃસંતાન યુગલોના જીવનની અનેકવિધ સમસ્યાઓને હૃદયસ્થ કરી તેને શબ્દ સ્વરૂપે નિરૂપણ કર્યું છે. સંતાનવાંછુકોની રાહ આસાન અને સરળ બને તેવા શુભ ભાવે અને શુભ સંકલ્પો સાથે આ પુસ્તક પ્રસ્તુત કર્યું છે. પુસ્તકનું શીર્ષક જોતાં જ પુસ્તકના વિષયવસ્તુ અંગે જિજ્ઞાસા જાગે એ સ્વાભાવિક છે. આ પુસ્તકમાં જ્ઞાન, વિજ્ઞાન અને અનુભવનો ત્રિવેણી સંગમ રચાયો છે. સાહિત્યમાં એ તાકાત છે કે એ પડેલાને ઊભા કરી શકે, હતાશાને ઝંઝેડી ઉત્સાહિત કરી શકે અને નિરાશાની ઊંડી ખીણમાં ધકેલાઈ ગયેલાને ફરી પાછા ચેતનવંતા કરી શકે.

એક નોખી અને અનોખી ભાત પાડતું આ પુસ્તક આગવું પોત ધરાવે છે. પરિસ્થિતિવશ નિઃસંતાન હોવાને કારણે અનેક મનોવ્યથામાંથી પસાર થતાં દંપતીઓને વિજ્ઞાનનું આશાનું કિરણ આ પુસ્તક બતાવે છે. જે બધા માટે જ હોય છે. પરંતુ કેટલાયના જીવનમાં વિચારો અને માન્યતાનું કવચ ખુદ રચે છે. જેથી આશાનું કિરણ તેમની પાસે હોવા છતાં પણ દષ્ટિગોચર થતું નથી. આવા સંજોગોમાં અવરોધની વાદળીને દૂર કરી 'તમસોમાં જ્યોતિર્ગમય'નો પ્રયાસ આ પુસ્તક કરાવે છે. અનેકના જીવનબાગને મહેકતો કરવામાં મારો આ પ્રયાસ નિમિત્ત બનશે, એવી પૂર્ણ શ્રદ્ધા અને વિશ્વાસ છે.

જેણે આંબાની મીઠી કેરી ખાધી હોય તે આંબો દેખાડ્યા વગર રહી શકતા નથી. જીવનમાં સંતાનસુખની જે મીઠાશ મને મળી છે તે છુપાવ્યા વગર 'વિઘ્નદોડ' પુસ્તક દ્વારા આપની સમક્ષ મૂકી હું મારું ઋણ અદા કરું છું.

માનવસહજ પ્રાપ્તવ્ય માટે ‘ડૂબતો માણસ તરણું પકડે’ એ ન્યાયે જાણતા-અજાણતા પણ શ્રદ્ધા અને અંધશ્રદ્ધાની વચ્ચેની દીવાલ તૂટી જાય છે. દોરા, ધાગા, માદળિયાં, તાવીજ અને દેશી-વિદેશી નુસખાઓમાં માનવસમાજ અંધ વિશ્વાસથી દોરવાઈ ન જાય એવું શ્રદ્ધામૃત આ પુસ્તકમાં ભર્યું છે. આ અગાઉ સમાચારપત્રો, સામયિકોમાં અને ગુજરાતના લગભગ બે લાખથી વધારે પ્રાથમિક શિક્ષકો સુધી સારવાર અંગેની સાચી માહિતી આમ જન સુધી પહોંચાડી, જનકલ્યાણ કરવાનો ભગીરથ પ્રયત્ન કર્યો છે જેમાં હું ઘણાબધા અંશે સફળ રહ્યો છું. મારા અને મારા જેવા અસંખ્ય સંતાનપ્રાપ્તિ મેળવી ચૂકેલા યુગલોના સ્વાનુભવોને એક કંડિકામાં પરોવી નિઃસંતાન યુગલોનાં આંગણાં બાળકોના ખિલખિલાટથી ગુંજતાં થયાં છે. પારકી પીડાએ માળો બાંધ્યો છે. આ પુસ્તકમાં રજૂ થયેલી બાબતો સત્યની તદ્દન નજીકની છે. માત્ર કલ્પનાનું ગગન ઉડ્ડયન નથી. આ પુસ્તકને સાહિત્યિક મૂલ્ય કરતા વૈચારિક મૂલ્યથી મૂલવવું વધુ યોગ્ય રહેશે. વિજ્ઞાનની સત્યતાને સાથે રાખી અનેક નિઃસંતાન યુગલોની મનની દ્વિધા તેમની સમસ્યા અને મનમાં ઉદ્ભવતા શંકા-કુશંકા અને તર્કવિતર્કને જાતે મહેસૂસ કર્યા બાદ તે સમસ્યા અને તેના નિવારણને શબ્દદેહ આપવાનું ઋષિકર્મ કર્યું છે. નિઃસંતાન યુગલોને સારવાર માટે હોસ્પિટલની દેહલીજ સુધી પહોંચવું ધારીએ તેટલું આસાન કે સહજ નથી હોતું તેમને અનેક સામાજિક, આર્થિક, કૌટુંબિક, સમયની પાબંદી જેવા અનેક વિધિ આવરણોમાંથી પસાર થવા ઘણુંબધું મનોમંથન અને સંઘર્ષ કરવો પડે છે. ત્યારે ઘણા લોકો સંઘર્ષોથી હારી હથિયાર મૂકી, નિરાશ થઈ બેસી જાય છે. તેમની શક્યતઃ તમામ સમસ્યાઓનું નિવારણ કરવાનો આ પુસ્તક દ્વારા ભગીરથ પ્રયાસ કર્યો છે.

મારા ઉમદા કાર્યમાં તન, મન અને ધનથી સહયોગી બનનાર ડૉ. હિમાંશુ બાવીશી, ડૉ. ફાલ્ગુની બાવીશી અને બાવીશી વંધ્યત્વ નિવારણ સંસ્થાનના ઋજુ સ્વભાવના આત્મજનો અભિનંદનના અધિકારી છે.

આ પુસ્તકના માધ્યમથી અનેક સંતાનવાંચ્છુકોનું કલ્યાણ થશે જ. મનોવંછિત સંતાનપ્રાપ્તિના શુભ સંકલ્પો પૂર્ણ થશે એવી શ્રદ્ધા સહ.

આપનો સહૃદયી

અમૃત પટેલ

ઋણસ્વીકાર

‘વિઘ્નદોડ’ પુસ્તક દ્વારા નિઃસંતાન યુગલોને સહાયભૂત થઈ શકે તેવા સાહિત્ય માટેની પ્રથમ વાર કેડી કંડારવાનો ભગીરથ પ્રયાસ કર્યો છે. જેમ અનેક નદીઓ સાગરમાં ભળતાં સાગરનું અસ્તિત્વ શક્ય બને છે તેમ આ પુસ્તક માટે અર્પેલા અનેક મહાનુભાવોના શ્રમ અને સમયદાન થકી પુસ્તક નિર્માણનું કાર્ય શક્ય બન્યું છે. તેવા તમામનું આ થકી હું ઋણ સ્વીકારુ છું.

આ પુસ્તકમાં નિઃસંતાન યુગલોની મૂલવણ, તેમના જીવનના યક્ષ પ્રશ્નોને વાચ્યા આપવાનું ત્યારે જ શક્ય બન્યું છે જ્યારે આવા નિઃસંતાન અને સંતાનપ્રાપ્તિ કરી ચૂકેલા યુગલોએ ખુલ્લા દિલે તેમને ખુદ અનુભવેલી હકીકતને મારી સામે બયાન કરી છે. અથવા તેમની સાથેની પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ મુલાકાત દ્વારા લાગણીઓના આવિર્ભાવને મહેસૂસ કરવાની તક અને પ્રેરણા આપી છે, તે સર્વે યુગલોનો આભારી છું.

વિઘ્નદોડમાં આલેખાયેલ તકનીકી સારવાર કે મેડિકલ, પેરામેડિકલ ક્ષેત્રે જે-તે મુશ્કેલીના અનુસંધાનમાં સારવાર સંબંધી સચોટ અને ચોક્કસ માહિતી પૂરી પાડનાર તેમજ વર્ષો સુધી અસંખ્ય નિઃસંતાન યુગલોની લાગણીઓ, સમસ્યાઓ, વિચારો, વર્તન, વગેરેનો તલસ્પર્શી અભ્યાસ ને સમજણ તેમજ તે પ્રશ્નોનું નિરાકરણ લાવવાની, સમજાવવાની, મદદ કરવાની તે આ પુસ્તક નિર્માણનો મુખ્ય આધારસ્તંભ બની શક્યો છે.

અને આ ઉપરાંત સમાજના વિવિધ સ્તરે આર્થિક, સામાજિક, બૌદ્ધિક, શૈક્ષણિક, ભૌગોલિક, વિવિધતાવાળાં યુગલો સાથે સમપરામર્શ કરવાની તક એમના થકી સાંપડી છે.

સામાન્ય રીતે તબીબ દર્દીઓની તબીબી સારવારમાં જ સંકળાયેલા હોય છે તેમની અન્ય મુસીબતો વિશે એટલા જાગૃત નથી હોતા. પરંતુ અતિ વ્યસ્ત પ્રેક્ટિસમાંથી પણ વિચના કોઈ પણ નિઃસંતાન યુગલને મદદરૂપ થઈ શકે તેવા આ પુસ્તક નિર્માણ માટે વિપુલ સમય ફાળવ્યો છે, સતત માર્ગદર્શન પૂરું પાડ્યું છે અને તન-મનથી તમામ સહકાર આપ્યો છે. સમગ્ર બાવીશી

વંધ્યત્વ નિવારણ સંસ્થાનના તમામ સભ્યો તરફથી પણ સહકાર ઉપલબ્ધ કરાવ્યો છે.

આમ અનેક યુગલોના જીવનમાં બાળકરૂપી ખુશી અર્પનાર એવા ડૉ. હિમાંશુ બાવીશી તથા ડૉ. ફાલ્ગુની બાવીશી જેમને તેમનો કાર્યાનુભવ મારી સાથે વહેંચી મને વિશેષ માહિતીથી સહયોગી બન્યા છે, તેવા ડૉ. હિમાંશુ બાવીશી તથા ડૉ. ફાલ્ગુની બાવીશીનો હું હરહંમેશ માટે ઋણી રહીશ.

મારા પ્રયાસને હકીકતનું પ્રદર્શણ કરાવવા માટે જેમને પોતાના જીવનનો અંગત સમયનો ફાળો આ પુસ્તકના નિર્માણ માટે આપ્યો છે, તેવા શ્રી રાજીવભાઈ, વિરલ અને સમગ્ર બાવીશી વંધ્યત્વ નિવારણ સંસ્થાનના આત્મીય સ્ટાફ તેમજ દેવળિયા માધ્યમિક શાળાના આચાર્યશ્રી ભરતભાઈ ટી. વૈષ્ણવ સાહેબનો જેટલો આભાર માનું તેટલો ઓછો લેખાશે.

ખૂબ જ ઓછા સમયમાં આ પુસ્તકને નિર્બંધ અને ક્ષતિરહિત મુદ્રણ કરવા માટે ગૂર્જર પ્રકાશનના શ્રી મનુભાઈ શાહ અને તેમના સમગ્ર સ્ટાફ પ્રત્યેનો હૃદયપૂર્વક આભાર વ્યક્ત કરું છું.

પુસ્તક નિર્માણની પ્રેરણા અનેક દિવસોના વૈચારિક મનોમંથન અને કપરા લેખનકાર્ય માટે જેમને પોતાની જિંદગીની કીમતી પળો મને સમયદાન રૂપે અર્પી મારા સમયને સાનુકૂળ બનાવનાર મારી ધર્મપત્ની વીણા અને નિર્દોષ, નટખટ અને ચંચળ પુત્ર પર્વના જીવનબાગમાંથી આનંદ ઉલ્લાસની એક એક કળીને સમયના અભાવે મેં જાણતાઅજાણતાં ચૂંટી છે તે બદલ વીણા અને પર્વનો આભારી છું. તેમના આ ઋણના ઢગલા નીચે કદાચ હું આજીવન દટાયેલો રહીશ.

આ પુસ્તકના નિર્માણમાં પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે સહભાગી બનેલા તમામનો હું અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનું છું.

અમૃત પટેલ

ડોક્ટરશ્રીના બે બોલ

વર્ષો સુધી સંતાનવાંછુકો માટે કાર્ય કર્યા બાદ અમારા મનની એવી એષણા હતી કે આવાં નિઃસંતાન યુગલોની સમસ્યા, મૂઝવણ, તેમના મનમાં અનેકવિધ પ્રશ્નોનું સચોટ નિરાકરણ જે-તે યુગલો મેળવી શકે તેવું સંદર્ભ સાહિત્ય હોય તો જરૂરિયાતમંદ યુગલો કદાચ એમાંથી જાતે જ માર્ગદર્શન અને પ્રેરણા મેળવી સંતાનસુખની દહેલીજ સુધી પહોંચી શકે. આ અમારી ઝંખનાને અમૃતભાઈએ 'વિઘ્નદોડ'ના પુસ્તક સ્વરૂપે પરિપૂર્ણ કરી છે. જેનો અમને સવિશેષ આનંદ છે. અમૃતભાઈ ભૂતકાળમાં નિઃસંતાનપણાની કંટકમય રાહે પસાર થયા છે. સંતાનપ્રાપ્તિ માટે અનેક ઉંબરા ચઢીને અનેક નિષ્ફળતાનો સામનો કર્યો છે, પણ હિંમત, વિશ્વાસ અને સાહસના સથવારે નાસીપાસ થયા વિના સારવારના તમામ તબક્કાઓની નિષ્ફળતાને જિગરમાં પચાવી આગળ વધતા તે સંતાનસુખ મેળવી શક્યા છે.

અમે ઘણી વાર અનુભવ્યું છે કે ઘણાં યુગલો નિઃસંતાનપણાની યાતનામાંથી પસાર થઈ અસહ્ય દુઃખદર્દ વેઠ્યા પછી જ્યારે તેમને સંતાનસુખ મળી જાય છે ત્યાર પછી તે દુઃખના દિવસો ભૂલી જતા હોય છે અથવા પરાણે તે દિવસોને વિસારે પાડી દેતા હોય છે. તેમના જેવા સમદુઃખિયા નિઃસંતાન યુગલોના જીવનમાં ડોકિયું કરવાની તસ્દી સુધ્ધાં પણ લેતા નથી. પણ અમૃતભાઈએ સંતાનસુખ મેળવી લીધા પછી તેમને ભોગવેલ તે દર્દનાક એક એક ક્ષણને નજર સમક્ષ રાખી અન્ય નિઃસંતાન યુગલોના દર્દમાં સહભાગી બનવાનો યજ્ઞ આરંભ્યો છે. નિઃસંતાન યુગલોને પોતાના જ અંગત સ્વજન ગણી તેમના દુઃખે દુઃખી થઈ તેમના દર્દને અમૃતભાઈની આંખમાં અશ્રુ બની ટપકતું અમે અનેક વાર જોયું છે. પોતાના પ્રશ્નો ખુદની મૂઝવણ સમજવી અને બીજાનું દુઃખદર્દ કે પ્રશ્નો સમજવા એ તદ્દન જુદી બાબત છે. આવાં વ્યથિત યુગલોના સાચા હમદર્દ બની તેમના દુઃખને પોતાનું સમજી તેનું નિરાકરણ લાવવા માટે રાતદિન કે ખુદના પરિવારનો વિચાર કર્યા સિવાય જીવનને ઓળધોળ કરી દેવું એ ભાગ્યે જ જોવા મળતી ઉત્તમ બાબત છે.

દરેક યુગલોની મૂંઝવણ તેમની અંગત સમસ્યા પ્રશ્નો કે સામાજિક, આર્થિક કે કૌટુંબિક પરિસ્થિતિ બિન્ન બિન્ન હોય છે. આવા તમામ પ્રકારનાં યુગલોને પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે મળી તેમની સમસ્યાને જાણી જુદા જુદા વિષયો પર સતત મનન ચિંતન કરવું, વિવિધ યુગલો સાથે ચર્ચા વિચારણા કરવા કીમતી સમય આપવો અને ત્યાર બાદ તદ્દન વાસ્તવિક અને સચ્ચાઈસભર પરિસ્થિતિને શબ્દ સ્વરૂપે નિરૂપણ કરવું તે અત્યંત કપરું કાર્ય છે. જે કાર્ય અમૃતભાઈએ બખૂબી 'વિદ્નદોડ' પુસ્તક નિર્માણ કરીને કર્યું છે. નિઃસંતાન યુગલો માટે ઉપયોગી એવો ગ્રંથ 'દેવના દીધેલા માંગીને લીધેલા' પુસ્તક નિઃસંતાન યુગલોના હાથમાં આવે અને તેમનાં જીવન નવપલ્લવિત બને તે માટે એકસોથી વધારે સંતાનસુખ મેળવી ચૂકેલા યુગલોને મળવા માટે ઠંડી, ગરમી, વરસાદ જેવી વિષમ પરિસ્થિતિમાં સેવાનો ભેખ લઈ રાજસ્થાન અને ગુજરાતના અંતરિયાળ ગામોમાં અનેક મુશ્કેલીઓ હસતે મોઢે સહન કરી ફર્યા છે. દરેક યુગલોની લાગણીઓથી સ્પંદિત થઈ તેનું આલેખન કરી મહાગ્રંથના નિર્માણના મુખ્ય પ્રણેતા બન્યા છે. તદ્દઉપરાંત રોજબરોજ નિઃસંતાન યુગલોને રૂબરૂ મુલાકાત કે ટેલિફોનથી મળી સતત માર્ગદર્શન અને હૂંફ આપવાનું ભગીરથ કાર્ય કરી રહ્યા છીએ.

'વિદ્નદોડ' પુસ્તક એ તેમનું આગવું અને નવું નજરાણું છે. જે પુસ્તકથી નિઃસંતાન યુગલોને ચોક્કસ તેમાંથી માર્ગદર્શન, પ્રેરણા અને હૂંફ મળશે. અનેકના જીવનમાં આ પુસ્તક તેમનું માર્ગદર્શક બનશે તેવો અમને પૂર્ણ વિશ્વાસ છે.

આ ભગીરથ કાર્ય સફળતાપૂર્વક પાર પાડવા બદલ અમૃતભાઈ પટેલ અમારા તેમજ સૌના અભિનંદનના અધિકારી છે.

ડૉ. હિમાંશુ બાવીશી

ડૉ. ફાલ્ગુની બાવીશી

દિવ્યસંતાન સંસ્થાનનો પરિચય

દિવ્યસંતાન સંસ્થાન એ નિઃસંતાન યુગલોને સંતાનપ્રાપ્તિ થાય તે માટે નિસ્વાર્થ ભાવે કાર્ય કરતી સેવાભાવી સંસ્થા છે. આ સંસ્થાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય વંધ્યત્વનો સામનો કરી રહેલા યુગલોની શેર માટીની ખોટને પૂર્ણ કરી તેમના જીવનને નવપલ્લવિત કરવાનો છે. સમગ્ર ગુજરાત, સમગ્ર ભારત અને વિશ્વના તમામ નિઃસંતાન યુગલોનેય સહાયભૂત થવાના શુભાશય સાથે સમાજમાં સેવા અને સહકારનો કિનારો બનીને નીકળેલ સંસ્થાન છે. આ સંસ્થાનનો ઉદય ૨૦-૪-૨૦૧૦ના રોજ અમદાવાદ ખાતે થયો છે.

આજના વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના યુગમાં હવે બાળક મેળવવું અશક્ય નથી. નિઃસંતાન રહેવા માટેનું કોઈ પણ કારણ હોય, ગમે તેટલી ઉંમરે કે ગંભીરમાં ગંભીર સમસ્યા હોય તોપણ આજે સંતાનપ્રાપ્તિ થઈ શકે છે. પણ ઘણાં યુગલો માહિતી કે માર્ગદર્શનના અભાવે બાળકની આરજૂની પોટલી લઈ સમાજમાં વર્ષો સુધી દિશાવિહીન અવદશામાં ભટકી નિષ્ફળતાની ઠોકરો ખાતા રહે છે. તો ક્યાંક અંધશ્રદ્ધાની કેડીએ આંધળા વિશ્વાસ અને શ્રદ્ધાની આંગળી પકડી પગરણ કરતા રહે છે. પણ નિઃસંતાનપણાનું અનાવરણ દૂર થતું નથી. ઘણા યુગલો નૂતન આવિષ્કારોથી દૂર રહી, હિંમત હારી સારવારનાં શસ્ત્રો હેઠાં મૂકી મનોમન આજીવન નિઃસંતાન રહેવાનું સ્વીકારી પણ લેતા હોય છે. તો તેની સામે કેટલાંક યુગલો અને ખાસ કરીને સ્ત્રીઓ નિઃસંતાનપણાનું દુઃખ સહન ન થતાં પોતાની જાતને દુઃખોની ચિતામાં જલાવી દે છે કે આત્મહત્યાના દ્વાર ખખડાવી મોતને વહાલું કરી લે છે. આવા અસંખ્ય દાખલા હાલ મોજૂદ છે. અથવા ઘણાં યુગલો જીવતી લાશ બનીને મોતથી બદતર જીવન જીવતા હોય છે. આવા અસંખ્ય નિઃસંતાન યુગલોના દુઃખથી દર્દીત બની તેમના જીવનમાં બાળકરૂપી ખુશીનો સૂર્યોદય થાય તેવી ભાવના હૈયામાં આશ્વાસન કરી આ દિવ્યસંતાન સંસ્થાનની સ્થાપના કરેલ છે. અત્યાર સુધીમાં આ સંસ્થાનનો ૭૦૦થી વધુ યુગલો સંપર્ક કરી ચૂક્યા છે. આવા યુગલોને યોગ્ય ને સચોટ માર્ગદર્શન, સલાહ, હુંફ અને વિજ્ઞાનના નૂતન આવિષ્કારોથી માહિતગાર કરી નિષ્ણાત તબીબ અને હોસ્પિટલ-સંબંધિત માહિતી પૂરી પાડતાં ઘણાં યુગલોને ત્યાં પારણાં બંધાઈ ચૂક્યાં છે.

નિઃસંતાન યુગલો સારવારની નિષ્ફળતાથી હતાશા, નિરાશા અને ડિપ્રેશનનો ભોગ બની સારવારથી વિમુખ બની જતાં હોય છે. ત્યાં ક્યારેક શરમ, સંકોચ, ક્ષોભ, નાનમ, સામાજિક, કૌટુંબિક કે આર્થિક કારણો પણ નિઃસંતાનપણ માટે જવાબદાર હોય છે. આવા આત્મવિશ્વાસવિહીણ યુગલોમાં પુનઃ વિશ્વાસ સંપાદિત કરવા માટે સંતાનપ્રાપ્તિ કરી ચૂકેલાં યુગલો સાથે સંપર્ક, પરમર્શ અને નિષ્ણાત ડૉક્ટર સાથે મુલાકાત કરવી તેઓને ટેકનોલોજીના આવિષ્કારથી અભિભૂત કરી આવા નિઃસંતાન યુગલોને ત્યાં પારણું બંધાય તે માટે તન-મન-ધનથી કાર્ય કરવા ઈચ્છતા મહાનુભાવો આ સંસ્થાનમાં જોડાઈ દિવ્ય સંતાન સંસ્થાનને ઉપયોગી બની શકે છે. નિઃસંતાન યુગલોમાં આનો લાભ પણ મેળવી શકે છે.

વધુ માહિતી માટે આપ સંપર્ક માટે www.divyasantan.org

પર લોગ ઓન કરી શકો છો.

૩૭૩ સંપર્ક કરવા માટે

દિવ્યસંતાન સંસ્થાન પૂંજાભાઈ ચેમ્બર્સ,

વાસણા બસસ્ટેન્ડ સામે, વાસણા, અમદાવાદ

P. ૦૭૯-૨૬૬૩૧૭૨૨, ૦૮૬૮૭૦૨૨૨૫૫, ૦૮૬૮૭૦૨૨૨૭૭

ખાસ સુચના

આ પુસ્તક નિઃસંતાન યુગલો સાથે સંપર્ક પરામર્શ પરથી લેખકના વિચારો અને સમજણ રજૂ કરે છે. જે નિઃસંતાન યુગલોને પોતાના પ્રશ્નો અંગે વિચારવાની દિશા માત્ર આપે છે. આ પુસ્તક કોઈ વૈજ્ઞાનિક માહિતી આપતું, ચોક્કસ પ્રકારની સારવાર કરવા માટે પ્રેરતું કે દબાણ આપવાના ઉદ્દેશ્યથી લખાયેલ નથી. માટે દરેક યુગલે પોતાના સંજોગોમાં યોગ્ય માહિતી મેળવી યોગ્ય તબીબ માર્ગદર્શન મેળવી ઉચીત સારવારની પસંદગી કરવાની સલાહ આપવામાં આવી છે.

આપના પ્રતિભાવ

નિઃસંતાન યુગલોને મદદરૂપ થવા માટે દર્શાવેલ આ પુસ્તકની ભવિષ્યની આવૃત્તિઓમાં કરવા યોગ્ય આપના સુચનો આવકાર્ય છે.

નિઃસંતાન યુગલોને મદદરૂપ થવા માટે અન્ય કોઈ પ્રવૃત્તિ માટે પણ આપના સુચનો કે સહકાર આવકાર્ય છે.

સંપર્ક :

અમૃત પટેલ

દિવ્યસંતાન સંસ્થાન

પુંજાભાઈ ચેમ્બર્સ, વાસણા, અમદાવાદ

ફોન : ૦૭૯-૨૬૬૩૧૭૨૨, ૦૮૬૮૭૦૨૨૨૫૫, ૦૮૬૮૭૦૨૨૨૭૭

website : www.divyasantan.org

info@divyasantan.org

આપના સુગ્રવો પત્ર કે Email દ્વારા મોકલી શકો છો.

ક્ષમાપના

આ પુસ્તકના પ્રકાશન વખતે કોઈ પણ વિગતદોષ ન રહી જાય તેની પૂરતી ચીવટ રાખી છે, છતાં અજાણતાં જો કોઈ ભૂલ રહી ગઈ હોય તો ક્ષમા પ્રાર્થાએ છીએ.

ક્યાંય પણ અજાણતાંય કોઈની લાગણીને ઠેસ લાગે તેવું કશું થયું હોય તો એ માટે હૃદયપૂર્વક ક્ષમાયાચના કરીએ છીએ.

અનુક્રમ

૧. સંતાનપ્રાપ્તિ ક્યારે ? ૧
૨. હકીકતનો સામનો કરો ૪
 - તમારી તકલીફને સમજો ૪
 - તમારી મુશ્કેલીને સ્વીકારો ૫
 - યોગ્ય નિદાન અને સારવાર માટે જાતને તૈયાર કરો..... ૭
 - સંતાનપ્રાપ્તિ તો કુદરતી જ જોઈએ..... ૯
૩. સંતાનપ્રાપ્તિ માટે માનસિક તૈયારી ૧૨
 - સારવારના પ્રકાર તથા પ્રક્રિયાને સ્વીકારવાની તૈયારી .. ૧૪
 - સારવારના સ્ટ્રેસની તૈયારી ૧૭
 - નિષ્ફળતાની તૈયારી..... ૨૦
 - સંકોચ ૨૮
 - દોષારોપણ..... ૩૨
 - સફળતા કે નિષ્ફળતા ૩૪
 - સમયની હાડમારી ૩૭
 - અંતર ઘણુંબધું..... ૪૦
૪. સંતાનપ્રાપ્તિની શારીરિક તૈયારી ૪૪
 - સારવારની શારીરિક અસરોની તૈયારી ૪૪
 - આડઅસર કે આમઅસર..... ૪૭
૫. સંતાનપ્રાપ્તિની આર્થિક તૈયારી..... ૫૧
 - આર્થિક સમસ્યાઓ વચ્ચે ઉદ્ભવતો કાલ્પનિક ભય ૫૧
 - મધ્યમવર્ગીય પરિવાર..... ૫૪
 - આર્થિક સંપદા તો છે પણ માનસિક સંપદા નથી ? ૫૬
 - ૧૦૦ ટકા સફળતાની ખાતરી ન હોય ત્યારે
પૈસા ગુમાવવાનો ડર..... ૫૯
 - આપણે ખર્ચ તો કરતા જ હોઈએ છીએ..... ૬૨
 - સાથે શું આવશે ? ૬૪

● સાચી ખુશી કઈ ?.....	૬૫
● વટ માત્ર ભૌતિક સંપત્તિનો ના પડે.....	૬૬
● ધારો છો તેટલું અઘરું નથી.....	૬૭
૬. સંયુક્ત પરિવાર.....	૭૦
● સાથ - સહકાર.....	૭૦
● સંયુક્ત પરિવાર.....	૭૨
● સંપત્તિ વહેંચવાનો ડર.....	૭૫
૭. કાલ્પનિક ભય.....	૭૮
● બાળક કેવું હશે ?.....	૭૮
● બાળક મારું તો હશે ને ?.....	૮૦
● લોકો શું કહેશે ?.....	૮૨
● આ બાળક અમારું કહેવાય ?.....	૮૫
● હવે તો ઉંમર થઈ ગઈ.....	૮૬
● નસીબમાં જ બાળક નથી.....	૮૯
૮. ગેરમાન્યતાઓ.....	૯૨
● ગેરમાન્યતા.....	૯૨
● આ તો પરદેશી સારવાર કહેવાય.....	૯૫
● આ તો અધર્મ કહેવાય.....	૯૭
● શ્રદ્ધા કે અંધશ્રદ્ધા.....	૧૦૦
● બાળકના ભવિષ્યનું શું ?.....	૧૦૨
૯. દુવિધાઓ.....	૧૦૪
● બાળક પહેલાં કે કારકિર્દી.....	૧૦૪
● બાળક દત્તક લેવું શું ખોટું ?.....	૧૦૭
● એક બાળક પછી શું ?.....	૧૧૦
● બીમારી કે શ્રાપ.....	૧૧૨
● મારે તો દીકરો જ જોઈએ.....	૧૧૪
૧૦. સારવારની પસંદગી.....	૧૧૬
● તમે જ તમારા માર્ગદર્શક બનો.....	૧૧૬
● સાચું અને સારું કોણ ?.....	૧૧૮
● મારા માટે કઈ સારવાર વધુ સારી.....	૧૨૦